NICOLAE TAUTU

Hai să rîdem împreună

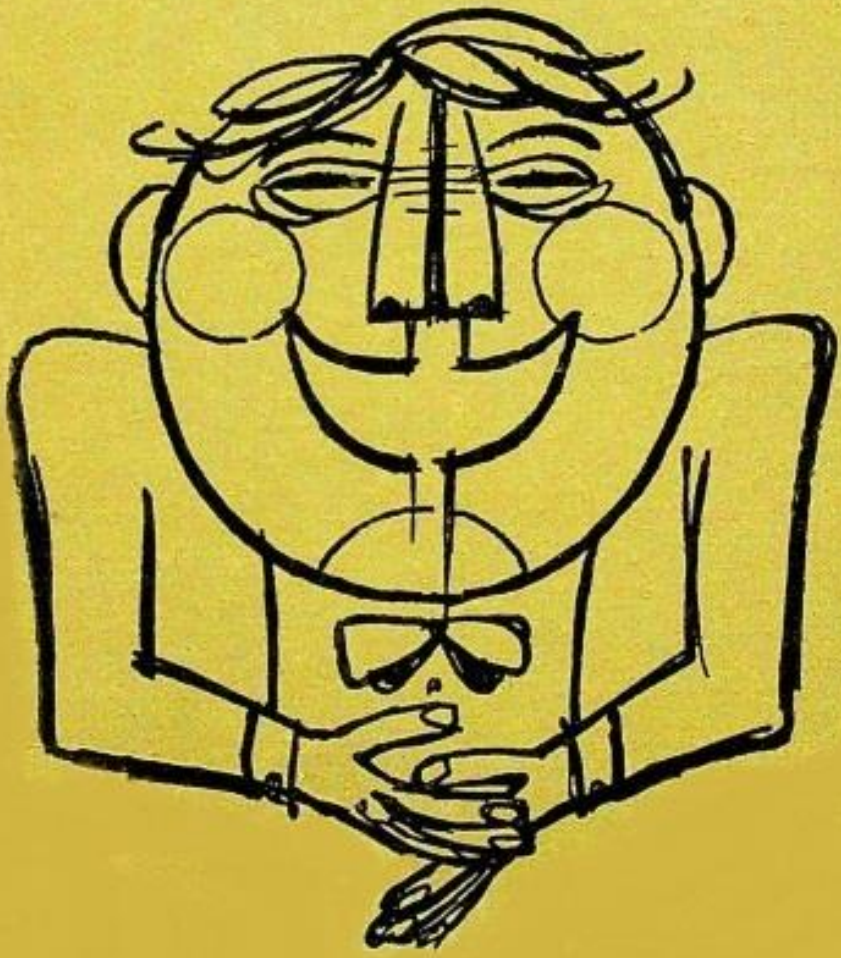

HAI SĂ RÂDEM ÎMPREUNĂ
Volum selectiv de umor
EDITURA ALBATROS — 1971

UMORUL LUI NICOLAE TĂUTU

În ființa lui Nicolae Tăutu sălășluiește deopotrivă poetul patetic, solemn până la retorism, sensibil la gestul eroic și la fapta generoasă ieșită din comun pe care o celebrează cu solemnitate și înfiorare de ritual, ca și un umorist înclinat spre farsa cea mai neașteptată. Când îl asculți cetindu-și poeziile cu vocea ușor baritonată, muzicalizând versurile, după ce a anunțat titlul cu o sfială de începător și a privit stingherit sala ca un debutant ce a urcat prima dată pe podium, nu crezi că acel om cu înfățișarea blajină și cu privirea atât de blândă și de temătoare este capabil de farse atât de atroce.

Nimic din înfățișarea, din felul său de a fi manierat, după cum nimic din scrisul său sentimental și duios nu ne lasă să întrevedem că în fața noastră se află o minte capabilă de șotii atât de ingenioase. Orice scriitor tânăr sau orice om care gravitează în jurul literaturii în ultimele două decenii își începe inițierea în această lume povestindu-i-se farsele pe care Nicolae Tăutu le-a jucat confraților săi. Și fiecare din ele constituie un „subiect" pentru o seară plăcută, cei aflați laolaltă întrecându-se să adauge amănunte, să restituie versiunea cea mai exactă. Din ce se povestește nu se reține vorbe de spirit, precum se întâmpla cu replicile savuroase și percutante ale lui Oscar Lemnaru, de pildă. Nicolae Tăutu nu este un autor de replică imediată și spontană. Dimpotrivă, farsele sale sunt bine gândite și construite minuțios, pornindu-se de la psihologia personajului sau a unui grup cu o psihologie comună. De aceea „Victima", fără să știe, fără să bănuiască cel puțin, intră în cursă în așa fel încât la un moment dat ea însăși parcă accelerează mecanismul și își pune și mai bine în evidență defectele, cum s-a întâmplat cu iluzoria decernare a Premiului de Stat, povestită în volumul de față.

Sunt oare farsele lui Tăutu simple jocuri de societate, care urmăresc comicul de situație? Nicidecum.

Inteligența lor, hazul lor, renumele lor se datoresc faptului că ele sunt gândite din perspectiva datelor psihologice ale oamenilor respectivi sau mai precis ale „victimelor", atrase în cursă pentru că Nicolae Tăutu posedă arta de a ataca punctul cel mai vulnerabil, dar pe care „victimele" nu l-au identificat. Li se flatează cu tact și discreție orgoliul, micile și marile vanități, slăbiciunile ascunse, dorințele refulate, și care ies la iveala ca într-o adevărată reacție în lanț. O farsă care ar surprinde o trăsătură adiacentă, un defect secundar, care n-ar angaja întreaga ființă a celui în joc, care nu l-ar face să intre total în angrenaj n-ar avea decât șanse reduse de reușită. Citind acest volum, dumneavoastră veți realiza că mecanismul despre care vorbeam a funcționat în cele mai multe cazuri perfect, fără cusur, datorită faptului că toate datele caracterologice ale personajelor erau bine cunoscute și deci toate slăbiciunile omenești speculate la maximum, fără ostentație și fără răutate.

Exercitându-se asupra unei lumi cum este aceea a artiștilor, în care vanitatea este nu o dată exacerbată, unde flateria nu mai este deosebită ce aprecierea sinceră, unde personajul pe care îl interpretezi pe scenă se metamorfozează în fizionomia cotidiană a actorului — farsele lui Nicolae Tăutu ne amintesc câteodată de vechile pagini hazlii ale celor ce au trăit în această lume, și prin această lume și mă refer în special la actori. Duioșia de care vorbeam este și acum prezentă, nota sentimentală nu se atrofiază, autorul nu-i „rău", el se amuză, pur și simplu, din plăcerea de a arăta celui în cauză până unde merg micile lui cusururi. Farsa lui nu lasă răni adânci, nu lovește dureros, te face doar să-ți vezi într-o oglindă defectele, pe care cel mai adesea nici nu le bănuiai. Farsa nu așază într-un fascicul ridicol doar una sau alta din slăbiciunile noastre omenești, ci pune în evidență un complex de situații, făcându-ne să descoperim toate ascunzișurile sufletului. „Nada" unei asemenea farse e magnetică, ea ne atrage și apoi nu ne iasă până ce nu sleim toată gama de reacții ce ne pune în situația de a ne dezvălui întreaga identitate morală.

Cu acest volum, Nicolae Tăutu se află în situația eroilor dintr-un anterior roman al său, care și-au transformat porecla în renume. El ne va prilejui reîntâlnirea cu oameni pe care îi cunoaștem din scris, de pe scenă, în situații inedite, îi vom cunoaște ca oameni, care ca toți oamenii se pot lăsa amăgiți de o glumă, pot să râdă cu poftă, să tachineze și apoi, când au văzut în ce horă s-au lăsat prinși, să se amuze copios. Și atunci mai este oare o contradicție între poetul sentimental și autorul farselor, între duiosul recitator și între povestitorul atâtor situații comice? Fără îndoială, nu. Pentru că și unul, și altul privesc lumea cu aceeași simpatie și înțelegătoare bunăvoință. Așa cum ne invită și autorul, vom râde împreună. Râsul nu va fi răutăcios, el nu va provoca nimănui răni. La hotarul dintre memorialistică și ficțiune, dintre văzut și auzit, dintre ceea ce autorul însuși a declanșat și ceea ce alții au trăit, volumul lui Nicolae Tăutu ne va descreți frunțile. Ceea ce nu-i puțin lucru.

VALERIU RÂPEANU

Un revelion la Pelișor

Scria! Se concentrase sublim. Pe tâmplele maestrului străluceau stropi de sudoare, care înnobilează omenirea. La fel trudeau; Homer, Voltaire, Hugo, Byron, Tolstoi, Kafka și Maestrul.

Scria! Opriți-vă, ceasuri, inimi, să nu-i tulburați liniștea inspirației, durerea, mai grea decât o naștere a ideilor, căci maestru vede ce noi nu vedem, aude ce noi nu auzim, cunoaște ce noi, fără el, n-am fi cunoscut niciodată.

Câte miliarde de ani-lumină străbate într-o clipă pe hârtie magnificul său stilou cu pastă în patru culori?

Să ne strecurăm în taină și să descifrăm însemnele veșniciei: „Tovarășe președinte al Fondului Literar, rog să-mi aprobați cazarea la Casa de Creație Pelișor și suma de două mii de lei împrumut în vederea documentării pentru

romanul meu *Micșunel.* Prozator, dramaturg, critic și poet. Diogene Klaps".

Maestrul și-a consultat unul din criticii personali. (Aflați că domnia-sa posedă periuțe de dinți, prosoape, pisici și critici personali.)

Criticul, după o fructuoasă deliberare artistică, cosmogonică, exegetică, constată exigent și sentențios.

— 2000? E cam mult…

Maestrul, cu previzibilitatea sa arhicunoscută pe cele cinci continente, a strecurat cu o umbră de reproș:

— Ceri două mii să-ți aprobe una! E în spiritul universului și al Fondului Literar!… De, Dumnezeu în cer, și Traian Iancu pe pământ, la cereri de împrumut!

Pe poarta Peleșului am intrat ca o umbră a maestrului și a uriașului său bagaj (frigider Fram, aspirator de praf, ventilator, dicționar de rime etc.).

Portarul m-a oprit.

— Ești creator?

— Iartă-mă, ce-nseamnă creator?

Portarul și-a încruntat fruntea filosofic:

— Păi, tovarăși creatori e cei care doarme și mănâncă aici. Care joacă popice sau biliard… Fac excursii la Furnica sau la alte Bufete…

Răspunsul era edificator. Mi-am dat seama că nu pot pătrunde decât cu un Fiat 850 sau cu unul 1.300.

Când m-a zărit la volan, portarul mi-a deschis cu aspectul profesional:

— Poftiți! Știu. Sunteți textier sau compozitor de muzica ușoara!… Sau eroul dispărut al trilogiei lui Nicuță Tunase… "Amintiri din casa creatorilor".

O, zei, iată-mă din nou fericit lângă maestrul meu, care însoțit de trei slujitori ai Olimpului din Pelișor refuză fiecare cameră.

— E prea baroc… Și curent!

— Grav… Gotic… Și deasupra bucătăriei!

După șase ore de prodigioase consultații, a ales camera nr. 18. (Istoricii să consemneze că în momentul acțiunii camerele aveau preț unitar.)

Dar gustul estetic al maestrului, format din rubrica Contemporanului, impune unele rectificări substanțiale:

— Îmi aduceți vaza de flori din camera reginei! Scrumiera din camera lui Ferdinand! Din camera prințișorilor, indispensabila oală de noapte cu însemnele coroanei… Dar cea de culoare grena, cea violetă îmi produce alergie… îmi înlocuiți copia după Rembrandt cu un veritabil Paul Atanasiu…Îmi aduceți tabla de șah din camera lui Petru Vintilă!

Împreună cu Titus Popovici, Dimos Rendis, Al. Săndulescu, C. Constantinescu, Marin Preda (care se află la Pelișor neclintit ca brazii din curte sau ca Piscul Câinelui) am ascultat emoționați confesiunea maestrului:

— Mă consumă opera mea *Micșunel.* De aceea e lumina veșnic aprinsă. (Am aflat mai târziu că se temea groaznic de șoareci…) Vreau să o transform într-un film tehnicolor, într-un scenariu la radio, un libret de operă, un altul pentru televiziune… Dar — vedeți, tineri colegi (aici am roșit de emoție, extaz și

recunoștință), am. Nevoie de o zguduire fantastică, de un intens dramatism, similar celui încercat de împăratul-poet când a dat foc Romei…

Magicianul ne copleșise. În taină, am hotărât să-i satisfacem dorința, pentru gloria literaturii viitoare.

Zis și făcut. Toată ziua am pregătit „incendiul* Pelișorului. Am explicat și am convins pe comandantul pompierilor ce va însemna ajutorul său pentru această epocală „experiență scriitoricească.

Pelișorul doarme liniștit, ca un poet care și-a scris a doua poezie după două decenii. În vârful picioarelor ne-am apropiat de camera maestrului și, spre surprinderea noastră, acesta sforăia în iambi și trohei disperați. Am închis ușor pe dinafară cu cheia. De la mansardă am. Lăsat pe o sfoară un stoc de ziare aprins, și câțiva strigau lângă ușă:

— Foc! Salvați copiii!

— Mai întâi femeile și copiii!

— Și laureații Premiului de Stat!

Maestrul, trezit brusc, a dat cu nasul de pălălaie.

Am auzit glasurile de afară. S-a repezit la ușă. Ere închisă. Urla ca un muritor de rând:

— Salvați-mă! Manuscrisul lui Micșunel!

În acele clipe am dat drumul la sfoară, am stins ziarele și le-am acoperit cu zăpadă. Noi „dormeam" buștean, pe când maestrul pătrunse în odaia vecină, unde se afla o traducătoare, fecioară de peste șase decenii.

— Doamnă, arde!

După ce a tradus cuvintele în cele șase limbi, poliglota a înțeles subtilitatea, dar privind afară și pe coridor, îmbrăcându-și un capot care stârnea invidie prin 1924, a constatat contrariată:

— Nu arde nimic, maestre Diogene!

— Nu vedeți flăcării… Pompierii!… Plânsete de copil!…

— Aveți un coșmar!

Din acea clipă, maestrul a intrat într-o altă panică. În locul lirei lui Nero a luat drumul medicului. A doua zi, consultându-se și cercetându-se a aflat aceleași răspunsuri: „Nu am auzit niciun zgomot. Nu am văzut nicio flacără!" Cineva l-a sfătuit grijuliu:

— Un asemenea coșmar l-a încercat și pe bunicul meu.

— Și a scăpat? se interesă maestrul cu febriltate.

— Da. Căci peste trei zile a murit…

Medicul i-a indicat maestrului Klaps următorul tratament sever:

— O oră schi cu Argintescu-Amza.

— O oră biliard cu Geo Dumitrescu.

— O oră popice cu Fănuș Neagu.

— O oră săniuș cu Păuna Răzvan.

— O oră table cu poetul Nisipeanu.

— O oră să fie model pentru Silvan!

— O oră conversație cu Camil Baltazar.

În același timp, traducătoarea fidelă a fost lămurită de noi. Interesându-se de persoana maestrului, i-am explicat.

— E un Don Juan fără odihnă… Pariez că a pătruns în camera dumneavoastră sub pretextul mai incendiu.

— Exact!

Femeia s-a prăbușit pe fotoliu, abia ținându-și proteza.

— V-a vestit că arde castelul… Că a văzut pompierii… Că a auzit strigăte… Diseară o să vă aștepte în cameră!…

Disperată, s-a mutat într-o altă cameră, la „Cavaleri", chiar în aceeași zi.

Regimul îl slăbise pe maestru, și apropierea reve lionului ne descoperi altă coardă ultrasensibilă a complexei sale personalități: o adevărată patimă pentru personalitățile influente din lumea artei și literaturii.

I-am confecționat ad-hoc o listă cu somitățile ce vor petrece revelionul la Pelișor, așa că maestrul fu în întregime absorbit de scrierea dedicațiilor pe volumul de opere complete și definitive *Micșunel,* vast de 46 pagini și 14 rânduri.

Și cum nu cunoștea numele celor care vor veni, scrise aceeași dedicație tip, pe patruzeci și două de exemplare: „Sâni convins că din toate creierele celebre ale contemporaneității, numai dumneavoastră îl apreciați pe *Micșunel.* Omagiul etern al lui Diogene Klaps".

Dar și noi eram preocupați până peste cap. Pe toți prietenii plasticieni, actori, compozitori, cântăreți, necunoscuți lui Klaps, îi repartizam și îi instruiam.

Către orele 23 și 12 minute, maestrul Diogene le depunea cu multă grație, modestie și fantezie câte o dedicație și un *Micșunel* legat în piele sau carton, distribuit după rang sau interesele autorului. A conversat pe aceeași temă: neînțelegerea operei sale, așa cum au pătimit Van Gogh, Heine, Ibsen, Verlaine și Constanța Tudorache[1].

Ne-am așezat la masă, când pică de la București regizorul Boroș.

Maestrul, remarcând respectul meu pentru Boroș, mă întrebă din ochi: „Cine-i?" L-am scos pe sală și i-am spus în șoaptă, succint:

— Cel mai mare…

— Am înțeles.

I-a adus un *Micșunel* legat în piele. Boroș răsfoi cartea plictisit. Se încruntă.

— De ce *Micșunel?!*

— Tii, ce observație genialăl Maestrul păli, se bâlbâi: nici mie nu-mi place. Voi schimba titlul la ediția viitoare.

Boroș se întunecă:

— Păcat. Mie îmi place…

— Și mie. Răsuflă maestrul, trecând prin toate culorile curcubeului, toți mi-au

---

[1] Poetă română contemporană. A scris între 1949 — 1951 două poezii și trei texte (nota autorului).

spus că e remarcabil…

Boroș îl privi cu insistență:

— Are eroi pozitivi și negativi?

— Are… Ca la tabla de șah, alb și negru…

Se cunosc de cum deschid gura… Am și un erou plin de umanitarism… Hrănește porumbeii…

— Maestre Diogene, pentru triumful lui *Micșunel.*

Până la fund. Îl traducem în Italia!

Și paharele au fost golite până la fund, unul după altul, până când maestrul a fost urcat în camera sa, în timp ce striga pe scări:

— Ura! *Micșunel* tradus în sanscrită! Ura!

A doua zi, elegant legat cu o compresă la cap, după murături și cafele amare (și oamenii de geniu tot la cafea și murături recurg), maestrul Diogene mă chestionă cu profundă îngrijorare:

— Nu am făcut nimic?… Știi, după…

Mă prefăcui mâhnit, ocolind răspunsul.

— Nu te jena, spune-mi adevărul… Am fost penibil?

— E puțin spus. Mai bine să nu vorbim de asta…

— Te implor. Pot înfrunta adevărul.

— Mai întâi ați spus că singura operă *Micșunel*. Toți erau niște ageamii în literatură. V-ați repezit să-i loviți, noroc că în drum ați spart vasul japonez. 1288 lei. Ați spus că vă căsătoriți cu Ion Sofia Manolescu. Că aveți o casă, patru „Grigorești”, un „Băncilă” și fotografia Letiției Papu, din profil și cu autograf…

— Asta-i, mi-a spus soția să nu beau, că atunci vorbesc… Vorbesc prostii… Crezi că este reparabil?

Încercai să-l calmez.

— Cred că da. Trebuie mai întâi să cereți scuze tuturora. Ospătăriței pe care ați sărutat-o! Criticilor pe care i-ați lăudat. Tuturor continentelor de atașați culturali pe care i-ați ultragiat…

Oftă.

— Patruzeci și trei de *Micșunei* cu autografe, dintre care patrusprezece pe hârtie velină, am aruncat în vânt. Abia aștept prima ședința, să-mi fac o autocritică mai intransigentă ca cele din trecut… Haidem, e timpul iertării, că anul abia a început! Tii, ce greu e cu literatura! Vrei un *Micșunel* cu autograf drept mulțumire?

— Mulțumesc, maestre, mi-ați dat încă nouă! Să ne grăbim, căci de revelion mi-i sete totdeauna de Andrițoiu!

Întoarcerea argonauților

O, zei, vă implor cu lacrimi în ochi, coborâți asupra bietului vostru sclav harul ceresc, aripile magice ale inspirației divine, să pot cânta întoarce rea argonauților, membri activi și pasivi ai Fondu lui Literar, ai Fondului Plastic, ai Fondului Muzical, ai teatrelor și operei, din vechea Eladă. Corabia lui Argo, pe numele modern de

Motonava Transilvania, se pregătea în seara zilei de 28 octombrie 1957 să ridice ancora și să înceapă zborul alb spre Pireu.

Eusebiu Camilar, inspirat, preciza profetic într-un grup de scriitori și de admiratori: „Confrați iubiți, noi suntem argonauții moderni, care vom găsi în Elada străvechea lână de aur a clasicismului, luată de pe plaiurile noastre… Nouă ne revine cinstea să aducem mitologica lină de aur înapoi. Istoria va consemna croaziera noastră sub numele de legenda nouă a *întoarcerii argonauților…* Și cu vreau să urez fiecărui argonaut, acum la plecare, un Pontus Euxinus amical, prielnic și fără zgrunțuri esențiale…

A urmat un ropot un aplauze, ce acoperea murmurul mai puțin poetic al mării furioase și agitate de cuvintele oratorului activ.

…Și Transilvania s-a urnit suplă, albă, feciorelnică, vicleniind noaptea cu argintul ei magic.

Argonauții erau strânși la cină, savurând cu entuziasm momentul solemn al plecării. Argonautele Maria Banuș și Nina Cassian mai adăstară o clipă spre a admira sublimul marin.

Argonautul Zaharia Stancu își continua cina cu aromatica și neasemuita cafea turcească, spre a intra cu o clipă mai devreme în atmosfera Orientului. Argonautul Eusebiu Camilar se preocupa vremelnic de o naiadă, care întâmplător vindea țigări pasagerilor, pedepsită aprig de zei pentru sânii ei provocatori.

— Duducuță Anișoară!

— Aoleu, m-ați speriat, maestre Camilar…

Ipocrit, argonautul declară, prefăcându-se vexat:

— Așa-i… Bătrânii au darul să sperie dom nițele!…

— Un romancier ca dumneavoastră n-are vârstă…

— Sărut mânușițele, dar mai adaugă: sâni și poet, și dramaturg… Vreau să te întreb: șt" ce înseamnă un lămâi de lângă Acropolis pe care — aduci în raionul nostru la Udești?…

— Îmi imaginez, dar este interzis.

— Dar dacă-ți voi da *Negura* cu dedicație…

— Mi-ați mai dat două exemplare!

— Și nu ți-au plăcut?… Să le citești pe bord acum, când eu aduc fruntea albă a Ceahlăului moldav să sărute spuma ușoară și mirifică a helespontului. E un dar heraldic.

Cu un gest sigur și inspirat, argonautul udiștean strânse mâna subțire a naiadei, cu colierul de țigări colorat așternut pe o tavă ce-i atârna răpitor de gâtul imaculat și fascinant de ispititor.

Ana, retrăgându-și mâna cu abilitate, constată spiritual:

— Spuma albă e prea rece, și Ceahlăul prea departe pentru mine.

— Dar Ceahlăul, iubită naiadă, e fermecat și se poate apropia… Căci se va preface în Jupiter…

Și ce-ar trebui să facă bătrânul Jupiter s-o cucerească pe divina naiadă?

Fata râse cu subînțeles, arătându-și, impudic, salba dinților.

— S-o răpească, la fel ca pe Europa…

— Și cum, mă rog, a răpit-o Jupiter?

— S-a prefăcut în taur fioros… A înotat cu Europa în spate toată Mediterana…

— Îi dădea mâna, nu avea tensiunea mea și nici sciatică… Și în definitiv, sper că mătăluță știi să înoți, duducuță Ana?

— Știu… Nu simțiți, se apropie furtuna?…

— Va fi e furtunii în Olimp… râse gros maestrul Camilar întristat subit de pronosticul fetei.

De aceea se îndreptă cu pași grăbiți spre cabină. Dar pe punte fu reținut de poeta Ita. Aceasta se plimba cu un delegat din Ministerul Culturii.

— Maestre Camilar, știi ce dor îmi e de țară!… Asta-i spuneam și tovarășului nostru de la cadre.

— Păi, fatuță, n-au trecut nici două ore de când ne-am desprins ne țărmul constănțean!

— Dar așa sunt eu, mi-e tare dor de acasă…

Am încercat și o poezie:

„Le ascult pe toate nouă muze
Pe creasta ‘naltului Parnas.
Și ca la noi în colectivă
Eu trec pe aprigul Pegas…”

— E excelent, tovarășă Ita. Dar ar necesita un ritm mai simplu, cu mai multe picioare, să încapă întregul Parnas…

Argonauții și argonautele dormeau adânc. Emoția copleșise întregul colectiv adorat de zei. Marea, care cu câteva ore înainte arăta ca un cearșaf albastru bine călcat, începuse să facă riduri, șifonată de vânt. Acum valurile se loveau ca două turme de berbeci înfuriați. Primii argonauți apărură livizi pe punte: regizorul Iliu și criticul Ov. S. Crohmălniceanu. Maestrul Eusebiu Camilar întrebă curios, trezit din primul somn olimpic.

— Ce-i? Au venit ziariștii? Criticii?

Cineva informă:

— E doar o furtună de gradul patru.

Maestrul Camilar blestemă revoltat:

— Șablonard… Au trebuit să pună și furtuna, parcă atâția critici de pe vas nu ne-ar fost de ajuns!…

Maestrul a fost întrerupt dintr-un vis frumos pe care ținu, spre fericirea posterității, să-l nareze în clipele dramatice ale grelei încercări de pe mare.

— Confrații mei iubiți… Mă visam la Atena…Toți eram înconjurați de ziariști și fotografi, de admiratori și admiratoare… Auzeam în fiecare clipă: „O fotografie lângă coloanele, lui Zeus…„O fotografie lângă Camilar…” „O fotografie lângă Acropolis… Și am cumpărat un papagal strașnic… Pe ăsta am să-l trimit la Udești să învețe dialectul moldovenesc… Să cânte ca Dumitru Mircea cu cuțitul în dinți…

Și le strigam ziariștilor: „Ani hotărât să aducem lâna de aur a frumosului în paginile noastre din viitoarele cărți…”

Maestrul Șahighian. Ieșit din cabină, privea timorat crestele valurilor:

— Nici pompierii nu o potolesc: Marea este ca o artistă cu relații, căreia i se refuză un rol principal…

Eu i-am propus lui Mihu Dregomir, cu glasul mai ridicat, în așa fel să fiu auzit de cât mai mulți argonauți:

— Ce-ar fi să ne luăm centurile de salvare? S-au mai văzut cazuri similare… Nici nu știi când vasul se rupe în două…

Maestrul Baraschi își sfătui soția și fiica:

— Să nu plecați de lângă mine! Să fim toți la un loc!

Maestrul Camilar, transformat în responsabilul ad-hoc al argonauților, nu-și pierdu calmul moldovenesc.

— Tovarăși, ne vede Colhida! Să fim demni de înaintașii lui Argo, de istorie!… Și să ne interesăm mai bine dacă avem suficiente bărci de salvare…Vedeți, eu nu știu să înot…

— Lipsuri esențiale, sublinie Mihu Dragomir. Mai ales în asemenea situație.

Caricaturistul Cik, cu un imens aparat în mână, ceru imperios:

— Vă rog să tăceți, să pot fotografia!

Transilvania plutea prin apele vrăjite ale Bosforului. Marea devenise netedă ca o pătură de campanie la o inspecție în școala militară. Trecem pe lângă o moschee, și Iliu ne anunță:

— Priviți Sfânta Sofia !

Peste un sfert de oră, ne vestește zărind o altă moschee:

— Asta-i Sfânta Sofia…

Așa se mai întâmplă încă de vreo două ori. Marinarul cu binoclu de lângă noi ne explică, privind cu interes spre Iliu.

— Priviți! Acolo-i Sfânta Sofia…

Iliu fără să-și piardă cumpătul preciză:

— Serios?

— Desigur, răspunse cu certitudine marinarul.

Dar nici Iliu nu cedă cu una, cu două:

— Curios! Acu doi ani, când am trecut pe aici, nu era acolo… Cum se schimbă vremurile! Și locurile!

Dar nici nu trecură zece minute, când Eusebiu Camilar veni lângă noi și ne arătă grav o moschee îndepărtată, pe care abia o descoperi rămân ceată:

— Confrați, puteți admira Sfânta Sofia.

Marinarul ne privi îndelung, apoi iritat se îndreptă cu pași nervoși spre pupa. Păcat, ar fi putut asculta micul cuvânt improvizat pe loc de Camilar:

— Ce-ar fi să ne băgăm capul în mare și să auzim cum vuiește în adânc istoria. Și stăm așa în profunzimea apei o oră, două, trei, patru, cât ne rabdă dragostea de pământ…

Urmă o tăcere lungă. Șeful argonauților privi cu legitimă revoltă în jur. Niciun

argonaut de clasa I-a a II-a sau a III-a nu era curios să asculte istoria și să stea patru ore, fără costum de scafandru, cu capul îngropat în valuri…

Maestrul continuă:

— Păcat, ar fi putut auzi gemetele lui Brâncoveanu și ale fiilor săi… Haiducii vechilor balade…

Când trecurăm pe lângă zidurile vechii cetăți a Bizanțului, Ita rosti, în așa fel ca să fie auzită ce tovarășul de la cadre:

— Tovarăși, constatați ce-a făcut burghezia din vechea civilizație… Numai ruină și piatră, colb și uitare… Apoi se corectă, remarcând zâmbetele din jur: Sau poate e de la bombardamente, din ultimul război mondial?…

Dar corabia lui Argo plutea cu o solemnitate olimpică, mai departe, spre luciul ademenitor al liniei de aur veritabil, de 24 de carate la umbră.

*

Pireu. Fiecare argonaut se simțea străbătut de un curent de 250 de volți admirație. Am ajuns dimineața. O cenții ușoară se ridica deasupra portului.

Responsabilul argonauților privi cele, anumite peisajul și aburii călători. Când observă că în jur e liniște totală, rosti grav, solemn, patetic, în așa fel ca să poată fi auzit de la pupa la prova și de la bord la tribord.

— Confrați condeieri, priviți în larg și veți auzi cum respiră ostenita Eladă! Ascultați astmul istoriei!

Mută și supusă admirație. Doar câteva murmure răzlețe de nereținută stupoare, fapt ce-l îmbujoră pe bădia Eusebiu și îi stimulă fantezia inspirată.

Căzut într-o stare de transă lirică și copleșitoare, explodă prin surprindere:

— Priviți casa de lângă debit! E un rezultat al civilizației eline… Streșinile par cariatide veritabile… Și apa ce se scurge pe ele e aurită și sună a metal antic din care se făceau monezi, brățări, medalioane și inele.

Toți observară cu uimire două streșini obișnuite, vopsite într-un alb-cenușiu, murdar. Don Quijote al nostru descoperise însă morile de vânt; continua transportat, între veșnicie și micul dejun ce întârzia enorm, pentru pofta acerbă a argonauților.

— Lipiți-vă urechea de aceste cariatide, sărutați-le tălpile de apă, cer și abur… Nu m-aș clinti de lângă ele chiar dacă mapamondul sfârșește prin surpare… E un eden…

Și tocmai în acest epocal moment, un ospătar avu ingrata îndrăzneală să anunțe cu glas dulceag și ademenitor:

— Tovarăși, se răcește ceaiul… Și omleta…

A urmat un mic cutremur pe vas. Mesele au fost asaltate cu entuziasm pantagruelic. Însuși maestrul a uitat de cariatidele-streșini, de eden, și înfuleca din omletă cu o hotărâre de nezdruncinat, cuprins de o panică interioară demnă de mitologie.

În acest timp, am coborât cu Ștefan Gheorghiu în port, să ne cumpărăm un pachet de Papastratos. Eram primii dintre argonauți care atingeam pământul Eladei.

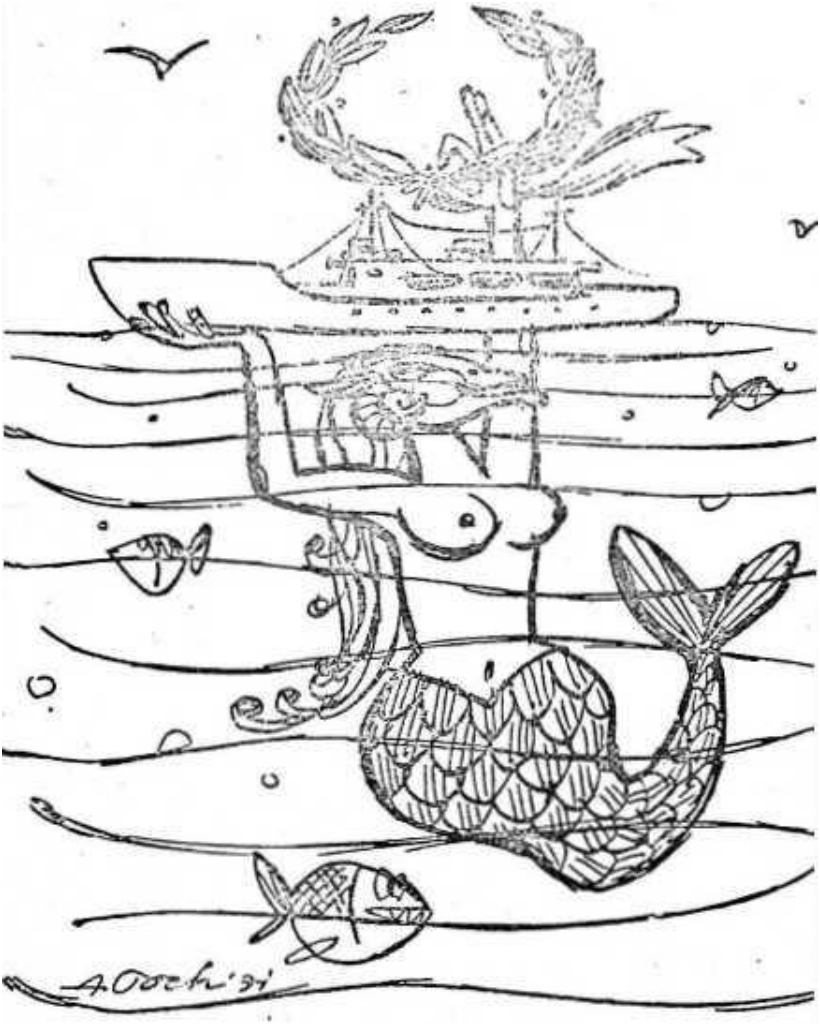

I-am dat o hârtie de 20 de drahme. Fata mi-a întins un pachet de țigări, în valoare de 4 drahme.

Mi-a numărat 6 drahme în mărunțiș și mi-a dat o hârtie de 10.000 de drahme. Tii, a greșit! Cu 10.000 de drahme m-aș fi întors cu două motociclete. Ce-ar fi să-mi încerc norocul și să-i spun la revedere… Dar „inima valahă", cum spunea maestrul, nu mi-a permis. I-am atras atenția:

— În loc de o hârtie de 10 drahme, mi-ați dat una de 10.000 de drahme… Poftiți!

Fata privea calmă. Așteptam să fie cuprinsă de un plâns plin de recunoștință. Mă lămuri puțin plictisită:

— Acum opt ani a fost o reformă monetară. Un fel de stabilizare. Circulă și bancnotele vechi. Ce-i drept sunt o raritate. Să vă fac o surpriză, v-am dat această hârtie de 10.000 de drahme, care valorează însă 10 drahme…

N-am avut noroc să fiu răsplătit cel puțin pentru generozitatea mea. Și eu așteptam să fiu evidențiat la gazeta de perete a portului Pireu. Cum treceam contrariat cu bancnota în mână pe punte, sunt oprit de regizorul Iliu. Ochii îi străluceau. Mă întrebă halucinat:

— De unde ai făcut rost de 10.000 de drahme?

O idee năstrușnică mă fulgeră: Taina bancnotei de 10.000 de drahme nu-i cunoscută de argonauți… Ce-ar fi să le răscolesc trăirile lirice? îi răspunsei cu oarecare emfază, vizibil afișată:

— Păi n-ați văzut?

— Nu dragul meu, mărturisi curios regizorul.

— A venit o delegație de scriitori greci. Ne-a împrumutat cu această sumă, pe care o vom restitui în țară…

— Cum?

— Simplu. Când vine un scriitor grec, îi oferim suma necesară…

Iliu privi cu atenție hârtia. Conchise puțin frământat:

— Numai pentru scriitori? Nu-i cam mult?

— Slavă Domnului, suntem un sfert din Uniune aici. Plus Francisc Munteanu, care e și scenarist.

Plecă amenințător:

— Bine, o să vedem noi… Cineaștii nu au dreptul?

Îmi reținui zâmbetul. Mi-am zis: „Totul merge strună! Să ne încercăm norocul mai departe”. Timp aveam berechet, până la orele 11 nu se putea părăsi vasul din cauza controlului vamal. Trecui cu bancnota în mână, purtată, trebuie să-mi recunosc și lipsurile, cu un aer prea ostentativ. Maestrul Zaharia Stancu mă sfătui să întocmesc o listă judicios cântărită, să țin seama de cei care sunt soțiile, deci după necesități. Apoi, mă pofti la masă, comandând fetei de la bar:

— Tovarășă, două cafele amare!

— Maestre Stancu, vă trec cu cinci sute de drahme!

— E bine, generale… Dar mai am nevoie și de un dicționar.

— Maestre Stancu, vă trec cu o mie de drahme…

Maestrul se adresă fetei de la bar.

— Tovarășă dragă, și două păhărele cu coniac!…

În timpul acesta, veni Ștefan Gheorghiu și strică totul.

— Ce spuneți, maestre Stancu, această hârtie care valorează 10 drahme va provoca o furtună în Olimpul de pe Transilvania…

— Cum?! se interesă uimit maestrul.

— Da, are dreptate! confirmai eu învins și smerit.

Maestrul Stancu se adresa mai întâi fetei de la bar:

— Tovarășa, o singură cafea… Cât mai amară!

Apoi, spre surprinderea mea, râse din toată inima.

E bună gluma… Dar puneți sumele în așa fel, încât să-i scoatem pe toți din sărite… Și pe Camilar, și pe Preda… Nu-l uitați pe Crohmălniceanu…

— Îl trecem pe Camilar cu cinci sute, și pe Preda cu o mie… propusei eu.

— Invers, generale, va fi mai piperat și mai alert deznodământul!

Treceam prin bar cu lista în mână, când mă simții strigat de bădia Camilar:

— Neculai, vino să vezi niște sfinte ciori care vin de pe Acropolis… Dar ce ai în mână?

Observ că mai marele argonauților rămăsese pironit cu ochii atrași ca de un magnet pe hârtia de 10.000 de drahme. Uitase cu desăvârșire de ciorile „sfinte" ce veneau de pe Acropolis.

— E pentru noi, pentru scriitori… Vom împărți în mod egal…

— Măi, Neculai, tu știi cât iubesc eu Elada…

Dar Iliu își ținu amenințarea. Se prezentă cu sculptorul Baraschi, cu maestrul Șahighian, cu un muzician — o echipă de asalt cu „aruncătoare de flăcări"… Baraschi atacă primul:

— Vasăzică. Tot scriitorii… Și plasticienii ce fac?

— Dar actorii? interveni și maestrul Șahighian.

— Dar muzicienii?

— Dar cineaștii?… intră în foc și Iliu înfierbântat.

Încercai să vorbesc cât mai calm și să-mi stăpânesc râsul.

— Nu vă supărați, acești bani au fost oferiți cu împrumut de scriitorii greci pentru scriitorii români…

Camilar, amintindu-și de răzeșii moldavi, deveni tăios:

— Vă rog să vă vedeți de treburi, acești bani sunt ai obștii scriitoricești, dumneavoastră luați legătura cu artiștii autohtoni, cu Fidias-ul modern…

Furtuna se dezlănțui. Eram atacați cu vehemență.

O inspirație stranie mă străbătu. Când vacarmul era mai violent, mă repezii pe punte. Tot grupul mă urmărea cu sufletul la gură. Le strigai, ca ieșit din minți:

— Poftiți să vedeți ce fac eu cu 10.000 de drahme! Pentru ce să ne certăm noi! mai bine valurilor! Noi suntem olimpici, nu?

Rupsei hârtia și o aruncai în mare. A urmat un moment de tăcere totală, ca după un teribil cataclism. Primul care și-a revenit a fost Baraschi:

— Domnilor, chemați repede un medic!

— Doi medici, adăugă Șabighian.

Izbucnii într-un hohot nestăvilit de râs, lucru care-l impresiona și pe Camilar.

— Să vină medicul… Să-l luăm cu binișorul…Neculai, nu te mișca…

Dar eu râdeam ca apucat, în timp ce cercul se strângea cu precauție în jurul meu. Le explicai toată întâmplarea. Unii au zâmbit, alții m-au privit aspru, încruntați, declarând:

— Află că n-a avut haz de loc!…

Singur maestrul Șahighian mă cheamă deoparte și îmi spune zâmbitor:

— A fost strașnică! Să știi că cele 10 drahme am să ți le restitui eu… Merită. Atât e doar intrarea la un spectacol mediocru… Acesta de azi a fost magistral. Știi că mă pricep la teatru… Un spectacol de gală!

*

Și argonauții au vizitat Atena, Pireu!, au trecut pe lângă Parnas. Trebuie să consemnăm momentul întâlnirii cu lăcașul muzelor. Argonauții au coborât cu smerenie din autobuze. O mică reculegere în fața muntelui, și glasul sentențios, profund al maimarelui peste argonauți:

— Să mergem încet, pe vârful picioarelor, s-ar putea ca muzele să doarmă…

Nu mi-am putut reține o observație neavenită:

— De unde… Au ședința de lucru, de comitet sau de birou… Sau de Fond… De Fondul Parnasului.

Ochii lui Camilar s-au prefăcut în fulgere și m-a admonestat tăios:

— Neculai, respect pentru religia inimilor…

Dar în drum spre Delfi ne-am împăcat. El m-a cuprins voievodal de umeri și mi-a mărturisit grav, țintindu-mă cu privirea în adâncul ochilor:

— Mi-a plăcut „școala" pe care le-ai tras-o cu hârtia de 10.000 de drahme. Ai văzut cum s-au prins cu toții? Bravo, meritau o asemenea lecție de etică. Să știi că am fost lângă tine! Ai văzut ce bine mă prefăceam într-un ofensat și un indignat?

Peste o sută de metri, și regizorul Iliu se apropie și-mi strânse mâna furiș.

— Ai fost formidabil, piramidal. Zău, au meritat-o… Eu am prins poanta de la început. Ți-am făcut și cu ochiul.

Și când să intrăm în Delfi, mă luă de braț maestrul Baraschi.

— Te felicit pentru chestia cu 10.000 de drahme.

Am s-o povestesc și la București. Ai văzut cum au căzut cu toții în plasă? Dar trebuie să recunoști, eu mi-am jucat perfect rolul. Este? Dacă ai să o scrii vreodată să ții seama de asta.

Îmi venea să-i strâng pe toți în brațe și să-i sărut pe inimă: artiștii aceștia adevărați și talentați, în viața de toate zilele nu erau decât niște copii mari și buni și calzi și gata să se supere pentru orice jucărie. Îngeri aruncați din rai și colindând acum prin preajma de aur mărunt a Parnasului.

Era într-adevăr o dimineață paradiziacă. Pădurile de măslin aveau un reflex verde-închis, sclipitor.

O adiere aducea aroma arborilor de portocali și mandarini. Ila observă într-un grup și pe tovarășul de la cadre. Se apropie de el cu o melancolie contagioasă.

— Tovarășe, știi ce simt acum?

Tovarășul de la cadre, ca și mine de altfel, era convins că o să urmeze o declarație patetică pentru neasemuita frumusețe a peisajului.

— Ce simți, tovarășă Ita?

— Mi-a venit dor de o ședință de lucru de la noi… Una cum știți dumneavoastră să o conduceți, de nu simți nici fumul de tutun, ci doar mirosul pătrunzător de cafea proaspăt măcinată.

Am plecat repede, să nu mă alunge Parnasul pe toată viața. Am ajuns la templu, unde profețea cu mii de ani în urmă celebra Pytya! (Cu doi „y", cum mi-a explicat bădia Eusebiu, căci de aicea vine „i" grec…) În locul Pytyei se ridicau niște aburi care aminteau trecutele buruieni ce o inspirau cu fumul lor pe renumita prezicătoare. Bădia, așezat pe tronul prezicătoarei, ne amintea cu lux de amănunte:

— Din acest loc i-a spus soldatului elin care pleca la luptă: „Te vei duce vei birui nu te vei întoarce „Vedeți, totul era doar preț de o virgulă… Dacă punea virgula după „vei birui" avea un sens, dacă o muta după „nu" avea alt sens…De aceea trebuie să avem grijă la virgule și la corectura întâi și la corectura a doua. Trebuie să învățăm din clasicism…

*

La Cap Sunyon argonauții s-au amestecat cu mulțimea pestriță a vizitatorilor sosiți de pe toate meridianele globului. Am remarcat un tânăr sculptor, care în mai puțin de o jumătate de oră se descurca spectaculos în limba lui Dante. Discuta cu un bătrân italian, un turist încercat, declarându-i:

— Noi sono poeți e scriitori e sculptoro de la București… E formosa vremea…

Apoi ne traducea convorbirea în limba română…

În acest timp, cineva își gravase numele, cu autentice virtuți caligrafice, pe un zid, chiar lângă semnătura lui Byron. Și iată-i pe argonauți pe puntea corăbiei, respirând acrul sărat al Atenei.

Bădia Eusebiu se afla pe o bancă, alături de sculptorul Baraschi. Maimarele argonauților îi destăinui, cu vocea înfiorată de o emoție clasică:

— Simți, maestre Baraschi?

— Ce să simt?

— Olimpul… Parnasul…

— Ai dreptate, au coborât pe vasul nostru…

Urmă o scurtă pauză, ambii fiind surprinși de subtila constatare ce parcă îi înfricoșa.

Bădia Camilar, cu emoție, îi mărturisi:

— Plămânii noștri sunt îmbibați de ozonul pur al clasicismului… Da, mă încearcă un vers din prima tinerețe „Plutim spre veșnicie, plutim spre Olimp…

— Ai dreptate, Ol impui ne-a purificat… Orice micime dispare, nu-și are rost… Orice vanitate e acum departe de noi… Dar pe cine au venit să filmeze?

Cei doi argonauți, aranjându-și din mers ținuta, se îndreptară spre pasarelă, unde se afla o echipă de reporteri cu un aparat de filmat. Baraschi precizâ:

— Frumos din partea lor, au venit să ne filmeze…

— Cred că atâta merităm și noi, nu?

— Doar nu le-o cădea în fiecare zi o asemenea pleașcă!

Abia ajunși lângă echipa de filmare încercară o grea deziluzie.

— Au venit să filmeze pe Ciumba-Rada.

— Pe Ciumba cum?

— Ciumba-Rada, o echipă de volei din Brazilia…

Dar Eusebiu Camilar nu-și pierdu cumpătul, se prefăcu a răsufla ușurat:

— Bine că nu ne filmează pe noi!… Ar fi fost un adevărat Tartar…

— Asta ne mai trebuia! se revoltă și maestrul Baraschi. Apoi continuă: Ce-ar fi să intervenim să mai rămânem o zi în Elada? Să cerem la Ambasadă.

— Evoche, confirmă plin de entuziasm responsabilul argonauților. Dacă nu aici, să rămânem o zi în plus la Istanbul.

— Perfect, la Istanbul e și mai nimerit!

Apoi se alăturară unui grup imens, oferind toți la un loc un tablou inegalabil: „Olimpul unit". Își lăudau reciproc operele literare sau artistice, își găseau reciproc calități indubitabile, bursa ta lentului mergea de.la geniu în sus.

Mihu mi se adresă.

— Ce zici? Au uitat scena cu cele 10.000 de drahme? Par împăcați argonauții. Au găsit lumina lânii de aur, a frumosului… Au uitat de tot ce-i efemer… Plutesc în clasicism… Vezi ce înseamnă o baie de clasicism?

— Nu-i chiar așa, Mihule. Cred că au rămas tot copii talentați și mari. Cred că ar fi suficient să ne atingem puțin de jucării, și să vezi ce furtună ar urma…

— Mai precis…

— Hai să le șoptim că se vor da în aceste zile premiile de stat.

Ne-am apropiat de grupul unit și compact. Și am început să discutăm cu glas ceva mai tare.

— Cred că mâine se vor decerna premiile de stat…

— Cum? De unde știi? s-a repezit maestrul Baraschi.

— E sigur, preciză Mihu Dragomir. Două, trei zile și apare lista în presă…

— E sigur? se interesă caricaturistul Cik Damadian.

— Totu-i să se confere în mod judicios, interveni filosofic și căpetenia argonauților.

— Și până acum cum s-au decernat, bădie Camilar? Nu, oare, cu justețe? se interesă direct lezat maestrul Baraschi.

Camilar se corectă:

— A, nu mă refeream la premiul tău… Desigur, statuia merita… Linie pură, ingenioasă, calmă…

Șahighian preciză cu o umbră de tristețe:

— Vedeți, am peste șase decenii și toți spectatorii mă întreabă: „Cum, maestre dragă, n-ai fost încă laureat?… Cunoașteți vreo întrebare mai dureroasă?

Camilar devenise bățos. Inabordabil.

— Cunosc eu, domnule Șahighian.

— Anume?

— Când toți cititorii sau spectatorii vor spune plini de uimire și mai ales de indignare: „Pentru ce dracu' a fost laureat maestrul nostru? Ce merite are?"

— Ai dreptate. Eu cel puțin am pus o asemenea întrebare de zeci de ori. Dar m-aș bucura nu atât pentru mine, cât pentru spectatori. Li se va face și lor dreptate. Și o merită. Au dreptul și ei la un premiu măcar… Le-ar răsplăti abnegația și interesul sincer declarat.

Dar Camilar interveni prin surprindere, patetic, decisiv:

— De ce vă agitați, domnilor argonauți? Aici, lângă frumusețea bătrânei Elade, premiile, titlurile și toate celelalte manifestări ale gloriei trecătoare pier cu desăvârșire. Aici ne îmbăiem în clasicism, neatinși de tot ce-i teluric. Priviți mai bine minunatele ploi grecești… Plutim în eterul lichefiat…

— Evoche! declară și Baraschi.

Mihu îmi strecură în șoaptă:

— Bate un vânt nou pe corabia lui Argo… Ai văzut că nu-i poate clinti nici premiul cel mare?

Au devenit statui. Auzi-l pe Camilar: „Plutim în permanențe, ni-s ochii plini de infinit, de inefabil…

Îmi stăpânii uimirea:

— Ascultă, Mihulc, am o idee…

— Spune-o repede, că se plictisește singură, glumi bunul meu prieten.

— Lasă ironia. Hai să-i încercăm pe concret, să-i verificăm pe „realitate". Să-i amăgim și să le arătăm copiilor noștri, că păsărică a zburat și, unora, că păsărică li s-a așternut în palmă… Să ne pre facem că le-am luat jucăria…

— Am înțeles. Dar cum?

— Simplu. Să le acordăm premiul de stat.

— Ești nebun?

— De loc.

— Cine să le acorde premiul?

— Noi doi. Îl anunțăm și pe Victor Tulbure, să fie și el în temă, în „juriu", ca să ne dea și el o mână de ajutor la nevoie…

— Crezi că ai să induci în eroare toată suprastructura de pe vas? Liniștește-te! Statuile nu pot fi clintite din noua lor ipostază…

— Încercăm, Mihule. Să verificăm ipostaza veșniciei. A Olimpului…

Urmă o clipă de tăcere, de meditație. Târziu se auzi glasul lui Mihu, ceva mai îndulcit. Propunerea îl tenta.

— Dar cum, Nae? „Aceasta-i întrebarea…"

— Să nu hamletizăm. Eu îi cunosc răspunsul. În fiecare seară, în cabine, în barul vasului, argonauții ascultă radio jurnalul la ora 11 sau 23. E clar?

— Până aici merge. Să zicem că vor asculta radioul…

— Perfect. Întocmim o listă cu premiile. Mergem la stația de amplificare și după ce se termină radio jurnalul, în aceeași clipă, anunțăm Decernarea pre miilor de stat pe anul 1956… Sau nu, mai întâi precizăm: Comunicat special… Este?

Mihu mă privi câteva clipe peste ochelari. Apoi vorbi sentențios:

— Măi Nae, te-ai gândit bine?

— Cât îmi permit forțele. Nu-s cine știe ce…

— Măi Nae, ăsta-i caz de pușcărie…

— Oricare tribunal din lume ne va achita. E doar o farsă, o șarjă prietenească…

— Și un test psihologic. Se vor declanșa pasiuni vechi și noi…

— N-or să ne sfâșie? Și tu uiți un adevăr elementar: cui facem această farsă?

— Cui?

— O facem unor creatori, unor artiști, unor scriitori, unor intelectuali cu simțul umorului, desigur afirmat… Vor avea ce povesti la bătrânețe. Îți jur că peste zece ani am s-o scriu…

— Dar editorii?

— Atunci editorii vor fi și ei spirituali. Și nimeni, în toate epocile, nu va putea acuza o glumă… În fond, o glumă o iei așa cum este. Câte farse nu i-au fost jucate lui Hugo, lui Shaw, lui Napoleon și pare-mi-se ei au rămas tot mari. Nu? Iar dacă gluma e proastă, îmi asum toate riscurile, atât în fața prezentului, cât și a viitorimii…

— Nae, îți iei o răspundere prea mare, dar eu nu te las la greu… Și jur că acest „joc psihologic" mă pasionează și pe mine. Se vor clinti statuile din eternitate sau nu?

— Atunci?

— Ce hotărăști?

— Zic să ne așezăm la lucru, concret și eficient.

— Totuși, mă întârzie Mihu, rămân la impresia că datorită acestui climat olimpic și parnasian zeii și muzele noastre nu se vor neliniști prea tare.

— Pariem. Eu pot declara că vom trăi după „decernarea premiilor" o dezlănțuită și neegalată furtună în Olimp! Pariem?

— Pariem! Pe ce?

— Pe o sticlă de coniac.

— Băută pe vas.

— Pe vas! Aici, în bar!

Am adus din cabină un caiet gros, două stilouri și, în bar, m-am așezat cu Mihu la cea mai retrasă masă. Mai dificil a fost să ne amintim formula cu care începea obișnuitul comunicat de decernare a premiilor de stat. În sfârșit, problema a fost rezolvată cu brio. Băurăm pentru succes câte un păhărel de coniac.

La o masă alăturată auzeam discuția dintre Camilar, Baraschi și unul din șefii vasului Transilvania. Cei doi încercau să-l convingă pe marinar să obțină prin ambasadă să mai rămânem o zi în Grecia sau în Turcia.

Marinarul declara:

— Dar nu vedeți, au început ploile!

Camilar îi tăie argumentația:

— Sunt ploi eline… Clasice… Ne purifică…

— Și sunt monumentale „interveni și Baraschi.

Cu Mihu asudam din greu. Ne revenea spinoasa misiune de a repartiza premii în domeniul științei și tehnicii, în domeniul muncii practice. Priveam la academicienii de pe vas, selectam, inventam nume de ingineri, de profesori…

Mihu mărturisi filosofic:

— Acum îmi dau seama de munca acelor comisii de decernare a premiilor… E o muncă total epuizantă… Hai să facem o pauză, acum urmează literatura și arta, suntem, cum s-ar spune, mai acasă…

Sorbirăm îngândurați din paharele de coniac.

Eugen Barbu veni lângă noi. Am închis cu prudență caietul. S-a interesat:

— E un „jurnal de bord”?

— Și încă ce jurnal! îl aprobă Mihu.

După plecarea lui Barbu, ne-am putut continua migăloasa preocupare de a decerna premii. Și o făceam eu mare răspundere istorică, estetică și etică, mai obiectiv decât oricare critic.

— Lui Șmighian îi dăm?

— Merită, săracul. Nu a primit până acum…

N-ai auzit: vor spectatorii…

— Pentru ce?

— Pentru Fântâna Blanduziei. Să-i satisfacem pe spectatori, și poate nici el nu se va supăra.

— Perfect. Premiu! II.

— Nu, Mihule, merită premiul I, a pierdut omul și la curse… Pe cuvânt, dacă te mint…

— Dar lui Cik?

— Merită, Mihule. Numai cât a fotografiat aici și merită. E familist… Și ce drăgăstos se poartă cu soția…

Mihu sublinie:

— Deci faci propuneri și din partea serviciului de cadre… se aprobă atunci. Dar lui Baraschi?

— Taie-l!

— Suferă de inimă.

— O să-i treacă. Să fim intransigenți. Și drept pedeapsa să-l premiem pe Boris Caragea.

— Doi, Nae?

— Premiul I cu cunună de flori. Are casă grea.

Și nici n-a profitat de excursia noastră. Să aibă și el o bucurie de sărbători.

Deodată tresărirăm. Bădia Camilar se afla lângă noi. Abia avurăm timpul să închidem caietul cu scoarțe groase, albastre. Gestul nu-i scăpă căpeteniei argonauților.

— V-am prins, tineri argonauți. Pot jura pe toți zeii că în acest caiet cu scoarțe albastre aveți comprimat frumosul Pontus Euxin…

Mihu îl taie sec:

— Aș, făceam cu Nae bilanțul cheltuielilor…

Camilar se revoltă:

— Mai bine mi-ați fi dat o palmă. O să spun tuturor cu ce se ocupă poeții, privind o mare mai grațioasă decât Afrodita… M-ați jignit, m-ați rănit brutal. Dar ia să vă pun și eu o chestiune…

— Așteptăm.

— Ce credeți: se vor da premiile de stat?

Intrai eu pe firul dialogului:

— Hotărât. Erau listele gata întocmite de la plecarea noastră… Poate chiar

diseară să se anunțe…

— La radio jurnal?

— La orele 23. Eu vă spun un secret…

— Te ascult, Neculai.

— M-am văzut trecut pe listă. Am lăsat și fotografiile la ziare, la reviste. Dar, vă rog, să nu mai spuneți la nimeni. E secret, secret, bădie.

— Jur, Neculai… Știi, eu am fotografii pe la toată presa, de la celălalt premiu literar. Sunt ceva mai tânăr, dar nu strică…

— Totu-i să funcționeze difuzorul. Mai toate difuzoarele sunt stricate. Nici n-o să putem auzi lista ca lumea.

— Lăsați pe mine! Vom putea asculta și pe Mozart la ele, și pe Gică Petrescu! Deci mai întâi: difuzoarele!

Plecă montat să-și reia discuția aprinsă cu marinarul, făcându-ne complice cu ochiul. Peste doar cinci minute veni la mine Baraschi. Îmi strânse mâna.

— Te felicit! Din inimă!

— Pentru ce, maestre?

— Pentru premiu, dragul meu, știu că te-ai văzut și pe listă. Hai! Hai! Nu te mai preface. Merg să verific și cu difuzoarele. Mi-a spus Camilar. Întâi difuzoarele!

După cum deduceți, Camilar își ținuse jurământul și fără voia sa crea o psihoză generală în favoarea noastră. M-am convins de asta când veni și Iliu să mă felicite. Apoi ne rugă prietenește:

— Mergeți și controlați difuzoarelel

După plecarea lui Iliu, hotărâi:

— Mihule, haidem în cabină! Aici nu se va mai putea lucra în liniște. În cabina ta să mergem, căci pe mine mă vor căuta pentru felicitări…

Ne instalarăm gospodărește pe lucru, căci timpul trecea și mai aveam atâtea de îndeplinit.

Mihu își impuse părerea.

— Eu zic, totuși, să-i dăm și lui Iliu Premiul I. Merită, după cum se străduiește cu amplificatoarele, cu difuzoarele…

— Pentru ce?

— În 1956 a regizat „Moara cu noroc”.

— Trece-l!

Mihu își aduse aminte de sculptorul Pietrarii. Dar protestai cu vehemență.

— Taie-l!

— Pentru ce?

— Taie-l, Mihule. Mi-a băut până acum trei pahare cu coniac, două cafele, o oranjadă și nu m-a poftit niciodată la un pahar cu sifon măcar.

— Totuși…

— Taie-l, Mihule, și-n loc trece-l pe Marius Dutunoiu.

— Pentru ce?

— A înaintat unui for înalt un memoriu prin care solicita premiul de stat pentru statuia lui Suvorov, motivând că-i prima statuie equestră după 23 August. Știi ce

înseamnă asta pentru noi?

— … Și ce înseamnă? mă repezi Mihu.

— Cum ce înseamnă? Aur. Dacă vreunul din argonauți va pune în dubiu premiile noastre. Marius va oferi argumentul contrar, amintindu-i de memoriul său. Despre care este convins că nimeni nu-i cunoaște din cei de pe Transilvania.

— Premiul I, nu?

— Doi, Mihule. E tânăr. Să mai muncească. Să mai crească. Să mai prospere. Trebuie să fim exigenți și vighenți cu judecarea valorilor! Să drămuim în mod obiectiv.

Deodată auzirăm o bătaie discretă în ușa cabinei. Am ascuns în grabă caietul cu scoarțe albastre. Am deschis. S-a ivit inginerul Mircea Frumușanu, însoțit de un mecanic de pe vas.

— Vă deranjăm?

— De loc. Vă rog, poftiți…

Inginerul își freca nervos mâinile cu degete lungi și subțiri de pianist. Vorbea sfios și avea o roșeață pudică, feciorelnică în obraji.

— Iertați-mă, dar sunt în controlul difuzoarelor și amplificatoarelor de pe tot vasul. M-au rugat tovarășii…

— Vă rugăm, controlați. Cu plăcere…

Se vedea bine că inginerul avea mâncărici pe limbă. În timp ce scotocea cu atenție difuzorul, mai grijuliu ca un medic la consultație, ne destăinui, cu o timiditate prefăcută:

— De altfel, și eu sunt interesat în acest control. Ați auzit? Nu știți ce se zvonește?

— Nu!

— Se vor decerna premiile de stat. Probabil chiar azi, la radio jurnal… La orele 23…

— *Ce* vorbiți?

— Parol!

Îmi stăpâneam anevoie zâmbetul, ascultând glasul de taină cu ajutorul căruia inginerul își confesa marele sau secret. Primul, interveni Mihu:

— Atunci, dați-mi voie să vă felicit. După cum îmi imaginez, așteptați o medalie de aur.

— Să fie și de bronz, dar să fie! Sunt propus pentru premiul de stat. Dar mi-e teamă…

— De cine?

— E… Să nu mă fi lucrat cineva… Știți, invidia… neprietenia…

Mă alăturai și eu lui Mihu.

— Nu se poate! Au trecut acele vremi, tovarășe Frumușanu.

— Să vă audă… Inginerul se opri la timp și rectifică vizibil încurcat. Să vă fie gura de aur. Am doi copii, o soție și două soacre. Cum să vă spun, prima soție a decedat, și pe mama ei tot eu o întrețin…

Îmi luai o mutră severă.

— Și cu originea cum stați?

Se încurcă și mai rău. Tuși. Asudă.

— Așa și așa… Petit… Foarte mic, infinitisimal burghez… Dar am reparat-o…

— Cu soția? Nu?

— Exact… Soția are un văr în colectivă, altul e strungar, evidențiat… De aceea zic că n-o să mă șteargă de la premiul de stat… Mai am și un cumnat în cooperativă…

— Vă garantăm noi. N-o să vă șteargă.

— Da, soția mai are un unchi la școala de pomi cultură, om cu perspectivă. Are și Medalia muncii…

— Păi curând o să fii și dumneata decorat. Toată familia.

— Deie…

Se încurca, se fâstâci, îi ajutai cu.

— Deie zeii să te bem la noapte!

— Așa, zeii. Să știți că vă îmbăt. Dar să nu întârzii cu controlul. Vă las cu bine, ia 23, la radio!

Ieși radios. Îl rugai pe Mihu.

— Hai, să-l trecem, Mihule. Te rog eu.

— Premiul III.

— Premiul I, Mihule. Are două soacre omul. Are văr în colectivă. A spus că ne îmbată. Ce vrei mai mult?

Am ajuns completând lista și la literatură.

— Nae, începem cu poezia?

— Perfect. Trece-o pe Maria Banuș, premiul I, cu „La porțile raiului”.

— Nu, premiul II, cartea a fost primită de unii critici cu rezerve.

— Nae, să te trecem și pe tine.

— Premiul III, acolo e locul meu cât voi fi în viață. Trece-l și pe Victor Tulbure cu premiul II, e doar prietenul nostru, și îi vom comunica să fie propagandistul nostru principal, pricepi?

Luarăm o scurtă pauză înainte de a reflecta punctul hotărâtor: îi oferim sau nu premiul lui Camilar, conducătorul nedeclarat, dar recunoscui de toți, al corăbiei lui Argo?

Departe să bănuiască dramaticele clipe prin care trecea destinul său scriitoricesc, Camilar controla difuzorul instalat în sala barului. Era al șaselea difuzor, și maimarele argonauților căpătase o oarecare experiență și dexteritate în această generoasă îndeletnicire. Dar sorții au căzut împotriva sa. Mihu mă convinse:

— Dacă o să-i conferim premiul cunoaștem anticipat cum se va comporta. Totu-i să-l încercăm refuzându-i premiul. E interesant să urmărim cum va evolua, cum va ieși diplomatic din acest dificil cerc de foc. De încercare. Nu uita, el zicea că orice vanitate trebuie să dispară de pe vasul umbrit de Olimp.

În zadar am pledat, Mihu câștigase: Camilar a fost radiat de la zborul de aur al argonauților. Și cât de inimos controla fiecare difuzor sau amplificator!

Pentru a lămuri posteritatea, trebuie să clarificăm un fapt de bază: cum am decernat premiile în de meniul literaturii. Simplu. Celor care meritau în mod normal să se bucure de aceste recompense și celor care, primind premii, vor trezi discuții inter minabile. Am băut un coniac când listă a fost întocmită. Urma să tragem la sorți cine, Mihu sau eu, va citi decernarea premiilor la stat a de radio ta vasului.

De această dată l-am convins pe Mihu;

— Când se va citi la radio lista premianților, eu trebuie să fiu în mijlocul argonauților. Toți mă cunosc mare amator de farse și vor bănui, dacă nu chiar vor deduce cu ușurință jocul nostru. Așa că Mihule, trebuie să te pregătești, transcrie lista să fie cât mai citeț scrisă, să nu te bâlbâi.

— Te înșeli. O bâlbâială, două, nu strică. Am fi în nota obișnuită a crainicilor. În schimb, urmează ca tu să-l convingi pe responsabil să permită difuzarea știrii la stația de amplificare a vasului.

— Las pe mine! Am și pornit la omul meu!

Nu am plecat singur, ci cu două sticle de Târnave.

Marinarul fuma o țigară pe punte. Nu era în timpul serviciului, așa că după un ceremonial scurt am destupat primul argument în cabina mea.

— Să ridicăm primul pahar pentru mare și pentru oamenii ei! Trăiască marinarii din toate vremurile!

Al doilea pahar l-am băut pentru Columb.

Al treilea pahar l-am băut pentru Magellan.

Al patrulea pentru Jean Bart.

Al cincilea pentru George Dan.

Și abia la al șaselea pahar am cutezat să trec la problema „arzătoare", cum o numea nenea Iancu.

Ei, dacă ar fi fost Ion Luca Caragiale cu noi, ce frumos ar fi descris această odisee literară, de aceea vă cer Iertare, redutabili argonauți, pentru umilul vostru cronicar. Niciodată momentele cruciale din istoria omenirii nu și-au avut omul potrivit în fierberea lor, rapsodul cel mai indicat să le nemurească. Am atacat frontal pe interlocutorul meu.

— Cum putem transmite câteva informații scriitoricești prin stația de amplificare a vasului?

— E greu. Nu-i permis decât căpitanului și nuc…

— Totuși cred că aprobarea dumitale e hotărâtoare, decisivă, nu?

Zâmbi superior, flatat.

— Nici căpitanul nu dă fără viza mea. Am precizat: viza. Și cam ce doriți să transmiteți?

— Cum să facem excursiile în Turcia. În grup.Grupul poeților, al prozatorilor, al criticilor. Apoi plasticii…

— Și de ce așa?

— Să nu ne pierdem! Ghidul care va explica despre poezie va fi la poeți, și așa mai departe. Așa ca pe vas. Unii lucrează la motoare. Alții pe punte.

Sorbii meditativ din paharul de vin.

— Durează mult?

— Aș, câteva minute.

Zâmbi enigmatic, în timp ce eu mă aflam ca pe jăratic.

— Am prins eu ceva, văzându-i pe toți cum își controlează difuzoarele. Îi arde la inimă. Nu?

— Desigur. Și zeii noștri sunt oameni. Bunăoară, dumneata, care faci parte din nobilul grup al transmisioniștilor, al radiotelegrafiștilor, cum le-ai simți printre motoriști?

Se înseninã.

— Bine! Se aproba.

Am fugit după Mihu. I-am luat lista, și marinarul își depuse grăbit semnătura, fiind zorit să se culce.

O, zei, am admirat îndelung cea mai prețioasă semnătură solicitată vreodată. Mai scumpă decât a lui Traian Iancu la Fondul Literar. Era la fel de importantă ca aceea de pe certificatul de naștere: zeii se nășteau, așa după cum o să vedeți, din oameni obișnuiți, adevărați, cu dorințși cu pasiuni. Și tocmai pentru ca miza să fie mai mare, i-am propus lui Mihu:

— Ce-ar fi să mărim premiile?

— Ești nebun?

— De loc. Să fim mai largi, mai generoși. Altfel se simte un argonaut când primește 70.000 de lei, și altfel când primește 30.000. Înțelegi, o mică subtilitate de 40.000 de lei contează. Și apoi, cred că ești zgârcit. De unde avariția asta?

— Nae, dacă vor mirosi ceva?

— Nimic. Îți garantez că vor fi cu toții în total acord. Cu 30.000 de lei o să ne ofere bere, cu 70.000 de lei o să ne trateze cu șampanie la bar. Vei vedea!

După o lungă și agitată deliberare, am căzut de acord și în această importanta problemă. Am hotărât: Premiul I în valoare de 70.000 de lei, premiul II în valoare de 50.000 de lei și premiul III în valoare de 30.000 de lei.

Zarurile au fost aruncate…

*

Dar a intervenit o modificare în ultima clipă.

Fumam cu Mihu o țigară pe punte când am auzit, fără voia noastră, o discuție dintre doi îndrăgostiți.

O balerină și un tânăr pictor.

Ea vorbea precipitat:

— Înțelege că nu trebuie să ne căsătorim!

— Au trecut patru ani…

— Ei, și? Mai întâi să ne afirmăm în artă.

Pictorul o cercetă acuzator:

— Și dacă unul se afirmă mai repede decât mine? înseamnă că îl preferi?

— Ești adorabil! Ți-am spus doar că voi aștepta până la consacrarea ta definitivă. Poate acum, la radio…

— A, dacă voi primi vreun premiu?

— Vezi că pricepi? În primul rând să cerem o cabină mai bună. Vrei premiul sau nu?

Pictorul se scuză cu modestie.

— Nu am pentru ce să iau…

— Fata plânge! Fata vrea premiu! Și crezi că toți care au primit medalia aveau motive bine întemeiate? Fata plânge…

— Îți închipui că premiile se împart ca darurile, așa…

— Taci, răule, nimic n-ai făcut pentru mine!

— Mâine, poimâine, ai să vrei și premiul Nobel…în plastică.

— De ce nu? Un om care iubește nu se târguiește așa ca tine. Ia premiul și gata!

— Draga mea, te-am fixat în bronz, marmură, ceramică, în ulei, în aquarelă…

— Taci, urâtule, dar fără premiu. Asta-i: nu știi să prinzi bătaia!

Am plecat cu Mihu de pe punte. I-am spus, cu inima răvășită, în timp ce coboram scările spre sufrageria vasului.

— Mihule, trece-l pe listă!

— Nu mai e loc.

— Un loc suplimentar. Nu vezi cât suferă?

— Se vor căsători.

— Și?

— Va suferi și mai mult!

— Nu se știe. Deocamdată el dorește să se căsătorească. Este? împlinește-i voia. Acordă-i premiul III. Se va bucura și balerina.

— Și vom avea nuntă pe vas…

— Să avem. Ce va mai conta o biată nuntă, pe lângă furtuna care va urma!.

Și astfel, soarta pictorului și a balerinei a fost pecetluită, urmând ca destinele lor să fie unite sub parafa voinței noastre. Sau așa am crezut în acele momente.

*

Cina a decurs într-un tempo alert. La masa unde stăteam cu Mihu, cineva, nefericit inspirat, încerca să omoare timpul cu anecdote răsuflate.

— Odată, Rameau, marele compozitor, se afla în vizită la o prietenă, la o ilustră amică. Deodată, Rameau se ridică nervos, ia câinele cucoanei și-l aruncă pe fereastră. „Ce faci, maestre?" îl întrebă doamna, contrariată și cu lacrimi în ochi. „Cum ce fac? N-ai auzit ce fals latră? E un sacrilegiu să asculți așa ceva".

Dar nimeni nu râse. Nici nu zâmbi. Toate privirile erau ațintite pe ceasul cu cadran din salon. Se auzi un glas.

— Cum mai trece timpul!

De altfel, foarte puțini se atinseră și de mâncare.

Toți argonauții erau stăpâniți și măcinați interior de o stare de febrilitate bine disimulată.

Mă apropiai de bădia Camilar, era pradă unei vizibile nervozități. Preocupat, urmărea o construcție interioară, fabuloasă.

— Am impresia, bădie Camilar, că lâna noastră…

— Care lână? mă întrebă cu un total dezinteres.

— Ați uitat? Suntem corabia lui Argo…

— Ce corabie?

Era chiar plictisit de insistențele mele.

— Ați uitat; suntem pe corabia lui Argo, ne vom întoarce curând cu lâna de aur… Am impresia că premiile de stat au frânat o clipă plutirea în eter, în clasicism, în permanențe…

— Aș! Trebuie să recunoaștem că există un interes. Dar un interes pur, platonic, idealizat și nu convenționalizat. Și nici n-ar putea fi altfel la umbra vitalistă a Parnasului.

— Dar de ce nu gustați din mâncare?

— Eu seara nu mănânc! Nu e higienic. Apoi privi ceasul brățară și îl controlă cu ceasul cu cadran enorm. De altfel, au mai rămas douăzeci de minute până la radio jurnal. Am emoții, nu pentru mine, ci pentru un prieten academician, om de știință.

Se anunță la megafon: „Cine dorește să mai cumpere ceva din piața portului e…”

O mână îl închise brutal. Care argonaut mai avea acum timp de piața portului? Mai rămăseseră 14 minute!

Atât. Și ochii ardeau cu febrilitate. Și scaunele se trăgeau mai aproape de difuzoare.

Ne-am retras cu Mihu pe punte.

— Mihule, se apropie timpul! Schimbă-ți puțin vocea.

— Nu-i nevoie! La microfon vocea se schimbă fără să o forțezi!

Ne-am strâns mâinile, urându-ne noroc.

Când am intrat la bar, abia am găsit un loc la masa la care se mai aflau Zaharia Stancu, Eusebiu Camilar, Ion Șahighian, Anca Șahighian, Baraschi și încă vreo patru argonauți.

Se auzi un glas disperat:

— Să prindem București I.

Dar radioul a fost întrerupt, pentru a se anunța: „Cine dorește să facă o plimbare cu autobuzul pe malul mării…”

— Opriți bazaconiile acestea! Căutați mai bine București II.

La radio se auzi: „Pentru a ne întreține o formă bună a sănătății, să executăm câte o jumătate de oră de gimnastică…”

— Prindeți București I. De gimnastică ne arde nouă acum! Și auziți ce exprimare deficitară: „o formă bună a sănătății!” Nu-i dialectic! De ce să rupem forma de fond… Căutați postul celălalt.

Pe postul I se auzi muzică populară. Cânta Maria Tănase: „Drag îmi e bădița cu tractorul”.

— Prindeți București II.

Postul II prevedea: „Gimnastica de dimineață trebuie executată cu ferestrele deschise, inhalând mult aer, în felul următor…”

— Postul I. repede! mai sunt două minute!

Se auzi vocea unui tenor:

„Intră lună pe fereastră.
Intră-n odăița noastră…
Ita, dintr-un colț, comise o imprudență de neiertat.
— Cine dansează, tovarăși?
Vorbele ei au sunat ca un hohot de râs strident într-o mănăstire, la înmormântarea starețului. Poeta își plecă vinovată privirea în pământ. În sfârșit, înțelesese solemnitatea clipei.
Un băiat de pe vas anunță în liniștea gravă și apăsătoare:
— Maestre Camilar, vă caută un folclorist din Atena. Spune că l-ați invitat cu o bandă de magnetofon!
Căpetenia argonauților sări ca ars.
— Nu-s aici. Să vină mâine! Spune-i ce vrei: că-s plecat în oraș, că-s invitat la o recepție. Că m-am înecat alunecând de pe punte, dar acum nu mă deranja. Adevărate chinuri ale lui Tantal…
— Liniște! se auzi vocea lui Iliu. E ora radio jurnalului!
— Prindeți București I.
Și într-adevăr, la acest post se auzi deslușit:
„Radio jurnal. A sosit în capitală o delegație…"
— Mai tare!
— Nu se aude!
— Liniște, tovarăși!
Radioul continuă: „În gospodăria colectivă *Zări noi* s-au adunat…
— Hârtie!
— Electricianul!
— Stați că-l repar eu, se oferi Frumușanu.
— Nu te mai atinge, tovarășe, de difuzor! Le-ai stricat pe toate…
— Scoateți afară papagalul, nu se aude nimic
— De ce întârzie electricianul?
— Electrician!
— Mecanicul vasului!
— Să vină căpitanul vasului!
Ana, sosită cu țigările, se apropie de difuzor și cu o singură mișcare precisă îl repuse în bună funcționare.
— Bravo, tovarășă Ana!
— Tot clasa muncitoare, conchise cu siguranță Ita.
— Sst!
— Poate nu s-au decernat…
— Vorba! La urmă se va comunica, așa s-a întâmplat și data trecută.
Difuzorul se dereglă iarăși.
— Tovarășă Ana!
— Nu-l atingeți! Numai tovarășa Ana!
— Vino, îți cumpărăm toate țigările, dar te implorăm, nu mai pleca de lângă difuzor.

Vocea lui Mihu se auzea clar, distinct și, într-adevăr, era de nerecunoscut. După ce se terminase radio jurnalul, Mihu transmitea în continuare de la stația de amplificare a vasului, ca un perfect și stilat crainic. A fost magistral. Aud și acum: …s-au acordat premiile de stat pe anul 1956…

— Evoche!

— Ura!

— Liniște, domnilor, tovarășilor!

— Mai tare, mai clar!

Acum se auzea la difuzor: „Științe aplicate. Premiul I, 70.000 de lei unui grup de muncitori, tehnicieni și ingineri de la fabrica…

— Mai clar, tovarășă Ana.

— Iată, nu se aude de loc.

La difuzor se auzi: „Premiul II, 50.000 de lei inginerului Mircea Frumușanu…

— Trăiască!

— Ura!

— Liniște, domnilor!

Eu turbam de mânie. Mihu mă „lucrase" tare. L-a trecut pe Frumușanu de la premiul I la premiul II. Și de ce? S-a zgârcit pentru câteva mii, și omul nu reparase toate difuzoarele…

Nervii se întinseseră la maximum. Mihu, crainic improvizat, anunța acum premiile la literatură.

— Dați difuzorul mai tare!

— Calm, tovarăși, calm.

„… Premiul I, 70.000 de lei. Pentru proza romancierului Mihail Sadoveanu, pentru romanul…

Nu se auzi titlul. Toți strigară.

— Tovarășă Ana!

Dar difuzorul își reveni singur: „Premiul II, în valoare de 50.000 de lei, romancierului Nagy István… Premiul II, în valoare de 50.000 de lei, romancierului Eugen Barba pentru romanul *Groapa…*

— Trăiască!

— Vivat, Cuțarida!

— Liniște, domnilor. Tovarăși!

În continuare au mai fost premiați Maria Bănuț, Tăutu și Ita la poezie. La plastică a luat pictorul cu logodnica balerină, Cik Damadian. Marius Butunoiu, Ion Șahighian la teatru, Iliu la cinematografic și ceilalți pe care îi știți și dumneavoastră, și cu totul neprevăzut, crainicul aminti în încheiere: „Premiile se vor decerna în ziua de 6 noiembrie."

Tot barul răsuna de mulți ani trăiască! Iliu propuse:

— Toți premiații vă invită la vin!

Sculptorul Marius Butunoiu rectifică:

— Nu la vin! Premiile s-au mărit! La șampanie!

Frumușanu hotărî științific, judicios:

— Premiul I va oferi șampanie, premiul II vin, premiul III bere și citronadă.

În acest timp, năvăliră soțiile, care auziseră vestea cea mare, la fel ca în *Meșterul Manole.* Unele erau ca bigudiurile în cap, așa cum le prinsese în cabine evenimentul. Printre primele, fu soția lui Iliu.

— Dragul meu, mi-ai promis haina de blană!

Maestrul însă hotărâse de mult soarta premiului.

— Dragă, cu 50.000 de lei ne luăm un turism. O Škodiță. Cu 20.000 de lei, o lună la Paris.

— Dar blana? Blana?

— Așteaptă, că nu s-au terminat premiile!

Soția mea mă felicită cu lacrimi în ochi.

— Așa-i că nu vei uita frigiderul…

— Două, draga mea. N-ai remarcat că premiul e dublu…

Lacrimi de bucurie. Soția lui Cik Damadian plângea. De la ea s-au molipsit toate soțiile. Era un cor de plâns pe mai multe modulații. De la soții s-au molipsit și ospătărițele, apoi ospătarii. Plângeau premiații și nelaureații. Vasul plutea pe lacrimi.

Și lângă lacrimi curgea șampania, curgea fetească, curgea berea. (Coniacul era mult prea scump.) Fie care premiat se împrumuta de jetoane, să-și poată sărbători evenimentul. Iată și pe marinarul de la stația de amplificare, trezit de larma bucuriei.

— Ce s-a întâmplat?

— Bine că ați venit să ciocnim un pahar. Am fost premiat, laureat…

— De unde știți?

— De la radio. De la radio jurnal. Comunicat special.

— Dar lista dumneavoastră?

— Care listă? mă prefăcui surprins și mirat.

— Lista cu excursiile…

— Crezi că ar mai fi ascultat cineva? O s-o anunțăm mâine. Iată-l și pe Mihuț să ciocnim împreună!

Și din acest moment, povestirea va decurge pe secvențe, așa cum am călătorit de la masă la masă, de la cabină la cabină, după ce s-a dezlănțuit banchetul zeilor în Olimpul plutitor acum spre Istanbul, spre Cornul de aur al abundenței…

*

Mai întâi, la masa noastră centrală a sosit un cadru universitar. Era vânăt de supărare: aștepta cu certitudine premiul. Ca să-și păstreze totuși o prestanță scorțoasă, descoperi o portiță de salvare oneroasă. I se adresă unui poet:

— Dragul meu, să știi că pentru premiul dumitale am luptat eroic acolo sus!

Poetul nu-și găsi cuvinte de recunoștință, în timp ce mie îmi scăpă un zâmbet necontrolat. Profesorul sesiză:

— Da, tovarășe Tăutu, și pentru dumneata am luptat. Mulțumește acestor mâini care te-au trecut pe listă.

Îmi veni să urlu: „Mâinile mele v-au trecut pe toți, tot ele nu te-au înscris pe dumneata, fiindcă ai un neg pe nas, ești suficient, înfumurat și antipatic grozav.

— Dar mă stăpânii și îi zâmbii ca un mort, când i se fac frecții cu parfum de levănțică.

Șahighian i-a mulțumit și el. Dar cine s-a prins? Da, ați ghicit, șeful suprem al argonauților. De mult timp voia să afle Camilar pe acela care l-a tăiat de la premiu. Și iată-l că acesta se destăinuie doar la câțiva pași de el. Îl privi lung, pe sub ochelari. Apoi, brusc, se sculă în picioare, declarând oficial, sentențios privind pe profesor prin lentile așa cum ai cerceta o gânganie prin lupă:

— Da, da, domnul meu. Mă duc afară, pe punte. Să rămân cu marea… Da, da… Marea e furtunoasă, rece, adâncă, metalică, dar cinstită, domnule profesor. Cinstită și, mai ales, dreaptă…

Ieși cu pași siguri, răzbunat.

Profesorul surprins — portița pe care o alesese se dovedise astfel imperfectă — încercă să se reabiliteze cât de cât:

— Mă aflu într-o situație jenantă. Dar, dumneavoastră, sunt convins, mă veți înțelege cu toată justețea. Ce puteam să fac? M-am bătut pentru Camilar cu toți cei din comisie. Eu l-am propus la premiul II s-au chiar I… Da, la premiul I.

Desigur, în sinea sa profesorul medita: „Cine dracu' m-a pus să mint, să declar că aș fi fost în comisia de premiere? Pe toți cei care nu au luat premiu mi i-am făcut inamici. Cum să le repar?

I-ar cei care au luat premiu nici nu se uită la mine, își închipuie că meritul e numai al lor. Unii sunt nemulțumiți că n-au luat premiul I, ci îl întrerupse din meditații Baraschi:

— Dumneata ai făcut parte și din comisia plasticienilor?

Universitarul nu-și găsise încă echilibrul, bolborosi ceva în mod penibil.

— Da și nu… Eu… E o comisie centrală…Am fost mai mult consultant… Sau așa ceva…

Baraschi îl țintui fără menajamente.

— Am impresia că dumneata ai fost mai mult un așa ceva care încurci arta cu părerile dumitale incompetente… Prefer marea lui Camilar!

Ducându-și mâna la inimă, a fost condus de soție și fiică în cabină, pe când profesorul se mai bâlbâia lamentabil.

— Jur… Jur că și pe mae… maestrul Baraschi l-am propus… Și încă pentru „Colectivistul" său…

Cineva interveni:

— Dar sculptura „Colectivistul" aparține lui Boris Caragea.

— Da… Păi, atunci am greșit, are dreptate Baraschi.

Și se așternu o liniște ca la începutul pământului.

*

Mă chemă la masa sa Eugen Barba. Romancierul mă privi o bucată de vreme cu insistență; dramaturgul bănuia ceva, descoperind o greșeală de construcție: criticul mă înfiera, iar poetul îmi vorbi blând, da, da, pare paradoxal, dar mi-a vorbit cu glas unș cu miere:

— Nea Năică, nu cumva ne-ai „oferit" premiile? Ai vreo părere personala?

— Nu, n-am. Dar dacă aș fi „dăruit" cu premiile nu m-aș fi trecut pe listă… De ce m-am înscris?

— De sanchi, zâmbi larg Eugen Barbu. Te-ai trecut ca să-i convingi pe fraieri…

Logica sa mă descumpăni, dar nu m-am predat.

— Zău, cum ți-a trecut prin cap așa ceva?

Barbu argumentă logic, precis:

— Pentru că romanul meu Groapa a apărut în 1957. Ce zici?

Dramaturgul Barbu mă strângea bine cu ușa, iar romancierul mă privea să observe orice tremur pe față. Descoperirea sa ar fi făcut ca totul să se dezumfle. Și poate ar fi fost mai bine. Dar n-am cedat. Între noi se ducea o luptă ascunsă și dârză.

— Nea Barbu, când ai publicat *Groapa* în Viața Românească?

— În 1956…

De data aceasta, îmi veni apa la moara mea, eu am zâmbit triumfător.

— Păi, vezi, nea Barbu! Ai spus singur. În 1956, anul cu premiile, este?

— Da, ai dreptate, dar versiunea aceasta a fost forfecată…

— Nu le dai voie să-și recunoască greșeala? Părerea mea e că versiunea din revistă a fost mai completă…

Barbu se lumină, zâmbi larg:

— Ai dreptate. E și părerea mea. Hai ciocnim un păhărel, așa se cade, și dacă ai ști ce piatră mi-ai luat de pe inimăl

Și providența a făcut, numai ea are o asemenea putere, să apară la masa noastră sculptorul Marius Butunoiu.

— Marius, bine că ai venit, nea Barbu zice că eu am „organizat" premierea! Ce crezi?

Butunoiu se înfurie brusc.

— Tovarășe Barbu, dacă am să-ți spun ceva n-ai să crezi!

— Să aud!

— Eu am făcut un raport la o persoană sus-pusă (O, nenea Iancul) și i-am explicat că am prima statuie equestră pe țară de la 23 August. Merită sau nu premiul? Merită! și cum suna în listă: „Premiul II, în valoare de 50.000 de lei, sculptorului Marius Butunoiu, pentru statuia lui Suvorov, prima statuie equestră după eliberare. „ Spune-mi, de unde să cunoască Nae Tăutu acest amănunt? Ți-am spus doar: raportul a fost citit numai de persoana amintită. Este? Bietul Nae e nevinovat ca un porumbel.

Și mă săruta sincer înflăcărat, triumfător.

— Să bem, ne îndemnă Eugen Barbu zâmbind, în același timp dramaturgul, romancierul, poetul, criticul și laureatul.

Dar după primul păhărel, Marius Butunoiu mi se destăinui cu regret în glas:

— Asta-i drama mea, am luat numai premiul II.

Dacă aș fi sculptat și calul adjutantului lui Suvorov, pariez unul contra un milion că acum aș fi avut premiul I.

Barbu încercă să-l îmbuneze:

— Ce? Au intrat premiile în sac?

— Ai dreptate. Data viitoare am să fac o grupă de cercetași călări. Nu-i bine să joci toți caii deodată, dar o grupă merge.

— Premiul I, adăugai eu.

— Hotărât, mă aprobă Marius. Dar păcat că s-a scos cavaleria din armată. Nu-i nimic, și cu tancurile merg la sigur, la premiul I cu lauri.

Balerina îl sărută pe pictorul premiat în văzul tuturor.

Pictorul declara cu emfază unor ziariști nevăzuți:

— Eram sigur că voi lua premiu. Și știți din care cauză? Vedeți că nu puteți nici măcar intui. Ha, ha, ha, am fler, tovarăși.

— Bravo, îl sărută din nou balerina.

— Și știți ce fler? Am făcut un tablou agricol. Un lan de grâu. Dar ce grâu! După noile metode de cultivare! Am vrut să reprezint un scit prin lanul bogat. De aceea l-am și intitulat „Scitul și holda". Dar ce observ? Peste tot se pedalează pe actualitate. Să mă reprofilez, mi-am spus! Și am reconsiderat tabloul în ceasul al doisprezecelea. Cum? Aici a intrat în acțiune fierul meu proverbial. Scitul meu avea părul lung. Perfect l-am ras barba și iată un tablou actual: „Colectivista din Dărăbani și holda". Dar holda, vă jur. A rămas la fel, aici s-a dovedit spiritul meu intuitiv. Și cu el m-am dus la sigur!

— Geniul meu mic! Balerina îl mai sărută o dată și declară precipitată: Haidem la căpitanul vasului să ne căsătorească! E doar legal…

*

Pe Nina Cassian am întâlnit-o împreună cu grupul de critici: Vera Călin, Iosifescu și Crohmălniceanu.

De acest grup m-am apropiat cu teamă. Era grupul cerebralilor, foarte periculoși pentru o farsă, deoarece au putere înmiită de detectare. Mi s-a făcut inima cât o ghindă, ca să aleg o comparație păsunistă. Dar Nina Cassian m-a sărutat cu sinceritate. Îmi este cea mai bună prietenă.

— Nae, te felicit din inimă. Meritai premiul!

Vera Călin, care mă criticase cu două săptămâni în urmă în Gazeta literară, se simți obligă să mă felicite și ea, adăugând:

— De altfel, părerea mea o cunoști…

— Tocmai de aceea mă miră!

Însă unul din critici se simți și el obligat adauge:

— Te felicit. Și să știi că premiile s-au dat judicios, cu o excepție sau două…

— E drept, s-au dat cam în pripă, aprobai eu cu gândul ia Mihu Dragomir, complicele meu.

— Da, continuă criticul, nu spun că Baconsky nu este un poet bun, dar ce se amestecă el și în critică? Crezi că volumul *Colocviu critic* merita premiul?

— Merita, desigur, îi ațâțai eu.

— Ești prieten cu Baconsky?

— Din fragedă copilărie, dar știu să mă obiectivizez, *Colocviu critic* merita premiul. E ca și cum l-aș fi trecut cu mâna pe listă, vă jur! Pe cuvântul meu de

onoare!

*

Elada, Olimpul, Parnasul, Zeus, Afrodita, toți și toate au fost cu desăvârșire uitați și uitate. Acum argonauții se împărțeau în două grupe bine distincte: premiați și nepremiați, aleși și nealeși, fericiți și nefericiți. Mihu se recunoscu învins și, tăcut, își plătea tributul încrederii sale exagerate. Îi declarai în calitatea mea de câștigător al pariului, pare-mi-se, destul de original:

— Privește-i pe laureați cum se bucură, și pe nelaureați cum s-au dezumflat. Li s-au înecat corăbiile. Primilor le-am dat jucăriile colorate, celorlalți le-am răpit imaginea unor jucării. Și…

Dar mă opresc. Pe lângă noi trece proaspătul laureat Mircea Frumușanu. Anevoie își aduce aminte de noi și cu și mai mare reținere se apropie să-și primească felicitările. Bineînțeles, îl gratulăm cu generozitate și ne-ar fi părăsit distant dacă nu și-ar fi adus aminte că și eu am fost distins, dar cu premiul… III. Îmi strecoară malițios:

— Premiul III înseamnă, de fapt, mențiunea I-a!

Râse grosier. Nu-i păsă de gafă. Omul acela modest, cumsecade, îndatoritor, s-a transformat subit într-un înfumurat și ne privește de la etajul XII, pe noi din subsol. Regretam sincer că i-am dat premiul. Sunt unii oameni care nu merită o distincție, un fotoliu, o limuzină la scară. Toate acestea pentru caracterul lor sunt contraindicate, îndemnându-i să-și piardă bunul cel mai de preț: omenia.

Nimic nu dezvăluie adevărata esență a ființei umane mai mult ca recunoașterea unui succes. Era experiența pe care o urmăream în cursul acelor ore agitate pe moderna corabie a lui Argo, Transilvania. Conștient de meritul său, mândru de însușirile sale, inginerul devenit un mic Napoleon ne explică pe larg strategia sa. Ne îngrozim ascultându-l, mai bine ne-ar fi părăsit din prima clipă.

— Știți că am mers la sigur. I-am avut în buzunar!

— Mi se pare că aveați îndoieli. Ați motivat: „Lucrături" din culise. Îi amintii respectuos de unii invidioși…

— Ei! râse zgomotos și adăugă: știam mie la sută ca voi primi titlul de laureat. Am aplicat bango…

Privii uluit spre Mihu, el mă cercetă la fel de nelămurit și îndrăzni să se informeze:

— Bango?

— Da, bango, o lovitură japoneză, magistrală. Îți culcă orice adversar doar cu un sigur lat de palmă aplicat la gât, în regiunea carotidei. Te amețește, îți ia piuitul, cum se spune în popor. Mai decisivă decât Karate.

— Tot nu pricep, mă destăinui! cu sinceritate și naivitate.

Napoleonul nostru mai întâi surâse superior, apoi veni mai aproape, vorbindu-ne în taină, cu vocea scăzută, mărturisindu-ne parcă un secret epocal al mapamondului.

— Cum să vă spun? Când am aflat că mi s-a înaintat propunerea și urma să se definitiveze caracterizările, am aplicat câte un bango fiecărui factor corespunzător.

Dar un bango necruțător.

Râse discret, închizând ochii de plăcere. Sorbi din pahar și continuă să ne vorbească la fel de important:

— Văd că tot n-ați priceput?! Și e simplu ca bună ziua. M-am dus la un director de care depindea totul și despre care aflasem că de câteva luni e în combinație cu secretara sa platinată. I-am spus:

„Tovarășe director, cer sprijinul dumneavoastră: vreau premiul de stat". „Desigur, dragul meu". „Nu de alta, dar am aflat că unii vor să mă lucreze? „Fii fără grijă", mă liniștea el. Dar eu pentru mai multă siguranță și eficiență, adăugam cu un aer nevinovat: „Nu de alta, că dacă mă lucrează cineva, cunosc și eu o poveste cu secretare platinate și praf mi-l fac!" Șeful deveni stacojiu, își schimbă secretara și îmi făcu propunerea cea mai elogioasă din lume, precizând că-și dă demisia dacă eu nu voi primi un premiu de stat. Pricepeți ce înseamnă lovitura de bango? E corectă, eficace, fără dubiu!

— Mai ales corectă, sublinie cu ironie Mihu, dar inginerul continuă flatat, nesesizând subtilitatea.

— Pe unul îl aveam la mână cu un turism. Altă lovitură de bango. Corect, nu? Pe altul cu un examen luat în doi peri. Altă lovitură de bango. Ei, ce spuneți, puteam oare să pierd cursa cea mare și să pierd premiul?

Simțeam o sudoare rece pe șira spinării. Mihu, de această dată, îmi surâdea învingător, spunându-mi din privire: „Poftim cui ai vrut să conferi premiul I. Și încă fără să-ți aplice nicio lovitură măiestrită de bango!"

*

Barul ar fi trebuit să se închidă la ora 1, dar nimeni nu ar fi îndrăznit așa ceva. Pocneau salvele de șampanie ca tunurile la sărbătoare. Se cânta „Mulți ani trăiască" și cunoscuta melodie „Și-altă dată, și-altădată, o s-o facem și mai lată!" Un actor în etate își făcea socotelile, dorind să-și împartă cât mai judicios suma de 50.000 de lei. Mă întrebă în treacăt:

— E drept că o parte de bani din premiu îi poți transforma în valută?

— Pe toți! îl încurajai eu, cu siguranță deplină în glas.

Își reîncepu calculul, ascunzându-și hârtia de privirile indiscrete cu dosul palmei. Socotea și bea.

Bea și socotea asudând.

Dar iată-l și pe regele neîncoronat al argonauți lor întorcându-se de pe punte, mai amărât și puțin înfrigurat. Ne făcu semn să venim lângă domnia-sa.

Comandă trei cafele amare. Urmă o tăcere de gheață. Vorbeau numai ochii săi măriți de lentilele ochelarilor. Târziu ne chestionă:

— Ce s-a mai întâmplat după ce am evadat din cușcă?

— Ne-a citit maestrul Măreanu două poezii

— Slabe! preciză căpetenia argonauților.

— O poezie cu iarna…

— După Verlaine, ciupită până la virgulă.

— Și una cu întoarcerea cocorilor…

Maestrul zâmbi amar, meditativ, neconsolat:

— Cu întoarcerea cocorilor? Pariez că dacă ar citi-o cocorilor nu s-ar mai întoarce la anul, chiar dacă le-ai promite aripi de uraniu…

— Apoi pictorul logodit ne-a făcut portrete.

— A, talentul acela încornorat? Mi-a făcut și mie portretul. Pot jura că-i Alexandru Machedon sau Petrache Lupu. Sau căderea Troiei. L-am rugat să-l rupă, atât timp cât nu l-a văzut nimeni. Ce vină am eu? Nu-i vina modelului.

— Apoi tovarășa Ștefania ne-a recitat și ne-a cântat.

— O nenorocire nu vine niciodată singură. Dacă o auzea Elada eram iremediabil compromiși.

— Balerina, logodnica pictorului, ne-a dansat.

Maestrul aprobă din cap liniștit:

— Are dreptate, sărăcuța, să danseze măcar aici. Pe scenă nu dansează nici trei minute într-un întreg cincinal.

Sorbi din cafea bosumflat, tăind aerul cu palma.

— Tii, e prea dulce. Sau sunt eu prea amar! Și n-am, oare, dreptate? Trei volume tipărite în 1956. Este?

— Așa-i, maestre.

— Am trecut de patruzeci de ani și mai bine…

— Nu se vede, îl încurajă Mihu Dragomir.

— Să zicem că premiile nu se dau după etate. Dar anul acesta n-am fost niciodată în străinătate. Nici până la Vidin!

— Dumneavoastră?

— Așa cum mă vedeți și vă văd. Sirop, nu cafea! Pe deasupra mai este și rece, o lesie ținută la frigider. N-am fost nici în tribună la 23 August. Pricepeți?

— Nu mi-aș fi închipuit, mă prefăcui îndurerat.

— Nici la recepții nu m-au invitat. M-au trimis doar să conduc un poet străin de la aeroport la hotel, care în loc să mă îmbogățească din abundență cu impresii, mi-a dat un volum slab și o gripă violentă, care m-a ținut două săptămâni la pat. Apoi nicio fotografie în librării, nu m-au invitat nici la șezătoarea de la Ateneu. N-am avut o „zi" în librării.

Iliu, încă îmbătat de premiul strălucit (o mașină și o lună în străinătate), se adresă înveselit lui Camilar:

— Ce faci, Poseidon, ai îmblânzit furtuna interioară în interferență cu furtuna de afară? Am un antinevralgic din Elveția, îți ia durerea mai repede de cum ți-au luat premiul.

Pentru o clipă, maimarele argonauților rămase paralizat. Îl îndulci doar propunerea următoare.

— Am să fac un film după *Negura.* Mergem la premiul I. Te-ai supărat pe degeaba pe profesorul universitar. Știi ce mi-a mărturisit? „Dar n-are dreptate Eusebiu. Când s-a întocmit lista, eu eram trecut la premiul I și cu mâna mea m-am șters, refuzând premiul. Eram doar în comisie și n-aș fi vrut ca întreaga țară să creadă că m-am autopremiat!" Ce zici? E un om sau nu? Și a propus filmul meu în

loc, atât i-a plăcut de mult…

— Și dumneata ai timp să crezi?!

— Zău. Dacă ai ști cât s-a zbătut să fie șters.

Au vrut să-i dea premiul II. N-a primit. Nici premiul III. E un caracter prob, onest și m-a propus în locul său pe mine la premiul I. Mai poți să spui ceva? Aud?

Șahighian, înregistrând că se discută despre profesorul universitar, interveni cu aplomb și distinsă diplomație:

— E un om deosebit. S-a șters de la premiul I și știți pe cine l-a propus în locul său? Nu ghiciți? Pe mine. Mi-a spus de la inimă la inimă:

„Atât de mult mi-a plăcut cum ați regizat piesa, încât am propus-o în locul meu! Parol, dacă vă mint!"

Camilar turba. Rosti implacabil:

— Da… Da…Hotărât acest profesor universitar de literatură nici nu m-a citit. Rezultă din cele relatate atât de precis de domniile voastre. Aferim! Voi avea o mică dizertație cu [Novi….]. El mă va înțelege.

*

Dar iată că surprizele curg ploaie. Cu fulgere și trăsnete. Pictorul premiat renunță la balerina ideală. De ce? Un simplu calcul rațional, lucid și logic. El a luat premiul III. Ita a luat premiul III. În total, aproape premiul I. Mai concret, 60.000 de lei. Ce năbădăioasă e dragostea în tinerețe!

Ita tocmai își terminase poezia dedicată laureaților de pe vas. Avea emoție. Se strecură în ascuns la bar.

— Dați-mi un coniac. Dar să nu spuneți la nimeni. Mai ales tovarășului de la cadre.

— Eu servesc, tovarășă, nu sunt birou de informații. Torn, dar nu torn pe nimeni.

— Mulțumesc. Dar să fie tare!

Pictorul nostru se apropie indiferent. O studie din fugă, cu coada ochiului: „Urâțică este, slavă Domnului! Corp, de… Nu-i oloagă, ce-i drept! Talent, ioc! Dar are viitor și origine socială… Și mai are și prezent: 30.000 de lei. Atac frontal!

— Tovarășă Ita, sper că n-ați uitat ce mi-ați promis ieri noapte. Nu?

— Credeți că sunt Mănăstirea din Argeș? Eu nu uit peste noapte nicio silabă, dormite să „dărâm" o promisiune? Dar nici dumneata n-ai uitat, nu?

Pictorul se entuziasmă:

— Cum să uit? Dumneata ești tot ce mi-am dorit pentru Diana.

— Fără ironii, tovarășe. Și totuși se poate, bunicul meu a fost pădurar, și eu mi-am petrecut copilăria în pădure. Și crezi că aș fi un bun model pentru Diana?

— Puțin nasul retușat. Diana avea un nas urât. Gura ceva mai mică. Ochii ceva mai mari; Diana avea ochii ca două faruri de Mercedes. Fruntea dumneavoastră e prea meditativă. Alo, barman! Două coniacuri, sau coniace, cum spune un maestru al meu… mai mult în coniac, decât în plastică.

— Mulțumesc, eu nu beau.

— Beți fără frică, știu un coniac mai tare! De mult voiam să vă mărturisesc că suntem croiți unul pentru altul.

— Oribil! Ești lipsit de lirism. Și de bună-cuviință!

— Se poate, dar am fler, în schimb. Împreună vom face carieră. Numai cu Diana poți deveni celebră. Nu! Ne vom asigura premiul și pe 1957.

Dacă îmi pozezi în crescătoare de viermi…

— În ce? Mă sperii!

— În crescătoare de viermi. Un subiect actual, direct, agitatoric. „Frumoasa crescătoare de viermi".

Ita se înfurie.

— Te rog să termini cu comparațiile jignitoare!

— Nu pricep. E oare nedemn să-mi pozezi în crescătoare de viermi de mătase? Cum ești și poetă, ai deveni un imens simbol pentru toată țara, pentru toată Europa, pentru tot mapamondul, pentru istorie și cultură!

— Păstrează-ți viermii și simbolul, tovarășe. Ori ți s-a făcut de o prelucrare? E un tovarăș de la cadre aici!

Pictorul o privea perplex:

— Nu te supăra… E o neînțelegere… Cred că am fost cuviincios cu propunerea mea. Poftim, accept să refuzi să-mi fii model. E totuși o prejudecată, și omenirea va avea de suferit. Dar noi doi împreună știi ce-am valora?

— Nu mă interesează.

— Păcat! Ai să regreți. Noi împreună, tovarășă scriitoare, am însemna o Pobedă nouă, nouță.

— O ce?

— O Pobedă cu patru cilindri, patru timpi, patru locuri, să încăpem numai noi și copiii în ea și unde mai pui, garantată trei ani, fără reparații generale…

— Tovarășii noștri când luptau în ilegalitate…

— Ei, uite așa îmi placi! Da, tovarășii noștri au luptat atunci, ca noi să avem* condiții optime de muncă. Să avem Pobeda la scară. În comunism vom avea și yacht la dispoziție.

— Frumos gândești. Dar află, tovarășe pictor, oameni ca dumneata nu ajung în comunism. Și nici nu vor ajunge. Și nici nu trebuie să ajungă. Lesturile le vor arunca peste bord.

În acest timp, intră în bar și balerina, care-și căuta logodnicul. Pictorul se retrăsese strategic din fața reginei piruetelor. Dar Ita, în necunoștință de cauză, apelă la balerină.

— Bine ai venit, tovarășă balerină, te iau arbitru…

Pictorul urlă ca din gură de șarpe:

— Nu! Asta nu. Te rog să n-o faci! Te implor!

— Fără rugăminți, tovarășe pictor. Dumnealui vrea să ne căsătorim. Sau mai precis să se căsătorească imediat cu premiul meu de stat.

Zizi continuă înciudată:

— Să cumpărați o Škodiță, nu?

— Greșit, tovarășă balerină. Să cumpărăm o Pobeda cu patru cilindri, patru cauciucuri, patru timpi, patru volane și patru copii…

— Și să pozezi în Diana, i se adresă balerina Itei, gata să-l sfâșie cu privirea pe pictorul compromis iremediabil și care aștepta, fără drept de apel, sentința binemeritată.

— Da. În Diana să pozez, însă puțin retușată. Iar neretușată în Crescătoarea de viermi de mătase, premiul I pe 1957, fiind primul tablou de la 23 August cu viermi de mătase. Află, domnule pictor, că nu mă căsătoresc cu o Pobedă ca dumneata, chiar dacă ar avea opt cilindri, opt rezervoare, opt timpi și opt volane. Și fără copii, care o să-ți semene, tovarășe!

Ieși demnă, în timp ce pictorul își reveni după primul șoc. Balerina îl măsură cu o stăruință ce nu prevestea nimic optimist.

— Vino mai aproape, te rog. Mă dor picioarele de atâta dans. Îmi ești dator o explicație.

— Ceartă-mă și tu! E o greșeală că vreau să am și eu o Pobedă? Sau o Volgă? Cine dracu' să vă mai înțeleagă și pe voi, femeile, atât de consecvente și egoiste.

— Mai aproape, cristalule altruist!

— Te previn: n-am mai primit morală de la etatea de când am părăsit pantalonii scurți și am învățat singur să-mi suflu nasul în batistă.

— Nu-i nevoie de mărturisiri. Se vede. Cum este cu Škodița?

— Să nu mă amenințI. Azi am libertatea să aleg între Škodiță și Pobedă. Pentru asta au luptat tovarășii noștri în ilegalitate.

Balerina râse sarcastic.

— Și între Diana și Crescătoarea de viermi de mătase, nu? Hai, alege, vânătorule de zestre!

Furtuna se dezlănțui. De gradul 8 cu tangaj, ruliu și rău de mare amețitor. Și creștea, creștea…

*

Soția mea mă căuta cu disperare.

— Nic, păstram vechiul frigider și luăm un aragaz cu patru ochiuri. Și un televizor.

Simțeam că-n jurul meu respiră paradisul și fierbe iadul, clocotește, se revarsă. Auzeam sticle de șampanie destupându-se și frânturi de discuții.

„Dacă prezentam și calul adjutantului lui Suverov, luam premiul!"; „Am fler, tovarășe, un tablou eu viermii de mătase mă asigură pe listă și în 1957";

„Totu-i să știi să aplici lovitura la bango… și la timp, să nu-i dai răgaz să respire…" „Am trei cărți tipărite în 1956, nu am fost în străinătate, nici la Casa de creație…"

Toate culorile se învârteau pe discul lui Newton și aveam în fața ochilor un alb al disperării. Și peste toate, intram în portul Istanbulului, și niciun argonaut nu remarcase. Olimpul zburase de mult de pe corabia modernă a lui Argo.

— Ce-i facem, Mihule? E clipa să dăm lovitura decisivă.

— De acord. E momentul propice. Acum o să urmeze explozia nucleară de gradul maxim. Trebuie ca noi să sugerăm o stabilizare monetară și garantez că într-o jumătate de oră Transilvania va suporta un veritabil cutremur. Acul

seismografului se va sfărâma.

Ne-am așezat la masa lui Iliu, Cik, a pictorului cu două logodnice părăsite, și ani început să discutăm ca despre un fapt banal și arhicunoscut.

— Și când spui, Mihule, că va avea loc reforma monetară?

— Cred că săptămâna aceasta.

— Sigur?

— Sigur. Eu mi-am și plasat banii în obiecte casnice.

Pictorul deveni palid. Își văzu pentru o clipă Škodița pulverizată. Ne întrebă cu emoție detectabilă în glas:

— O reformă monetară?

— Sursă sigură. Peste noapte un comunicat, și banii își vor reduce valoarea la jumătate.

— La o treime, mă corectă cu siguranță Mihu.

Piciorul se congestionase:

— Asta înseamnă premiile în aer! Nu? Am fler, tovarăși, când am văzut premiile dublate în valoare mi-am spus: „E prea mult. Asta miroase are formă monetară! Și iată, confirmarea! Pe concret: m-am ars!”

Vestea a trecut ca un fulger prin tot șirul premiaților. Șahighian se arăta neîncrezător:

— Nu se poate, domnilor, e ridicol. Un zvon fără temei.

Pictorul vorbea acum în locul nostru.

— Sursă sigură. Știam la plecarea din țară. De aceea mi-am depus economiile în această călătorie, să rămân măcar cu o amintire despre Grecia și Turcia.

Profesorul atoateștiutor râse cu superioritate.

— Credeți că eu nu am știut? De ce m-am tăiat cu mâna mea de pe lista laureaților? Tot Bucureștiul vorbea de reformă. Valoarea leului va rămâne pe sfert.

Inginerul Frumușanu, asudat, primind el singur de data aceasta o magistrală lovitură de bango, făcea cu mâna tremurândă calcule pe hârtie.

— Ar însemna că premiul de 70.000 de lei să aibă valoarea de 17.000 de lei.

Până și maestrul Camilar, care își începuse un memoriu pe cincizeci de pagini, în care să reclame, bine argumentat, meritele sale literare și obștești dintre 1 ianuarie 1956 și 31 decembrie 1956, precum și faptul că i s-a refuzat, în mod nejust, acordarea premiului și a titlului de laureat, își întrerupse travaliul și își ștergea cu interes ochelarii, neangajându-se-n dispută, rămânând, deocamdată, pe o poziție complet neutră și auster obiectivă.

Iliu propuse cu chibzuință:

— Dacă am fi în țară, am putea valorifica o parte din bani. Ce ziceți?

Șahighian se prinse în horă.

— Hotărât! Dar suntem aici. Banii s-au scurs pe apă.

Pictorul adăugă:

— Și am putea fi în București… Este?

Iliu declară cu hotărâre:

— Nu mai cerem prelungirea excursiei cu o zi.

Pictorul preciza:

— Plecăm chiar mâine!

Inginerul Frumușanu interveni, competent și doct:

— De ce mâine și nu azi? E mai practic. Noi, inginerii, lucrăm cu precizie.

Și așa, ca o intrare surpriză într-o tragedie dorică, apăru un personagiu neașteptat: comandantul vasului. După ce salută grupul cu politețe, declară cu zâmbet larg:

— A, am bucuria să văd tot Olimpul în plenară de lucru. Îl caut pe maestrul Camilar.

Iliu îl îndemnă pe pictor.

— Mergi, fugi, caută-l cât mai repede, să nu pierdem vremea…

Maimarele argonauților sosi cu jumătate de memoriu scris. Căpitanul îi zâmbi discret și îl întrebă:

— Știți ce surpriză am să vă ofer? Pregătiți-vă cu toții pentru o mare bucurie. Cel mai nobil viciu vă va fi răsplătit.

Cercul argonauților s-a strâns nerăbdător și curios în jurul marinarului. Acesta, pentru efect, amână cât mai mult să declare surpriza. Vorbi cu entuziasm:

— Tovarăși creatori, am obținut prelungirea nu pentru o zi, ci pentru două. Dar ce observ? Pare-se că vestea nu vă entuziasmează !

Iliu răspunse sec:

— E totuși un entuziasm reținut, evoluat, plin de acuratețe…

— Dar când mi-ați propus să obțin prelungirea, vasul meu clocotea de căldură, de veselie și speranță. Unde-i acel formidabil „Evoche" al argonauților moderni?

De această dată, răspunse inginerul, dovedind real talent diplomatic:

— Tovarășe comandant, vă rămânem îndatorați de dragostea, de sprijinul și de atenția deosebită.

Știu că n-a fost ușor să obțineți această prelungire. N-ați precupețit niciun efort. Recunoștință fără margini. Fără margini recunoștință. Neasemuită mulțumire și profundă satisfacție. Dar această minunată și neegalată excursie ne-a transformat, chiar și pe cei cu tâmplele albite, în niște copii. Neascultători și năbădăioși copii. N-am apreciat cum se cuvine sfatul înțelept al dumneavoastră. Ne-ați spus că ploaia va ține câteva zile…

— Vă cer scuze. Priviți ce frumos e afară! Ați avut dreptate.

Interveni pictorul, iritat și exploziv:

— Dar mâine veți avea dumneavoastră dreptate și desigur va ploua!

Marinarul, pus în fața unei atitudini pe care n-ar fi bănuit-o, nu cedă cu ușurință.

— Dar, iertare, se poate să nu fi înțeles eu bine. Se poate, desigur… Dar nu tot dumneavoastră ați spus că doriți prelungirea excursiei chiar dacă ar fi să îndurați două potopuri? Chiar dacă ar fi să zburați peste ghețari?

Nici Iliu nu cedă, presimțind un miraculos naufragiu.

— Ne-ați sfătuit competent, și noi, vinovății, nu am ținut seamă că e necesar să ne gândim și la sănătatea noastră…

Cineva declară cu un glas îndurerat:

— Eu am reumatism. Și ploaia e un călău!

Alt proaspăt laureat se plânse duios:

— Eu sciatică! mai teribilă ca o cronică negativă!

Altul se văicărea insinuant:

— Dar la tensiunea mea nu vă gândiți, tovarăși?

Marinarul era de-a dreptul uluit de desfășurarea evenimentului.

— Tovarăși creatori și cunoscători ai sufletului omenesc, dumneavoastră v-ați declarat argonauți și ați promis să nu vă întoarceți de aici până nu veți găsi lâna de aur…

Pictorul răspunse cu promptitudine:

— Dar am găsit-o! Vă jur că am găsit-o intactă!

Acum suntem gala să o luăm cu noi. Ba, an. și luat-o în suflet!

— Nu vă mai amintiți de Icar? propuse marinarul.

— Era mai tânăr decât noi, preciză Frumușanu.

— Și avea aripi, îl completă pictorul.

— Dar unde v-au rămas sau cine v-a tăiat aripile? Ce arșiță a topit ceara aripilor dumneavoastră?

Întrebarea directă a căpitanului îi buimăci pe toți. Cum ar fi putut să-i spună: „Vezi, noi am primit premiul de stat. Dar se zvonește de o reformă monetară și trebuie să ne salvăm valoarea, conținutul, să zicem așa, al premiului. Nici economicul nu trebuie neglijat. Ne-au învățat bine clasicii noștri…” Desigur, un asemenea adevăr nu poate fi rostit niciodată. În asemenea condiții primează prin excelență forma și expresia metaforică.

Trebuie dat un răspuns liric, cu imagini cuceritoare, cu patetism, cu alegorie, cu apeluri la simbol și, înainte de toate, convingător și mișcător prin umanismul său. Această sarcină de răspundere și de onoare și-o asumă temerar regizorul Iliu, punând în prim plan toată puterea sa de seducție:

— Da. s-a topit ceara aripilor noastre celeste mai repede decât ceara aripilor năzdrăvane ale cutezătorului Icar. Recunoaștem din tot adâncul nostru. E adevărat, adevărul gol, goluț. Și dumneavoastră, atât de apropiat nouă, putem să v-o mărturisim deschis, fără nicio reticență. Eram pe punte și ploua, ploua lung, monoton, ciobănește.

Cineva a rostit lângă inima noastră: „Plouă ca la noi acasă!” Atunci am simțit ploile din Mehedinți, ploile din Suceava, ploile din Cluj…

Nu știu prin ce întâmplare năstrușnică, sau poate printr-o simplă și obișnuită coincidență, la difuzorul neobosit se auzi melancolicul: „Aoleu, ce ploaie vine de la Cluj!”

Toți argonauții alarmați interveniră eficient și difuzorul a fost oprit de zeci de mâini nervoase, tremurătoare, asudate de emoție și așteptare. Cu greu, Iliu își putu relua firul expunerii sale patetice și suficient de melodramatice.

— Mă cheamă și pe mine ploile orașelor dunărene. Într-un cuvânt, mi-e dor și ne este dor…Dor cu D mare!

Între timp, Eusebiu se dumerise… „Dumnealor după ce au fost laureați, li-e

teamă să nu piardă sumele, cu ocazia reformei. Perfect. Ce-ar fi să-i trezesc la realitate? Să mă opun cu străşnicie?”

Intră pe neaşteptate în discuţie.

— Tovarăşe Iliu, mătăluţă eşti din Moldova?

— Nu. Dar de ce?

— Ai cunoscut ploile Moldovei? Când stropii curg pe clopotele Sucevei?

— Nu!

— Ei, vezi, eu le cunosc! Sunt cele mai frumoase ploi şi totuşi, totuşi să nu uităm că ne aflăm în Arcadia. Să profităm şi să mai rămânem o zi, două, trei câte ni se oferă, să ne închinăm la măreţia Arcadiei, în genunchi să umblăm pe ruinele Atenoi…

Căpitanul preciză:

— Istanbulului!

— Când, tovarăşe? Am ajuns la Bizanţ? se minunară toţi.

Da. Niciunul nu observase că mirifica şi simpla corabie a lui Argo, Transilvania, acostase la Istanbul. Camilar porni pe o pantă nouă.

— Să vizităm atunci mai cu interes cetatea sultanilor, a jupâniţelor din Serai…

Pictorul nu se putu stăpâni:

— Nemaipomenit, maestre Camilar, toţi am hotărât să plecăm, să ne întoarcem în ţară. Îmi este dor de culorile pământului nostru. Şi eu fără culorile autohtone nu pot vieţui, nu pot respira.

Ita se angajă în discuţie:

— Tovarăşi, mă înscriu şi cu la cuvânt! şi pe mine m-a cuprins acel dialectic dor de plaiurile natale. De tovarăşii de muncă zilnică de la ziar.

Ce fac ei acum? Poate au o şedinţă zburătoare, poate au o letucikă, şi eu, eu să nu mă înscriu la cuvânt… Citez, un tovarăş spunea…

Dar căpitanul, contrariat, îi luă cuvântul.

— Îmi voi da silinţa să obţin plecarea dumneavoastră conform programului. Sper că voi reuşi!

Iliu, revenit, relaxat, mărturisi:

— Sunt convins că veţi obţine. Veţi reuşi cu certitudine. Ne-o spune sufletul dumneavoastră mărinimos, iar această generozitate, promitem solemn cu mâinile pe inimă, nu o vom uita! O vom mărturisi şi o vom populariza prin operele noastre.

Laudele continuau. Unele de mulţumire şi recunoştinţă. În acele clipe, în care Mihu şi cu mine abia ne stăpâneam râsul, am fost tulburaţi doar de apariţia lui Frumuşanu. Era radios. Ne destăinui:

— Am trimis câte o radiogramă…

— Cum?”

Se supără:

— Greu mai pricepeţi, tovarăşi. Am spus că am trimis câte o radiogramă în ţară.

— Cui?

— Cui trebuia. Fiecăruia din cei care au intervenit pentru premiul meu. Doar câteva cuvinte:

„Vă mulțumesc din inimă că v-ați respectat cuvântul și am primit premiul de stat”. Atât. Voi mai avea nevoie de ei…

Am simțit un cuțit cu lama de Toledo pătrunzându-mi până la inimă.

— Am mai trimis câteva rânduri și cuiva de sus. Pricepeți? Acum aștept mutarea în București.

*

Târziu, argonauții laureați continuau să distribuie șampanie, vin, coniac, un adevărat banchet prelungit. Se auzeau frânturi din planurile viitoare la acest festin bahic.

— Cum ajungem în țară, îmi prefac tot premiul într-o limuzină…

— Eu voi lua butelii de aragaz. E un capital sigur. Poate și aspiratoare de praf.

— Mai recomandabil e o bibliotecă. O mobilă deosebită, mahon, mai ales…

— Tablouri, tovarăși, tablouri. Suntem doar oameni de artă. Tablourile au darul incontestabil de a le crește valoarea cu anii, cu vremea. Pricepeți?

Cum cineva din afară se apropia de un grup de laureați, aceștia schimbau, printr-o metamorfoză suspectă, cursul discuției.

— Nu valoarea banilor contează, vă jur, ci valoarea morală, recunoașterea unei trude dedicată frumosului, artei, literaturii, umanismului activ!

— Suntem cei mai fericiți laureați: noi am primit laurii pe când ne aflam la poalele Parnasului, Olimpului…

— E un simboll Și o confirmare atestată până și de zei!

Dar în această veselă și fructuoasă colaborare în destuparea sticlelor, interveni un moment plin de aleasă solemnitate. Un grup de bucătari și ospătari., în ireproșabile costume albe colilii, se prezentară cu flori. Vorbi Ana, care vindea țigări:

— În aceste flori albe st află dragostea respectul nostru pentru marii laureați. Maeștri ai altei și literaturii, vi le dăruim din tot sufletul!

Vorbi unul dintre laureați, vizibil emoționat, atât în orânduirea cuvintelor cât, mai cu deosebire, în exprimarea lor:

— Suntem adânc emoționați, profund mișcați, nu știm cum să vă mulțumim. Nu știm, da! Și nu atât premiile valorează, cât dragostea pe care ne-o mărturisiți prin acest gest fără egal în existența noastră. Pentru că această dragoste, ca și premiile de altfel, vor rămâne veșnice în inima noastră!

Urmară aplauze furtunoase. Ana propuse întregului grup pe care-l comanda ca o energică și distinsă vivandieră:

— Pentru laureați: „Mulți ani trăiască!”

Se cânta și se plângea. Se cânta printre lacrimi de bucurie. Și culmea, și eu și Mihu ne-am descoperit cântând în acest cor improvizat, cântam sincer, eterați, serafici, plini de un celest inefabil. Era nu un cor, ci o mare și sfântă familie unită. Edenul își coborâse culorile mirifice pe corabia noastră. Și Arcadia, și Olimpul, și Parnasul. Atât Mihu, cât și eu regretam că nu i-am trecut pe toți de pe vas pe listele laureaților. Poate și de aceea eu plângeam cel mai acerb, cu hohote nestăpânite, necontrolate, aducând note false, distonante, în cântecul general și indescriptibil

de optimist și înălțător.

Ita mă întrebă cu neasemuită sinceritate:

— De ce plângi, tovarășe, nu vezi ce frumos ne sărbătorește clasa muncitoare? Nu lacrimi, ci admirație fermă!

— Iartă-mă, tovarășă Ita, dar mai am în mine restanțe mic-burgheze, carențe vinovate, iartă-mă! Cum voi ajunge în țară, îmi voi face autocritica și te rog de pe acum să vii să mă ajuți. Să fii neiertătoare, tovarășă dragă!

Prins de remușcări, am plecat cu Mihu pe punte. Vântul mării mă dezmetici.

— Ce facem, Mihule?

— Cum?

— Gluma a mers prea departe ! S-ar putea supăra…

— Aș vrea să întâlnesc și eu un om de spirit care să se supere de o farsă bună. Și asta nu-i rea!

Răsuflai adânc, dureros.

— Totuși, gluma a depășit unele limite. Privește câte sticle de șampanie s-au băut. Și cât costă ele?

— Și la o comedie se plătește un bilet de intrare.

Numai că de data asta biletele le vor achita chiar actorii. Nu-i interesant?

— Foarte. Eu aș propune să revenim la stația de amplificare, să-i anunțăm că a fost doar o farsă, o glumă pe care ne-am propus-o nevinovată. Nu-i bănuiam asemenea consecințe, atât de grave și de serioase, cu implicații de solemnitate.

În loc de răspuns, Mihu râse zgomotos. Târziu vorbi:

— Dragă Nae, consecințele ar deveni în acest caz tragice. Cum au băut, voi avea nefericita imagine în fața ochilor să văd cum te vor arunca de pe punte în valuri. Și trebuie să recunoști că ai ales o zi neprielnică pentru o asemenea farsă. Valurile sunt cu totul neospitaliere, ba, dimpotrivă, aș putea spune…"

Mihu avea deplină dreptate. Mă și zăream cuprins ca Ana lui Manole de zidurile valurilor de gheață; jertfă nevinovată a unei farse pe care o visam cu totul altfel în desfășurarea sa. Acum, intrat în horă, trebuia să joc mai departe. Zarul fusese aruncat.

Și căzuse prost, foarte prost pentru mine.

— Hai să ne adăpostim de vânt!

Ne-am retras pe dunetă. Tăceam îngândurați. Auzirăm câteva voci. Recunoscurăm pe câțiva academicieni și oameni de știință mai în etate. Unul declara cu revoltă nereținută, întretăiată doar de o tuse rebelă:

— Am să merg la domnul ministru și am să i-o spui direct: „Tovarășe ministru, iar s-a omis ce pe lista premiilor de stat disciplina noastră… Și de ce?"

Am plecat grăbiți de pe dunetă. Frigul — nu numai frigul — devenise de nesuportat. Mihu îmi reproșă.

— Vezi ce greșeală ai comis? Ai omis de pe listă și o disciplină…

Dar mie nu-mi mai ardea de glumă. Farsa, ca un veritabil bumerang, se întoarse împotriva mea și acum mă lovea fără cruțare. Aveam de suferit, ca vrăjitorul din cunoscuta poemă a lui Goethe, de fapt, ucenicul de vrăjitor, care uitase formula de

oprire a măturii ce cără apă… Și eram gata să mă înec!

*

Am ocolit barul, unde se auzeau cântece, râsete; laureații nu se încumetau să pună punct sărbătoririi. Intrai tiptil în cabină. Soția nu dormea. Mă auzi. Îmi propuse:

— Știi ce zic, Nic?

Tăceam.

— Nic?

— Da.

— Mă gândrec să plecăm mai bine cu banii primiți de la premiu în străinătate. Într-o nouă excursie.

— E bine!

Nici în pat nu scăpăm de obsedantul premiu.

— Nic, dar dacă ne-am schimba mobila din sufregerie?

— E și mai bine.

— Mă gândesc și la biblioteca ta…

…Toți argonauții premiați veneau spre mine. Erau toți aliniați în rânduri de cohortă romană. Mă atacau frontal. Din partea dreaptă, mă atacau de flanc argonauți nelaureați, deocamdată. Distanța dintre ei și mine scădea cu fiecare clipă. Din partea stângă, mă asalta, tot de flanc, personalul vasului. Aveau sulițe, scuturi și arcuri. Mai întâi, trecea pe deasupra mea o vijelie de săgeți. Nu m-au atins. Toate cele trei rânduri care mă atacau erau mute. Nicio vorbă. Niciun gest. Mă fulgerau cu privirea. O nouă avalanșă de săgeți. Tot pe deasupra. Apoi m-au prins. Mă simțeam ferecat de brațe. M-au le gât de catarg. M-au legat de catarg cu otgoane groase cât mâna. Imobilizat, abia mai respiram. Peste otgoane m-au legat cu sârmă. La un semnal al inginerului, toată suflarea s-a așezat pe un singur rând. În fața mea s-a aprins un foc. Au dansat mai întâi în jurul focului. Au sărit în ordine alfabetică peste flăcări. Toți și-au întins lăncile în focul încins. Acum lăncile aveau vârfurile roșii. Frigeau. S-au așezat din nou pe un singur rând. Am închis ochii, văzând furtuna de lănci pornită spre mine, câtă iarbă, câtă frunză. Dar nicio lance nu mă lovi. Toate căzură în jurul meu, întipărindu-mi conturul în lemnul masiv al catargului. Mirosea a lemn ars, sau așa mi se părea. Una un alt dans, o altă înroșire a lăncii. O altă ploaie de lănci. Un glas îmi strigă: „Cel care a făcut această farsă sinistră se află printre noi…”

Tăceam încruntat. Sunt pașnic de felul meu. Dar când mă înfurii, dobor și un munte. „Ei, dacă-aș fi măcar dezlegat, unul n-ați mai fi acum pe punte”. Priveam și ascultam resemnat.

„Îl avem în fața noastră legat de catarg și va răspunde de toate cele înfăptuite aici!”

Răspunsei temerar, cu demnitate:

„Da! Voi răspunde!”

„Dumneata cunoști pe cel vinovat?”

„Da, sunt eu! Eu!”

„Sigur?”

„Pot să vă arăt lista. Scoateți-o din buzunar.

Așa… Sper că acum nu mai aveți niciun dubiu…”

Câteva glasuri detonară pe rând, în salve repezi și necruțătoare:

„Explică-ne!”

„Din cauza dumitale nu am închis ochii toată noaptea…”

„Vrem lămuriri depline!”

„Să se facă lumină!”

„Nu uita ce răspundere îți asumi în fața viitorimii…

„Cum s-a întâmplat?”

Nu mi-am plecat fruntea în fața lor. I-am înfruntat cu demnitate, cu o voce dură, metalică, pe care nu mi-o cunoșteam.

„Această listă am citit-o la stația de amplificare. Imediat după ce s-a terminat radio jurnalul… „

„Dumneata ai citit-o? „

„Ce contează… Să presupunem că eu! Vreți să o mai citesc o dată?”

O voce ascuțită și rea conchise în apropierea mea.

„Cât cinism, tovarăși!”.

Cineva comandă liniște și mă întrebă cu glas aspru de procuror în plină funcțiune:

„Și de ce ai făcut-o? Mărturisește! „

Am tras aer în piept și aproape le-am strigat:

„V-am auzit rostind: „Plutim în Olimp… în Parnas… în Arcadia… Nimic din ce este trecător, vremelnic nu ne atinge… Nicio vanitate… Dispară ce-i efemer… Nicio ambiție deșartă… „ Ați spus sau nu că nimeni nu-și face un scop în activitatea sa nobilă, din glorie, din decorații, din premii? Ați spus sau nu că Olimpul a coborât pe vas? Ați spus sau nu că sunteți o mare și imită familie aristocratică de creatori de bunuri morale, spirituale? Vă amintiți cum vă declara… Zeus, Neptun, Afrodita? Și ce s-a întâmplat, după ce am decernat premiile, cu Olimpul și familia strânsă și unită? Praf, pulbere, aer, vânt… Mai ales vânt, în care pluteau câteva măști ieftin confecționate. Puteți oare dumneavoastră să-mi răspundeți?”

Un glas îndrăzni cu sfială:

„Dar te-ai gândit, să zic așa, la semnificația plină de gravitate a faptei dumitale din punct de vedere social, etic…”

Altă voce adăugă:

„Mai ales când ne aflam într-o țară străină, capitalistă…”

„Și la răul de mare pe care ni-l poți provoca…”

Le-am răspuns sfidător:

„M-am gândit la toate și înainte de toate la o interesantă experiență umană…

„Noi ți-am fost cobai. Șoareci pentru experiență! Urât, foarte urât!”

„Și pentru ce ți-a trebuit dumitale această «experiență umană»? Vom cere o anchetă drastică la un for înalt”.

I-am privit pe fiecare în ochi și le-am spus cu și mai multă convingere, cu și mai mare hotărâre:

„Am vrut să fac o surpriză argonauților care au plecat să aducă înapoi lâna de aur răpită de pe plaiurile noastre. Berbecul de aur a fost sacrificat chiar aici, pe corabia cu numele din mitologia modernă Transilvania. Și toți s-au repezit hămesiți spre lâna de aur. Lâna însă era falsă. Argonauții s-au trezit și au pornit la represalii, în loc, în mod inteligent, să primească totul cu un zâmbet, un surâs. Acel zâmbet, vă jur, m-ar fi dezarmat…"

„De ce ai făcut toate acestea?"

„V-am relatat doar până acum. Am vrut să cobor din înalturi zeii pe pământ. Din această experiență vreau să scriu o piesă sau o povestire…"

Se auzi un râs general, repugnant.

„Și cine o să ți-o joace?"

„Sunt și teatre cu directori inteligenți".

„Și cine o să ți-o publice?"

„De ce aveți păreri greșite despre redactorii și despre directorii de edituri? Sunt și oameni integri, care cunosc adevărul esențial; chiar dacă zeii în mitologie au avut pasiuni și scăderi, lașități și înfrângeri, ei au rămas totuși zei. Se poate deci întâmpla ca și creatorii din domeniul artei și literaturii să aibă multe scăderi omenești, explicabile. Ați văzut doar că și aici, pe vas, unii au fost detașați, au rămas puri, olimpici, iar alții…

De ce să nu recunoaștem că mai avem în noi metehne vechi și mai noi, că tindem doar spre perfecțiunea deplină".

„Nu vrem să intervenim în procesul de creație, dar această lucrare literară nu va apărea".

„Dacă n-o să apară acum, va vedea lumina tiparului peste un deceniu. Oamenii atunci vor fi mai eliberați de prejudecăți, mai puțin obtuzi, sau pătrați…

Dar glasuri mă amenințau furibund:

„Să-l ardem! Să vedem cum va mai apărea lucrarea".

„Să-l aruncăm în valuri!"

„Să-l pedepsim să vizioneze de trei ori la rând *Viața învinge!"*

„Să citească toate poeziile lui…"

Dar cineva mă întrebă cu mânie necamuflată:

„Care ți-ar fi cea mai grea pedeapsă?"

Le-am răspuns cu promptitudine:

„Să nu-mi faceți nimic. Ar însemna că farsa mea nu și-a atins scopul. Cu cât o să mă pedepsiți mai mult și mai crâncen, cu atât voi fi mai mulțumit…"

„Să-l ardem și să-l aruncăm în valuri !".

Și s-au pus gospodărește pe lucru, ordonat și cu spor. Dar când să mă arunce în valuri, mă trezi o bătaie în ușa cabinei. Sub imperiul visului, răspunsei încă buimac de somn:

— Ce doriți? Ce mai doriți?

Erau câțiva argonauți aburiți de șampanie.

— Ai luat premiul III? Vino să mai dai o sticlă de șampanie, ne ești dator! O sticlă de șampanie!

— Vă dau o citronadă !

— Vino imediat!

Răsuflai ușurat.

— Bine, vom bea și trei sticle! Zău că meritați! Meritați un ocean infinit de șampanie, fiindcă vă iubesc!

*

La orele nouă, argonauții așteptau adunați pe puntea vaporului vizita ambasadorului nostru la Ankara. Mulți dacă își culcaseră capul pe pernă o oră sau două. Dar mahmureala era alungată de optmismul și voioșia celor laureați. Moralul era ridicat.

— Frumos din partea lui că ține să ne felicite!

— Ar fi putut să ne trimită și un buchet de flori!

Iliu, grijuliu și ordonat, bine inspirat ca totdeauna, după matură și judicioasă chibzuială, nu fără consultații colective, hotărî:

— Tovarăși, toți laureații să fie adunați în față, la partea stângă, la flancu' stâng, cum se spune la armată. Așa, vă rog, pe două rânduri. Hai, toată lumea să formăm un careu cu o latură numai din premiații lui 1956.

Mi se făcuse inima cât un purice; la așa ceva nu mă așteptam, nu o prevăzusem în calculele mele.

Acum alunecam pe o pantă oficială, mai ales că Iliu, prevăzător, organizase și un mic coctail al laureaților în barul vasului. Se înscriseseră în program și două toasturi, bineînțeles în afară de cel pe care-l va improviza ministrul nostru plenipotențiar. În ultima clipă, se prinseseră și câteva steguleț, puntea luând un aspect sărbătoresc, pavoazată cu gust, în mod discret. Iată deci și o festivitate în toată regula. Îi șoptii lui Mihu:

— Acum urmează să se mai tragă și douăzeci și una de lovituri de tun!

În fața noastră se desfășura panorama mulți coloră a Istanbulului. Vechiul Bizanț se amesteca luminos cu orașul modern, oferind o imagine îndescriptibilă din cauza culorilor și formelor sale geometrice atât de originale. În acest oraș se întâlneau, în timp, două epoci și, în spațiu, două continente fascinante, copleșitoare.

Camilar își revedea memoriul bine documentat și se consilia cu un critic reputat:

— N-ar fi mai indicat să înaintez memoriul meu ambasadorului?

— E altceva când îl depuneți în mâna cui trebuie. O mână justă, eficientă. Parol!

Se auzea depărtat, pe țărm, o melodie languroasă, orientală, care îmi aminti de vocea tărăgănată a prietenei mele Letiția Papu. Dar nu am avut răgaz să ascult melodia, căci vocea severă, alarmată a lui Iliu mă aduse la stricta realitate.

— Treci imediat în rândul laureaților, a sosit mașina cu ambasadorul!

Nu întrebați ce stare de spirit insuportabilă puse stăpânire pe mine, în acele clipe decisive, când ministrul nostru se urca zâmbitor pe scara ce ducea spre punte. Argonauții laureați așteptau solemni, emoționai, cu un zâmbet plenar de satisfacție, și eu tremuram în coada șirului lor strălucitor de fericire.

Ambasadorul, cum obligă protocolul, începu să strângă mâinile. Primul a fost în ordine Iliu, care a rostit cu emoție și febrilitate:

— Mulțumim din toată inima pentru atenție și înalta distincție acordată…

Șahighian, lot laureat de gradul I, se exprimă important:

— Recunoștință din inimă și vom munci la fel și mai departe.

Cik, următorul în ordine, vorbi calm, profund:

— Vă mulțumesc, mă simt obligat să creez și mai bine!

Ambasadorul nu sesiză situația, convins fiind că mulțumirile și mărturisirile de recunoștință se datorează favorului primei excursii în Grecia și Turcia.

Dar și argonauții laureați au fost surprinși de un fapt ce, la prima vedere, părea cu totul inexplicabil. Ministrul strângea mâinile tuturor argonauților aflați pe punte, chiar și pe ale celor nelaureați.

Și iată că un om de știință mai în vârstă, puțin răgușit, i se adresă respectuos:

— Tovarășe ambasador, îmi permiteți solicit o clarificare?

— Mă rog, răspunse degajat și surâzător diplomatul.

— Aș vrea să știu cu precizie dacă nepotul meu a luat premiul de stat, el este inginer la Hunedoara. Ei, și nu am înțeles bine dacă a fost premiat, căci nu am auzit clar dacă cel cu premiul îl citit la radio era Ionescu I. Pompiliu sau Ionescu T. Pompiliu. Poate aveți vreo listă…

Întâi a rămas stupefiat ambasadorul.

— Cum, s-au dat premiile de stat?

— Desigur. Listă a fost citită aseară la orele 23 pe București I.

Ambasadorul încercă diplomatic o scuză:

— Să mă iertați, eu la această oră veneam cu trenul de la Ankara la Istanbul și nu am ascultat radio jurnalul. Dar avem posibilități să vă informăm imediat.

— Vă rog, tovarășe ambasador, știți, Ionescu T. Pompiliu este nepotul meu după soră, un băiat excelent, căsătorit și cu doi copii. Dar ce copii!

Ambasadorul însă nu-l mai asculta. Discuta ceva mai aprins cu consulul din Istanbul.

— Ar fi fost necesar, dacă nu oblirgatoriu, să mă anunți și pe mine de decernarea premiilor! E o gafă…

— Tovarășe ministru, eu nu am ascultat decât parțial…

Ministrul se supărase:

— M-ai pus într-o situație destul de ciudată, să nu zic delicată…

Consulul încercă să repare ce mai putea fi reparat

— Tovarășe ministru, trimit mașina și în câteva minute vom avea aici buletinul cu toată emisiunea.

— Te rog

Ambasadorul îi mai felicită o dată pe laureați și se scuză de încurcătura ce s-a produs. Eu îmi simțeam sfârșitul aproape. Aș fi dorit în acele clipe să mă aflu sub puntea vaporului. Să fiu sfârtecat de elice și împărțit ca o jertfă miilor de pești. Simțeam în ochi lacrimi uleioase, ca untura de pește.

Până la întoarcerea funcționarului plecat după buletin, grupul laureaților — și eu la mijloc – ne-am retras în micul bar al vasului. Aș fi vrut să mă strecor afară, știind ce urmează, dar Șahighian mă prinse părintește de mână:

— Stai până la sfârșitl E obligatoriu. Mă mir de ce nu te bucură această atmosferă deosebit de plăcută.

Gustările luxuriante, coniacul și șampania excelente, dar cu un puteam să mă ating de nimic.

Așteptam sentința odată cu sosirea rezultatului de la consulat. Și apoi, desigur, urma, salvatoare, ghilotina.

Camilar își plângea păsul ambasadorului, răsfoind cu interes lungul său memoriu. Vorbea Iliu. Cuvinte calde, de recunoștință pentru înalta apreciere. Aplauze, furtuni și păduri dezlănțuite de aplauze. Apoi scurte pupături, îmbrățișări de rigoare, gripa lui Frumușanu împărțindu-se cu dărnicie și generozitate cu viteza luminii. Un nou toast. Din cartea oamenilor de teatru vorbea Șahighian. Și tocmai aici interveni cruda și neomenoasa lovitură de teatru veritabil. Sosi funcționarul de la consulat. Vorbi laconic, ca eroul de la Maraton:

— Nu s-a decernat niciun premiu de stat.

Câțiva repetară mecanic:

— Nu s-a decernat niciun premiu de stat…

Barul, vaporul, marea, cerul, orașul, toate se învârteau cu mine într-un carusel amețitor. Iliu zâmbi larg.

— Nu se poate… E o glumă bună…

Funcționarul preciză clar și concis, ca un destin:

— Poftim, citiți buletinul și veți constata cu certitudine că nu s-a decernat niciun premiu de stat.

Atunci interveni sigur de sine Zaharia Stancu:

— Mulțumiți-i generalului. Vă garantez că el v-a dat premiul de stat! Și reforma monetară e tot a lui.

Cât voi trăi voi rămâne recunoscător ministrului nostru, Barbu Zaharescu. Râse plin, din inimă și mă felicită cu bucurie molipsitoare:

— Te felicit, tovarășe Tăutu. A fost o farsă epocală. Stai s-o notez.

Îmi strânse mina. Și atunci, mecanic, toți argonauții laureați m-au felicitat, cu figuri aspre, de înmormântare:

— E bună!

— E strașnică!

— Formidabil!

— Epocal!

— Piramidal!

Însă eu simțeam furtuna, care urma să mă cuprindă furibundă. Dar s-a întâmplat o minune: toți cei care nu au fost laureați au trecut total de partea mea. Reveniți, fericiți, mă îmbrățișară. Mai ales Baraschi îmi spuse strângându-mă în brațe:

— N-am să te uit toată viața! Strașnic am râs! Doamne, ce am petrecut! Mi-a trecut și cordul!

Camilar și-a rupt memoriul, declarându-mi:

— Neculai, ai ținut steagul Sucevei sus! Păcat însă de memoriu, era strașnic întocmit. Și Zaharescu l-a apreciat.

Dar până să vină autobuzele să ne transporte în orașul ce urma să-l vizităm, Iliu mă scoase pentru câteva clipe pe punte. Era declanșarea furtunii. Mă hotărâi să bravez, așa cum făcusem cu câteva ore înainte de timpul visului. Mai ales că ambasadorul și toți argonauții nelaureați erau strânși monolit în jurul meu să mă apere. Deocamdată trebuia să răspund unor atacuri concentrice, care așteptau sub formă de explozie în lanț. Și cu asemenea violente explozii în lanț, pe cinci sau zece trepte, ar fi ajuns și Transilvania să aselenizeze pe Marea Tăcerii din Lună. Am trecut pe lângă Iliu, care avea rău de mare acut de când aflase că premiile nu au fost decât o șubredă invenție confecționată de mine.

După privirile lui Iliu, am înțeles că aveam în față pe cel mai înverșunat dintre argonauții „laureați".Și pe cel mai neîndurător. Era întunecat la față. Îmi șuieră șerpește:

— Știi ce înseamnă ce-ai comis dumneata?

Vorbeam calm, fapt ce-l îndârji și mai cumplit.

— Da, o farsă prietenească…

— O catastrofă, asta înseamnă.

— Depinde de cât spirit și umor avem fiecare.

— Vrei să afli umorul meu? Ei bine, voi da în judecată vasul și pe dumneata. Voi cere să-mi plătiți despăgubiri pentru iluziile de 70.000 de lei…

— Cu dobândă sau fără? Și vă apreciez umorul!

— Să nu râzi, tovarășe! La aceste 70.000 de lei iluzii veți plăti despăgubiri și pentru consumație: 7 sticle de șampanie, 4 de vermut, 4 de vin, o sticlă de coniac…

— Și sardelele? V-am observat consumând și sardele…

— Da, sardele, măsline și cașcaval, până la un ban să plătiți. Decepții de 70.000 de lei și restul…A, să nu uit și coctailul de azi…

— Am nevoie de o listă precisă! Nu uitați și remiza! Garderoba!

Frumușanu apăru ca o umbră:

— La suma mea trebuie adăugate radiogramele. Am trimis opt radiograme de mulțumire. Închipuiește-ți, ce o să spună o persoană sus-pusă când va primi o radiogramă care sună astfel: „Vă mulțumesc pentru premiul de stat pe care l-am obținut cu concursul dumneavoastră neprecupețit". Ei, ce-o să spună? M-am făcut de râs sau nu pentru toată viața? auzi, tovarășe Iliu, am trimis și la inamici. Sunt sigur, când voi ajunge acasă, mă vor interna cu alai la spitalul de boli nervoase. Sau chiar mă pensionează pe motiv de astenie galopantă și furioasă. Dumneata ai să-mi plătești întreținerea.

— Copii aveți?

— Da, și două soacre.

— Voi plăti.

Dar am fost salvat de faptul că ceilalți argonauți laureați și nelaureați se apropiau, avându-l în mijlocul lor pe comandantul vasului. Iliu și Frumușanu se alăturară grupului, eu rămânând să respir și să asist, de departe, la o scenă fără asemănare în pitoresc și colorit inedit, pe care n-ar fi reușit să o monteze niciun regizor și niciun Molière s-o scrie.

Căpitanul le declara înveselit:

— Pot paria că ați sărbătorit la bar bucuria întoarcerii acasă. Ați avut dreptate, timpul s-a înăsprit din nou.

Camilar interveni cu grai dulce, moldovenesc, și cu o incursiune abilă, plină de subtilă diplomație:

— Grija deosebită pe care ne-ați acordat-o n-a rămas fără ecou adânc și permanent în sufletele noastre zbuciumate, ca aceste valuri de alături. Așa cum spunea un confrate stimat, noi scriitorii și artiștii suntem niște copii neastâmpărați.

— Și răsfățați, sublinie, nu fără ironie, căpitanul vasului.

Camilar prinse aluzia din zbor.

— Exact, și răsfățați, suntem obligați să o recunoaștem. Ne-ați răsfățat cu atenția și indulgența dumneavoastră proverbială. Și noi, drept recompensă, v-am supărat…

Căpitanul râse bonom:

— Să uităm! A trecut, să uităm.

— Ba să nu uităm, să nu uităm, mai ales că vrem să vă supărăm pentru ultima oară. Vrem să interveniți să mai rămânem aici.

Marinarul privea uluit și contrariat pe fiecare:

— Să rămâneți? glumiți, nu?

— Nu „glumim de loc! Am putea, oare, să plecăm fără să privim mai multe zile frumusețea și farmecul ademenitor al Istanbulului? Fără să ascultăm în ape și în pământuri gemetele lui Brâncoveanu și ale feciorilor săi eroi și martiri?

Interveni și Iliu:

— Ar fi o crimă de neiertat dacă n-am vizita muzeul istoric.

Căpitanul își împinse cascheta pe ceafă, neștiind dacă să ia totul în glumă sau în serios.

— Tovarăși dragi, sunt doar câteva ore de când ați pledat pentru întoarcerea în țară. Dorul de casă… Ploile Mehedințiului… Ploile Sucevei…Ploile Clujului…

Camilar își drese glasul și rosti mușcător:

— Știți ce ne-am spus: „Ceahlăul e bun și drept și neclintit și ne așteaptă! Și cu cât îl vom vedea după un timp mai îndelungat, cu atât revederea va fi mai dramatică, mai plină de adâncă și severă semnificație! Iar ploile, mai superbe, mai pline de lirism și de vrajă!” Da, dorul a rămas intact. Lângă Suceava am trăit zeci de ani și din pământul ei îmi voi sorbi umbra cea veșnică…

Cuvintele finale au fost acoperite tumultuos de aplauze, urale, lacrimi. Camilar continuă și mai însuflețit:

— Dar Bosforul când îl vom mai putea admira în splendida sa măreție? Am sau nu dreptate?

Căpitanul însă nu se lăsă înduioșat, își continuă firul său logic, lucid și necruțător cu metaforele:

— Acum câteva ore când m-ați convins că trebuie să vă întoarceți în țară, era senin, marea liniștită...

Iliu interveni:

— Nu am prezis chiar noi că se va schimba? Și mâine va fi din nou senin…

Camilar continuă:

— Și chiar dacă nu va fi senin, vrem să rămânem. Arta, tovarăși, impune (vorbea pedant, ex. Catedra) da, impune dăruire, renunțare și, de ce să nu admitem, chiar sacrificiu, Un rug nestins pe care ani continuu. Și pentru această ardere vrem din tot sufletul să rămânem pe poziție. Să ardem până vom fi prefăcuți în cenușă, scrum și fum…

Căpitanul, vizibil iritat, conchise sec:

— Îmi pare rău, tovarăși, dar nu se mai poate obține amânare. Veți fi obligați să ardeți sub ploile Mehedințiului…

Abia plecă marinarul, că toată suflarea corăbiei foste a lui Argo se repezi spre mine impulsivă, neiertătoare, amenințătoare:

— Din cauza ta am pierdut o zi sau poate două din excursie. Și unde? La Istanbul!

Îmi reținui de această dată râsul:

— Hai să judecăm logic și să vedem asupra cui cade vina.

— Da.

— Să judecăm imparțiali

— Perfect! mă declarai supus. Când am cerut prelungirea cu o zi, toți am fost de acord. Este? Dar apoi au venit „premiile" de stat și „reforma monetară"… Și ce-a urmat? Toți ați dorit să vă întoarceți în țară. Eu am fost de părere să rămânem. Iar când adevărul despre premiile de stat și reformă…

Dar nimeni nu mai asculta. S-a anunțat plecarea autobuzelor. Baraschi aștepta la primul autobuz, lămurind situația:

— În primul autobuz să urce numai consacrații! Numai „laureații"…

Astfel ne-am oprit la prima geamie. Am coborât, dar Baraschi insistă cu vehemență:

— Toți laureații pe scări! Așa, așezați-vă pe trepte să încapă toți. Pentru o clipă vă rog să zâmbiți. Știu că e greu, dar zâmbiți așa!

După ce sfârși fotografia, declară solemn:

— Am s-o public în Contemporanul cu un text inedit și memorabil: „Laureații lângă ageamie".

De data aceasta, calamburul nu mai supără pe nimeni, nici chiar pe Iliu. Astfel, am oprit autobuzele la Edikulè. Camilar, Zaharia Stancu și Barbu Zaharescu mergeau în frunte. Se făcuse un șir lung, eram obligați să înaintăm doar câte o persoană pe potecuța îngustă și abruptă. Camilar povestea cu lux de amănunte drama lui Brâncoveanu. Pe care o cunoșteam la fel de bine cu toții. Atunci șoferul de la mașina ambasadorului află o știre senzațională: s-a lansat cel de al doilea sputnik cu o cățea la bord. Era în patru noiembrie, 1957.

Știrea a trecut din om în om și a ajuns până la cei din frunte. Barbu Zaharescu, Zaharia Stancu și Eusebiu Camilar, intrați într-o alertă solară, au discutat pe larg știrea. Dar bădia Camilar, iluminat, după intense asociații și disociații, după ample analize și frământări, concluzionă sigur:

— Spuneți lui Neculai că a doua farsă în aceeași zi nu prinde. Ce, fără cățea la bord tușea?

*

Au trecut ani… Într-o plimbare la șosea, însoțindu-l pe Geo Bogza, acesta îmi propuse:

— Povestește-mi cum a fost cu premiul de stat pe Transilvania.

Și abia începusem să relatez momentul declanșării farsei, când în fața noastră apăru surâzător Victor Iliu. Atunci ne-am și împăcat. A râs la amintirea momentelor desfășurate cu ani în urmă.

Ba și interveni:

— Îți amintești cum s-au prins pictorul și Șahighian și Camilar? Eu am bănuit de la început, dar puțin era să nu cad și eu în plasa.

*

Anii au trecut… În timpul unei ședințori literare în orașul Brăila, l-am auzit pe Camilar:

— Dacă ați ști ce farsă a făcut Neculai pe Transilvania! Nu v-ar veni să credeți! Și să vă spun cum au căzut în capcană mai toți de pe vas, în afară de mine. Eu am râs, ba i-am făcut complice cu ochiul. Este, Neculai?

— Da, da, îmi amintesc perfect. V-ați jucat atât de măiestrit rolul, încât ați scris și un memoriu de peste cincizeci de pagini…

Și bădia Eusebiu nu a mai zâmbit…

Dar cel mai interesant a fost pictorul. L-am întâlnit la braseria Ambasador. Când m-a văzut, a sărit entuziast, m-a îmbrățișat declarând cu energie:

— Îl vedeți? Noi doi am pus la cale farsa celebră de pe Transilvania. Și așa m-am căsătorit cu cea mai frumoasă balerină!

*

Într-o zi, am primit un telefon de la Marcel Breslașu, unul din scriitorii noștri de spirit. Vorbea precipitat și-i simțeam emoția adâncă și prin…receptor.

— Tăutule, tu ești?

— Precis. Ce s-a întâmplat?

— Am primit un telefon! Cineva mă anunț: că mi s-a decernat Premiul de Stat. E farsa ta?

— Nu. Vă jur. Farsa asta nu am făcut-o eu!

*

Singurii care au recunoscut că farsa a „reușit” de minune au fost Ninalassian și Ov. S… Crohmălniceanu. Maria Banuș, nu. Căci, sculându-se mai târziu, nu a aflat că decernarea premiilor de stat a fost doar… o farsă. Și când cineva i-a atras atenția, pare-mi-se Vera Călin, poeta a reacționat cu virulență:

— Îți pare rău, nu? Și acum spui că e o farsă!

*

Au trecut anii… Și mulți dintre argonauții de atunci se mai află astăzi printre noi. Un gând pios de amintire se cuvine unor prieteni dragi și talentați. Și un omagiu de recunoștință pentru că au știut să râdă și să ia o farsă așa cum trebuie luată o farsă.

Dacă s-au supărat un pic, le-a trecut. Corabia argonauților nu mai plutește astăzi decât în apele aducerii aminte. Dar farsa circulă oral prin vreme. Și pentru a stabili adevăratele ei coordonate, am crezut că-i necesar să o fixez în aceste pagini memorialistice. Un zâmbet pentru viitorime. Așa cum eu păstrez printre hârtii o farsă epocală a lui Rosetti. Pe când era împuternicit la Pitești, mi se pare cu funcția de prefect, a fabricat o circulară a mitropolitului și a chemat preoții pe rând să o citească.

În circulară se spunea clar că slujitorii altarului trebuie să-și tundă barba și mustățile. Și după ce preotul semna de luare la cunoștință, în cealaltă cameră îl aștepta frizerul cu foarfecele și briciul. Pentru această farsă, Rosetti a fost pedepsit și mutat la București în funcția de… ministru. Dar nu la Culte.

Pe când eu am avut de înfruntat câteva cronici literare ostile. Ce să-i faci, pe timpul lui Rosetti oamenii aveau mai mult umor. Deci și umorul impune sacrificii.

Și am constatat-o, nu doar o singură dată, așa precum veți mai întâlni și în această carte. Când nimeni nu se va supăra de o nevinovată farsă, va fi cea mai reușită și neîntâlnită poantă. Eu, personal, mă supări Dar numai pentru trei minute! În al patrulea minut mi-a încolțit o farsă drept revanșă!

Și firul continuă. De aceea, slăviți să fie zeii invocați la începutul povestirii.

Iar dumneavoastră, iubiți cititori, vă mulțumesc pentru răbdare sau, mai elegant, pentru atenție, cum se spune la Radioteleviziune, la sfârșitul unui program insuportabil.

Măria sa, Domnul Pădurii

Măria-sa, Domnul pădurii de aur a slovei românești, a poposit prin anul de cumpănă 1942 în Țara de Sus. Oameni și locuri trăgeau cu tărie din prezența și forța sa fără seamăn. Aici, în Țara Fagilor, în jurul maestrului Mihail Sadoveanu, arunca multă sămânță de vorbă un nevolnic, Ilie M. bine hrănit și în prețuirea corbilor de pe atunci. Și, colac peste pupăză, mai avea și ifose de scriitor și ziarist. Cu puțină vreme înainte de sosirea maestrului, mulțimea Sucevei și un grup de scriitori s-au îndreptat cu temeritate, sub ochii hitleriștilor, să amintească de eroul Ion Grămadă, căzut în 1917. Pe dascălul Ilie M., cu pretenție și de orator, l-am ocolit, dar în ultima clipă a ajuns la cimitir. Deși netrecut în lista celor ce aveau să aducă un gând de recunoștință eroului, Ilic M., fără rușine, declamator, s-a repezit cu voce tunătoare:

— Frate Grămadă, ilustrule erou, am venit să-ți aduc salutul meu, al nostru, al tuturor… Mă auzi, viteazule între viteji?

Paznicul albit al cimitirului interveni cu bunăvoință și cumsecădenie:

— Conașule, mormântul eroului e taman în cealaltă parte a țintirimului…

Iritat că a fost întrerupt, Ilie M. se adresă înfricoșător unchiașului:

— Las că m-aude și de-aici, am fost buni prieteni…

Și tocmai acest nevolnic se agăța ca un scai netrebnic, trăgându-l la loc ferit pe maestru, încumetându-se să-i citească pagină după pagină din scrierile sale fără

brumă de har. Maestrul, neclintit ca un stei, privea cu ochii albaștri peste cucuta și viclenia terfelogului nefolositor. După multă zăbavă de neîndurător chin, obosit de bâlbâitul fluturelui negru din preajma sa, simțind împuținarea răbdării, maestrul se ridică, alungind demonul plictisului care-i măcina nervii.

Cu ochii înlăcrimați, cerșind un-cuvânt de apreciere, scribul se perpelea ca pe jar, cutezând totuși:

— Maestre, aveți vreo observație?

Ferindu-se ca de o moluscă, M. Sadoveanu îi răspunse molcom în timp ce agasat se îndrepta spre ușă:

— Vezi, matali, a fost nițel curent aici!… Trebuia să închidem fereastra!…

Dar nici în timpul mesei maestrul nu scăpă de insistențele limbutului fără scrupule și taler.

— E adevărat, maestre, că i-ați recomandat lui Păstorel să ocolească păhărelele, ca să nu-i bea talentul?

Mihail Sadoveanu, cu privirea neguroasă, prin care scăpărau fulgerele mâniei, nu-i răspunse.

Puțin zbârlit de indiferența totală a scriitorului, împodobit de țâfna sa mărginită, Ilie M. continuă cu tupeu necugetat:

— Și eu, maestre, auzind sfaturile dumneavoastră, m-am hotărât să nu mai beau… Am făcut bine?

Spre surprinderea tuturor, maestrul explodă:

— Be!

— Cum să beu, maestre?

— Be fără teamă! Matali n-ai ce risca…

Arborând un zâmbet confecționat ad-hoc, înviorat totuși de faptul că Sadoveanu i-a răspuns, Ilie M. declară în mare taină și cu teamă în glas, încercând să pareze lovitura:

— Sincer să fiu, și eu mi-am băut o parte din talent în tinerețe…

Sadoveanu îi întrerupse ca un gest, ascunzându-și un licăr de răzbunare în privire; îl sfătui cu graiul sigur, stârnind hohote de râs în jur:

— Matali be, căci și în tinerețe ai băut pe datorie!

Un duel nesângeros

Prin o mie nouă sute treizeci și ceva, poetul Topârceanu oferea autografe într-o librărie din dulcele târg al leșului. Cunoscuta-i vervă nu se dezmințise nici de această dată; bineînțeles, majoritatea autografelor erau alcătuite din catrene spirituale, compuse într-un timp cu adevărat record.

Astfel s-a prezentat o „zânască" (așa le numește poetul George Lesnea), adică o tânără pe atât de frumoasă pe cât era de timidă. Încurajat și inspirat de eterica apariție, poetul a scris în câteva clipe pe prima pagină a volumului:

„Domnișoară Marioară.
Nu ți-am zărit figura.
Dar văzând în astă-seară
Că iubești literatura
Te consider verișoară!”

Cititoarea îmbujorată de fericire se retrase discret. Dar spre marea surprindere a poetului, peste puțin timp, fata se întoarse și îi depuse în fața un bilețel. Apoi dispăru. Topârceanu deschise biletul, după cum bănuiți, cu rară emoție. Citi următorul catren:

„Cum se face că de vineri
Mă considerați drept vară?
Domnule, eu țin să am
Numai veri frumoși și tineri!”

După cum știți, poetul nu mai era chiar prea tânăr, iar despre frumusețe să nu mai amintim, așa că înghiți în sec și constată în sine: „Rea, rea, dar are talent, maliționasa! „

Peste câteva clipe se prezentă și un condeier, Titus Hotnog, care scrisese în lunga sa existență literară doar o singură carte, „Vrăbioiul alb”. Normal că Topârceanu să-i scrie în loc de autograf:

„Nu că pun ceva la cale.
Însă te-aș ruga să-mi spui.
Vrăbioiul dumitale
Pentru ce nu scoate pui?”

Autorul „Vrăbioiului alb” făcu haz și doar după câteva clipe îi aduse lui Topârceanu următoarea epigramă:

„Lucruri fără rost îmi spui.
Vrăbioiul meu vioi
Nu poate să scoată pui
Numai fiindcă-i… vrăbioi!”

Topârceanu a fost surprins de această epigramă, cunoscând că prietenul său nu se afirmase până atunci ca un veritabil „floretist” al rimei și spiritului.

Aceste gânduri îl frământau, când se prezentă și un vechi amic, șeful de gară de la Cucuteni. Pe volumul „Scrisori fără adresă”, Topârceanu a scris inspirat, așa cum îi ceruse solicitantul, „un autograf de spirit…

„Un autograf de spirit?
V-aș da unul cu plăcere.
Însă trenul dumneavoastră
A sosit cu-ntârziere!”

Șeful de gară mulțumi satisfăcut și ieși. Dar imediat reveni și îi întinse o epigramă explozivă:

„De nu-mi poți face catrenul.
Așa cum vreau și cu plăcere.
Eu îmi închipui că nu trenul
Ci… spiritu-i cu-ntârziere!”

Exasperat. Topârceanu sări ca ars:
— Cum, domnule? Și dumneata!
Dar îl zări lângă ușă pe poetul George Lesnea. Epigramistul a dedus toată „manevra” lui Lesnea și a izbucnit în râs. Și-a dat seama că poetul Lesnea, aflat în librărie, răspundea la fiecare epigramă a lui Topârceanu, dar în numele… cititorilor.

Toate acestea mi le-a povestit poetul George Lesnea la Iași, în noul local Bolta rece. Ochii i se umeziseră. Gândul îi călătorea în urmă, la anii când prin aceste locuri colinda cu Topârceanu și Mihai Codreanu.

Am admirat la George Lesnea dragostea și respectul pentru oamenii talentați pe care i-a cunoscut.

Acestea le-aș recomanda și unora care își scriu amintirile în modul următor: „Eram la o berărie cu mai mulți scriitori. Mi se pare Lev Tolstoi. Goethe, Shakespeare, Shaw, Molidre, Schiller și alții.

Toți ascultau cu emoție versurile mele, iar la sfârșit, după aplauze, Shakespeare îndrăznește să-mi reproșeze, deși cu timiditate: — Maestre Baltazar, când o să aveți bunăvoința să vă rupeți din timpul prețios, să scrieți și despre noi un rând-două…Zău, onorați-ne, murim de nerăbdare… Și bineînțeles, maestrul nu s-a supărat. Dar, drastic, l-a pus la punct să-și vadă lungul nasului: „Ascultă, Wili, stai în banca ta și așteaptă-ți rândul. Eu am scris câte ceva despre Ionel (e vorba de Rebreanu), prea mă bătea la cap zi de zi: — Hai, maestre Baltazar. Scrie și de mine…Ce să faci? Inimă slabă, am cedat și am scris…”

Cu piesa „Fiul meu”

Acum vreo șaptesprezece ani, Teatrul Armatei se afla în turneu la Roman cu piesa „Fiul meu”. Din distribuție făceau parte multregretații G. Vraca, I. Manolescu și V. Ronea. Discutam cu aprindere înainte de ridicarea cortinei. Am fost întrerupți însă de intervenția autoritară și competentă a pompierului de serviciu:

— N-o să începeți spectacolul, până nu vine comandantul meu cu soața…

Dar maimarele pompierilor întârziind excesiv, cortina s-a ridicat împotriva

omului cu tulumbă, hotărât să se răzbune. Și ocazia s-a ivit chiar în prima scenă, când Ronea își aprinse țigara. Se auzi din culise, așa cum nu prevăzuse autorul, un glas tunător: „Stinge, camarade, țigara! Fumatul e oprit!" Actorul continuând să fumeze, pompierul pus pe șicane apăru pe scenă, așa cum de asemenea nu prevăzuse regizorul, cu o găleată într-o mină și cu o inscripție în cealaltă. Publicul începu să aplaude cu frenezie. Se auziră chiar și câteva aprecieri: „Formidabil! Ce interpretare! Niciun pompier veritabil n-ar fi mai natural în rol!" Actorii se prefăcură în stană de piatră, în timp ce suflerul paraliza în cușcă. Un singur actor nu-și pierdu cumpătul – Manolescu. Îmbrăcat în uniformă de procuror militar, cu eghileții și epoleții săi enormi, intră în scenă și îi ordonă sec pompierului, așa cum nu prevedea rolul său:

— Marș afară, soldat!

Pompierul, îngălbenit și descumpănit de apariția neprevăzută a „procurorului militar", raportă și se execută conform regulamentelor în vigoare:

— Să trăiți, am înțeles, domnule general!

Scena a fost aplaudată minute în șir. A doua zi, în presa locală se putea citi: „Cu mult efect pirandellian, gustată și aplaudată de public a fost scena pompierului, un veritabil talent, atât prin interiorizare, cât și prin degajare și naturalețe scenică. În scena cu procurorul…"

Peste două zile, piesa s-a jucat și la Bacău. Criticul dramatic local a înfierat însă spectacolul printr-un articol drastic și sentențios: „Teatrele noastre aflate în turneu își degradează spectacolele de la un oraș la altul. Bunăoară la Roman, am vizionat o savuroasă scenă de umor buf cu un pompier interpretat magistral. Ei, revăzând piesa în orașul nostru, momentul atât de sugestiv a fost omis. Din ce cauză? Poate actorii erau plictisiți sau pierdeau acceleratul de București? În tot cazul, mai multă atenție sper tutorilor, a căror exigență…"

Citind ar este rânduri. Directorul teatrului, Vraca, sublinia nu fără ironie:

— Ce, e vina noastră dacă la Bacău comandantul pompierilor fiind necăsătorit a venit punctual la spectacol!? Da' de unde! Vina e a băcăuanilor! Dacă doresc o scenă în plus, n-au decât să-l însoare pe maimarele pompierilor.

O ședătoare originală

Sala era plină. Lecturile erau urmărite cu atenție nefirească. Eusebiu Camilar îmi strecură emoționat vizibil, după ce terminai de citit:

— O tăcere de stranâ! Numai la Iași se găsește un asemenea auditoriu!

Aplauzele ne-au făcut să ne tulburăm de atâta succes. Acum citea bădia Eusebiu, cu voce voalată, gravă. Profundă, câteva poezii originale și trei „tălmăciri" din lirica veche chinezească. Entuziasm de nedescris. Bădia, pe post de „artilerie grea", cu voce sugrumată, se adresă plin de patetism, în gest și glas:

— Mă închin în fața domniilor voastre pentru interesul și atenția acordate modestelor noastre lucrări literare. Drept recunoștință cer permisiunea să vă rețin și cu câteva pagini din proza mea amară!

În acele clipe îl invidiam. Ascultai cu resemnare cele „câteva pagini", în total douăzeci și nouă, o povestire cu stihii, vântoase, potopuri, berze, și, ros de gelozie, propusei sălii să mai citesc și cu trei poezii. Ovații fără margini. Dar bădia nu s-a dat bătut. Își drese glasul, dozând fiecare efect, fiecare pauză, și continuă întrecerea:

— Rar am întâlnit un asemenea public receptiv și comunicativ. Domniile voastre mă înaripați să vă mai citesc o pagină, două, cu moldave întâmplări și minunați oameni din negura de legendă a veacuri lor apuse sub lespedea grea a vremurilor de bejenie.

Cele patruzeci și două de pagini cu spahii și ieniceri, citite de această dată cu o voce răgușită, de cântăreț de jazz modern, gen Armstrong, fură primite cu un elan de nedescris. Se aruncară și flori pe scenă. Spre a fi sigur că nu voi mai citi, bădia anunță, cu ochelarii umeziți, după ce sorbi ultima picătură de apă, având o voce de bas profund ca a lui Eugen Luca de la Contemporanul:

— În încheiere, nu mă pot despărți de aceste momente neegalate în trăirea mea de condeier și om, fără a vă aduce la cunoștință ultimele rânduri pe care le-am pregătit în calea de încercare a tipografiei…

Eu turbam. Ascultai încă treizeci și patru de pagini. Dar eram într-un fel răzbunat. Vocea îl părăsise de tot. Rareori se mai auzeau în sală scăpărări de iatagane, trosnete de vântoase, apocaliptice, întretăieri de tulnice răzbunătoare, scrâșniri de coame în munți, tropote de copite în goana nemiloasă a veacurilor de blestemății…

Dar finalul! Bădia, ca un monument, era înconjurat de „codrii de aplauze. Asudat, m-a sărutat pe mine, pe cabinieră, pe cel care a tras cortina, pe pompier, rostind cu solemnitate lirică și de-a dreptul copleșitoare prin mărinimia sa, incluzându-mă și pe mine la atâta glorie:

— Neculai, aceasta înseamnă un succes istoric!

Trebuie să-l consemnăm și în scris. Să publicăm câteva rânduri de recunoștință în revistele din Capitală. Entuziasmului să răspundem cu entuziasm!

Ne-am îndreptat grabnic spre ieșire să discutăm cu câțiva din spectatori, să aflăm cât mai multe date despre ei.

Dar, culmea, oricui ne adresam, făcea zâmbind câteva figuri cu mâna prin aer, ducând degetele la gură, când la ureche, cu strășnicie de redutabil prestidigitator. O persoană cu înfățișare didactică și cu voce de tenor pensionar ne informă binevoitor:

— Eu sunt directorul ! Auditoriul a școala mea de surdo-muți. A fost un adevărat succes!

Elevii mei înțeleg opt-zece dintr-o sută de cuvinte, după cum mișcați buzele!

Peste patru ani, după o zi petrecută pe dealurile lașului, ne-am întors în grup în oraș — George Lesnea, Camilar, Mihu Dragomir, și cu mine, hotărâsem să bem o cafea. Camilar intră primul în cofetărie, dar numai după aproximativ două minute ne îndeamnă să plecăm în altă parte. Eram mirați.

Privind în local aflai explicația. La o masă se afla profesorul cu metoda nouă de

la școala de surdo-muți și cu câțiva elevi care gesticulau entuziasmați.

Recunoscându-mă pe mine și pe bădia Eusebiu. Profesorul zbură după noi, cu viteză de meteorit, pe bulevard. Mă ajunse, mă îmbrățișă și îmi spuse cu bucuria pe care o cunosc numai medicii, când își întâlnesc cobaii, tentant și promițător:

— Să veniți neapărat să mai citiți la noi la școală. Un record. Din zece cuvinte înțeleg acuma două, și în timp neploios chiar trei…

Dar, pare-mi-se, n-am mai avut timp pentru o nouă expertiză.

O piesă cu treizeci și două de tablouri

Cu ani în urmă, Victor Eftimiu asista la premiera unei piese istorice, în cinci acte și treizeci și două tablouri. În fața lojei sale se afla autorul cu familia, plus prietenii. Cortina s-a tras, iar spectacolul începu cu defilarea prin scenă a zeci de plăieși și arcași, apoi urmă o ploaie de hatmani, vornici și logofeți bărboși. În tabloul următor apărură doi voievozi și iar hatmani, vornici și logo feți bărboși. În al treilea tablou se perindară două doamne și patru domnițe și iar hatmani, vornici, logofeți și, de data aceasta, pârcălabi bărboși.

Publicul se foia în scaune, domnițele în jeturi înalte pe scenă, așteptând tabloul al patrulea, cu lovituri de buzdugane, paloșe, plus apariția a doi mitropoliți și a hatmanilor, a vornicilor, logofeți lor, pârcălabilor ceva mai bărboși și mai albiți de vreme; trecuseră cinci ani de la tabloul precedent.

De la tabloul al cincilea, numai domnițele se foiau în jeturi, pe podium, sus, căci publicul nerăbdător se înghesuia în rânduri dese la ieșire, spre exasperarea totală a mitropoliților, logofeților, pârcălabilor și, mai ales, a autorului și a familiei acestuia, din loja direcției teatrului.

Zgomotul de la ușa parterului crescu mult mai sonor decât cel de pe scenă, deși acum se loveau scuturi, buzdugane, paloșe, iatagane, sulițe…

Cu disperare, autorul îi strecură lui Eftimiu:

— Nu crezi că e cazul să se facă puțină ordine în sală?

— Poftim? rugă Eftimiu să mai repete autorul cele spuse și neauzite din cauza larmei asurzitoare.

— Zic că ar trebui făcută ordine în sală!

— Cine? Eu?

— Dacă vreți… imploră autorul.

Atunci Eftimiu se ridică în picioare în lojă, privi scăpărător îmbulzeala și dezordinea de la ușă și tună cu glas puternic, pătrunzător, de la balcon:

— Faceți ordine! mai întâi femeile, copiii și bătrânii!

Autorul privi cu stupefacție și panică.

— Ce înseamnă asta?

— Ca la naufragiu! Femeile, copiii și bătrânii! La rând! La urmă, autorul și pompierii!

Vă imaginați că subit cortina a căzut peste râsul general și peste bărbile speriate ale vornicilor, logofeților, hatmanilor și mitropoliților de pe scenă!

— N-ai spus, dragă, să fac puțină ordine? Se impunea, explică liniștit Eftimiu. S-a evacuat sala fără accidente.

Nenea Max

Se juca „Pericola" la Teatrul Armatei din strada 13 Septembrie, prin 1950, dacă nu mă înșală memoria. Maximilian obținea un succes cu aplauze la scenă deschisă. La sărbătorirea celui de-al o sutălea spectacol, i se pregătise din culise o surpriză. Într-o scenă din actul al doilea, i se prezenta regelui lista noului guvern, și nenea Max citea de pe un pergament uriaș numele unei duzini de miniștri. Bine înțeles, numele fiecărui ministru era scris cu litere de o șchioapă, așa cum ceruse nenea Max, spre a putea fi deslușit de la distanță.

Și iată că la spectacolul cu pricina, i se dă un pergament alb, fără nicio buche măcar. Bimbo Mărculescu își rosti replica mai clar ca oricând, știind că hârtia e imaculată ca prima zăpadă.

„Vrea Majestatea Voastră să citească lista noului guvern?"

Bimbo și restul actorilor din culise așteptau cu nerăbdare desfășurarea farsei. Regele, nenea Max, desfăcu pergamentul la fel de calm, ca în cele nouăzeci și nouă de spectacole anterioare. Îl întoarse și pe o parte, și pe alta. Câteva râsete se auziră în surdină din orchestră. Bimbo, abia stăpânindu-și hohotele, repeta replica, puțin schimbată, dar cu vocea mai ridicată:

„Majestatea Voastră să citească lista noului guvern, căci așteaptă ambasadorii rezultatul…

Nenea Max trecu peste momentul de panică, re deveni stăpân pe situație, mai privi hârtia și improviza o replică de o spontaneitate zdrobitoare.

Întinse pergamentul lui Bimbo, ordonându-i; de un ton marțial:

„Fii dumneata bun și citește lista în locul meu! Eu mi-am uitat ochelarii ! Dar mai repede, te rog! Așteaptă ambasadorii!"

Bimbo înlemni. Râsetele din culise se auziră și mai pedepsitoare. Farsa se întorsese ca un bumerang, lovind în autorul ei. Noroc că memoria lui Bimbo a fost salvatoare. Urmărind pe pergamentul alb, citi clar numele fiecărui ministru. Piesa a continuat fără niciun alt incident.

În pauză, Trestian, gelos pe replica maestrului Maximilian, dar și pe ieșirea atât de spectaculoasă din impas a lui Bimbo, i se adresă cu admirație acestuia din urmă:

— Iartă-mă că ieri la fotbal ne-am ciocnit în timpul meciului (Trestian juca în poartă, și Bimbo la înaintare, în aceeași echipă). Dar ai o memorie formidabilă! De invidiat.

Bimbo zâmbea cu superioritate evidentă.

— Crezi?

— Nu te-ai încurcat de loc!

Bimbo scoase o hârtiuță mică din buzunar. Pe fițuică era trecut, cu nume și pronume, fiecare ministru în parte.

— Asta m-a salvat! Eram pregătit pentru orice ripostă să fițuica mi-a ajutat

memoria la fel ca și la tezele de liceu. Ce vrei? O veche deprindere…

Răzbunarea unui poet

Era în 1942. Proaspăt sublocotenent, fusesem repartizat la o unitate din București. Ajutorul comandantului avea trei fete de măritat și își încerca omul norocul cu fiecare promoție. Deci vizita la ajutorul comandantului era obligatorie pentru fie care tânăr ofițer, necăsătorit, prezentat în unitatea de vânători cu trei fete de măritat.

Împreună cu doi colegi din promoția 1942, am sunat la ușă. Ne-a primit ordonanța, un oltean negricios și isteț. Ne-am lăsat săbiile la intrare, caschetele, mănușile, și am fost conduși de ordonanța în papuci de casă maro, care călca pe vârfuri, mergând ca pe jăratic, aidoma unui fachir. Știam de la cei cu o promoție înaintea noastră cum va decurge ceremonialul. Ne va aștepta colonelul și cu doamna, va urma o scurtă conversație și apoi vor apare fetele pe rând. La apariția fetelor sale, colonelul va spune anecdota cunoscută de ultimele promoții și pe care o trecea în contul său. În program, urma discuția noastră cu fetele. Tot de la înaintași aflasem că onorabila familie nu dorește să numere în sânul său un ginere băutor sau cartofor, deci fiecare își demasca „involuntar" viciul, în așa fel, ca în prima duminică să obțină favorul de a nu fi invitat la dejun… Cel invitat era cu un picior în groapă și cu celălalt la ofițerul stării civile, Doamne ferește!

Și programul decurse conform datelor pe care le adunasem cu grijă de la ofițerii din promoția 1941. Doamna ne-a oferit dulceață de cireșe amare, pe care noi ne-am întrecut, în ordinea vechimii în promoție, să o elogiem cu nelimitată generozitate. A urmat cafeaua mult prea siropoasă, dar laudele au fost adresate ca pentru o cafea excelentă. Doamna a roșit și, ca din întâmplare, au apărut cele trei fete. Fetele s-au îmbujorat pudic, noi ne-am străduit să ne intimidăm în egală măsură, în timp ce colonelul își debita anecdota favorită și pe care o știam cu toții până la ultima virgulă:

— Când am ieșit ofițer, a trebuit să fac vizita regulamentară comandantului meu. Abia ajuns în fața casei sale, observ că n-am sabia la mine. Cum să apar în fața colonelului? Și totuși, m-am prezentat cu sabie, căci am observat sabia comandantului lângă cuier. După terminarea vizitei, i-am lăsat sabia lângă cuier și am plecat. Dar comandantul m-a zărit pe fereastră. Eram tot fără sabie. A trimis ordonanța și m-a chemat la el. Iar am apărut cu sabie. Simplu, i-am luat sabia de lângă cuier…

Noi ne-am pornit pe un râs ierarhic, tot ordinea vechimii în promoție. Au râs și fetele, așa că în fiecare an, colonelul conchise satisfăcut:

— De aceea, am hotărât ca la mine, cu ocazia vizitelor similare, să se între fără sabie!…

Eu îmi repetam în gând povestea cu cărțile de joc, când îl auzii pe unul din colegii mei:

— Și mie mi s-a întâmplat ceva similar la o partidă de poker… Jucam cu un

preot care a spus că nu cunoaște bine jocul, de aceea și-a făcut o listă în care a notat cărțile: chintă roială, caré, culoare, full… Și când ne cerea un plus, umbla cu degetul pe la chinta roială și, bineînțeles, nimeni nu mai plătea… Ce-mi trece prin cap? Ce-ar fi să plătesc cu doi ași? El tocmai umbla cu arătătorul pe la culoare… Și l-am plătit. Avea doi valeți…

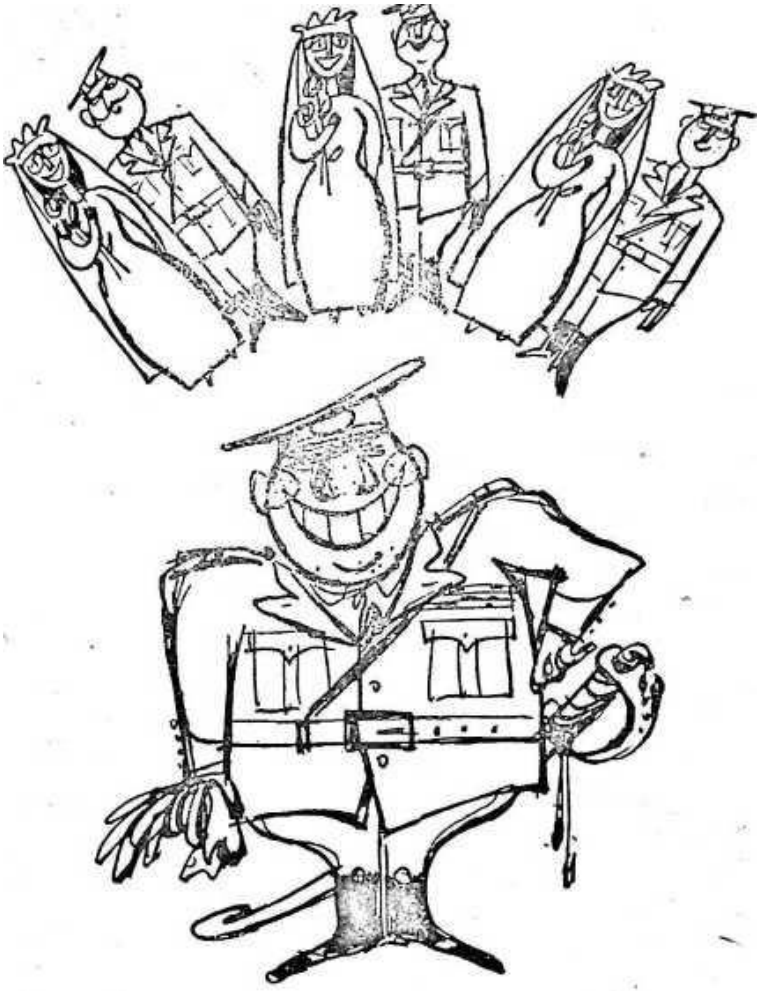

Colonelul mai mult a rânjit și, spre totala noastră uluire, a hotărât.

— Îmi place că ai umor, domnule sublocotenent. Duminică ești invitatul nostru la masă!

Mă felicitai în gând: „Bine ca n-am declarat eu viciul jucătorilor pasionați”. Acum

aşi fi făcut jumătate de drum spre ofiţerul stării civile. Camaradul meu nu-şi revenise din uluire. “Gata, să-i torn eu povestea cu beţia, şi sunt salvat!”

Când să-mi încep relatarea mea, în care dovedeam că pe trei sferturi sunt alcoolic, îl aud pe celălalt coleg de promoţie:

— Eu, domnule colonel, spre totala mea mulţumire, n-am pasiunea cărţilor de joc. Deşi, trebuie să recunosc, nu m-aş da îndărăt de la o ruletă sau o partidă de bacara. Odată mi-am pierdut şi solda, dar asta a fost mai demultişor. Nu, eu prefer vinul… Şi dacă nu-i vin, coniacul, ţuica, romul…

Ca să dovedească, goli dintr-o sorbitură paharul de vişinată din faţa sa. Îl umplu şi îl goli din nou. Dar ajutorul comandantului, nu-i greşit dacă-i spun şi comandant, căci „primul” se afla la un curs special, îl bătu intim pe umăr şi-i declară părinteşte:

— Şi alcoolismul se vindecă. Am citit în Universul că doar cu o internare de două, trei săptămâni la un spital din localitate… Aşa că, dragul meu, duminică eşti invitatul meu la dejun.

Îmi simţeam toate iluziile spulberate. Cu cât le priveam mai cu stăruinţă pe cele trei podoabe, îmi veneau tot felul de idei năstrușnice: „Ce-ar fi să-i spun că sunt pederast sau că am obiceiul, bine cunoscut şi etichetat, să-mi bat femeia cu un bici împletit în şase? Dar n-am eu figură nici de sadic, nici de pederast. Să-i spun că am obiceiul să fur, să mint, să calc în fiecare zi cele zece porunci sub picioare de o sută de ori? Nu, îmi vine să mă declar steril… „

Abia am auzit glasul cald al stăpânului casei:

— Dar dumneata, domnule sublocotenent Tăutu?

— Eu… Eu n-am niciun viciu… N-am ce că povestesc…

— Cum? se interesă şi coloneleasa.

Simţeam că mă sufoc. Mă luă gura înainte şi mărturisii cu sinceritate uşor declarabilă:

— Eu scriu poezii. Public la Curentul magazin, la Vremea, la Universul literar, la…

Colonelul se congestionă, aproape că îmi urlă:

— Serios, nu glumeşti?

— Nu, domnule colonel. Îmi permiteţi să vă recit o poezie?

— Asta ar mai lipsi! auzi, poezie în casa noastră; Domnule ofiţer, eu te-am crezut un tânăr serios. Un ofiţer capabil…

— Şi poezia e un act de seriozitate, încercam eu înverşunat să reabilitez poezia chiar cu riscul de-a fi invitat duminică la dejun.

Şi îmi era ciudă că în acele clipe nu-mi venea un vers de-al meu în minte, aşa că începui să recit un poem de Blaga. A ascultat el două, trei versuri, apoi m-a apostrofat cu duhul bjajnităţii:

— Auzi, domnule sublocotenent, lasă-te de asemenea fleacuri, dacă vrei să rămâi în unitatea noastră, care este, dragă Doamne, o unitate de elita lotuşi… Cum poate arăta un ofiţer poet?

Deşi aveam imaginea fetelor sale în faţa ochilor, şi vă rog să mă credeţi pe cuvânt că nu există oglindă deformatoare care să întruchipeze asemenea

exemplare sucite, pentru a apăra, totuși, imperiul pur al poeziei și scrisului, nu m-am dat bătut:

— Domnule colonel, pot să vă număr mulți scriitori care au fost ofițeri. Tolstoi, bunăoară, sau la noi Gârleanu, Cârlova…

Mă opri cu un gest de dezgust:

— Poezia e treabă de civili. Dumneata ce comanzi?

— O companie de mitraliere!

— Vai de capul ei!

Călcând disciplina, ripostai cu vehemență:

— E prima pe regiment, așa a fost notată la ultima inspecție. Atât la tragere, cât și pe câmpul tactic…

Surâse iritat, dar își păstră îndatoririle sale de gazdă:

— Pot să te întreb: cei care te-au controlat știau că dumneata comiți poezii?

— Cred că nu…

— Păi, vezi? Ce mai zici? Am dreptate sau nu?

Râse superior, fiind convins că mi-a închis gura, văduvindu-mă de orice argument… Și era tocmai să explodez, când surâsul celor trei dive mă convinse că cel mai înțelept lucru din lume ar fi fost să tac. Și astfel câștigai lupta decisivă: nu am fost invitat duminică nici la dejun și nici la cină, spre totala mea satisfacție. Îmi venea, de bucurie, să sărut, cu ochii închiși, bineînțeles, acel triptic al urâțeniei, postat în fața mea.

Când am ajuns în stradă, am respirat ușurat, în timp ce colegii mei mă priveau admirativ și, trebuie să recunosc, cu vizibilă invidie. Primul a vorbit Sorin „alcoolicul", care în viața lui n-a pus în gură decât lapte, iaurt și rareori sirop.

— Ai jucat tare, Nicule! Te felicit!

Dorin, „cartoforul", care în afară de Popa-prostul nu știa niciun joc de cărți, adăugă cu maliționitate:

— De unde dracu' știai figura cu „poezia"?

— Care „figură"?

— Mai întrebi acum… „Figura" care te-a salvat de la invitația la dejunul familiei. A fost strașnică! L-ai dus pe bătrân.

Mă revoltai sincer:

— N-a fost nicio „figură". E purul adevăr!

— Hei, glumești? Vrei să ne duci și pe noi de nas, se supără Sorin.

— Nicidecum. Eu scriu poezii!

S-au oprit din mers și mă priveau cu vădită curiozitate, ca pe un om căzut din planeta Marte.

Continuai cu aprindere, cu pasiune:

— Poftim, vă invit la mine, să vă arat revistele și ziarele în care public. Am scos două plachete de versuri și în liceu.

— Taci, să nu te mai audă cineva! Ți-ai îngropa cariera cu flori și cu dric clasa 1.

— De ce? Brăiescu n-a scris? Dar Condeiescu? Dar Manolache? Dar Dessila?

Și ei sunt ofițeri…

Dar colegii mei s-au așternut pe un râs cu sughițuri, în cascade, hohote necontrolate.

Și acest râs aveam să-l întâlnesc a doua zi pe fața multor camarazi în regiment, în șoapte, ascuns sau direct, depinzând de caracterul fiecăruia, mi se reproșa veninos sau uneori se ironiza întreaga mea muncă de ofițer. Și nu uitați, aveam compania cea mai bună, mărturie vă stau notările din Memoriul cu scoarțe verzi, și rezultatele inspecțiilor, bineînțeles, din anii următori. Nu o dată auzeam la adresa mea:

— Compania a IV-a de mitraliori-poeți!

— Trageri de interzicere cu ode și elegii!

În locul inscripției companiei mele, am găsit o tăbliță pe care era înscris „Parnas". Calul meu, eram cel mai tânăr comandant de companie, era poreclit destul de dulce și de usturător „Pegasul zburător". Ironiile începuseră să mă agaseze. Atunci hotărâi să trec la vajnice represalii. Pe rând am să le organizez niște farse, să-i învăț minte că nu sunt doar poet… Și drept consecință, voi fi mutat din regiment și voi scăpa de toate! De porecle, di ironii, de umorul fără sare. Mă voi răzbuna mai întâi pe cei doi colegi, care au dat tonul acestei campanii antipoetice…

*

Eram de serviciu pe regiment, iar colegul mea Dorin era de serviciu pe batalionul trei. Trebuie să precizez că între timp, prietenul meu scăpase de corvoada de a mai fi invitat la dejunul duminical. Mi-a povestit chiar el:

— De câte ori mă invită, beau zdravăn, în așa fel ca să-i conving că în privința mea nu mai este nicio speranță. Am scăpat de cele trei ciumăfăi, dar, în schimb, am început să mă obișnuiesc cu băuturile tari…

Am hotărât, după îndelungi meditații, că era timpul să mă răzbun. Se făceau zilnic mutări în unitatea noastră și am profitat de faptul că din toate virtuțile și talentele pe care le cunoșteam, aveam un singur merit: puteam să imit la perfecție vocea ajutorului de comandant, mai ales la telefon.

Vorbeam de la centrala telefonică a unității:

— Alo, batalionul trei…

— Aici o batalionul trei!

— Caută-l pe sublocotenentul Dorin…

— Eu sunt, domnule colonel, sunt de serviciu pe batalion.

— Perfect! Pe dumneata te căutam. Ai făcut școala de zbor „A.R.P.A?

— Da, domnule colonel. Dar nu am terminat-o!

— Nu era nevoie. Ești doar familiarizat cu zborul. Cu cerul, cu avionul. Nu?

Dorin, palid, abia mai ținea receptorul în mână:

— Într-un fel, domnule colonel… Nu am avut calități de zburător.

— Știu, știu, de aceea ai fost repartizat la parașutiști. Ai făcut la școala de zbor o declarație să servești timp de nouă ani aviația.

— E drept, dar ca pilot, nu ca parașutist. Și eu nu am aptitudini de pilot.

— Sunt convins că vei avea aptitudini de parașutist. Avem trei școli: una la

Jimbolia, a doua la Rădăuți și a treia la Iași. Pe care o alegi?

— La Iași, domnule colonel, răspunse mecanic, dorind cel puțin să locuiască într-un oraș.

— Bine. Dorin, ai ales curajos. La Jimbolia se fac salturi de la 1.000 de metri, la Rădăuți de la 3.000 de metri, iar la Iași de la 6.000 de metri! Te felicit!

Revenit în ultima clipă, transpirat, se rectifică:

— Domnule colonel, aș vrea mai degrabă să fiu repartizat la Jimbolia. La Iași, am mai locuit. Jimbolia e frumoasă și am o verișoară la Timișoara.

— Bine, la Jimbolia te vom muta.

Deodată, Dorin se agață de ultima speranță.

— Domnule colonel, permiteți-mi să vă raportez, eu sufăr și de reumatism. Mă dor picioarele.

— Nu face nimic. Dacă te dureau mâinile era mai dificil. Picioarele, îți garantez, după câteva salturi nici nu le mai simți. De altfel, așteaptă lângă telefon, chiar azi te vor încerca la Pipera!

Colonelul închise telefonul. Peste câteva secunde se auzi vocea slabă a lui Dorin în receptor:

— Telefonist?

— Ordonați, răspunse centralistul, bineînțeles dresat de mine.

— De unde a vorbit domnul colonel?

— De la Marele Stat Major.

Cu o voce și mai tremurătoare, întrebă de mine.

— Unde-i sublocotenentul Tăutu?

— E în curte, în careul mare. Să-l chem?

— Lasă! Mă duc eu la el!

Pe o scară interioară, am coborât în careul mare.

Acolo mă găsi Dorin, era complet prăbușit. Cred că și Lazăr înviat din morți arăta totuși mai livid și ar fi mers cu un pas mai sigur. Abia vorbea:

— Mi-a făcut-o bătrânul. S-a răzbunat cum nu se poate mai mârșav.

— Care bătrân? Ce răzbunare?

— Colonelul cu trei fete. Refuzând căsătoria, a găsit de cuviință să mă expedieze la parașutiști. Pricepi?

— Nu cred!

— Dumnealui nu crede, și eu voi pleca peste cel mult o oră să fac proba cu parașuta.

— Ai făcut aviația doar.

— Numai cursul teoretic, la practică m-am radiat din prima zi. Cum vedeam avionul, amețeam, darmite să mă și urc în el.

Îi oferii o țigară. Îi tremura între degete.

— Și bătrânul voia să mă trimită la Iași, de acolo se aruncă de la 6.000 de metri, noroc că am ales în ultima clipă Jimbolia, de unde se fac salturi de la 1.000 de metri. De ce râzi? Viața mea este în joc, și poetul flegmatic râde.

— Cum să nu râd? În parașutism, înălțimea e de partea omului. Cu cât sări de

la o altitudine mai mare, cu atât ești mai ferit de accidente.

Prietenul meu se întunecă la față. Abia mai murmură:

— Crezi?

— Ai să te convingi și tu! Uiți că mă pasionează parașutismul.

Acum își blestemă soarta:

— Cine m-a pus să mă înscriu la A.R.P.A?! E greu un salt?

— Depinde. Dacă se deschide parașuta, nu-i din cale afară de dificil. Suspantele îți zdruncină puțin brațele, umerii, pieptul…

Mă opri. Se interesă cu o mină gravă:

— Dar dacă parașuta nu se deschide?

Îmi stăpânii râsul interior.

— O aduni la loc și mai sari o dată.

— Viața mea e în joc, și ție îți arde de glume.

— Dar sari pe lumea cealaltă, așa zic parașutiștii.

— Mulțumesc, foarte drăguț, și n-am împlinit măcar nici douăzeci și doi de anii A, dar am o idee salvatoare. Mă căsătoresc cu una din fetele colonelului. Trag la sorți, că toate-s la fel de pocite. Dintre două rele, alegi pe cel mai convenabil.

Asta-i salvarea! Mă căsătoresc și gata. Iar când colonelul va fi scos la pensie, divorțez.

— Doar dacă o să te accepte el. Știi, un ginere bețiv nu-i tocmai de dorit.

— Îi promit să nu mai beau! Jur că nici nu voi mai privi la alcool.

Conform convenției cu telegrafistul de la centrală, Dorin a fost chemat la telefon de aerodromul Pipera.

— Strânge pumnii pentru mine!

Plecă împleticit, ca un condamnat la moarte.

Bineînțeles, alergai și cu la centrală. Îmi prefăcui vocea, singurul meu talent, și îl luai fără înconjur:

— Aici căpitanul aviator Mișu Popescu. Ești gata, domnule sublocotenent? Va veni o motocicletă…

Dorin mai încercă o minune spre a fi salvat:

— Domnule căpitan, eu sunt de serviciu pe batalion.

— Nu face nimic. Rămâne în loc ajutorul dumitale!

Am auzit, la celălalt capăt, un oftat de disperare și apoi altul de resemnare.

— Și ce vom face, domnule căpitan?

— O probă practică. Te vei lansa o dată de la 6.000 de metri, apoi, bineînțeles, după o oră de odihnă, dacă va fi necesar, vei executa un salt de la 1.000 de metri. Așteaptă puțin la telefon!

Dorin asculta cu sufletul la gură discuția mea imaginară. Pregătiți avionul „A.S. 401”. Să fie gata de zbor. De ce îl numești „rablă”, domnule locotenent? Eu garantez că va ajunge la 6.000 de metri. Și dacă se va prăbuși, cu atât mai bine, scăpăm de avion pentru totdeauna! apoi la telefon:

— Auzi, domnule sublocotenent, vei zbura cu avionul „A.S. 401”.

— Am înțeles! răspunse ca din fundul cavoului bietul Dorin.

— Bine! Așteaptă la telefon să-ți comunicăm și numele pilotului!

Am început iar conversația fantezistă. Pentru replică, mă ajuta și telefonistul, un sergent T. R. cu mari talente de actor. „Scoală-l pe pilotul lui A.S. 401”. „Domnule căpitan, trebuie să vă raportez că pilotul, locotenentul Ion Cristea a venit beat turtă!” „Să zboare așa. Mai tot timpul umblă beat. Probabil asta-i starea sa normală!” „Domnule căpitan, vă atrag atenția că 90% se va prăbuși cu avionul!” „Să se prăbușească! De când așteptam asta. Astfel vom scăpa de cel mai bețiv pilot și de cel mai nenorocit avion! „ „Dar la parașutist nu vă gândiți?” „Parașutistul? E și ăla un bețiv! Nu ne-a spus nouă comandantul său? Va scăpa armata de doi bețivi și de-o rablă de avion, ca o râșniță de măcinat nervii. „

Dorin se deschise la gulerul cămășii și sorbi din paharul cu apă stătută. Își șterse fruntea de o sudoare rece.

— Domnule sublocotenent, ești la telefon?

— Mai sunt, domnule căpitan. Ordonați!

— Notează: vei zbura cu locotenentul Ion Cristea.

— Dar eu nu beau, domnule căpitan… E o greșeală…

— Te privește personal! Așteaptă mai departe la telefon să-ți comunicăm și seria parașutei.

Am început iar dialogul necruțător: „Ce parașută mai avem în magazie?” „Numai A. 45554. Dar e bună de reformă. E putrezită, ruptă, nu poate coborî nici cinci kilograme”. „Te-nșeli! Îți voi dovedi că poate coborî și mai mult!”

— Ce greutate ai, domnule sublocotenent?

— 74 de kilograme, exageră evident Dorin.

Bietul de el, ascultând conversațiile, era distrus complet. Spera că dacă va adăuga vreo zece kilo grame în plus va fi scutit de lansare.

— Bine, domnule sublocotenent, așteaptă mai de parte la telefon. Și conversația fantezistă continuă:

„Să-i dai această parașută. Rar o ocazie mai bună să scăpăm pentru totdeauna de ea! E un noroc pentru noi. După accident, pariez că se va ordona verificarea tuturor parașutelor și, astfel, vom scăpa de toate ciurucurile. Mă adresai lui Dorin:

— Domnule sublocotenent, vei coborî cu parașuta seria „A. 4554”. Așa! Ai notat? Bine! Până va veni motocicleta să te ducă la Pipera, te așezi și scrii o declarație prin care arăți că de bunăvoie vii în corpul parașutiștilor. și mai ales subliniez! faptul esențial că în caz de accident nu pretinzi nicio despăgubire, bineînțeles, în afara ajutorului de înmormântare, care pot să te anunț că s-a mărit substanțial…

— Mă bucur, domnule căpitan, abia mai rosti Dorin cu vocea sugrumată de emoție și revoltă ascunsă.

— Ești căsătorit?

— Nu, domnule căpitan. Dar sunt pe cale să mă logodesc.

— Logodit, necăsătorit, aceeași primă de înmormântare. Și după ce termini raportul, nu strică să faci câteva scurte sărituri să-ți dezmorțești genunchii. Într-o oră, cel târziu, motocicleta va sosi la dumneata.

Am închis brusc telefonul și am alergat în careul mare, prefăcându-mă ocupat cu inspecția ținutei. Mai repede decât bănuiam, Dorin a fost lângă mine. Avea lacrimi în ochi. Abia respira. Îmi spuse în șoaptă:

— S-a organizat un complot împotriva mea. Vor să scape de un avion, de o parașută reformată și de un pilot bețiv. Pricepi? Și o consolare: voi primi un ajutor de înmormântare mai mare. Auzi ce fericire pe mine?! mai bine mă căsătoresc chiar azi cu una din fetele colonelului. Sau nu, nu, mai bine mă arunc cu parașuta.

— Dragul meu, hotărăște-te odată!

— E ușor de spus, dar imposibil de ales. Cu parașuta mă gândesc că există un procentaj de unu la mie să pot scăpa. Da, da, voi începe exercițiile pentru destinderea genunchilor.

De pe stiva de lemne, sări ușor pe vârful picioarelor. Constată cu satisfacție:

— Nu-i greu!

— Cred și eu că-i ușor. Ai sărit de la mai puțin de un metru! De la șase mii e cu totul altceva.

Numai auzind de șase mii de metri și ameți.

Îl lăsai să se zbată în întrebările hamletiene și plecai să pot râde în voie. Apa venise acum și la moara mea. M-am retras la o fereastră de la etajul întâi și-l admiram pe prietenul meu, care sărea din ce în ce mai entuziast de pe stiva de lemne. Cum se auzea zgomotul unei motociclete, era cuprins de un tremur nervos. Nici n-am simțit când mă trezii în spate cu ajutorul comandantului. Acesta remarcase salturile lui Dorin în curte. Mă întrebă cu o mină neplăcută:

— Ce-i cu sublocotenentul Dorin? Se antrenează pentru sărituri chiar în curtea regimentului… Nu avem în program ore de sport…

Mai întâi surprins, îmi revenii ca prin minune.

Mă prefăcui îndurerat, afectat:

— Domnule colonel, cred că la mijloc e ceva mult mai grav…

— Te pomenești că s-a îmbătat?

— Ar fi floare la ureche, domnule colonel. Nu a atins paharul.

Colonelul se irită.

— E suficient să-i arăți o sticlă goală de vin, că prin asociație se și îmbată. Îmi cunosc eu marfa! Vino cu el imediat la mine.

Dorin tocmai terminase cu brio o săritură destul de spectaculoasă. Auzind ordinul pe care i l-am transmis din partea colonelului, deduse cu o logică de fier:

— Hotărât! E și sadic bătrânul. Vrea să-i savureze efectul mutării mele la parașutiști! Alegere crudă: „Ori fata, ori viața!” Se cam înșală dumnealui. I-am înțeles tot jocul și îți jur că o să bravez situația. De altfel, trebuia să mă prezint la plecarea din regiment!

Se prezentă colonelului, conform regulamentului:

— Am onoarea a mă prezenta la plecarea din regiment în noua unitate de parașutiști.

Colonelul mă privi uluit, înțelegând din prima clipă situația.

— Și cine ți-a comunicat mutarea?

— Dumneavoastră!

— Eu… Când?

— Când erați la Marele Stat Major.

Colonelul nu părăsise regimentul. Îmi făcu discret cu coada ochiului, avertizându-mă astfel că s-a țăcănit De aceea nu-l mai contrazise.

— Da. Ai dreptate. Și vrei să mergi la parașutiști?

— Dacă e nevoie. Mi-au și telefonat de la Pipera.

Colonelul telefona la Pipera, totuși, pentru o verificare. Aflând rezultatul negativ, îi comunica subordonatului.

— Da, dragul meu, te așteaptă.

— Știu. M-au și anunțat că s-a mărit ajutorul de înmormântare. Nu-i ademenitor?

— Frumos din partea lor. Și când vrei să pleci?

— Vor veni să mă ia cu motocicleta. Trebuie să mai scriu doar un raport. Să precizez că în caz de accident nu voi pretinde nicio despăgubire specială statului. Nici eu, nici familia.

— Așa, așa. Scrie, te rog, aici. Poate vei pleca mai bine cu mașina mea.

— Cum ordonați, domnule colonel. Căci și așa nu am să vă mai văd… Vor să-mi dea o parașută reformată și un avion pensionar. Iar pilotul e un bețiv.

— Ai umor, dragul meu.

— Eu mai bine aș dori să mă căsătoresc.

— Fiecare lucru la timpul său! Scrie, că eu mă întorc îndată. Căsătoria pentru mai târziu.

Colonelul mă scoase pe sală. Îmi ordonă:

— Telefonează la spitalul militar. Să trimită de urgență o dubă și personalul necesar de deservire. Vezi ce înseamnă alcoolismul, domnule sublocotenent? Bei cât bei, și deodată iei câmpii!

Numai cămașa de forță mai ajută. Ai auzit și ce aluzii! I-ar da prin cap să-mi ceară fata în căsătorie.

— Nu cred, domnule colonel. Cum să îndrăznească așa ceva?

— Cum, n-ai auzit? Că mai bine s-ar căsători. Auzi după cine să-mi dau cu una din fiicele mele! Mai bine o căsătoresc cu un subofițer. Hai. Telefonează repede și nu mă lăsa singur cu el în birou!

— Am înțeles, domnule colonel!

Când am intrat în biroul ajutorului de comandant, Dorin își termina de citit raportul: „… am luat cunoștință că și ajutorul de înmormântare s-a mărit!”

I-am raportat din privire colonelului că totul este în regulă, în timp ce Dorin, în criză de spaimă, atacă direct:

— Domnule colonel, dacă mi-ați da mâna uneia din fetele dumneavoastră?

Colonelul se schimbă la față.

— Dragul meu, încă nu m-am hotărât să-mi mărit vreo fată cu un parașutist Dar cum voi fi convins de această necesitate, la tine voi apela! Fii liniștit!

— Să nu fie prea târziul Ce-i drept, am început să sar binișor. Pot sări și de la trei metri.

— Bravo! îl aprobă colonelul, făcându-mi complice cu ochiul, parcă mi-ar fi spus: „Pe nebuni să nu-i contrazici niciodată!”

Dorin își privea neliniștit ceasul brățară.

— De-ar veni mai repede motocicleta!

— Fii fără nicio grijă! Va sosi la timp, îl liniști colonelul.

Deodată, iluminat. Dorin se dezlănțuie:

— Le voi cere cea mai bună parașută. Cel mai bun avion. Cel mai destoinic și serios pilot.

— Așa să faci, dragul meu. Prudența e mama înțelepciunii.

— Știți, domnule colonel, dacă îmi permiteți o destăinuire și, vă rog, să mă iertați…

— Te rog, vorbește, îl îndemnă colonelul, în timp ce îmi porunci din privire să fiu cât mai aproape de Dorin.

— Eu, domnule colonel, nu sufăr bețivii și nici alcoolul.

— Sunt convins, nu-l contrazise colonelul.

— Mai bine beau cerneală, decât o băutură tare!

La ordinul tot din privire al colonelului, ridicai imediat călimara de pe masă, fapt ce nu-i scăpă lui Dorin.

— Pot goli dintr-o sorbitură această călimară.

— Nu-i mare lucru, încercai să-l liniștesc eu.

— Bea-o tu, îmi strigă Dorin.

Am ieșit la timp cu călimara din birou, în timp ce în curte se auzi zgomot de motor de mașină.

Pe scară apăru un medic însoțit de doi vlăjgani.

Văzându-i. Dorin mă întrebă în șoaptă:

— Ce-i cu ei?

— Au venit să te ia la vizita medicală!

— Strașnic, înseamnă că mai este totuși o salvare. I se adresă doctorului: Ați venit la timp, domnule maior. De mult timp mă supără un reumatism la mână și la picioare. Și sunt mutat la parașutiști. Domnul colonel m-a anunțat…

— Da, eu, îl aprobă colonelul, făcându-i cu ochiul maiorului medic.

Acesta conchise.

— Foarte bine, domnule sublocotenent. Acum vei merge la o scurtă vizită medicală.

— La aerodrom?

— Hotărât, la aerodrom!

Înșfăcat, Dorin se văzu împins în duba ce porni cu o viteză derutantă. Colonelul îmi spuse eu vădită amărăciune:

— Alcoolul, asta-i… Auzi, să-mi bea sticla de cerneală de pe birou! Ai grijă și de dumneata…

— De mine?

— Da, de dumneata. Să nu-ți închipui că poezia te va duce în altă parte. Ai auzit de Eminescu?

— Puțin, domnule colonel.

Și ieșii să nu izbucnesc în hohote de râs. Pe Dorin mă răzbunasem. A stat mai mult de opt zile în spital. În ziua a noua, colonelul îmi ordonă:

— Așteaptă-mă în mașină.

Peste câteva clipe, ordonă șoferului:

— La spitalul militar. La secția de boli nervoase.

Pe drum îmi destăinui:

— Știi ce mi-au comunicat medicii? Că Dorin e sănătos tun. Are reflexele normale. Ba, mai mult, nici nu este alcoolic. Și, la rugămințile mele, l-au cercetat amănunțit, convingându-mă că poate fi un ginere excepțional. Sper că în două săptămâni să facem nunta. E pe răspunderea lor.

Respirai ușurat. Abia acum începuse adevărata mea răzbunare.

Când ne-a văzut, Dorin ne salută cu entuziasm.

Colonelul îl îmbrățișă, și când plecă în birou cu medicul șef să-i ridice actele de ieșire din spital, prietenul și colegul meu de promoție mă sărută:

— Ai văzut că tot bătrânul m-a scăpat de parașutism?

— Cum?

— Când a auzit că vreau să mă însor, a făcut ce-a făcut, m-a internat în spital, a aranjat la Marele Stat Major și iată-mă rămas în regiment.

Ce-i drept și căsătorit, dar nu mai are mult până la ieșirea la pensie… Și divorțul… E scris doar și el în legile firii omenești. Și dacă te gândești bine, fata cea mai mare nu-i tocmai așa de urâtă așa de lepădat…

În sfârșit, a sosit și doctorul cu ajutorul comandantului. Dorin era gata echipat, îi mulțumi medicului șef și îi spuse la plecare:

— Îmi permiteți să mai dau doar un telefon la Pipera, la aerodrom! Două cuvinte să-i mai spun acelui căpitan aviator.

Toți au înlemnit. Medicul șef privi la ajutorul său, consultându-se din ochi, dacă n-ar fi bine să-l mai rețină sub control. Dar am intervenit eu la timpul oportun.

— A vrut să glumească, domnule locotenent colonel.

— Așa, ca glumă, e bună, râse ușurat medicul, și tatăl socru își luă viitorul ginere de braț. În tot cazul, răzbunarea a întrecut și prevederile mele.

*

Și tot în același timp, fiind tot în epoca febrilă a mutărilor, mi-am pus în aplicare și al doilea plan de răzbunare, desigur, ușor de bănuit, asupra lui Sorin. Amicul meu era bucureștean sadea, de șase generații, și n-ar fi bănuit nenorocire mai mare decât să fie mutat din București, de aceea, aproape în fiecare duminică lua dejunul la colonel acasă.

Dar ca la slalom special, ocolea cu precauție fie care undiță întinsă, reușind să lunece necăsătorit mai departe. Așa că tot după același procedeu, având drept complice tot pe telefonistul T.R. de la centrală, în treacăt fie spus mure iubitor de literatură. Și de teatru și extrem de spiritual, i-am dat și lui Sorin un telefon, imitând pe ajutorul comandantului. De data aceasta îi telefonai acasă:

— Alo, sublocotenentul Sorin?

— Am onoarea, domnule colonel.

— Dracgul meu, mă simt obligat să-ți comunic să alegi trei garnizoane.

— Cum, domnule colonel, nu sunteți mulțumit cum comand compania de geniști a regimentului?

— Eu sunt satisfăcut. Dar ordinele sunt superioare! Știi, vorbesc de la Marele Stat Major! Deci alege trei garnizoane.

— Eu mă gândesc întâi la București, apoi la Pitești și în al treilea rând la Ploiești.

— Bine, așteaptă la telefon!

Începui din nou conversația mea fantezistă cu telefonistul. „Domnule maior, la Pitești este vreun loc disponibil? „ „Pitești… Nul Avem în schimb la Florești! „ „Dar la Ploiești? „ „Să vedem ce spune tabelul. Ploiești… Ploiești… Da, nici la Ploiești nu avem loc liber. Iată, un loc liber la Siret! „„Vă rog, poate găsim vreun loc liber la București? „ „Să consultăm actele. București… Da, am avea un loc liber la comanda cimitirului militar Ghencea”.

Vorbii tare:

— Dragă Sorin, pentru specialitatea ta, locurile sunt blocate. Avem locuri libere la Siret, la Florești…

— Domnule colonel, am auzit și eu la telefon.

Aveți un loc la București.

— Da. Comandantul cimitirului militar Ghencea.

— Am auzit, domnule colonel. Ar însemna să-mi îngrop cariera definitiv. Ce-ar spune mama? Fiul ei abia a absolvit Școala Militară și a ajuns comandantul unui cimitir. Apoi, să nu mai vorbim și de colegi, m-ar porecli „colivarul”.

— Dragul meu, ai perfectă dreptate și sunt cu totul de părerea ta. De aceea te sfătuiesc să alegi între cele două garnizoane: Florești și Siret.

— Sunt la marginile țării. Unde și-a înțărcat dracul copiii.

— Suntl Ai dreptate și de această dată. Dar și domnul maior are deplină dreptate, nu mai este niciun loc liber la unitățile din interior. Am cercetat împreună tabelul.

— Mă gândesc, dacă e de ales între Siret, Florești și Ghencea, să rămân mai bine la cimitir.

Sper că între timp se va ivi o ocazie să fiu mutat, desigur, tot în București. Mai ales, după căsătorie…

— Părerea mea e că ai noroc la Ghencea! Numai că aici vei primi dispoziținni speciale. Ești de acord?

— N-am altă ieșire, domnule colonel.

— Poftim, ascultă recomandabile speciale din partea domnului maior de la Biroul I.

Îmi schimbai vocea.

— Alo!

De la celălalt capăt al firului auzii glasul lui Sorin.

— Să trăiți, domnule maior, sunt gata să notez recomandațiile dumneavoastră.

— Dragul meu, să știi că e o misiune deosebit de pretențioasă și de îndrăzneață

în același timp.

Răspunse cu o umbră de ironie, îl cunoșteam bine și știam că după câteva clipe va pierde orice chef de glumă.

— Îmi imaginez, domnule maior, proaspăt ieșit din Școala de ofițeri și iată-mă comandant al cimitirului militar Ghencea…

— Ascultă ce răspunderi te apasă. Nepricepuții de mai ieri, comozi și birocrați, au îngropat morții anarhic.

— Cum, domnule maior?

— Așa cum ai auzit: anarhic. Dumneata ai fost vreodată în cimitirul militar Ghencea?

— Nu, domnule maior.

— De aceea nu cunoști realitatea. E tragică. Mai mult decât tragică. E dramatică! Imaginează-ți ce le-a dat prin cap? Să calce disciplina în mod flagrant. Auzi dumneata, să îngropi un general lângă un căpitănaș. Un maior lângă un subofițer.

Auzi, domnule? Și să îngropi un căpitan lângă un soldat. Pricepi?

— I-au îngropat în ordinea în care au murit.

— Exact Aici constă greșeala esențială. Ordinea noastră nouă trebuie să repare și această inacceptabilă și deplorabilă greșeală anarhică. Pricepi?

— Aproape, domnule maior.

— Dacă pricepi numai „aproape", cred că e mai nimerit de la bun început să mergi la Siret. Noi dorim la cimitir un comandant de nădejde. Să fie și un strălucit reformator, iubitor al soluțiilor inedite.

— Mă voi strădui, domnule maior, ordonați-mi numai ce să execut

— Așa îmi placi. Cum am spus, trebuie să retușăm această regretabilă încălcare de disciplină. Să așezăm mormintele în ordine ierarhică.

Camaradul meu sări ca ars.

— Cum, să dezgropăm morții?

— Vezi că m-ai priceput? Așa. E necesar să deshumăm morții, să-i aranjăm după grade și contingente și apoi să-i îngropăm conform disciplinei ostășești. E simplu?

— La prima vedere ar părea simplu…

— Așa, așa, îmi place cum judeci, cum ai ridicat această problemă fundamentală. Văd că ești ancorat în spiritul și în vederile noastre. Avem dreptate? Păi cum să n-avem dreptate, când vezi un căpitan cu un cavou de marmură și un colonel cu o cruce gata-gata să se prăbușească. Unde-i disciplina?

— Iertați-mă că vă întrerup, dar, după câte știu, locurile sunt pe veci.

— Desigur Unde o să-i îngropăm, locurile vor rămâne tot pe veci. Și aici ai dreptate. Și în acest sens, trebuie să preschimbi actele. Doar și vecia, una e pentru un general și alta pentru un prăpădit de sublocotenent bun în grad. Este?

— Dar nu va fi ușor…

— Am spus, oare, eu că va fi ușor? De aceea am ales un bun comandant de companie de geniști, e vorba de o reformă în profunzime, nu de suprafață. Încă o

dată, îmi place cum privești lucrurile. Deci să concluzionăm: generali lângă generali, așezați la flancul drept, apoi în ordinea ierarhică a gradelor: colonei, locotenent colonei, maiori, căpitani. Fii atent, între gradele ofițerilor superiori și gradele ofițerilor inferiori lasă o distanță mai mare. Între ofițeri și subofițeri o distanță și mai mare, iar între subofițeri și soldați o distanță bine distinctă. Nici gradele inferioare să nu fie îngropate de-a valma, întâi sergenții, apoi caporalii, fruntașii și soldații! în ordinea contingentelor…

— Mă iertați, domnule maior, numai puțin, să mă așez pe un scaun…

Simțeam că dispozițiunile pe care i le-am ordonat aveau darul să-l sfârșească pe bietul Sorin.

Continuai.

— Acum notează cu foarte mare atenție! Fii, mai ales, cu ochii deschiși la nuanță. Pricepi? Bunăoară, nu-i suficient să-i îngropi numai după grad.

Ții seama și de promoție. Să spunem că un general e promoția 1909, și altul 1905. Cel cu promoția mai veche capătă onorul și-l reînhumezi în partea dreaptă. Mai ții seama și de vechime. Să spunem că amândoi generalii sunt din promoția 1905. Bine, dar unul a absolvit cu media 9, și altul cu 8,33. Cel cu media mai mare va avea locul din dreapta. Strictă disciplină!

Sorin abia îndrăzni:

— Dar cum voi reuși să aflu promoția, vechimea fiecărui decedat…

— Simplu, dragul meu, la arhivele armatei, ai în total patru hectare de dosare. Cu străduință și răbdare vei reuși.

— Peste zece anii

— Asta depinde de dumneata. Totuși îți recomand să fii operativ, vei primi și două ajutoare.

Și acum, află esențialul. În fruntea cimitirului militar Ghencea se află un pensionar, cu care vei avea de furcă. E puțin dereglat. Trebuie să acționezi cu repeziciune și fermitate. La orele șapte, când are loc adunarea cioclilor și groparilor, pătrunzi cu doi-trei pistolari, îl scoți pe administrator pe poartă afară, bineînțeles după ce i-ai luat actele și cheile în primire.

— Va fi cam dificil!

— De loc. O operație fulger. Primul element al șocului va fi surprinderea. Nu-i dai timp să respire! Și nici posibilitatea să se mai întoarcă în cimitir. Apoi, le vorbești simții cioclilor și groparilor, le iei un fel de jurământ de supunere ad-hoc și treci la măsurarea cimitirului. Vrem să cunoaștem suprafața exactă. Operativ, să se cunoască o conducere nouă, de fier. Apoi, o situație exactă, să spunem așa, o ordine de bătaie, câți generali, câți colonei, căpitani…

— Dar cu familiile ce facem? întrebă pe bună dreptate sublocotenentul Sorin care, după cum observați, intrase judicios în temă, sesizând intențiile comandantului.

Întrebarea mă descumpăni pentru o clipă. Îi recomandai direct:

— Fiecare grad să-și ducă familia în cârcă! și aici trebuie respectată o ordine riguroasă, mai întâi părinții, soția, copiii, soacra. O soție de general e mai mare în

grad decât o soție de colonel; o soacră de maior nu-i totuna cu o soacră de căpitan.

— Dar dacă a fost căsătorit de două ori? se în formă cu interes vădit Sorin.

— Cele două sau trei soții să fie cât mai depărtate între ele, motivul, bănuiesc, îți este bine cunoscut.

Și nu uita, inscripțiile să fie însoțite de grade, adică de un colorat. Galben pentru generali, verde pentru colonei, roșu pentru locotenenți colonei și așa mai departe. Ai latitudinea să alegi dumneata culorile, iar crucile trebuie să fie toate de culoarea cachi pentru armele de uscat, albastru pentru aviație și bleumarin pentru marină.

— Intendenții, doctorii?

— Culoarea armelor în care au activat. Atât, deocamdată. S-ar putea să mai primești și alte dispoziționi, până atunci așterne-te serios pe lucru.

Ai o sarcină grea, de reformator, și fiecare reformă a cerut dintotdeauna eforturi, pasiune și, de ce să te mint, chiar dăruire, sacrificiu personal. Ești convins?

— Sunt, domnule maior. Mă voi strădui să fiți mulțumiți de mine. Aș avea doar o întrebare: cum va rămâne cu avansarea mea? Trebuie să recunoaștem că este, totuși, o funcție neobișnuită și neprăvăzută în regulamentele în vigoare.

— După muncă și capacitate. Vei putea ajunge și în gradul de general comandant al cimitirului militar Ghencea. Sună frumos, nu? Acum pregătește-te cât mai minuțios pentru „lovitura de stat", să zicem așa, de mâine dimineață. Și succes în noua funcție!

Peste o jumătate de oră. L-am întâlnit în cazarmă.

— Tu ești de serviciu?

— Eu.

— Să nu uiți. E o dată epocală. De mâine voi deveni un mare reformator al cimitirului militar Ghencea.

— Tu?

— Da, așa cum mă vezi și cum te văd. Desigur, nu ți-ai putut imagina calitățile mele secrete. Dar sunt, ai să te convingi și încă foarte curând, ai să te entuziasmezi de nebănuita mea capacitate.

— Cum ai ajuns aici?

— Cred că m-n lucrat bătrânul. Iau de atâta timp dejunul duminical la el și n-am ciripit nimic în legătură cu pirostriile. Și m-a lăsat în prada morților.

— Nu-ți convine funcția?

— Cui i-ar putea surâde la începutul unei cariere militare o funcție de comandant al unui cimitir? Să nu afle mama, să audă că fiu-său a ajuns colivar. Sau cioclu, nu?

Îmi veni să zâmbesc și îmi mușcai buzele.

— Totuși ai și avantaje. Până acum te plângeai că mai dezertează câte un om. Nu? Ei, află că morții nu vor și nu pot dezerta. Este? Știu că nu-ți plăceau exercițiile «de înviorare și gimnastica de dimineață. Așa-i? Cu mort îi nu vei executa nici exerciții de înviorare, și nici gimnastica matinală. Unde mai pui că nici la inspecție nu răspund, să-ți strice calificativul anual? Sunt avantaje, au ba?

— În aceste privințe, recunosc că n-am să am bătaie de cap. Dar cum am să

reușesc să-i deshumez și să-i reînhumez în ordinea gradelor, a vechimii, contingentelor… Dă-mi soluție și-ți jur, vei avea cel mai strălucit cavou cu flori zilnic udate…

Meditai, sau mai precis m-am prefăcut că am căzut pe gânduri, și. Triumfător, îi oferii soluția pe tavă:

— N-ai niciun strop de simț practic.

— Recunosc, n-am!

Zâmbii mai întâi superior.

— Cine te împiedică să nu-ți rezolvi în două zile aceste operații? Închizi cimitirul pentru renovare sau inventar. Găsești tu un pretext, și în loc să muți cadavrele, muți doar crucile…

— Ești un geniu! Poți să mori fericit; toți trandafirii din București vor fi adunați pe mormântul tău.

— Generos, dragule, foarte mărinimos. Dar soluția mea este excelentă! Ce contează că sub crucea unui general se află un căpitan; tot mormânt e! Și chiar dacă sub această cruce va plânge văduva generalului, o va auzi el și din mormântul căpitanului, deși părerea mea fermă e că morții nu mai aud.

— Dă-mi voie să te îmbrățișez și să-ți mulțumesc în numele întregului cimitir cu inventar mobil și imobili M-ai scos din cea mai afurisită încurcătură din viața mea! Îmi vine să fluier de bucurie. Și aș fluiera din toată inima, dacă îmi soluționezi și cea de-a doua problemă dificilă.

— Îți stau la dispoziție.

— Ești un înger, așa îți voi desena pe cruce, un înger de culoare kaki, dacă mă înveți cum să rezolv și chestia cu vechimea, promoțiile, contingentele…

— Simplu, uimitor de simplu. Arhiva e compusă din tone și tone de hârtie. Tu te mai informezi după ureche, pe la serviciul personalului, mai răsfoiești anuarele și însemni datele care-ți convin, și-s cât mai apropiate de realitate. Vor să te controleze, să înoate ei în tonele de hârtie și dosare.

Se vor sufoca în hârțoage, ți-o jur! Și vei avea morminte noi.

— Excelent, iubitule. Îți fac cavou cu intrare separată și cu vederea spre Cișmigiu! Ai perfectă dreptate! Ce-i pasă unui mort dacă stă la dreapta sau la stânga celuilalt mort? Doar am învățat clar că în moarte toți suntem egali. Și un locotenent, avansat la excepțional, și unul bun în grad, tot pământ sunt! Mi-ai luat o piatră de pe inimă. Dar ce piatră? Piatră de moară cu șase etaje și cu mansardă. Abia aștept mâine dimineață să trec la executarea „loviturii de stat". Îmi aleg oamenii pe sprânceană. Aici mă pricep eu! Și apoi, o soție de general nu se va supăra dacă va intra în mormântul unui locotenent… Nu?

*

Dimineața, pe la orele șase și jumătate, un camion ieși pe poarta cazărmii. În interiorul său se afla sublocotenentul Sorin, însoțit de patru gradați, ca patru brazi, din efectivul companiei de geniu.

Ofițerul le mai repeta misiunea:

— Acționați cât mai energic! Nu-i scăpați pe ciocli și pe gropari din vedere nicio

secundă! Sergentul îl va conduce pe pensionar afară!

— Am înțeles, domnule sublocotenent.

— Apoi închizi poarta și rămâi de santinelă.

Consemn sever: nimeni nu pătrunde în cimitir până la noi ordine! Nici Dumnezeu.

— Nici, domnule sublocotenent!

Ofițerul își controlă carnetul în care avea schițată „Lovitura de stat".

— Caporalul va trece imediat la măsurarea cimi tirului. Vei executa pasul etalon. Câți pași ai în suta de metri?

— Am o sută opt pași!

— Perfect! Afli fiecare latură, apoi vom trece ta calcularea suprafeței totale în metri pătrați.

— Am înțeles, domnule sublocotenent.

— Cei doi fruntași rămân la dispoziția mea. Ați luat la voi muniție?

— Luat, domnule sublocotenent.

— Cât?

— Câte-o unitate de foc!

— Perfect! Acționați energic, și în zece minute

Ghencea va fi a noastră! Cei mai buni vor primi recompensă câte șase zile permisie. E clar?

— Să trăiți, domnule sublocotenent!

Camionul opri în apropierea cimitirului. Sorin își privi ceasul brățară. Mai avea la dispoziție zece minute. Ce face un comandant în această situație?

Un comandant cu experiență, care cunoaște marele adevăr că pe front o mare importanță revine timpului înaintea orei H (după regulamentul vremii) orei de debușare la atac? Sorin procedă conform recomandațiilor precizate în regulamentul nescris al marilor căpetenii, adică se preocupă de ridicarea moralului fiecărui luptător. Le oferi o țigară Națională, le povesti o glumă piperată cu ciocli (presupușii inamici), alta, mai puțin piperată cu gropari, și, în sfârșit, rosti cuvintele mobilizatoare, cunoscute în toate istoriile lumii:

— După mine, băieți!

Așa ar fi rostit Alexandru, și Cezar, și Hanibal, ba chiar și Napoleon, aceste cuvinte electrice, decisive, ce curentează pe fiecare combatant și-l atrag ca un magnet spre laurii gloriei depline și majore.

Sorin calcula atent fiecare mișcare, căci prețul luptei era hotărâtor. „Dacă sunt înfrânt, înseamnă că pierd garnizoana București și ajung undeva prin Siret și Rădăuți, la capătul lumii!"

Ce se întâmpla în aceste clipe istorice în tabăra pașnică a tăcerii și a groparilor? Pensionarul administrator îi adunase pe toți într-un fel de plenară, împărțindu-se luminările, tămâia, florile pentru ziua în curs. Cei șase ciocli, neavând de lucru, era o oră prea matinală, își luau discret. Într-un colț, micul dejun, compus din colivă și bomboane fondante roz, verzi, galbene și mov, discutând cu multă competență despre calitatea desertului coti dian. Nimeni nu bănuia clipele cutremurătoare ce

se apropiau ca un adevărat tăvălug de spaimă și febrilitate. De altfel, așa s-a întâmplat în clipele cruciale ale istoriei întregului mapamond. Dar ora fatală sosi cu punctualitate și certitudine gravă de adevărat destin implacabil.

Vom reproduce fidel memorabilul dialog, când cele două armate se priveau ostile față în față. Emoția crescuse peste prevederile scontate de Sorin. Cioclii asistau timizi cu coliva în gură. Pensionarul, trecut de prima clipa de ezitare, întrebă necuviincios de blând:

— Cu ce vă putem servi?

Răspunsul a venit necruțător, cu precizie de fatalitate:

— De data asta vă vom servi noi, vorbi tăios și cu subtilitate Sorin.

— Mă rog, scăpă din gură pensionarul blajin marca taciturnă a inerților, doi hulubi puri și pacifiști.

— Dă-ne cheile! continuă sentențios ofițerul.

— Aveți vreun act la mină? se informă resemnat pensionarul.

Cuvintele au sunat cu rezonanță epocală:

— Actele noastre, domnule fost administrator, sunt faptele concrete! Cheile, vă rog!

Era ora șapte și patru minute, spre a nu o uita urmașii, când cheile au fost depuse în mina vajnicului comandant al loviturii abil ticluite.

— Și acum, dosarele!

Dar vigilentul ofițer observă o agitație subterană în tabăra adversă. Prompt comandă cu un glas tunător:

— Toată lumea cu fața la perete! Așa! Mâinile sus!

Execuția a fost ireproșabilă. O mână mai avea între degete o bomboană fondantă de o minunată culoare albă, ce se înălța ca un steag de capitulare definitivă.

— Poftiți dosarele! rosti cu o voce demnă de lințoliul alăturat. Și adăugă: În capelă avem depus un mort!

— Nu-i nimic, nu fuge, sublinia nu fără o subtilă.

Ironie ofițerul, care, spre a mări efectul autorității sale asupra căpeteniei inamice devenită zdreanță, preciză cu o voce profetică, de oracol: Acum te prezinți la minister, să fii tras la răspundere pentru morții pe care i-ai îngropat anarhic!

Pensionarul miză pe o justificare:

— Aș vrea să…

Sorin îl întrerupse brutal:

— Vorba! Dumneata de acum nu mai vrei. Alții or să vrea, pricepi?

Vocea pensionarului încercă să se mai audă măcar o dată, avea timbrul celebrului comandant când a rostit înlănțuit: „Vae victist”

— Totuși eu…

— Gata! Sergent, condu-l pe domnul!

— Mișcă, porunci fără politețe sergentul cu baioneta la armă.

Orele șapte și opt minute. Lovitura de stat reușise cu un succes neprevăzut, fără vărsări de sânge, fără niciun foc de armă măcar. Pensionarul simți cum, în

urma sa, omul cu arma închide poarta cu cheia.

De două ori. Pensionarul se întoarse grăbit la grilaj:

— Domnule sergent, mi-am uitat paltonul.

— Nu ține! O să-l primești prin poștă, ramburs. Hai!

În acest timp, Sorin ordonă sever:

— Mâinile jos! Fața la mine! Pe loc repaus! Cioclii de o parte, groparii de o parte, îngrijitorii de mor minte aici. Hai, băieți, pas alergător, nu suntem la înmormântare! își drese glasul și adresă noilor săi subalterni primul cuvânt, scurt, ca discursul lui

Napoleon în fața piramidelor: De astăzi eu vă sunt comandant. După cum vedeți, o schimbare esențială! Fiți demni de ea! Lucrând în spiritul noilor vederi, vă promit că ne vom înțelege! Vreau disciplină și pas alergător, ca în curtea cazărmii.

Un cioclu îndrăzni:

— Și când vom duce sicriul tot în pas alergător…

— Nu. Pas de voie! Dar, vioi, vioi. Este cineva care nu dorește să lucreze cu mine?

Ofițerul zâmbi mulțumit: toți se declarau de acord cu noua conducere — la orele șapte și un sfert!

Succes formidabil!

— Vă mulțumesc! Și acum, plecați în executarea sarcinilor regulamentare și a obligațiilor cotidiene!

Formă un număr de telefon. Sună regimentul. Eu mă aflam în apropierea telefonistului. Raportul lui Sorin era laconic, limba marilor comandanți învingători: „Veni, vidi, vici". Sau cam așa:

— Cimitirul militar Ghencea e în mâinile noastre.

Tot personalul este de partea mea. Trec la măsurarea suprafeții.

Închise telefonul, își aprinse calm o țigară, ordonând caporalului însărcinat cu măsurătoarea:

— Executarea misiunii!

Și toți trecătorii, au zărit un caporal asudat leoarcă, ce mergea cu pași egali, pe care-i număra cu glas tare, răsunător, în lungul laturii dinspre vest a cimitirului.

Totul ar fi decurs conform planului matur chibzuit, dacă la poartă nu continua rezistența nebănuită a fostului administrator. Între timp, pensionarul telefonase la comandament și aflase, spre totala sa surprindere, că nu-i vorba de nicio înlocuire. Ba, mai mult, îl face răspunzător de soarta cimitirului. Cu aceste argumente, porumbelul se transformase subit într-un vultur, mielul supus într-un leu aprig. Îi vorbi răstit sergentului:

— Deschide, dacă vrei să nu înfunzi pușcăria!

— Trei pași de la poartă înapoi! Trag!

Acum pensionarul vorbea de la distanță, dialogul atrăgând câțiva curioși:

— Părăsiți imediat cimitirul! E o samavolnicie ce-ați comis. Curtea Marțială vă așteaptă!

Sergentul ordonă și mai neînduplecat, așa cum îi stă bine unui militar în exercițiul funcțiunii:

— Cinci pași de la poartă înapoi sau trag!

Pensionarul, fost militar, cunoscând seriozitatea avertismentului, se execută meticulos, dar vocifera cu și mai multă insistență:

— Veți ajunge…

Se opri. Pe stradă se auzi melodia tristă, mult prea tristă, cunoscută… „Ta, la, la, ți-ta, la, la", pe care copiii o acompaniază de pe margini, cu voce falsă și multă amabilitate: „Du-l, du-l, că de viață e sătul…" Deci, iată, pe scena istoriei apare un neprevăzut, un militar decedat și adus spre a fi depus în capela cimitirului. Se ivi prin urmare o situație cu totul inedită pentru sergentul aflat în post. Preotul făcea slujba de intrare în cimitir, dar convoiul se opri în fața somației autoritare:

— Nimeni nu intră! Doi pași înapoi!

— Din care cauză? întrebă cel care avea răspun derea cortegiului mortuar?

— E ordin!

— Nu vezi că-i o înmormântare?

— Așa-i consemnul!

Între timp, lumea se strânse. Din cauza aglomerației, tramvaiele s-au oprit. Goarnele au pornit. Claxoanele idem.

În ajutorul sergentului, apăru Sorin, care declarase mobilizarea generală, adică groparii și cioclii, plus îngrijitorii de morminte. Cele două tabere se înfruntau eroic. Dar în ajutorul pensionarului și al cortegiului funebru își făcură apariția subită două patrule ale comenduirii de garnizoană.

Comandantul celor două patrule se adresă lui Sorin.

— Deschide imediat!

— Fără ordinul comandantului meu direct, pentru nimic în lume nu deschid. Cimitirul e în organizare.

— Și cu mortul ce facem?

— Îngropați-l provizoriu la un alt cimitir. La un cimitir civil.

Locotenentul telefonă ajutorului de comandant.

Acesta mă chemă la ordin, fiind ofițer de serviciu.

— Te deplasezi imediat la Ghencea militar, lași pe cineva în loc, căci numai dumneata știi cum am procedat cu Dorin. Da, da, ce te holbezi așa? Sorin a ocupat cimitirul Ghencea și a interzis orice înmormântare. Poftim, al doilea ofițer din regiment într-un interval de mai puțin de-o lună…

Când am ajuns la cimitir, conflictul era în plină și dinamică desfășurare. Anevoie reușii să mă strecor până la Sorin. I-am explicat motivul prezenței mele. Am aplanat lucrurile și ne-am prezentat în biroul colonelului.

Sorin raportă regulamentar:

— Domnule colonel, conform ordinului dumneavoastră telefonic, am pornit la reorganizarea cimitirului.

— Ordinului meu! se miră pe bună dreptate colonelul.

— Da. Mi-ați telefonat de la Marele Stat Major.

Colonelul mă privi cu subînțeles, dar de această dată m-am alăturat lui Sorin.

— Ați fost ieri la Marele Stat Major.

— Am fost, ce-i drept, dar nu am dat niciun ordin.

Sorin prinse curaj.

— Dumneavoastră m-ați anunțat doar că voi fi mutat. Să aleg trei garnizoane…

De data aceasta colonelul căzu pe gânduri:

— Am spus că sunt surmenat! De-ar veni mai repede primul să-mi iau concediul!

— Mi-ați pus la telefon pe un maior de la serviciul personalului…

Colonelul sări ca ars:

— Sigur n-am fost la biroul personalului. La mijloc este o mistificare! Să fie aflat imediat făptașul!

Simțeam cum funia se strânge în jurul gâtului meu, mai ales că un răstimp colonelul mă studie îndelung și-mi ordonă cu un ton aspru:

— Îți ordon ca până mâine să vii la mine cu cel vinovat.

— M-aș gândi la Dorin, domnule colonel. Să nu fi telefonat de la spital, în numele dumneavoastră.

Colonelul părea convins de presupunerea mea.

— Da, da, poate fi o explicație! Dar nu înțeleg motivul.

Sorin privea uimit la noi în tot cursul scurtului dialog.

— Eu știu care este pricina. Adevărata cauză a acestui telefon.

— Să te aud, ordonă întunecat colonelul.

— Sorin ține morțiș să nu părăsească garnizoana București. El este un timid. De mult dorea să vă ceară mâna fetei dumneavoastră. Nu voia să se despartă de ea.

Sorin deveni brusc pământiu la față. Eu am continuat:

— Ca să-l hotărască la această cerere, la acest act major, Dorin a apelat la acest truc, pare-mi-se nobil și generos…

— Mă rog, mă încurajă mai înseninat șeful nostru.

— Simplu, domnule colonel. Știind că perspectiva despărțirii de fiica dumneavoastră îl va obliga pe Sorin să-și declare deschis sentimentele…

Colonelul, înveselit, îl îmbrățișă pe Sorin.

— Bine, dragul meu, te știu un ofițer capabil, îndrăzneț, atâta curaj să n-ai tu… Puteai să-mi spui de la obraz!

I-am luat apărarea lui Sorin, care mă privea cu ochi scăpărători de mânie:

— Nici Napoleon, domnule colonel, cel mai redutabil strateg al tuturor timpurilor, nu a avut mai multă îndrăzneală în fața femeilor. Capitala…

Dar colonelul, bine dispus, îmi luă vorba din gură.

— Ce Napoleon! Chiar eu, mă cunoașteți doar, m-am intimidat întotdeauna în fața sexului slab. Sorine, dragul meu, chiar mâine te prezinți la dejun acasă. Pe fată am s-o pregătesc eu!

Și astfel, în interval de trei săptămâni, regimentul nostru a rămas doar cu o singură fată de măritat.

*

Mă simțeam deplin răzbunat și satisfăcut. Socoteam cui să-i plasez cea de-a

treia fată. Cântăream în gând pe fiecare, să aleg pe acela care m-a ironizat mai mult cu poeziile mele. Țin minte bine ziua — și vă jur că n-am s-o uit vreodată — când am fost chemat la cabinetul ajutorului de comandant.

Se mai aflau de față Sorin și Dorin. Colonelul era foc și pară, tuna și fulgera. Îmi strigă de cum deschisei ușa:

— Ce mi-ai făcut, domnule sublocotenent?

— Eu…

Priveam consternat. Cercam cu privirea ajutor colegilor mei de promoție. Dar și chipurile lor erau întunecate. Colonelul se dezlănțui furibund:

— Mi-ai compromis fata, pe Maricica…

— Domnule colonel, vă rog să…

— Niciun cuvânt mai mult. Vezi, ne-am adunat toți trei, deci un mic consiliu de familie, și știi pentru ce? Să spălăm rușinea familiei noastre. Dacă se mai poate spăla…

— Domnule colonel, nu sunt vinovat absolut cu nimica. Sper că domnișoara Maricica poate să vă confirme mai bine ca oricine.

— Dar asta ce-i? Și colonelul îmi aruncă în față un mic caiet școlăresc de dictando. Citește, să vezi ce-ai făcut, monstrule, din fata mea, din mezina familiei noastre, care era până acum mândria casei, cea mai desăvârșită gospodină din corpul ofițeresc.

Deschisei caietul cu oarecare teamă. Citii primele versuri:

„Stelele când se ivesc îmi spun că te iubesc.
Iar când răsare luna
Te iubesc întotdeauna!”

— Ce spui, domnule sublocotenent?

— Sunt niște versuri proaste.

— Auziți, domnilor, mai sunt și proaste pe deasupra! Dar cine, mă rog, i-a băgat în cap versurile acestea „proaste”? Oare nu dumneata? Cine poartă vina? auzi, un ofițer pe care-l invit în casă, și el profită de generozitatea mea și-mi compromite fata ireparabil. Îndemnând-o să scrie versuri!

— N-am îndemnat-o eu, domnule colonel!

— Ce scrie la „Regulamentul Serviciului Interior”? Oare ai uitat? „Exemplul personal este cel mai eficace îndemn”. Este sau nu? Ai fost sau nu exemplul? Și încă unul condamnabil. Este?

— Într-un fel, am fost. Trebuie să recunosc!

Colonelul îmi râse superior:

— Începem să ne recunoaștem vina! Frumos, domnule sublocotenent, ai profitat de bunăvoința mea și de nevinovăția fetei mele. Nimeni din familia noastră nu a făcut poezii.

Interveni în apărarea mea Dorin:

— Vina poate fi totuși reparabilă! E camaradul nostru și este un ofițer de onoare.

Îl cunosc binel

— Garantez și cu, se alătură și Sorin.

Simțeam că pământul îmi fuge de sub picioare și nu găseam nicăieri un biet punct de sprijin.

Abia auzeam, ca prin vis, glasul colonelului.

— Și cum credeți voi, dragii mei, că ne vom spăla familia de această pată odioasă?

Dorin declară sentențios:

— Sunt convins că-i va cere mâna chiar acum:

Colonelul tună:

— Niciodată! Mi-ar nenoroci copila! Să nu aud de așa ceva! E o crimă acest mariaj…

Sorin îl calma cu glas împăciuitor:

— După cusătorie, se vor lăsa amândoi de poezie, va promite chiar acum.

Colonelul aprobă, îmbunat ca prin farmec.

— Da, așa mai merge. Dar se vor ține, oare, de cuvânt?

În locul meu, interveni salvator Dorin:

— Garantez eu pentru ei!

Și astfel, regimentul nostru nu a mai avut nicio fată de măritat și, lăudabil, niciun poet sau scriitor în ordinea sa de bătaie, atât în timp de pace, cât și de război…

Al. Cazaban la Tulcea

Alexandru Cazaban împlinise 86 de ani și era nespus de mulțumit că aniversarea se întâmplase să coincidă cu o ședătoare literară prezentată mari nărilor fluviali din Tulcea. De altfel, mărturisi expansiv:

— E cea mai frumoasă sărbătoare a mea. Da, aici, în mijlocul pescarilor! După cum bănuiți, 80 la sută din viața mea s-a consumat în aer liber, între pescari și vânători. Mă simt deci ca acasă, în familie…

Marinarii militari se dovediră gazde atente și îndatoritoare.

— Dacă doriți, puteți să sărbătoriți evenimentul și printr-un pescuit. Noi, să știți, am prevăzut și așa ceva și suntem pregătiți!

— Mi-ați luat, dragii mei, cuvântul de pe buze și dorința direct din inimă. De ce credeți că am venit cu uneltele mele de la București? Așa, de florile mărului? Vreai, să vă fac o demonstrație de pescar în al nouălea deceniu…

Până la începerea ședătorii literare mai erau patru ore. Deci o oră odihna și trei pescuit, de odihnă activă, cum decretă sentențios pescarul încercat.

Cazaban se instală meticulos pe malul Dunării, alegându-și cu precauție locul, după ce consultă vântul slab, apa. Norii, soarele, păsările… Își scoase cu menajamente din trusa elegantă uneltele pretențioase și rare, pentru care avea o adevărată religiozitate… Și marea încercare a nervilor și a răbdării începu cu o tainică solemnitate. După o oră, surprins, Cazaban constată cu o umbră de amărăciune și regret.

— Ceva nu-i în regulă. Să-mi schimb uneltele.Este?

Încă un sfert de oră dură alegerea și pregătirea noilor unelte. Rulete, undițe, cârlige, bambus, sfori, linguriță în formă de pește, râme, mămăliguță, toate erau cercetate și selectate cu o adevărată și nemărturisită artă. Dar niciun pește în acea după-amiază nu se lăsă ademenit de râme și de faima necontestată a pescarului mare amator și, după propria sa declarație, din cauza stagiului îndelungat și profesionist… Timpul trecea, șezătoarea literară se apropia, dar pește ioc. Nicio broască măcar.

Maestrul deduse:

— Locul e buni Acum 41, ba nu, acum 42 de ani, pe acest loc am prins în mai puțin de-o eră vreo patru kilograme și jumătate. Și ce pește! Să schimbăm uneltele. Voi încerca de această dată cu patru undițe!

Locotenentul și sergentul care-l însoțeau la pescuit disperaseră.

— Ce facem, tovarășe locotenent, mai avem doar patruzeci de minute? Vine și tovarășul comandant de la Constanța…

— Uită maestrul nostru că acum 42 de ani era ceva mai tânăr și mai ager la pește, la observatul plutei, la ridicarea undiței. Ce-i de făcut?

Sergentul, un oltean isteț și inventiv, veni cu o propunere salvatoare.

— Tovarășe locotenent, lângă noi se află școala de scafandri. Zic să luăm un scafandru cu echipament ușor, să mă reped cu el la cherhana, cumpăr vreo cinci kilograme de pește…

— Nu. E mai aproape la fabrica de conserve.

Ideea e salvatoare. Cumpără de acolo șase kilo grame de pește, și apoi lași scafandrul la apă să i le prindă de undițe. Dar totul executat cu rapiditate și cu prudență, să nu prindă maestrul figura.

Numai așa vom putea ajunge la șezătoare! Hai, executarea în uns alergător!

Sergentul plecă la îndeplinirea strictă a misiunii. Lângă el, în mașină, luă și pe un subofițer, un scafandru experimentat.

Cazaban, rău impresionat de ghinion, era cât pe-aci să-și schimbe locul. Dar locotenentul, pescar și el, îl convinse că nu poate fi un loc mai nimerit pe întregul curs al Dunării, de la Pădurea Neagră la Marea Neagră. Ba îl ținu pe scriitor de vorbă, fiind avertizat de sergent că scafandrul își începuse executarea misiunii subacvatice. Cazaban, antrenat de discuție, nu mai era atent la plutele undițelor, dar deodată tresări. Plutele se zbăteau ca la un cu tremur formidabil. Trase prima undiță și strigă victorios. La a doua undiță, scoase un țipăt ascuțit ca al pescuitorilor de balene. La a treia, aproape că plânse de bucurie. La a patra undiță, amuți.

Abia putu să explice:

— Dragii mei, e prima oară când văd de un singur cârlig doi pești! Vă jur că în total avem peste opt kilograme. Să-i adunăm în săculeț.

Sergentul șopti cantitatea precisă locotenentului.

— Sunt șase kilograme și două sute de grame, poftiți și restul, tovarășe locotenent.

Cazaban, în drum spre sala de spectacol, ținea plasa în mână. O mai cântări o

dată din ochi, zâmbi triumfător și constată cu înfrigurare:

— Pot paria că aici se află pe puțin zece kilograme de pește! Și mai bine…

Spectatorii îl aplaudară îndelung pe Cazaban.

Acesta, după ce mulțumi, într-un scurt preambul, precizează cu o legitimă mândrie.

— Înainte de a vă citi din opera mea, vreau să vă fac părtași la o neobișnuită bucurie. Acum 42 de ani, tot aici, la Tulcea, pe locul de lângă elești, am scos din Dunăre patru kilograme și opt sute de grame de pește. Azi. Pe același loc. Am tras dintr-o „mansă" aproape douăsprezece kilograme la patru undițe! Pe un singur cârlig s-au prins doi pești de mai mare frumusețea!

Unul din ascultători șopti vecinului:

— Ce minte pescarul ăsta! Îngheață apele nu alta…

Vecinu-i răspunse:

— Ce vrei? Și pescar, și scriitor…

Aplauzele acoperiră ultimele cuvinte, în timp ce locotenentul, în sulița mică, îl admonesta cu severitate pe subofițerul scafandru:

— Cum de ți-a dat în gând să prinzi doi pești pe un singur cârlig?

— Tovarășe locotenent, rămânea un pește în plus… Și eu nu sunt pescar… Nici nu-mi place carnea de pește…

Seara, în vagonul de dormit, Cazaban s-a întâlnit cu un inginer pensionar, la fel de pasionat pescar. Îi povesti toată tărășenia. Acesta asculta cu mare atenție și disimulată invidie succesul pescăresc al scriitorului. Totuși i se păru suspect faptul că s-au prins doi pești pe un singur cârlig.

De aceea, insinuant și curios în același timp, se rugă de Cazaban:

— Arată-mi-l și mie, Coane Alecu. Să știi că nu-l deochi!

Scriitorul dădu plasa jos. O desfăcu:

— Ce zici de acest pește minunat?

În loc de răspuns, inginerul râdea în hohote.

Tușea și râdea. Se congestionase lot.

— De ce râzi. Domnule? se irită pe bună dreptate Cazaban.

Hohotind, inginerul îi lămuri cauza tragicomică:

— Cum să nu râd, Coane Alecu? Păi, privește și dumneata peștele. E de mare sau nu?

— De mare, constată cu uimire scriitorul.

— Cum dracu' i-ai prins atunci în Dunăre, Coane Alecule? Și mai e și gata sărat…

Cazaban a rămas pe gânduri toată noaptea, nereușind să-și explice adevărata minunăție!

Costache Ramadan și George Calboreanu

După marele succes teatral repurtat la Iași, cu o activitate scenică îndelungată, actorul Ramadan s-a mutat la București, unde avea să-și continue cariera sa glorioasă. Dar ajuns în Capitală, se simțea stingher. Actorul era obișnuit ca la Iași,

unde la fiecare zece metri îl salutau unsprezece cunoscuți și admiratori. Dacă intra într-un restaurant, era invitat de douăsprezece persoane de la mese diferite, și dacă intra într-un magazin, i se adresau toți vânzătorii:

— Ce doriți să cumpărați. Coane Costache?

Dar la București abia începuse să joace în sala Modern, angajat de Aurel Ion Maican și nimeni nu-l cunoștea. Când Coana Aneta, soția actorului, îl trimise să cumpere o mașină de călcat, se văzu pus în fața unei situații dificile, așa că apelă la colegul și prietenul său de-o veșnicie, George Calboreanu.

— Dragă Jorjică, a cazat pe capul meu o adevărată năpastă! Trebuie să cumpăr o mașină de călcat, și eu nu cunosc bine acest „instrument tehnic — Și în Capitală sunt și eu la fel de necunoscut…

Calboreanu a zâmbit și s-a prefăcut că nu înțelege propunerea indirectă:

— Și cu ce aș putea să le ajut, Costache? Te avertizez din capul locului că eu nu am avut în mâna mea o mașină de călcat, deci sunt la fel de… ageamiu! A. să nu mint, am avut cândva într-o piesă o mașină de călcat… dar era de carton.

Ramadan nu-și pierdu speranța.

— Dragă Jorjică, nu în calitate de expert tehnic și de consilier le solicit. Tu, bre, ești cunoscut în București, și negustorul nu o să îndrăznească să-i dea unui Calboreanu o mașină defectă, pe rând mic îmi împinge fericit orice rablă sau reformă. Vezi, de aceea apelez la ajutorul tău și mai ales, la marea ta autoritate și popularitate artistică.

Flatat, Calborcanu își luă prietenul de braț și intrară, bine dispuși, în primul magazin ieșit în calc. Aici Calborcanu comandă cu vocea gravă și sigură:

— Dă-mi, le rog, o mașină de călcat. Dar să știi, nu mă uit la preț…

Ramadan îi șopti în panică:

— Jorjică, eu mă uit la preț. Mai cu milă, frate.

În sfârșit, negustorul alese o mașină de călcat. O verifică, suflă printr-o găurică, o șterse de praf, o împachetă, o mai controlă o dată și o întinse, declarând mulțumit de verificare:

— Să o păstrați sănătos! O să vă țină o sută de ani!

Calboreanu luă mașina, plăti și se îndreptă spre ușă, însoțit de Ramadan. Dar aici, se întâmplă minunea. Negustorul alergă înaintea lor și se adresă cuprins de bucurie:

— Dar dumneavoastră, maestre Ramadan, nu cumpărați nimic?

A fost o adevărată lovitură de teatru. Amândoi actorii priveau uluiți, în timp ce negustorul, trăgându-l pe Ramadan de o parte, îi mărturisi în taină, pe vârful buzelor:

— Pentru dumneavoastră aș fi avut o mașină de călcat mai bună și cu mult mai ieftină.

Oarecum surprins și jenat. Calboreanu îl întrebă iritat pe negustor:

— Dar pe mine mă cunoști?

Negustorul îl privi cu curiozitate și se destăinui cu sinceritate directă:

— Nu! Nu vă cunosc. Sau poate de la tribunal…Sunteți avocat… Sau nu, nu…

Nu vă cunosc asta-i!

Actorii râseră, în timp ce negustorul adăugă salvator!

— Eu sunt venit de două luni de la Iași. Deja conul Costache Ramadan.

Calboreanu îi declară pe drum lui Conu Costache, cu un fel de reproș prefăcut:

— Asta-i. Dragul meu. Eu îmi calc hainele la croitor și e prima oară când am luat un fier de călcat în mână! De aici începe popularitatea! Și încă o cauză, cu joc roluri cu barbă, și lumea nu mă cunoaște ras…

O sută de lei

George Vraca nu scăpase de defectul marilor actori: era puțin distrat. Odată împrumutase de la actorul Vasile Lucian o sută de lei. Îl avertiză pe prietenul său mai tânăr:

— Să-mi amintești de sută, că sunt distrat! S-ar putea să uit împrumutul!

Vasile Lucian îmi comunică intenția sa de a măsura cât de distrat este maestrul Vraca. În prezența mea, i-a amintit la casieria teatrului:

— Maestre…

— A, da, suta de lei!

Îi mulțumi și-i înapoie suta. După două zile, mă aflam cu Vasile Lucian, când Vraca trecea pe bulevard spre Teatrul Nottara.

— Maestre, vă amintiți

— A, da, suta de lei. Vreau să-ți mulțumesc din inimă!

Îi returnă încă o sută.

Mă aflam la o repetiție, când Vraca intră la vizionarea noii piese. Lucian îl atacă de cum se așeză pe scaunul de lângă scenă.

— Maestre, v-am împrumutat…

— Știu, o sută de lei. Poftim!

Scena se mai repetă de două ori, astfel că pentru o sută, Lucian încasase cinci sute de lei. Bineînteles, cu intenția de a-i înapoia.

— Gata, ajunge, l-am sfătuit pe prietenul Lucian, când Vraca ne întâlni pe amândoi pe banca din spatele teatrului.

Dar cum ne zări, acesta se îndreptă glonț spre noi. Scoase portmoneul și i se adresă lui Lucian cu zâmbetul său obișnuit:

— Vezi că n-ai memorie. Vasilică?

Atât Vasile cât și eu așteptam cu vădită curiozitate.

— Nu-ți amintești că mi-ai împrumutat o sută de lei? Și scoase bancnota din portofel. Poftim! ia-ți suta de lei înapoi. Eu îți mulțumesc din inimă că ai avut amabilitatea să mă împrumuți.

A fost o adevărată surpriză. Nu prevăzusem această eventualitate. Imaginația noastră fusese depășită. Atunci, Lucian, care socotea gluma sfârșită, i se adresa pocăit, dorind să-i înapoieze suma.

— Am glumit și v-am luat de mai multe ori suta de lei înapoi… Vreau să mă achit…

Vraca repiică:

— Știu, dragul meu. Mi-ai luat cinci sute și cu asta șase Așa-i? adăuga spre totala noastră uimire. Voi ați glumit, și ce, n-am dreptul să glumesc și eu?

Apoi ne-a invitat la o bere.

Un discurs neobișnuit

Teatrul Armatei ajunsese cu turneul la Reșița. George Vraca îl pregăti cu minuțiozitate pe Gărdescu:

— Ncule, zarurile au fost aruncate. Tu ai fost ales să vorbești publicului reșițean la începerea spectacolului. Compune-ți un discurs suculent în conținut, succint exprimat, cât mai mobilizator și mai cald…

— Gicule, eu nu-s orator!

— Tocmai. Vei fi mai sincer. Emoția va fi mai ușor comunicată în sală. Debutanții au farmecul lor de netăgăduit. Dar nimic Improvizat. Totul judicios gândit. Pe tine să te învăț care ai talent literar?!

Ultimul argument a fost și cel mai convingător. În cușetă, Gărdescu, fără să bănuiască o singura clipă ce farsă i se pregătește, s-a așezat gospodărește pe lucru. Și nu-i ușor de întocmit un cuvânt introductiv, în același timp succint, bogat în idei, patetic și convingător. O hârtie a fost ruptă, apoi alta și alta. Scrumiera s-a umplut de mucuri de țigări, cușeta de fum, și ultimele pagini de idei și sentimente mișcătoare. Discursul transcris și retranscris a fost citit în colectiv și a atras riguroase observații critice. De aici, au survenit imperioase modificări structurale. Alte pagini, alte țigări, alte idei… Comisia de lectură era neîndurătoare, de parcă ar fi fost un discurs de primire la Academie.

— Mai clar!

— Mai firesc. E prea alambicat.

— Prea poetic!

— Prea prozaic!

— Prea concis!

— Prea dezvoltat!

După multă trudă a primit viza de rigoare.

— Acesta e un discurs adecvat!

Apoi a urmat o repetiție în fața oglinzii, pentru a fi rostit cât mai captivant pe scenă. O dată, de două ori, de zece ori. Toți interveneau cu amendamente.

— Mai natural! Așa!

— Mai deschis!

— Nu zâmbi!

— Ba zâmbește!

Și ultima fază: aranjatul costumului negru. Pentru mai mult efect oratoric, cravata a fost împrumutată de la Vraca. Și ce cravată! Adusa de la Paris. O culoare stacojie, care se armoniza perfect cu emoția doinitului în arta oratorică.

Între timp, spectacolul care era amânat cu o jumătate de oră din cauza unor

deranjamente (sau aranjamente) tehnice, fapt, pe care Gărdescu nu-l aflase încă, se apropia amenințător. În sala goală, a fost instalat un magnetofon, care avea imprimată pe benzi rumoarea cuvenită înainte de ridicarea cortinei, din care nu lipseau nici aplauzele nerăbdării, nici ssst-ul obligatoriu, tot ce creează emoția întâlnirii cu spectatorii.

Iată și prima lovitură de gong!

Gărdescu, vizibil emoționat, este înconjurat de toți.

— Succes, maestre!

— Noroc, Nicule!

Directorul Vraca recomanda:

— Respiră, Nicule. Așa, calm. Zâmbetul! Perfect.

Nu uita căldura din glas!

A doua lovitură de gong. Ținuta lui Gărdescu este aranjată de director, de regizor, de regizorul de culise, cortinier, actori, actrițe.

A treia lovitură de gong. Gărdescu abia are timp să-și tamponeze fruntea cu batista. Se trage cortina. Sala e complet în întuneric. Conferențiarul e orbit de reflectoare. Se aud aplauze, din ce în ce mai puternice. Gărdescu și-a revenit.

Zâmbește, Salută. Asudă. Salută cu solemnitate și prestanță. Își șterge gura cu colțul batistei, un vechi tic al conferențiarilor de profesie. Până aici e excelent. Mai ales că aplauzele cresc și cresc, și cresc…

— Dragi spectatori, vă îmbrățișez pe toți cu privirea și cu dragostea atât de dorită revederii noastre.

Aplauzele cresc, în timp ce în culise abia sunt stăpânite hohotele de râs. Vocea conferențiarului devine mai sigură, momentul critic a fost depășit.

Continuă deosebit de inspirat:

— Prezența și privirile dumneavoastră mă entuziasmează. Ne entuziasmează. Vă citesc în ochi…

Dar în această clipă, fatala lumină a fost aprinsă în sală. Scaunele goale ascultau împietrite și mute.

Dar banda de magnetofon mai aplauda… Gărdescu privea uluit. Aplauzele însă răsunau. Și nu doar din sală, ci și din culise. Vraca îl îmbrățișă:

— Asta pentru toate câte mi le-ai făcut tu mie!

A fost cea mai scurtă cuvântare din toată istoria teatrului. Și cea mai aplaudată. A râs și Gărdescu, deși în adâncul sufletului sân era trist: în acea seară îngropa pentru totdeauna curiera sa de conferențiar, începută cu atâtea promisiuni, doar cu câteva clipe înainte. Dar regretul și l-a mărturisit abia a doua zi:

— Păcat! Discursul era frumos!

Uniformele scriitorilor

Poetul despre cure vă povestesc nu mai este printre noi. A devenit critic dramatic. Și pasiunea pentru teatru a început să se confunde cu unele personaje celebre. Era când Othello, când Romeo, când Lear, când Dandanache.

Cunoscându-i firea susceptibilă, discutam în surdină, după ieșirea sa de la un sanatoriu de astenici.

— Cum îți vine bicornul? Dar panașul?

Ne întrebă ros de curiozitate acerbă:

— Despre ce vorbiți?

— Dacă promiți că nu vei destăinui, îți mărturisim!

— Pe talentul și cuvântul meu de onoare!

— Cam puțin… Află că se vor confecționa uniforme pentru scriitori…

— Mă înnebuniți! Mărturisiți-mi totul! Voi tăcea ca un pește.

— Simplu. Pantaloni albaștri cu lampas verde, tunică violetă cu eghileți galbeni, bicorn cu panaș, la festivități, pampon. La guler, semne distinctive:

O pană pentru prozatori, o liră pentru poeți, o harpă pentru textieri, o mască tragică pentru dramaturgi, o tablă de șah pentru critici literari, cu pătrățele albe și negre, adică eroii pozitivi și negativi…

— Dar reporterii?

— Proză cu poezie, adică o pană și o liră. Laureații vor purta o eșarfă albastră.

Prietenul nostru căzuse în extaz. Ne cercetă cu vocea tremurândă:

— Eu sunt oare pe lista scriitorilor? Spuneți-mi adevărul!

— Dragul meu, uniforma se primește de la Fondul literar doar de către un număr restrâns de scriitori.

Chipul i se întunecă subit, ochii îi scăpărau răzbunători:

— Așteptați! Voi da chiar acum un telefon.

— Da. Ar fi o idee. Dar jură-te că nu vei spune că ai aflat de la noi. Așa. Interesează-te de pantofi. Tu ai număr mai mic. Prefă-te că ești pus în temă și întreabă dacă au pantofi violeți cu dungi albe și cu ciucure galben, pe numărul tău. De-ți răspunde afirmativ, peste o săptămână te vedem în uniformă.

S-a repezit cu viteză de meteorit la telefonul de alături. La Fondul literar a dat de cineva care… întâmplător știa despre ce este vorba.

— Vreau să vă anunț că la pantofi am numărul 41.

— Vă mulțumim că ne-ați anunțat că aveți 41, da, da, e-n regulă. Cum?

— Vreau să-mi puneți pe guler o liră cu o pană. Vreau la bicorn un panaș albastru mai mare. Și la pantofi un ciucure galben mai mic.

— Hait! L-au scos prea devreme de la sanatoriu, șopti celor din jur, apoi i se adresă la telefon:

Va fi cum doriți. Da, da, și panașul albastru. Da, o să se armonizeze pantalonilor albaștri cu lampas verde.

Fericit, poetul insista:

— Nu uitați pamponul pentru festivități! La ședințe literare ce vom purta, panașul sau pamponul? Cum dorim? Perfect! Eu voi merge cu pamponul, mă înalță. Când să trec să iau măsura? Bine. Vin chiar acum.

A pornit cu prima mașină la Fond. Dar acolo îl aștepta cuvenita dezamăgire… și încă o lună la sanatoriu.

Un autor amabil

Prin 1956 lucram la Teatrul Armatei, Teatrul Nottara de astăzi. Eram membru în consiliul artistic și aveam datoria sacră să discut cu autorii.

Săptămânal citeam câte zece – douăzeci de piese și discutam cu tot atâția autori amatori. De-atunci am ajuns la concluzia practică și salvatoare că autorii de teatru nu au talent, ci geniu… Da, in corpore sunt geniali și nu suportă nicio altă comparație, decât cu Shakespeare, Cehov și poate cu Ibsen (pe atunci nu se jucase Eugen Tonescu.

Sartre, etc.). Desigur că tuturor operelor le descopeream trăsături excepționale și aproape că plângeam fiind obligat să le resping pentru că nu se axează pe profilul teatrului nostru… Nu știam cui să-i mulțumesc că a descoperit această formulă magică pentru toți secretarii literari din țară! „Regret, dar piesa dumneavoastră, atât de reușită, nu cadrează cu specificul teatrului nostru, noi, după cum bine știți, avem un profil riguros! „ Au torul pleca fericit. Nici n-ar fi putut concepe teatrul fără profil, mai cu seamă că am descoperit că românul nu s-a născut poet, ci autor dramatic. (În ultimul timp, autor de scenarii și filme, mai scurte, mai simple și mult mai eficiente în problema direct legată de Fondul literar…) Și curios, un autor venit de la Călărași sau Medgidia nu știa cu ce tramvai sau autobuz să se întoarcă la gara, în schimb era informat până ia ultimul amănunt de suma care se primește la acceptarea piesei, de drepturile de autor, când plătește Fondul literar, etc.

Imaginați-vă totuși că într-o bună zi îmi deschide ușa un bătrânel cumsecade, îmbrăcat în elegante haine negre, îmi întinde un dosar voluminos și îmi declară cu modestie:

— Nu am altă pretenție decât să-mi citiți piesa și să-mi comunicați dacă e reușită! Voi veni peste două săptămâni după rezultat!

Autorul amabil s-a înclinat cu o eleganța de diplomat pensionar în exil, mi-a lăsat o carte de vizită cu un număr de telefon.

Chiar în aceeași noapte m-am hotărât să-i citesc piesa. Titlul, foarte la modă pe atunci: „Cum s-a dumirit Pintilie”, nu mi-a dat să bănuiesc ce va cuprinde acțiunea. Ah, și-acum simt că mi se face pielea ca de găină, când îmi amintesc distribuția, decorul, figurația… „Tabloul I se va petrece într-un cavou. La intrarea în scenă a fantomei lui Pintilie. Vor suna clopote…” Nu-mi venea să-mi cred ochilor. Nu am rezistat mai mult de trei tablouri, toate în aceeași macabră tonalitate; conflicte între stafii pe spațiul locativ al unui castel părăsit. Toată noaptea am avut adevărate coșmaruri. Am închis piesa în birou. Cina s-a prezentat autorul, exact în același costum și cu aceeași amabilitate protocolară, simțeam fiori reci în spate. Vorbea cu un tremolo în glas:

— Atât vreau să știu: place sau nu?

Fie ce-o fi, i-am răspuns cu promptitudine:

— Place!

A zâmbit mulțumii și, sigur într-un fel de recunoașterea mea, mi-a lăsat o altă piesă și mi-a spus că la prima întâlnire:

— Tot peste două săptămâni. Și doar un răspuns…

Se prezentă la data fixată.

— Place sau nu?

— Place.

— Mulțumesc. Vă mai las o piesă! Și lot peste două săptămâni…

Inutil să vă destăinuiesc că luate piesele erau cu fantome, strigoi, cavouri. Le răsfoiam și le de puneam cu teamă în birou.

Toți de la teatru ne obișnuisem cu prezența lui plăcută, cu politețea sa excesivă. Dar, iată că pe la a șasea piesă, autorul nu mai place. Se așază solid pe scaunul din fața mea.

— Place?

— Place, desigur.

Mă privi în ochi, ca un hipnotizator prin ochelarii săi cu multe dioptrii.

— Atunci de ce nu le jucați?

— Mă gândeam să discut…

Mă opri cu un semn.

— Știu ce vreți să spuneți: că nu sunt actuale.Este? Dar ați remarcat că în prima piesă acțiunea se petrece la un castel în care s-a instalat o gospodărie colectivă? Amintiți-vă de dialogul dintre fantoma lui Pintilie cu Fantoma I și Fantoma III. Este…

Simțeam că-mi furnică prin creier ceva ne deslușit.

— Nu, voiam să spun…

Mă opri cu același gest.

— Știu ce vreți să spuneți: că lipsește problema internațională. Este? Dar, în piesa „Zări închise", fantoma bancherului Klug exploatează fantomele marinarilor care navigau pe corăbiile sale. Dacă ați fi citit cu atenție, ați fi remarcat că fantomele veneau din colonii… Chiar și fantoma Ritei, care s-a îndrăgostit de Fantoma…

Simțeam cum îmi vuiește capul. Încercai o scuză.

— Am observat, dar…

Se repezi și-mi luă vorba din gură:

— Am înțeles: problema eroilor pozitivi și negativi. Fantoma lui Lică este un perfect erou pozitiv: nu bea, nu fumează, nu suduie, nu lipsește de la ședințe. Ați dedus că erau un fel de ședințe sindicale. Pe când fantoma lui Tary e un caz tipic de erou negativ. Dar nu un erou negativ de paie. Gândiți-vă cum acționează, așa ca un dușman al luptei de clasă…

Fuma țigară de la țigară. Un nod mi se puse în gât și mă sufoca.

— Nu vorbiți! Știu ce vreți să spuneți: că fantomele negative sunt mai bine conturate, mai carnale, decât cele pozitive. Aici vă înșelați cu desăvârșire.

Să luăm, de pildă, fantoma lui Enache, a bătrânului moș Enache, cât haz are și ce hâtru este…

Mă scărpinam nervos pe fruntea înroșită, care îmi diagnostica primul semn al alergiei, la modă pe atunci ca și astăzi. Îmi ieșit din sărite, așa că luai convorbirea pe seama mea.

— Vă rog doar un minut!

— Stai puțin…

— Nu! Vă rog doar două minute. Piesele au toate calitățile pe care le-ați enumerat. Ba poate și mai multe. Dar mă refer la fantome…

Se ridică brusc de pe scaun. Aproape că strigă:

— Dar Hamlet? Amintiți-vă de fantoma regelui! De ce se pune în scenă la Teatrul Municipal? Aud?

Mă ridicai și eu de pe scaun și strigai mai autoritar:

— Suntem de acord.

Zâmbi mulțumit, așa că am avut posibilitatea să mă declanșez:

— Piesele nu sunt însă de profilul teatrului nostru. Noi avem un specific riguros.

— Dar fantoma căpitanului Stret din piesa „Ceața?

— Tocmai despre ea voiam să vă explic. Această fantomă nu este disciplinată, nu poate oferi un model.

— Spuneți mai bine că nu aveți curajul! Asta-i!

Priveam când la ușă, când la fereastră, alegând calea cea mai scurtă pe care unul din noi ar fi trebuit să dispară într-un timp record.

— Noi respectăm profilul. Am mai pus, oare, la teatrul nostru piese cu fantome? Oricât ar fi ele de reușite, ca cele scrise de dumneavoastră.

— Deci să mă duc cu piesele mele la Municipal?

Începui să-mi revin la o stare normală.

— Unde doriți. Dar la noi nu, în ciuda faptului că mi-au plăcut enorm.

Își luă ultima piesă sub braț, redeveni amabil și politicos, îmi surâse de parcă între noi ar fi stăruit secole de dragoste inegalabilă și. Îmi mărturisi din prag cu recunoștință:

— Vă mulțumesc că v-au plăcut piesele mele și m-ați sfătuit atât de chibzuit. Am să vă scriu una pe profil. Lupta dusă mai departe de morții dintre două armate beligerante. Soldați progresiști.

Am răsuflat ușurat abia când închise ușa.

Aproape că uitasem de discuția cu autorul piese lor cu fantomele, când am fost chemai la minister.

— Ce-ai făcut, tovarășe?

— Nimic!

— Cum nimic? Doamna Sturdza Bulandra e foc și para pe dumneata.

— Pe mine? Nu cred.

— Poftim!

Citii cu înfrigurare textul compus de marea noastră artistă, în care se plângea despre comportarea mea ireverențioasă față de etatea dumisale aproape de nouăzeci de ani.

— Tot nu înțeleg!

— Poftim, ca să înțelegi. Îmi întinse un pachet.

În care recunoscui de la prima vedere piesele cu fantomele. La pachet era anexată o scrisoare. Citește-o!

Am citit cu sufletul la gură următoarele rânduri scrise de autorul meu amabil:

„Doamnă Sturdza Bulandra, spre norocul dumneavoastră, vă aduc aceste piese, sfătuit de tovarășul Tăutu de la Teatrul Armatei, care m-a îndrumat să vi le dau pentru lectură și, eventual, prezentate în scenă. Piesele, după cum am fost sfătuit, sunt de profilul dumneavoastră, deoarece personajele în totalitatea lor sunt fantome… Vă rog…”

Literele îmi fugeau din fața ochilor; încercai zadarnic să mă explic, să dovedesc că nu am nici g vină, inițiativa aparținând în întregime autorului, singur responsabil de fapta sa pe care personal o înfierez și o detest.

Mi s-a permis să-i cer doamnei Bulandra scuze pentru confuzia regretabilă, eu fiind cu totul nevinovat și scos din cauză.

Într-una din zilele următoare, la ieșirea din teatru, cine credeți că mă așteaptă? Ați ghicit:

autorul amabil, care-mi strânge brațul cu declarată cordialitate:

— Ei, pe care s-a hotărât s-o pună în scenă? Și să vă aduc o veste bună, într-o săptămână-două e gata și. Piesa pentru teatrul dumneavoastră.

A doua zi am demisionat!

Contrafarsă

În 1953, aflându-mă la Moscova, compozitorul D. îmi povesti, inspirat, replica sa la o farsă a unui prieten. Să începem mai întâi cu farsa. Prin luna august, D. se întoarse cu. Familia sa de la mare.

Dar când să intre în apartament, observă pe ușă un sigiliu cu o parafă indescifrabilă. Soția îl în demna să intre, dar compozitorul rezistase ispi tei, motivând legal refuzul său:

— Nu se poate rupe un sigiliu decât de autoritățile care l-au fixat pe ușă. Deci, așteptați-mă aici, eu merg la fisc.

Și a plecat cu mașina la fisc. Aici, un funcționar sârguincios caută preț de o oră în patru dosare constatând în final:

— Noi nu am pus niciun sigiliu. Încercați la sovietul raional.

Și compozitorul a plecat la sovietul raional. Aici, după un stagiu de așteptare, și-a vărsat, omul tot oful său. Un alt funcționar căută mai bine de o oră în scripte, anunțându-l:

— Noi nu am pus niciun sigiliu. Interesați-vă la sovietul orășenesc. S-ar putea… Mâine dimineață! Acum e închis!

Se înserase. Compozitorul își luă familia și se instală la un hotel, într-un apartament, visând la baia și la confortul de acasă.

A doua zi, dis-de-dimineață, plecă la sovietul orășenesc. Altă coadă, altă așteptare și un alt funcționar, care-i declară respectuos:

— Maestre dragă, noi nu am pus niciun sigiliu, dar vă recomandăm să treceți pe la miliție!

De la miliția orășenească, ajunse la miliția raională, apoi la administrația financiară orășenească, în sfârșit, după ce mai trecu prin câteva purgatorii, abia a

treia zi ajunse și la procuratură.

— Maestre iubit, noi nu v-am pus niciun sigiliu, înseamnă să cercetați la administrația financiară sau chiar la Ministerul de Finanțe!

— Am fost, tovarășe procuror, peste tot. — a rămas nechestionată de mine nicio instituție care să posede dreptul legal de a sigila o locuință. Pot să dau sigiliul jos?

Procurorul se consultă cu un coleg și, după o scurtă deliberare fructuoasă, îi răspunde cu claritate:

— Desigur, maestre, iubite, cel mai ușor lucru e să rupeți sigiliul de la ușă. Dar cu o condiție:

să-l rupeți în prezența unui delegat din partea fie cărei instituții care ați chestionat-o în aceste zile.

— Tovarășe procuror, sunt vreo optsprezece instituții, deci optsprezece delegați cu acte de reprezentare, așa-i?

— Nu. Nouăsprezece delegați! Ne-ați omis, probabil, pe noi.

— Nouăsprezece, aveți dreptate.

Și abia în a șasea zi, reuși să adune toți delegații. Aceștia cercetară pe rând parafa înscrisă pe ceara roșie și reușiră să descopere că era o veche monedă rusească din secolul al XVIII-lea.

Procurorul conchise:

— Desigur, a fost o farsă prietenească. Ce-i drept, cam tare și cam neplăcută. Se mai întâmplă!

Câteva zile se făcu haz în Moscova de pățania lui D. Dar compozitorul nu se supără. Dimpotrivă, făcu și el haz. Ba. Singur își istorisea tragicomedia, în timp ce în adâncul său începuse să încolțească ideea răzbunării, a contrafarsei. Pe autorul farsei îl descoperise: un oarecare muzicolog de mâna a doua, Igorov, prieten vechi și mare amator de asemenea glume care întreceau măsura cuvenită.

Și ziua vendettei a sosit. D. invită la masă câțiva prieteni, printre care, bineînțeles, și pe autorul farsei, pe Igorov. Lui Igorov îi părea rău că farsa s-a prelungit cam multișor, de aceea nu cuteză să se destăinuiască lui D. Și cum Igorov era ama tor de votcă și șampanie, compozitorul îl îndemna la băutură cu o insistență de-a dreptul suspectă.

Dar Igorov nu mai putea judeca, votca își făcuse efectul scontat cu abilitate de D. Bătu orele două.

D. îl transportă pe muzicolog la aeroport. Îl conduse, nu fără eforturi vizibile, la avionul cursă de Siberia. Compozitorul se prezentă la comandantul avionului.

— Tovarășe comandant, fratele meu a fost la onomastica mea și, după cum observați, a exagerat cu păhărelul…

— Unde călătorește?

Și D. a declarat stația terminus, de la capătul Siberiei.

— Cam departe și a băut prea mult!

— Nu ne-am văzut de cincisprezece ani. Înțelegeți?

Căpitanul îl privea pe Igorov, care dormea rezemat de scara mobilă a avionului.

— Nu face urât?

— Nu. E ca un mielușel!

— Și apoi e numai în cămașă?

— Bagajele le-am urcat în avion. Poftiți și biletul.

— Bine! Urcă-l! Dar să nu stea lângă fereastră și să-i dați două pungi cu el! Una pentru rău de înălțime și alta pentru rău de… știți dumneavoastră mai bine!

Igorov se întinse cu lăcomie pe scaun și se așternu pe un sforăit ritmic, care concura zgomotele celor patru motoare.

La ora două și un sfert, avionul decola spre ultima stație din Siberia, în timp ce D. surâse satisfăcut. Se răzbunase într-un mod care minimaliza farsa prietenului său muzicolog.

În schimb, Igorov călători binișor. S-a trezit prima oară când avionul ateriza pe un aeroport din apropierea Uralilor. A deschis ochii și a constatat mulțumit: „Sunt în metrou! Merge strașnic!

A doua oară a deschis ochii când pluteau deasupra întinsurilor albe. Dar i-a închis repede la loc: „Probabil visez! Totdeauna când beau mai mult, mă visez la Polul Nord, vânând urși polari…”

Și a treia oară a fost trezit de o fată cu ochii verzi, care n-avea nimic de urs polar:

— Tovarășe pasager, am ajuns!

— Cum, așa repede pe bulevardul Pușkin…

— Care bulevard, tovarășe? Suntem la capătul Siberiei. Priviți afară!

Privind pe fereastră, muzicologul simți un crivăț în spate. Totul era alb și viscolea. Se simțea căzut pe altă planetă. Își frecă ochii. Își mușcă buza să se convingă că nu doarme ți visează.

Își încheie grijuliu cămașa la gât, observând pe cei care se foiau pe aeroport cu blăni și cu pufoaice groase.

— Dar hainele mele unde-s?

— Probabil la bagaje.

Igorov se simțea pulverizat în zăpada albă de afară. Îndrăzni cu timiditate:

— Zâna mea bună, poți să mă informezi cum am ajuns în acest ocean de zăpadă?

— Foarte simplu. V-a condus la avion fratele dumneavoastră.

— Care frate, vă rog?

— Cel la care ați petrecut onomastica.

— Suflet milos. Personal nu am avut decât un singur frate, care a căzut acum zece ani pe front.

Fata exasperase.

— Vă rog, cetățene, să vă interesați la biroul de informații pentru celelalte lămuriri.

— Dar cum să cobor numai în cămașă?

— Să coborâți așa cum v-ați urcat. Și repede. Avionul trebuie rulat la hangar!

Vrând, nevrând, muzicologul coborî dârdâind pe scara înghețată și fugi sub privirile curioase ale pasagerilor spre o firmă extrem de familiară, pe care scria cu

litere salvatoare: Bufet! Cei care îl zăriră îl etichetară:

— Desigur, un sportiv!

— Aș! E îmbrăcat în alb, ca un african. O fi vreo delegație străină…

— Sau a scăpat de la vreun ospiciu…

Între timp, Igorov golise și al doilea pahar de votcă, încercând să descifreze cărui fapt se datorează prezența sa la capătul Siberiei. Totul i se învârtea în cap, într-un carusel magic și fără oprire. Se trase mai lângă calorifer, întrebându-se curios: „Dar unde or fi ceilalți oaspeți? Unde o fi amfitrionul? Să fi încurcat oare metroul și din greșeală să fi ajuns la aeroport? Dar cine dracu' mi-a luat biletul de avion pentru capătul Siberiei?

Să se lămurească, mai comandă o votcă. Ospătarul, observându-l în cămașă, îl privi cu insistență și, precaut, îi ceru banii anticipat.

— Plătiți, vă rog, trei rânduri de votcă!

— Desigur, iubite contemporan, mă voi executa pe loc!

Cu siguranță. Igorov își cercetă buzunarele pantalonilor. Dar nu-și găsi nici măcar pieptenele sau batista. Ospătarul, înțelegând situația, deveni autoritar:

— Vă rog. Banii! Cel puțin pentru două rânduri de votcă, pe care le-ați băut…

— Eu, cum să vă spun… Nu înțeleg…

— Ba eu înțeleg prea bine. Dacă nu dai imediat banii îl chem pe milițian…

Și se ținu de cuvânt.

Milițianul îl luă direct:

— Ce faci, „iepurașule călător"? Eu am lucrat și la căile ferate și îi cunosc de la o poștă pe „iepurașii" ce călătoresc fără bilete…

— Eu am avut bilet! Poftim!

— De la cine l-ai manglit? Ia scoale actele la vedere să vedem dacă nu suntem cunoștințe vechi. Vă avem trecuți pe toți, și cu semnele particulare.

Muzicologul abia murmură:

— Tovarășe milițian, nu am nici act asupra mea.

Milițianul râse amuzat, făcând cu ochiul chelnerului:

— Dar crezi că am pariat că ai acte?! Cunoaștem marfa! Hai, să ți le facem noi la secția de miliție.

Igorov înțelese că totul este pierdut.

— Dar sunt numai în cămașă, oameni buni.

— Fii mulțumit că nu ți-o ia ospătarul în schimbul banilor pentru votcă. Hai, că peste un sfert de oră începe gerul cel mare, „iepurașule fraudulos".

Apoi, adăugă chelnerului, dovedindu-și vechea sa experiență în depistarea călătorilor clandestini: Eu îi cunosc și după mers. Zece ani serviciu la căile ferate… Dar ăștia știu să călătorească fără bilet și cu avioanele. Jur că și-n navele cosmice vor circula fără bilet, se agață ei de-un tampon, de-un altul și gata, dai de ei în Marte sau în Venus!

O nouă cursă de fond și, tremurând tot, Igorov ajunse în fața ofițerului de serviciu al secției de miliție. Își povesti toată odiseea sa aeriană.

— Și unde îți amintești că ai fost ultima oară?

— Acasă la compozitorul D.

Ofițerul își reținu un zâmbet.

— Vrei să mă duci? Cum să ajungă unul ca dumneata în casa marelui compozitor? I-ar fi dispărut toate bibelourile și linguriţele de argint.

— Tovarășe locotenent, sunt persoană serioasă. Poate ați citit studiile mele despre muzică…

— Vorba! Unul s-a dat drept ministru. Vă cunoaștem noi tupeul.

— Vă rog să dați un telefon. Maestrul D. O să vă explice că ieri seară am fost invitat la el la masă. E în interesul anchetei…

Înduplecat de insistențele muzicologului, ofițerul ceru legătura cu Moscova. În sfârșit, după o așteptare îndelungată — lui Igorov i se păru că s-au scurs secole întregi — telefonul țârâi. Ochii muzicologului se umplură de lumină și speranță. Ofițerul vorbi cu politețe:

— Nu va supurați, casa maestrului D?

— Da, mă rog!

D. era înconjurat de prietenii din ajun, așteptând cu toții desfășurarea evenimentelor.

După ce declară respectuos cine este la telefon, ofițerul întrebă profesional:

— Maestre, ați invitat ieri la dumneavoastră pe individul Igorov, care susține că este muzicolog și că v-ar fi prieten?

— Da. Este adevărat.

— Individul a ajuns la noi în Siberia cu avionul de după-amiază…

— Nu se poate, tovarășe locotenent, Igorov se află aici, lângă mine. Sau mai precis, doarme în odaia alăturată.

— Atunci individul din fața mea s-a dat drept Igorov. E simplu. Vă mulțumesc, maestre.

Igorov se simți fărâmițat în mii și mii de fulgi siberieni și, cu o ultimă putere, luă receptorul din mâna ofițerului, mai mult il smulse cu violența:

— Dragă D., prietene, eu sunt, Igorov. Am ajuns într-o situație dramatică, fără ieșire.

D. se prefăcu supărat.

— Cum îți permiți?

— Nu-mi mai cunoști glasul? Ce-i drept, e mai răgușit. Am străbătut în cămașă toată Siberia.

— Tovarășe, muzicologul Igorov doarme în camera alăturată…

— Încearcă să vezi că nu-i acolo. Mă aflu în Siberia. Eu sunt. Aveam la mine și articolul despre muzica ta!

— Dragul meu, nu pot pătrunde în camera de alături.

— De ce, prietene?

— Pentru că e sigilată de un netrebnic!

— Iartă-mă. Eu am făcut farsa aceea stupidă…

— Știam, iubitule, că-i opera ta. Așteaptă și tu acolo șase zile, atât cât am stat și cu la hotel. Îți urez petrecere plăcută și farse cât mai ușoare.

Apoi, toți prietenii îi urară pe rând o vacanță plăcută, în așa fel, că în clipa când lăsă receptorul din mână, Igorov, cu tot gerul siberian, era lac de sudoare și sfârșit de remușcări!

Popularitate

Cu câțiva ani în urmă, mă aflam la o ședătoare literară la Caracal. În grupul nostru se mai aflau Nina Cassian, Eusebiu Camilar. Dragoș Vicol și Ion Grecea.

În sala teatrului, în prezența reprezentanților organelor oficiale caracalene, ședătoarea s-a bucurat de succes. De aceea am fost invitați într-o cameră alăturată scenei, pentru a fi felicitați și a discuta câteva minute, la un pahar de vin, cu personalități din conducerea urbei oltenești.

Nici n-am intrat bine în camera de recepție, când un omuleț puțin ghebos, cu parul alb pe la tâmple, insistent și nu lipsit de impertinență, mi se adresă pe un ton familiar, intim:

— Ce faci, bădie? Arăți bine. Te-ai îngrășat. Ne îngrășăm, domnule, ne merge bine. Doamne ajutăl

— Mă privește personal. Iar pe dumneata nu te cunosc.

Râse amuzat și tot cu un aer de intimitate îmi mărturisi:

— Sunt poet local, poet raional. Ți-am trimis versuri și m-ai publicat în răspunsuri la poșta redacției a ziarului Viața Militară.

I-am răspuns sec și distant:

— De două ori confuzie. În Primul rând, Viața Militară e revistă lunară. În al doilea rând nu eu dau răspunsuri la poșta redacției, ci colegul și prietenul meu Dragoș Vicol.

— Așa-i, bădie. V-am încurcat, că sunteți moldoveni cu toții, afară, bineînțeles, de Ionel Grecea al nostru, și alergă glonț la Dragoș Vicol. Acesta îl repezi mai direct decât mine. Dragoș îmi mărturisi:

— E un excroc. Nu mi-a trimis nicio poezie. Și mă întreb cum a pătruns aici?

În acest timp, intră pe ușă Camilar, însoțit de oficialități. Omulețul caraghios se îndreptă cu o adevărată explozie de bucurie spre Camilar:

— Bădie. De când nu ne-am văzut?

Ahtiat de popularitate și de atâtea ori victima ei, acum când putea să ne facă în mod concret o demonstrație spectaculoasă, Eusebiu Camilar cedă ispitei:

— Ce faci, prietene? Ce plăcere! O adevărată surpriză…

Noi observarăm că localnicii nu erau de loc entuziasmați de călduroasa îmbrățișare, ba cei mai mulți își plecară privirea în pământ, iritați la culme de intervenția cu totul neavenită a insului mic și insistent, care, cu deosebit tupeu, se adresa scrii torului cu dulceagul și amicalul „bădie”.

— Îți amintești, bădie, când ai fost la mine? Cum te-am primit?

Romancierul, departe să bănuiască starea reală a momentului, îi declară satisfăcut, ba chiar cu o duioșie tipic moldovenească:

— Amice, asemenea lucruri nu se pot uita în zece vieți de om. Te obsedează, ca vremea copilăriei, ca prima dragoste!

— Zău, bădie, cum te-ai simții?

Declamator, cu convingere și patos, Camiiar preciză metaforic și poetic:

— Cu lapte și cu miere m-ai primit. Și am trăit ca în veritabilul sân al lui Avram. Ai tăiat vițelul cel gras.

— Nopțile noastre, bădie dragă?

— Mai ales nopțile. Neuitatele nopți caracalene…

Ce bine am lucrat până în zorii albi…

Localnicii erau gata-gata să intervină, să-l azvârle pe cetățeanul insolent afară. Dar acesta, presimțind inevitabilul deznodământ, îi ceruse scriitorului o dedicație pe un album cu multe semnături și acum aștepta calm și radios.

Cineva dintre gazde, pare-mi-se șeful miliției, intervenind cu hoturâre, îl convinse, pe intrus să părăsească imediat adunarea. Astfel, maimarele coleg al nostru fu obligat să se despartă, nu fără regrete, de impostorul său admirator, declarându-i la ușă cu seninătate și candoare plină de aleasă duioșie;

— Să-mi scrii la București. Și să-mi trimiți poeziile promise. Și când voi mai trece pe aici, te vizitez, să mai repetăm nopțile noastre de neuitat, dulci ca în sânul lui Avram.

Cei de față răsuflară ușurați după ce individul suspect a fost îndepărtat, numai colegul nostru avid de popularitate se adresă în necunoștință de cauză unei gazde ospitaliere:

— Nu vă supărați. Dar cu ce se ocupă în prezent?

Gazda răspunse cu vădită greutate, după o pauză prelungită, penibilă și încărcată de profundă amărăciune:

— A ieșit abia de la închisoare…

Camilar a fost izbit de răspunsul direct și sincer.

Puțin palid, întrebă cu oarecare precauție:

— Știam că scrie poezii. Mai demult.

— Aș! A fost închis pentru că a ținut pe vremuri case rău famate, cu femei deocheate, taverne, tovarășe scriitor.

Lui Camilar îi veneau în auz cuvintele acuzatoare ca un fierbinte paloș de foc de fiecare silabă: „Mai ales nopțile. Neuitatele nopți caracalene… Ce bine am lucrat până în zorii albi…

Vânăt, devenit în ultima clipă, asculta uluit biografia compromisă a „prietenului" declarat cu atâta emfază și recomandat cu atâta insistență și căldură.

— Ademenea minore. Într-un cuvânt, făcea și trafic de carne vie. Avea și tripou clandestin.

Romancierul își aminti cuvintele rostite de el cu puțin mai înainte: „Cu lapte și cu miere m-ai primit. Și am trăit ca în veritabilul sân al lui Avram. Ai tăiat vițelul cel gras".

Tot restul serii, Camilar a rămas taciturn, întunecat și nu s-a atins de un pahar cu vin. Suporta cu stoicism, dându-și seama că în mod tragic deveni se victima propriei dorințe de popularitate.

Abia pe drum își reveni și oftă cu amărăciune; în tot timpul scurtei întâlniri tovărășești nemaiscoțând niciun cuvânt, retrăgându-se într-un colț al mesei.

— Și cum ai cunoscut, bădie, secătura asta?

Nu răspunse. Îl tatonai mai departe:

— Ai locuit chiar la acest poltron?

Îmi mărturisi înnegurat, în șoaptă, fiindu-i parcă teamă să nu-l audă lumea:

— Asta-i, că nu l-am văzut niciodată! Ba, mai mul., ție pot să-ți destăinui, astăzi e prima oară când calc prin Caracal. Auzi, ce-a putut să-mi facă nenorocitul, și sunt

sigur că dedicația mea o va citi în tot orașul. De aceea e bine să nu dai niciodată autografe. E cum ai semna o poliță în alb. Și scadența poate fi, uneori, dureroasă, ca o decapitare!

Un poet, ghinionist

Prietenul meu Duțu e poet de talent (are și fotografia publicată în România literară cu semnătura în tuș…) și reporter improvizat la o revistă agricolă-zootehnică. S-a făcut remarcat prin portretele sale notabile, cu valoare legumicolo-artistică. Cum depistează un caz ieșit din comun, e prezent pentru interviul său competent, în care se amestecă clarviziunea, acuitatea cu poezia sa vegetală sau axată pe necesitățile vitale ale șeptelului.

Și nu poate uita ziua memorabilă cinci a fost informat că lângă Craiova se află un apicultor în etate de un secol. Știți ce înseamnă aproape un centenar în slujba nobilă a albinelor, căci, aproape din primii ani ai vieții sale darnice, s-a ocupat cu această dulce îndeletnicire? înseamnă să-ți faci imediat formele de deplasare și cu cel mai rapid mijloc de locomoție, direct la gară. Dar câte nu se pot întâmpla într-o gară ca aceea a Capitalei? Duțu s-a întâlnit cu un vechi prieten de scoală primară, de liceu, facultate, cenaclu, cafenea și restaurant literar:

— Dușule, bine că am pus mâna pe tine, adevărată „Pasăre rară". Știam cum îi spune și latinește, ceva cu „avis"… dar n-am timp pentru asta acum, mâine am nunta și tu ești invitatul meu de onoare.

Se poate nuntă fără un poet?

— Imposibil. În joc e interviul vieții mele. Un portret al unui apicultor în etate de un veac, repet, un veac în cap!

— Asta-i bună. Dacă a așteptat el o sută de ani, ce mai contează două, trei zile în plus? Ți-am spus doar: mă căsătoresc eu, cel mai bun prieten al tău. Se refuză, oare, așa ceva?

O luptă hamletiană se desfășura aprig în adâncul poetului Duțu. De o parte, apicultorul cu albinele sale, și de cealaltă parte, prietenul cu nunta sa. Și mai ales că articolul era așteptat ca o pâine caldă la redacție. Deci balanța datoriei profesionale atârna însutit mai grea, mai decisivă. Și totuși…

— Noroc că nu mi-am vizat foaia de drum! Dar, parol, nu pot rămâne mai mult de o zi. Luni trebuie să prezint materialul gata dactilografiat. Miercuri e în pagină. Pricepi? De altfel, partea lirică am și soluționa! — e în drum spre gară. M-a bombardat atomic cu o explozie de comparații și metafore esențiale: Mierea, aurul dulce al verii… Mierea, soarele condensai, al strugurilor… Albinele, heli copterele zahărului lichid și înmiresmat… Stupul, uzina vie a siropului și a fericirii… Ce zici?

— Nici Ionel Teodoreanu nu le înnobilase mai bine pe albine. Ți-o jur, m-ai emoționat.

Și astfel, metaforicul Duțu în loc de Craiova, a ajuns într-o comună pe lângă Ploiești, comună și ea bine aprovizionată în stupi și cu precădere în livezi cu pruni. Tot omul știe cu precizie când începe o nuntă și nu poate bănui când se sfârșește

ea…

Atâtea neprevăzute intervin la o nuntă, așa că oaspetele de onoare abia pe marți își amintise de albine și de apicultorul care avea acum cu trei zile peste cifra rotundă de ani. Dar ce mustrări de conștiință! Parcă toate albinele din lume îl înțepau neiertătoare. Așa că hotărî să se deplaseze la poștă, să telefoneze la redacție; „să-i dăm cezarului ce-i al cezarului…" În acest timp, la redacție era mare fierbere. De două zile sosise știrea despre moartea subită a apicultorului de o sută de ani și o zi, iar Duțu nu se înapoiase cu materialul. Secretarul general de redacție deduse:

— Știți cât de „sufletist" este poetul nostru, să știți că a rămas și la înmormântare!

Unul din adjuncții redactorului șef, adăugă:

— Pot paria unul contra o mie că a și vorbit la îngropăciune…

În acest timp, sună prelung telefonul, și redactorul șef ridică receptorul. La celălalt capăt ai firului se afla, în persoană, eroul nostru. Secretarul general propuse cu isteține:

— Întrebați-l dacă a apucat să mai schimbe o vorbă cu apicultorul. Ar fi senzațional acest ultim interviu. Ar fi o bombă pentru revista noastră. Ura! Pagina întâi cu chenar dublu și cu litere 10 aldine…Nu, 10 cursive…

Dar Duțu, încă aburit de alcool, i-o luă înainte:

— Tovarășe redactor șef, vă telefonez de lângă apicultor…

— Știm, dragul meu! Știm!

Poetul metaforic nu deslușì subtextul acestui „Știm". Continuă entuziast:

— Știți ce glumeț este… Un adevărat hâtru…

Redactorul șef înțelese, în schimb, toată situația ridicolă și își încercă subalternul:

— Ce face acum?

— Își face gimnastica de dimineața, tovarășe redactor șef. Aceasta gimnastică o face de 96 de ani: scoate apă din fântână. Dar dacă ați vedea ce energie arc! Ca la treizeci de ani. 13 a ca la douăzeci de primăveri.

— Ce spune? merse mai departe mai marele revistei.

— VA transmite dumneavoastră și întregii noastre redacții urări de sănătate, să ne vadă pe toți ca pe el acuma!

— Frumos din partea lui, își reținuse redactorul șef zâmbetul.

Duțu continuă din ce în ce mai cald și mai patetic, făcând cu ochiul mirelui, care ducea din când în când sticla la gură.

— Auziți ce spune mucalitul, că abia așteaptă să citească revista noastră și ne roagă să-i publicăm o fotografie de când era mai tânăr, de pe când avea nouăzeci și trei de ani, că vrea anul acesta să se însoare din nou. Cică vrea să-și ia și el o matcă…

Mare șugubăț!

Redactorul șef astupă receptorul cu palma, râse în voie, apoi îi propuse reporterului său:

— Fii bun și cheamă-l la telefon! Vreau să vorbesc și eu cu el!

Pentru o clipă, Duțu amuți. Își reveni:

— Tovarășe redactor șef, așteptați numai sul aduc la telefon.

Planul Și surâse salvator. Își îndemnă prietenul:

— Acum îți vine rândul să mă ajuți. Te dai drept apicultorul de o sută de ani. Îți îngroși puțin vocea…

— Bine, dar eu nu mă pricep la albine…

— Nu face nimic. Nici redactorul șef nu se pricepe. Spui și tu câteva cuvinte acolo… Nu uita să tușești.

Convins, prietenul luă telefonul.

— Eu, tovarășe redactor șef, l-am reținut pe tovarășul redactor cu nunta. Cu nunta roiului, adică. Da, la noi se face nuntă și acuma, avem matcă năbădăioasă. Ne roim de câte ori o încearcă, să zic așa, căldurile. Căci albinele sunt elicopterele zahărului lichid, mierea e soarele… Cum? Bine, am să-i comunic!

Închise telefonul și se sărutară.

— Simpatic e redactorul tău șef! M-a rugat să citesc revista care apare mâine, cică e ceva care mă interesează.

Duțu deduse cu nedezmințitul fler reportericesc.

— Fericitule, pot paria că te-a decorat. Ordinul Muncii sau Steaua Republicii!

— Regret că n-am o sută de ani și nu-s apicultor. Eu cred că am luat Ordinul Muncii.

— Ba steaua Republicii, Pe o sticlă de coniac!

Când s-a dus a doua zi la revistă, Duțu a înlemnit. Și cauza o deduceți cu ușurință.

Un film nefinisat

Era prin o mie nouă sute treizeci și ceva. Regretatul regizor Jean Mihail își propusese să realizeze un film, dar mijloace financiare — ioc. Cu greu convinsese un om al bursei că o asemenea afacere ar fi rentabilă. De bine, de rău se porni la drum. Astfel, prima scenă urma să fie turnată într-o grădină de vară de la Șosea, la orele unsprezece. Către orele zece, au sosit mașiniștii și figuranții. Dar proprietarul îi amână până la orele douăsprezece, deoarece localul fusese împrumutat unei societăți filantropice, al cărei comitet de conducere se strânsese pentru organizarea unui bal în folosul invalizilor. Oamenii lăsară aparatele de filmat la intrare și se retraseră la o bodegă din apropiere.

La ora unsprezece sosi regizorul cu omul care finanța filmul. Jean Mihail, supărat că aparatele de filmat erau încă nefixate, intră ca un tunet în grădina în care își desfășura societatea filantropică ședința. Își roti privirea, confundând adunarea cu figuranții filmului său. Se repezi mai întâi la un preot din primele rânduri:

— Ce înseamnă porcăria asta? De ce nu te-ai schimbat? Îmbrăcați-l haiduc! Sau în apaș. Vorba! Nu arată a preot cu mutra asta!

Adunarea rămase stupefiată. Cu toții asistau, fără posibilitatea să intervină, împietriți.

Satisfăcut de primele rezultate, regizorul înfierbântat se repezi la o masă unde se ai iau câteva cucoane simandicoase:

— V-am spus că aici să se afle niște cochete veritabile. De ce mi-ați plasat aceste paparude boite? Pe cine ar putea să mai intereseze aceste „Picioare de pian"? La azilul de bătrâne cu ele! Căutați figurante mai arătoase!

Cineva încercă să protesteze cu vehemență.

— Vorba! Să le treceți la corul bocitoarelor!

Un maior de pompieri sări să le ia apărarea:

— Domnule!

Regizorul nu-l lăsă să vorbească. Îl împinse la loc pe scaun.

— Stai jos! Să mi-l schimbați și pe dumnealui!

— Cum?

— Așa arată un ofițer? Cu o asemenea figură jalnică și cu trup atât de sfrijit?

Maiorul nu se mai putu stăpâni:

— Domnule, ai să-mi dai socoteală pentru aceste cuvinte!

Regizorul râse cu hohote.

Cu greu își făcu loc prin mulțime și un comisar cu eghileți albi. Cum îl zări, regizorul se repezi la el:

— Am spus că aici nu vreau să văd polițai! Cel puțin în această scenă să nu apară. Sau alegeți unul mai ca lumea! Asta prea arată a… polițist. E și beat pe deasupra.

Patronul restaurantului încercă să lămurească situația. Jean Mihail îl astupă gura cu palma:

— Ți-am plătit grădina. Eu sunt acum stăpân!

Soția primarului se ridică să plece, împreună cu soțul ei, mult mai în etate. Jean Mihail îi opri cu autoritate și aplomb:

— Stați, nu plecați! Dumneata ești bună de cochetă. Treci mai în față. Bătrânul trebuie schimbat.

Dați-i un partener mai tânăr. Asta arată ca o șandrama.

Scandalul a fost public, și procesul închis în ultima clipă, filmul îngropat înainte de a se naște, iar regizorul a trebuit să dispară o bucată de vreme din Capitală. La înapoiere, a fost surprins de un telefon. Era de la soția primarului. Nu se supărase. A fost chiar flatată și, culmea, îi propunea un film, bineînțeles cu dumneaei în rolul principal. Da, căci între timp își găsise un partener mult mai tânăr…

Douăsprezece rezultate exacte

Cu un grup de scriitori și actori, fim poposit la Giurgiu. La orele opt seara avea loc întâlnirea cu publicul. La plecarea din București, câțiva dintre noi am depus câte un buletin la Pronosport. Regretatul Benedict Dabija nu se gândea decât la rezultatele meciurilor. În timp ce recita pe scenă, i-am copiat urgent buletinul. A

urmat o masa tovărășească și, contrar obiceiului, el ne f grăbea să aflăm la o agenție rezultatele afișate. Dabija nu bănuia că la agenția de lângă hotel, un actor a lipit pe ușă, cu puțin înaintea venirii noastre, o hârtie care conținea toate rezultatele indicate de el. Ne apropiarăm în grup. Dabija își scoase buletinul și veri fiică. S-a auzit doar un strigăt:

— Evrica! Evrica! Problema a fost rezolvată! Toate !

Extaziați, invidioși, entuziaști, îl felicitarăm.

După plecarea noastră, falsul buletin, bineînțeles, a dispărut. Portarul, tot montat de noi, avea și el „Rezultatele" lui Dabija. Actorul ne spuse, pradă euforiei:

— N-o să credeți! Dar rezultatele le-am visat. X, 2, X, 1, 1, X. Vă dați seama! Cineva mi le dicta. Priviți: 12 rezultate exacte! înseamnă cel puțin 15.000 de lei.

Un poet se revoltă:

— 30.000 de lei!

Dabija socoti:

— O motocicletă! 15.000 de lei… O excursie de o săptămână în străinătate.

Eu îl corectai:

— Cel puțin 80.000 de lei!

Dabija se rectifică.

— Un turism și o lună în străinătate!

Când a fost informat că suma se va ridica la peste o sută de mii de lei, Dabija hotărî prompt:

— Am plecat după șampanie și gustări!

Vă dați seama cu ne-am opus și l-am trimis în schimb pe ajutorul portarului, care ne aduse șampanie. Salam de iarnă, sardele, fursecuri, pentru care a primit o „primă" de o sută de lei din partea lui Dabija, „să se bucure și el de norocul meu!"

După al doilea pahar de șampanie, începuse să teoretizeze, devenit deodată expert în fotbal:

— Nu se putea să câștige Dinaino la Cluj, și C.C.A. la Ploiești. Le-am avut pe buletin ca „fixuri".

Râdea de soarta buletinului meu:

— Poftim, după tine a câștigat Dinamo și C.C.A.-ul… Halal!

Eu, prefăcându-mă strașnic de supărat, mi-am rupt buletinul. Dabija mă amenință:

— Iată, îți copiez rezultatele, să râdem la București! N-ai nici patru rezultate exactei Domnilor, dacă vreți să câștigați, să luați lecții de la mine. Predau între 15 — 19 fotbal…

A adormit cu buletinul lângă el, pe noptieră. Ne-a convins că trebuie să-l „sărutăm" cu toții, căci în acea hârtie se aflau un turism, un pian, o lună în străinătate. Cine a putut să închidă ochii? Ne întreba din minut în minut: Ce marcă de automobil e mai bună? Ce să viziteze mai întâi? E mai recomandabil pianul sau pianina?

Când am ajuns la gară, tresări. Nu-și găsi buletinul Pronosport. În sfârșit, îl descoperi în servietă.

Așteptam trenul, și cum era vorbăreț din fire, se adresă unui prieten militar, venit să mă conducă la gară:

— Ați cam feștelit-o cu Petrolul.

— De ce? Am învins. C.C.A. — Petrolul 2 — 1.

Dabija tresări. Ne privi cu vădită îngrijorare.

— Dar Dinamo?

— A învins la Cluj. 1 — 0.

Dabija se repezi la agenția din gară. Se înnegri la față. Nu avea nici trei rezultate exacte. Dar, odată cu el, mă prăbușii și eu. Abia murmurai:

— Dă-mi hârtia în care mi-ai copiat rezultatele!

Aveam 11 rezultate exacte, dar buletinul rupt, la acea oră era probabil măturat la hotel și fără nicio valoare.

Am fost doi pasageri întristați până la București.

A doua zi îmi telefonă:

— S-au anunțat rezultatele. Pentru 11 rezultate exacte se primește suma de 19.723 de lei. Deci suntem chit. Eu am pierdut 248 și tu aproape 20.000 de lei. Dar să știi că nu visul este vinovat. Eu am greșit ordinea când am transcris dimineața! Data viitoare facem un buletin împreună. O să câștigăm, am trei „Fixuri".

„Data viitoare" nu a mai avut loc, căci bunul meu prieten a plecat pentru câteva zile să filmeze undeva, pe lângă Tg. Jiu, și după câteva săptămâni a plecat dincolo, în liniștea tăcută a pământului și a veșniciei.

Un revelion de pomină

Cineva mi-a povestit că farsa aparține lui Tudor Mușatescu, alții că a fost abil regizată de regretatul dramaturg Alexandru Kirițescu. Îl vom alege ca erou pe Alexandru Kirițescu. Nea Dandu, cum îl numeam noi, mai tinerii.

După două sute de reprezentații cu „Gaițele", actorii îl asaltau pe dramaturg cu stăruință:

— Maestre, două centenare de „Gaițe"… Merită stropite cu un Muscat.

— Nea Dandule, nu ne uita și pe noi.

Astfel că nea Dandu i-u anunțat într-o fericită zi, chiar înainte de spectacol:

— Cu toții sunteți invitații mei de revelion! Vom petrece la Ambasador.

— Și cu soțiile?

— Și.

Entuziasmul era de nedescris.

— A ales bine revelionul. Scăpăm și de obligații, și de cheltuieli.

Masa comună de la Ambasador era pitoresc ornată de mari maeștri ai artei culinare. La mijloc, o inscripție seducătoare: „În curând al 1000-lea spectacol", compusă și executată de actori. Către orele 23, scaunele erau aproape toate ocupate, iar nea Dandu devenise o gazdă deosebit de ospitalieră și generoasă.

— Propun să începem anul mai repejor!

Aplauze.

Așa că ora 24 i-a surprins în cele mai bune dispoziții.

— La mulți ani!

— La o mie de spectacole!

— La două mii!

— Vă mulțumesc!

— Ba noi vă mulțumim, că ne-ați scris asemenea roluri!

Bateriile erau desfundate cu zgomotul unei adevărate canonade de artilerie. Pateuri, salate, icre, fripturi, vânat gătit în patru feluri, tradiționalii curcani, șalău, nu mai amintesc de salată de fructe, de înghețată, de prăjituri…

Deodată, tresăriră cu toții. Scaunul din capul mesei, al dramaturgului, era gol.

— Lăsați că vine nenea Dandu! Transmite probabil telefoane de felicitări din hol.

Peste o jumătate de oră:

— N-a venit. Colosal de mulți cunoscuți are!

Către orele trei, cu disperare:

— Să știți că a șters-o!

— Nu se poate!

— Ne-a promis de mult o farsă!

Ospătarii ne îndesau cu torturi, cu șampanie gata frapată.

— Nu! Nu tăiați torturile!

— Nu destupați șampania. Mai așteptăm!

Orele trei și jumătate, maestrul nicăieri.

Câțiva și-au adus aminte că au rude. Unuia i se părea că a uitat radioul deschis. Altă familie aștepta oaspeți la gară, la ora cinci. Alții… Cineva interveni cu autoritate:

— Fraților, să fim uniți! Nimeni nu mai pleacă!

— Lăsați că o să găsim noi o soluție!

Către orele șapte, soluția a fost găsită:

— Lăsăm ceasurile amanet și gata.

Șeful de salon interveni cu eleganță:

— Poate doriți o ciorbă de potroace! De la orele două n-ați mai servit nimic!

— A, mulțumim!

Au început tunetele împotriva maestrului:

— Și tocmai de revelion să ne-o facă!

— Asta-i drept mulțumire că am realizat două sute de spectacole!

— N-am să i-o iert niciodată!

În noul an, au pătruns încărcați de fulgere și trăsnete. O voce anunță: „Nu vă supărați! Ora închiderii. Vă dorim un an fericit. „.

— Cel puțin să ne facă socoteala, să aflăm cât datorăm!

Cel mai curajos chemă pe ospătar.

— Plata, vă rog!

Ospătarul se înclină cu politețe și zâmbitor.

— A, nu. Toată nota aparține maestrului Kirițescu. N-aveți nimic de achitat!

Ochii priveau înseninați, dar și răzbunători, admirând platourile cu torturi,

șampania din frapiere, sticlele de Cotnar ce așteptau să fie desfundate.

Peste câteva zile, cineva îl întâlni pe Kirițescu.

— Maestre dragă, dar de ce-ai plecat fără să ne anunți?

Nea Dandu îl bătu pe umăr, amical.

— Cum era să vă stric dispoziția? Mai ales în noaptea de revelion. Este? M-am retras discret, ca să puteți petrece în voie.

Macrocefaleea

Actorul Ovidiu Brădescu mi se plângea, în pragul celui de al șaptelea deceniu:

— Uite, părăsesc teatrul și nu mi s-a făcut și mie o farsă în întreaga carieră artistică. Pe când Brezeanu… Hei, Brezeanu!…

Ne-am hotărât să-i satisfacem dorința și peste puține zile l-am așteptat la intrarea în teatru.

— Maestre Brădescu, nu arătați tocmai bine…

— Sunt perfect sănătos!

— Totuși, pare-mi-se că vi s-a umflat puțin capul.

Actorul se pipăi și constată mulțumit:

— Aș!

Mai târziu, în cabină l-a vizitat Vraca. Acesta îl privi cu atenție, rostind în panică:

— Ce-i, Ovidiule, ți s-a umflat capul?! Și încă tarei

Cu degetele înfrigurate se pipăi.

— Parcă mă înțeapă puțin…

— Vezi să nu fie macrocefalee!

Apoi îl vizită în cabină Geo Maican. Tot în panică:

— Dragul meu, nu poți juca. Ai macrocefalee”.

(Boala asta a fost descoperită de noi, iar numirea-i originală ne aparține. Nu putem reveni cu date științifice.)

— Iubite Geo, ai dreptate, băiatule. E macrocefalee. Mi-a spus și Vraca. Mă doare de nesuportat. Ochii!

În acest timp, un actor îi cosea peruca la colțuri, ca să fie mai strâmtă.

Abia articula, când veni un alt actor.

— Vezi ce mi s-a umflat capul?

— Aoleo! se minună acesta tactic și avertizat de noi.

— Simt în tâmple înfipte piroane de foc! Aduce și-mi peruca! Simt cum crește capul minut cu minut! Când să-și pună peruca pe cap, îngălbeni.

Poftim, nici peruca nu mă mai încape!

— Stați să-i dăm drumul!

— Priviți, îmi crește capul văzând cu ochii!

Brădescu juca împreună cu Vraca în „Fântâna Blanduziei”, încurca replicile, tremura din tot corpul.

Vraca îi șoptea:

— Ovidiule, ține-ți peruca să nu cadă!

În pauză, frecții, antinevralgice, comprese, și din când în când gemetele maestrului.

— E groaznică mcrocefaleea asta! Are, oare, leac?

Înaintea lăsării cortinei finale, cineva a îndoit de câteva ori un ziar și l-a strecurat în fâșii lungi sub pielea din interiorul pălăriei. Vraca îi aduse îngrijorat pălăria.

— Ovidiule, îți dau mașina mea să te duci acasă!

Dar pălăria a fost lovitura de grație.

— Poftim, nici pălăria nu-mi mai intră în cap! Priviți, acesta nu-i cap, ci o baniță și mă ucide.

Nu mai știu care doctor l-a vizitat, dar după o săptămână Brădescu a apărut zâmbitor la teatru.

— Ei, aflați că n-a fost macrocefalee, ci doar niște dureri reumatice. De aceea umblu cu căciulă și priviți cum capul mi-a revenit la loc. Un doctor eminent. Voi pleca o lună la Herculane.

Noi abia ne stăpâneam râsul. El continuă:

— Ei, cu macrocefaleea ar fi fost imposibil să mai apar pe scenă. Și dacă îmi pare rău, e că ies la pensie fără să-mi faceți și mie o farsă. Zău, eu mă prăpădesc după șotii! Câte n-a făcut el Brezeanu?!

Întâmplările hazlii ne fixează amintirea în anecdotică, deci un fel de istorie. De aceea, vă rog, nu mă cruțați și nu mă lăsați fără istorie!

Atent și precaut, își pipăia pe furiș capul. Nu, hotărât, scăpase de macrocefalee. Zâmbea mulțumit!

Întâmplarea de la Suceava

Ședătoarea se sfârșise cu ropote de aplauze. Împreună cu Nina Cassian, Dan Deșliu, Mihu Dragomir, Corneliu Leu, Nicolae Stoian, Ion Crângu-Ileanu, scriam autografe după autografe. Mă nedumerea un fapt: mi se cereau mereu autografe pe un volum masiv; și eram chestionat:

„Cum ați colaborat cu Nichita Stănescu?”

„Veniți și la noi la școală să ne vorbiți în ora de lucru?”

„Vă invităm la cooperativa noastră de croitorie.

Nu ne refuzați, scrierea ne-a fost de un real folos”.

Ceilalți din grupul nostru râdeau pe înfundate. Eu continuam să fiu asaltat, mai ales de femei:

„Vă place linia pardesiului meu?”

„Dar mantoul meu? I-am asortat cu gust gulerul de lucru? *

Eram nevoit să-mi exprim părerea despre rochii, blănuri, pălării. Epuizat, am încercat să mă refugiez într-un colț, dar cortegiul de femei mă urmărea.

Mi se întindeau alte exemplare pentru a fi semnate.

„Aveți o greșeală la modelul de la pagina 43…”

Abia atunci m-am uitat mai atent la coperta cărții: „N. Stănescu și N. Tăutu. Manual de croitorie”. Auzeam ca prin vis o critică, probabil autori tară și competentă

a unui maistru croitor cu un temperament inflamabil: „Ca și în poezie, linia tovarășului Nichita Stănescu e mai îndrăzneață, mai modernă, a dumneavoastră mai clasică, mai desuetă, am remarcat în schița de la pagina 68…”

Mi-era imposibil să mă apăr de asaltul întrebărilor. „Cine să fi propus aducerea acestei cărți la stand, mă tot întrebam. Deșliu, Mihu, Stoian?”

Nici la masa tovărășească n-am avut parte de un trai mai ușor, căci lângă mine se așezase o profesoară de literatură. La refuzul meu categoric de a-mi recunoaște „semipaternitatea ”Manualului de croitorie”, îmi tot debita:

— De ce atâta modestie? De ce să vă retrageți din fața evidenței? Dumneavoastră și Nichita Stănescu aveți predecesori celebri. Bunăoară, Mihail Kogălniceanu și Costache Negruzzi au scris în colaborare o minunată carte de bucate. Gospodinele timpului au fost informate cu subtilitate în arta sărmăluțelor și a gogoșarilor, a papanașilor și a plăcintelor cu mere.

Ați putea colabora mai des la Femeia, cu o cronică permanentă a modei. Eu. De pildă, aș fi vrut să vă consult în privința modei de primăvară, cu precădere asupra liniei pardesiului…

A doua zi, ospătărița cantinei m-a luat deoparte:

— Aș vrea să vă. Cer un sfat. Credeți că o bluză de nylon se asortează cu o fustă grena? Eu nu sunt prea plinuță, poate ar fi mai indicată o bluză în carouri sau în dungi! Ce credeți?

La Agenția de voiaj, casierița mi-a solicitat și ea un lung consult asupra broderiilor de furouri, arătându-mi și câteva mostre. Exasperat, am ieșit în stradă și am luat-o la fugă, hotărât să-mi scot biletul de tren de la gară. Dar la ghișeul de clasa I am dat tot peste o casieriță.

— Credeți că rochia sac va mai fi modernă și anul viitor?

— Dacă îmi dați repede un bilet, vă promit că va fi. Voi lupta cu toată ardoarea.

Dar calvarul nu s-a terminal aici. Peste câteva zile, soția îmi întinse o carte poștala de la Suceava.

Probabil un binevoitor îi dăduse casieriței adresa mea din București. Literele îmi jucau agasante pe dinaintea ochilor. Totuși, câteva rânduri le-am reținut: „După ce mi-ați văzut toate broderiile de la furouri, ați plecat fără să mă sfătuiți ce model să-mi aleg. Sper că nu mi-ați uitat talia, așa că aștept fără întârziere sfatul dumneavoastră de fin cunoscător…”

Ce a urmat, vă dați seama, depășește domeniul umorului. Am aflat, și asta mult mai târziu, că de fapt N. Tăutu de pe Manualul de croitorie este Natalia Tăutu, așa cum a și semnat pe cărțile de specialitate tipărite în anii următori. Acest fapt a îndreptățit-o pe profesoara de literatură din Suceava, pe care am întâlnit-o recent la o conferință în Capitală, să-mi mărturisească nu fără reproș:

— Acum v-ați „ascuns” sub prenumele de Natalia. N-ați făcut bine. Noi însă, să știți, vă recunoaștem stilul și linia îndrăzneală. E într-un deplin acord cu poezia. Să vă amintiți de cartea de bucate a lui Kogălniceanu și Negruzzi. Și „Păstorel” Tudoreanu a ținut o interesantă cronică…

Am jurat să nu mai trec prin Suceava.

Credeți în cafea?

Povestea s-a întâmplat la Pelișor, când printre noi se afla regretatul actor Vasile Lăzărescu, o fire deosebit de serviabilă, dar persecutată de fobia șoarecilor și încrezătoare în oracolul unei ghicitoare locale. Noi am încercat să-l tămăduim de obsesia șoarecilor și-l urmăream cum depunea în cameră farfurioare cu pâine îmbibată cu otravă, care ucidea fulgerător orice rozător. În clipa când părăsea camera, cineva dintre noi răsturna pâinea. La întoarcere, eram adunați printr-un strigăt de alarmă:

— Camera are șoareci! Mă mut!

Vă imaginați că în opt zile a schimbat nouă camere și… toate cu șoareci, extrem de rezistenți la otravă. „Nu-i otravă, e vitamină. Vei reclama fabricii". Dar în timpul unei manevre de răsturnare a farfuriei, cineva, din greșeală, a răsturnat și un vas de valoare, la care ținea foarte mult și care era o altă pasiune a talentatului actor. Ne-am repezit la ghicitoarea în cafea și am convins-o (cu o sută de lei) ca după-amiază, când vom veni cu actorul, să-i comunice spargerea vasului… Zis și făcut.

— Maestre dragă, ne-am hotărât să mergem la Pitya!

— Trebuie să avem cafeaua noastră!

— Avem!

— Să-mi iau pardesiul.

— Poftiți, vi-l împrumut. Deși e cald!

(Dacă ar fi mers în cameră descoperea vasul spart.)

Și astfel, în mașina maestrului, am ajuns nevătămați la ghicitoare. Pitya și-a jucat rolul magistral.

Maestrul o preveni!

— Vezi, prietenii mei nu cred în cafea! Demonstrează-le!

Noi așteptam emoționați, ascultând câte în lună și în stele.

— Maestre, ai acasă un vas mare? Un vas din străinătate…

Noi, uluiți, exclamarăm…

— Are! De unde știi?

Maestrul ne făcu semn să respectăm oracolul.

— Aflați că vasul s-a spart.

— Ei, asta-i bună! ne prăpădirăm de râs.

— Cum să se spargă când era intact la plecare?

Maestrul deveni grav:

— Ascultați și nu tulburați prezicerea. Să cercetăm!

— Nu se poate! E stupid!

— Să mergem imediat! Nu cred o asemenea aberație.

Ne-am urcat cu toții în autoturism și am ajuns la Pelișor. Maestru! urca în fruntea noastră pe scări. Pentru prima oară, nu se uită la farfurioarele cu otrava, ei la vasul ornamental. Zâmbi și ne strigă în cuhnea extazului:

— Priviți-l! E spart sau nu?

Noi, încinși, copleșiți, recunoscurăm întristați:

— Da! E spart.
— Cioburi…
— Ei, credeți sau nu credeți în ghicitul în cafea?
Am tăcut. Maestrul ne zâmbi superior, povesti la cină virtuțile ghicitoarei, iar pe noi ne ridiculiză întrebându-ne din cinci în cinci minute:
— Mai râdeți de ghicitul în cafea?

Premiera de Anul nou

Actorul Romulus Chiticaru era disperat. Premiera se amânase pentru seara revelionului, în noaptea când urma să plece cu logodnica sa la Sinaia. Și încă un fapt greu de suportat: ingenua din piesă fusese înlocuită cu o altă artistă cu mult mai înaltă.
Medita pesimist: „Până acum avusesem noroc de o parteneră mai mică cu un centimetru decât mine.
Acum voi fi cel mai scund pe scenă. Și când? În noaptea de revelion, când va fi și logodnica mea la spectacol… Colegul său, Istrate, îi sari în ajutor.
— Nu-ți pierde firea. Există o soluție salvatoare.
— Te implor!
— E simplu. Adaugi la tocurile pantofilor trei centimetri, o vei domina astfel pe parteneră, ca și pe ceilalți actori. Au mai făcut-o și alții.
— M-ai salvat, Istrate! Ești colacul meu de sal care, îți jur.
La repetiție, radia de fericire. Cu cei trei centimetri în plus, se plimba țanțoș, sfidându-i pe toți. „Îi domin cu statura mea. Îi am în palmă pe toți!”
Încurajat, interveni pe lângă colegul său, Tase:
— Maestre, vă rog, scena noastră din final…
— Ei?
— Să o scurtăm! La 23 și 45 am trenul spre Sinaia.
Gong. A doua oară. A treia oară. Cortina. Se repezi în scenă. Dar îngălbeni. Privi uluit pe fiecare partener.
Cu toții, la sfatul lui Istrate, își înălțaseră tocurile nu cu trei, ci cu patru centimetri. Aștepta să se vadă cât mai repede în trenul de Sinaia. De aceea, îi șopti lui Tase:
— Vă rog, să scurtăm scena! Mi-ați promis.
— Știu… Doar câteva replici. Apoi îți iei valiza și pleci.
Veni și scena mult așteptată. Spre exasperarea lui Chiticaru, titularul luneca fiecare replică. Chiticaru se repezi spre valiza din colț, dar Tase îl opri cu replici improvizate.
„Valeriu! Ce face onorabila dumitale mamă? S-a mai îngrășat? „
Chiticaru se fâstâci, improviză anapoda:
„Bine… Bine… Așa și așa… Nici prea slabă…”
„Dar mătușa tot mai este bolnavă?”
„Este… Nu este… Da, adică e mai bine!… „
Îi șopti disperat:

— Maestre, pierd trenul! Vă implor!

„Unchiul Corneliu tot mai merge la pescuit? Stai să-ți povestesc ce-am pățit o dată la pescuit. Eram împreună…”

Îl apucă pe Chiticaru de braț și urmă o poveste lungi, lungă, ce amenința și trenul de a doua zi dimineața. Chiticaru tremura. În sfârșit, îndurându-se Tare îi proptise:

„Dar de ce trăncănim atâta? Ia-ți valiza și zbori!

(De fapt trenul era ca și pierdut.) Chiticaru se repezi la valiză și încercă să o ridice! Valiza nu se clintea.

Tase îl încurajă:

„Hai, dragă, pierzi trenul! Ia-ți valiza și zbori!”

O nouă tentativă. Zadarnic. Istrate prinsese valiza în cuie de podea.

Vă rog, dacă-l întâlniți, să nu-l întrebați pe Chiticaru de revelionul și de premiera din 1949.

O primă excepțională

— Maestre, m-ai tăiat din nou de la primă și tocmai acum în apropierea revelionului… îi spunea lui Vraca un actor care îi era și prieten.

Vraca își drese glasul și, cu blindate, îi răspunse:

— E adevărat…

— Mi-ai tăiat o primă de cinci sute de lei…

Vraca nu se sfii:

— Da. Vasilică, așa este. Erai trecut cu o primă de cinci sute de lei, e drept, dar înțelegi, tu îmi ești prieten destul de apropiat…

— Și din cauza asta am fost sacrificat?

Vraca încercă să fie cât mai explicit.

— Vezi, dragul meu, n-aș fi dorit să spună careva că ți-am dat prima datorită prieteniei noastre…Înțelegi?

Vasilică acceptă explicația plauzibilă. Nu se supără.

Ba sublinie cu mulțumire:

— Am înțeles și ai perfectă dreptate. Prietenia noastră valorează cu mult mai mult decât o asemenea sumă. Ai procedat, maestre, foarte bine!

Și a venit ziua când s-au primit, după pomul de iarnă, primele. Vasilică. Cel tăiat de la primă, era radios.

— Maestre, am câștigat la Loto!

— Bravo, se entuziasmă Vraca.

Actorul norocos insistă cu elan jovial:

— Sunteți invitații nici la o gustare la Capșa!

Grupului nostru s-au mai adăugat încă doi actori fără… primă. Nu vă mai descriu consumația: icre, sardele, coniac, vermut, plus entuziasmul tuturor.

Fiecare s-a întrecut în a povesti amintiri din teatru, care mai de care mai deosebite. În sfârșit, a venit și nota de plată. O sumă care ajungea la câteva sute

de lei. Și cum Vraca nu lăsa pe nimeni să plătească, achită imediat nota. Eu mă opusei:

— Bine, maestre, dar am fost invitați de Vasilică… El a câștigat la Loto. El ne-a propus să venim la Capșa.

Vraca însă descoperise lecția pe care voia să i-o ofere prietenul său și o pară în ultima clipă:

— Ei. Cunosc tot adevărul. Vasilică are un prieten și la Loto-Pronosport și sunt convins că nu a încasat banii, nedorind să-și supere prietenul… Nu-i așa, Vasilică? Dar. Dacă vei merita, data viitoare îți promit că nu te voi mai șterge de la primă!

Un figurant cu relații

Cu emfază și siguranță pătrunse la secretariatul literar un figurant proaspăt angajat al Teatrului Armatei de pe vremuri. Avea un stil prețios.

gongoric:

— Vă inoportunez cu un telefon! E accesibilă intenția mea?

— Mă rog, a spus cineva dintre noi.

Formă un număr și ceru oficial:

— Cu tovarășul director general!

Aștepta până primi legătura. Vorbea degajat, intim:

— Dragă, nu te supăra că n-am putut veni la masă… Da, am fost reținut la… Crede-mi. Nu a voit să-mi dea drumul… Unde mai pui că se mai aflau… (înșiră numele a diferite personalități, oameni de cultură și de artă.) Da, cu toții vor să vină să mă vadă la teatrul nostru… Bine, hai nu te supăra că acum mă duc la repetiție! Pa. Te las!

Își aprinse o țigară, ne oferi și nouă din pachetul de țigări străine, informându-ne cu bunăvoință:

— Mi le-a adus Lucica din străinătate! (Lucica era Lucia Sturdza-Bulandra.) N-aveți idee cât ține să joc la teatrul ei. Eu o reped cu brutalitate: „Pune-ți pofta în cui! Am fost militar și iubesc acest teatru. S-a plâns și lui Mihail (era vorba de Sadoveanu), dar tot n-a reușit… Apropo de Sadoveanu, îmi permiteți să-i dau un telefon?

Îl priveam uluiți. Cu toți scriitorii de vază era prieten la toartă. Se mai certă cu directoarea Municipalului pe care o amenință la telefon: „Ți-am spus, Lucico, să termini cu presiunea. Eu rămân la Teatrul Armatei. În noua piesă am și două replici…

Ne propuse entuziasmat:

— Să-mi dați două replici, să o usuc pe directoare! Mai des că la spectacol vor veni mai toți prietenii mei…

A doua zi, se prezentă din nou cu țigări. Cu aceiași glas baritonul, ni se adresă cu fermitate bine studiată.

— Va inoportunez cu un telefon!

Voiam tocmai să-l anunț că telefonul era scos din priza, când începuse

conversația cu o personalitate destul de importantă în sectorul ariei dramatice:

— Dragul meu, mă simt admirabil la teatru. Aici se muncește serios! În sfârșit, mi s-a recunoscut și talentul. Voi juca într-o piesă nouă! Câte replici am? Te-nșeli! Am un rol destul de bunișorl Ai grijă de teatrul nostru!

Noi abia ne stăpâneam râsul, dar l-am lăsat să vorbească până ce a răgușit. Ne-a mulțumit cu o politețe exagerată, ne-a întins pachetul de țigări „Aduse de Sică" (se referea la Sica Alexandrescu), iar eu i-am propus să-l roage pe primul regizor al Naționalului să ne împrumute un actor. Vorbea precipitat și decisiv, fără ripostă:

— Sică, ne împrumuți actorul pentru un spectacol! Gata! Știi, cu mine nu merge! Dacă nu, aranjez la minister…

Nu m-am putut stăpâni și l-am întrerupt.

— Cum reușiți să vorbiți cu Sica Alexandrescu la telefon, când de ieri a plecat în Țările Scandinave?

A îngălbenit. Și nu l-am iertat.

— Mai ales când telefonul nici măcar nu se află în priză!

De atunci, nu l-am mai văzut. Am pierdut un mare „talent".

Cuceritorul

Actorul Alexandru Irimescu nu și-a câștigat porecla de „Cuceritorul" pe scenă, ci în urma succeselor sale, reale sau fictive, asupra spectatoarelor din lojă și stal. L-am cunoscut în amurgul vieții, când avea, așa cum glumeam noi, „45 pe 62 de ani". Totdeauna distins, curtenitor, galant, rămas cu ticul junilor primi chiar și septuagenari, cu privirea seducătoare filtrată pe sub gene, neîmblânzită nici de chelie și nici de obezitate. Dar Alexandru al nostru era suplu. Părul, deși rar, cra pieptănat vâlvoi provocator. Era destul de energic atunci când nu-l încerca sciatica. Pe scenă, n-a rostit în întreaga sa carieră mai mult de patru replici într-o piesă, dar în culise, și mai ales în turnee, ne ucidea cu aventurile sale galante din îndepărtata tinerețe.

Ne-am hotărât să-i facem o farsă, și cum ne apropiem de Focșani, l-am provocat.

— Maestre dragă, la Focșani n-ai avut nicio cucerire, o idilă?

„Cuceritorul" atât aștepta. Privi o clipă absent și fotogenic în zare. Zâmbi unei amintiri vechi și dureroase. Oftă liric unei Juliete nevăzute de noi.

— Eram în turneu, ca acuma… Hei, cu 23 de ani în urmă… După spectacol, m-am închis în hotel, să scap de insistențele celor care solicitau autografe.

Și atunci a apărut ea… Profesoară de geografie. Blondă natural, ochii negri, sprâncenele ca de tuș, buzele roșii, vaporoasă, înaltă, zveltă…

Cum am ajuns la Focșani, am trecut la cercetarea minuțioasă a tinerilor. Am găsit exemplarul ideal: un tinerel cam caraghios, puțin paralizat și urât foc.

— Ține o sută de lei! (Am rupt hârtia în două.)

Jumătatea o capeți după ce vei preda acest buchet de trandafiri artistului Alexandru Irimescu, la teatru. Dacă ai fi avut ochii negri, ai fi primit două sute. Hai,

șterge-o! Dacă iese bine, mai primești un pol, drept primă de deplasare.

— Lăsați că mă pricep eu. M-au plătit și alți actori să le duc flori pe scenă. Ducă mai dați un pol știu și când să aplaud.

La matineu, actorul Irimescu a primit o scrisoare mov cu litere tremurate, feminine. Citi precipitat:

„Dragă Alexandre, au trecut ani și nu vreau să mă arăt în fața ta bătrână. Doresc să rămâi cu imaginea mea de atunci. În schimb, fructul dragostei noastre îți va aduce la ora șapte, la teatru, un buchet de trandafiri. Îți seamănă leit. Nu trebuie să afle niciodată adevărul. Rămân a ta, de atunci".

După cum vă imaginați, „Cuceritorul" se îmbujoră de plăcere și, cu o discreție tipică seducătorilor de profesie, chiar pensionari, lăsă ca biletul să circule din mână în mână, avertizând pe fiecare: „Dar numai tu să-l citești i să nu sufli un cuvințel! Da. E urma rea unei tinereți exaltate. Te invit la orele șapte să-mi vezi fiul. Gestul ei este înduioșător: nu se arată, tot cochetă și fermecătoare a rămas". Toți așteptam în cabina actorului Irimescu. Era șapte și cinci minute. Un prieten îmi suflă la ureche: „Să știi că pușlamaua a șters-o cu florile și cu banii!"

Dar inima îmi reveni la loc când un plasator bătu la ușă.

— Pe domnul Irimescu îl caută cineva cu flori!

Cu glas emoționat, înlăcrimat, actorul consimți:

— Condu-l aici. Apoi ne mărturisi: Domnilor, presimt că leșin. Auziți-i pașii. Seamănă cu mine la mers. El e! Simt de aici cum îmi seamănă!

Ușa se deschise. Șontâc, șontâc, ridicol, cu mâna tremurătoare. Băiatul tocmit de noi întinse florile.

Irimescu deveni roșu, negru, violet, îi întinse o sută de lei, râcnindu-i cu asprime:

— Nenorocitule, semeni cu maică-ta! Șterge-o!

— Și cu tata, îndrăzni băietanul, neînțelegând subtilitatea momentului.

"Cuceritorul" căzu cu capul pe masă, îngrozit și deprimat, rostind memorabilele cuvinte:

— Nemernica! Să știți că m-a tradus cu soțul ei!

În acest timp, alergam după băietan, să-i dau jumătatea de sută.

— Bravo! Ai fost minunat! Tine încă zece lei!

Băietanul îmi arătă un băiat frumos cu figură de efeb.

— Ați avut ghinion! Dacă îmi mai dădeați o sută, l-aș fi trimis pe el! Dânsu-i cu florile, că-i mai arătos. Eu sunt doar cu aplauzele, nu mă susține fizicul!

Dacă ar fi avut această inițiativă diabolică, ar fi putut să năruiască întregul nostru plan.

În timp ce vorbeam cu băietanul cu florile, m-a surprins Irimescu. M-a întrebat cu o spaimă lesne de înțeles:

— Ce-a mai vrut maimuțoiul?

— A, nimic, l-am dat adresa dumneavoastră din București. Știe și el câte ceva de la mama sa și ține morțiș să vă viziteze duminicile! Frumos din partea lui. Nu?

Răzbunarea

Aristide Dinu Vlad, actor pensionar, acum retras într-un orășel din Banat, a fost încercat în întreaga sa viață de o fobie necruțătoare și cumplită: a câinilor. Și, cum eram vecini de apartament, în fiecare zi își revărsa antipatia sa pe un foxterier pripășit la noi. Nici azi nu știu prin ce metode l-a ajutat să dispară, dar îmi amintesc în amănunt cum ne-am răzbunat noi.

Era cu mulți ani în urmă.

Nu rămăsese stâlp în cartier pe care să nu fi lipit un bilețel minuscul cu următorul conținut: „Aristide Dinu Vlad, Str. Rozelor 24, apartament 6, cumpăr câini de orice rasă, mărime, etate, contra preț bun și pe loc". Vă imaginați că acest anunț original a avut ecou. Într-o zi, Aristide mai dormita, când a auzit soneria. A deschis ușa. Un dulău ciobănesc, care avea în blana-i mițoasă mostrele mărăcinilor de pe toate maidanele, s-a repezit să-l ia în primire, simțindu-și libertatea amenințată.

Stăpânul i-a răcnit actorului:

— Luați-l! E un chilipir! Îl dau cu două sute!

Aristide a închis nervos ușa. Din nou soneria.

— Las cincizeci de lei! Haideți, o sumă mai rotundă!

— Ești nebun!

Aristide a închis iarăși ușa, în timp ce stăpânul câinelui îi striga:

— Poftim o sută de lei! Sau optzeci, treacă de la mine!

Între timp, la ușă au mai sosit un câine de vânătoare, un buldog fioros, un șoricar rahitic și, cu fiecare clipă, efectivul canin se mărea spectaculos.

Vânzătorul câinelui ciobănesc privea cu ură la concurenți, iar câinii, în lipsă de ceva mai distractiv, au încins o aprigă bătălie chiar pe coridor. Cățelărimea se războia eu elan pitoresc. Câțiva reușiră să se smulgă din legători și se urmăreau cu vigoare pe scări. Tot blocul intră în adevărată panică.

Gospodinele alergau cu căldări de apă să-i domolească, în timp ce Aristide, palid, asculta de după ușă disputa înfierbântată, nemairăspunzând la soneria ce suna fără oprire. Și peste tot vacarmul, glasul ascuțit al proprietăresei:

— Domnule actor, îți iei toată haita și te muți de aici!

Aristide, ca să scape de bucluc, a ieșit pe ușa de serviciu și nu s-a oprit decât la teatru, unde avea matineu. Profitând de lipsa de acasă, un nou bilet a apărut pe ușă: „Vă rog să-mi aduceți câinii la teatru. Și teatrul a fost invadat de cortegiul canin de toate culorile și toate rasele. Stăpânii se revoltau, amenințând:

— Dacă nu ne dă banii pe loc, spectacolul nu se va juca!

În cabina sa. Aristide, auzind lătrăturile, se simțea cuprins de alergie. Nu deschise nici directorului teatrului, care-l amenința:

— Ce ești dumneata, actor sau hingher? Faci afaceri cu câini chiar în teatrul meu! Te concediez!

Pare-mi-se că în duminica aceea, matineul a fost amânat din motive tehnice și îmbolnăvirea subită a unui actor…

M-au salvat actorii

Vi s-a întâmplat vreodată să vă pice din senin rude de care nici n-ați auzit în viață? Să vă umple casa cu copii, nepoți de care nu știați nimic până atunci? Mie mi s-a întâmplat cu ani în urmă. Cum?

A sunat soneria. Am deschis ușa și am fost îmbrățișat de o „mătușă", un „unchi" și doi „nepoți".

„Unchiul" m-a privit îndelung.

— Parcă te-ai mai îngrășat! Nu?

— De când nu m-ați văzut? am îndrăznit să-l întreb.

— Asta-i bună. Nu te-am văzut niciodată, dar mi te-a descris mătușa ta. Întreab-o!

Buimac și uluit mă adresai cu emoție „mătușii", dar ea îmi închise gura cu energie:

— De fapt nici eu nu te-am văzut niciodată. Dar mi-a spus un văr al tatălui tău. Profesorul Mircea, fostul meu soț.

Năucit, abia am putut să exclam:

— Dar pe acest văr al tatii nu l-am cunoscut niciodată!

„Mătușa" mă apostrofă cu duritate:

— Foarte rău! Rudele trebuie să le vezi anual.

De aceea am venit la București. Nu stăm mult, doar trei 's săptămâni. Vreau să aranjez ceva cu pensia noului meu soț, care îți vine ca un fel de unchi. Acești copilași sunt nepoții lui.

Casa se învârtea cu mine. Soția nu știa cu ce să-i servească. Au ales camera cea mai bună. „Unchiul" îmi răsfoia manuscrisele, îmi cotrobăia prin birou, în bibliotecă. Deodată declară:

— Noi ținem regim! Carne de pasăre și pește!

Seara iaurt și compot. Să știi că rudele la nevoie se cunosc și dacă ești o rudă cumsecade îți fac bucuria să o aduc și pe Elvira. Ea n-a vrut să tragă direct la tine, deși ți-e rudă bună, e verișoara mea. Și are un broscoi, un geam nu va rămâne teafăr.

În acest timp, „mătușa" se instala în baie.

…Nepoții" îmi răvășeau bibelourile, și „unchiul" ceru să-l conduc în cămară să-și aleagă singur dulceața.

„Mătușa" îmi ordona din baie:

— În fiecare seară să faci rost de bilete la teatru sau la operă. După spectacole să mergem la câte un restaurant.

— Și la bar, propuse soțul ei. Îmbujorat de plăcere.

Simțeam în creier piroane de jar. Deodată. Într-o clipă inspirată, alergai peste drum, la teatru, unde se juca piesa mea „Furtuni de primăvară". Actorii mai erau încă îmbrăcați în uniformă. Împreună cu ei, am mai „adăugat" o scenă, care avea să se joace la mine acasă.

Eram la masă. „Unchiul" ținuse un mic toast în care promise că în fiecare an, o

dată sau de două ori, va veni să mă vadă împreună cu familia și cu Elvira. Ba hotărî ca la vară să stea vreo două luni la mine. Ne-am îmbrățișat, când am tresărit cu toții din cauza soneriei. Pe ușă năvăliseră actorii îmbrăcați în uniformă. Actorul Gheorghe Câmpeanu mi se adresă autoritar:

— Sunteți Nicolae Tăutu?

— Da. Pentru ce mă căutați?

— Sunteți arestat.

— Eu?

— Da. Și toată familia va fi reținută. Sunteți acuzat de o neglijență financiară.

„Mătușa" și „unchiul" păliră. Încercaseră tocmai să se retragă strategic în camera alăturată.

— Eu nu sunt vinovat. Întrebați și pe mătușa mea. Vorbește, dragă unchișorule!

„Unchiul" se bâlbâi lamentabil!

— De fapt… Noi nu suntem rude… Soția mea…

„Mătușa" sări ca arsă:

— Ce ruda îi sunt eu? Te rog să nu mă amesteci.

Am fost două săptămâni căsătorită cu un văr de gradul doi al tatălui său. Asta înseamnă rudenie…

— Mătușico! încercai să o implor cu lacrimi în glas.

— Te rog, domnule, nicio mătușică! Nu ne cunoaștem. Regret că am călcat în casa dumitale chiar și așa în trecere! Haidem!

Au ieșit ca o furtună, în timp ce noi abia ne stăpâneam hohotele de râs. Au plecat util de repede, încât regret și azi că n-am aflat numele acestor rude atât de hotărâte în a ne vedea de câteva ori pe an. Dacă vor citi aceste rânduri, le cer iertare, dar vor afla astfel că bunul renume al familiei a rămas nealterat și, mai ales, că orice tentativă de reluare a legăturilor a fost compromisă pe totdeauna. De, rudele la nevoie se cunosc. Nu-i așa, unchiule de patru ore?

Spectacol de revelion

Modestul actor Pricop era calul de bătaie al tuturor farselor dintr-un teatru din nordul țării.

Lui i s-a pus în nasul de cocă drojdie de bere de i-a crescut nasul cu două sau trei etaje când aluatul a început să dospească. Lui i s-a dat săpun praf de a inundat toată scena cu clăbuc. Și lui i s-au pus cărămizi în valizele obișnuit aflate goale, așa cum s-a petrecut cu încă 45678 de actori, dintre care numai doi sau trei au povestit la televiziune „ineditul" farsei. Lui i s-au tăiat picioarele la scaun în fiecare act, de i s-a părut că se scufundă în pământ. Lui i s-a băgat o pisică în pachetul pe care trebuia să-l ducă pe scenă, de era să leșine la desfacerea pachetului. Lui i s-a bătut cureaua armei în cuie în panoplia de pe scenă, de a fost nevoit să apeleze la un pumnal. Atunci când se pregătea să-l împlânte în victimă, s-a auzit bufnitura armei din culise. Dar ultima farsă n-a mai putut-o răbda. Într-o scară, trebuia să se ascundă într-un butoi și colegii i-au umplut butoiul cu apă rece ca gheața, de a fost

nevoit să dârdâie o jumătate de oră.

„Calul de bătaie" devenise nărăvaș; îi ajunsese cuțitul la os. Mocnea o răzbunare, care să-l satisfacă. Și-a ales bine momentul. Mai întâi că farsa a exercitat-o asupra a cinci din cei care-i amărâseră atâta vreme cu glume mai mult sau mal puțin stupide. Cei cinci jucau în roluri de ocnași, el fiind gardianul. Cu ajutorul lui, urmau să evadeze și să sară de pe fereastra de sus a celulei. Zis și făcut.

A așteptat spectacolul din noaptea revelionului, când fiecare actor se îndemna:

— Să-l terminăm cât mai repede! Ne așteaptă familia! Avem și musafiri! O dată în an e revelionul!

Pricop nu avea pe nimeni, așa că primi cu satisfacție prima lovitură a gongului cu zece minute întârziere. S-au recuperat câteva minute, dar a venit scena evadării. Pricop, în rolul gardianului, îi anunță cu febrilitate:

„Acum puteți să săriți pe fereastră! Gratiile sunt rupte! „

Primul actor se avântă. Dar deodată păli. Scara care trebuia să fie în spatele decorului lipsea. Și de la fereastră până la podea erau câțiva metri bunișori. Revenit, actorul improviză:

„E cineva în curte, nu pot să sari".

Dar Pricop se întoarse după câteva clipe.

„A plecat! Puteți sări fără grijă !".

Cei cinci actori priviră pe rând în adâncime ametind, în timp ce Pricop, calm, și răzbunat, îi grăbea cu înfrigurare:

„Dar săriți o dată, că vine celălalt gardian să mă schimbe!"

Unul din ocnași încercă o soluție:

„Să ieșim pe ușa, dacă tot nu-i nimeni în curte!

Apoi îi șopti lui Pricop:

— Te ucidem! Pierdem revelionul; Vrei să ne rupem vreun picior? Pune scara!

Dar Pricop știa să se răzbune:

„Săriți numai pe fereastră. Pe sală se mai află doi gardieni!"

Scena evadării căpătă un sens tragic. Nu a fost salvată decât de blândețea lui Pricop, care, în cele din urmă, le puse scara, fiecare jurându-se că nu-i va mai face nicio farsă.

Vânătorească

Așteptam să intrăm la o ședătoare literară, când Sadoveanu a fost asaltat de numeroșii săi admiratori. Dintre toți, unul din organizatorii întâlnirii literare, renumit vânător, după propria sa declarație, ținea cu tot dinadinsul să ne stârnească uimirea cu aventurile sale cinegetice. În mai puțin de o jumătate de oră, ucisese patru lupi, doi mistreți, șase vulpi, trei urși și câteva duzini de iepuri. Vorbea cu o însuflețire care amenința toată fauna țării. Sadoveanu îl asculta cu calmul său proverbial. Probabil că toate invențiile vânătorești pe care le auzea îi erau cunoscute mai de mult, în zeci și zeci de variante. Vânătorul se entuziasma, declara

când patetic, când liric:

„Numai pe asta să v-o spun!” Și turuia, ca în zilele potopului:

— Eram odată în Deltă, la rațe. În jur, apa ți stuf. Eu în barcă. Deasupra, un cârd de rațe.

Am luat trei rațe cu un foc, și toate au căzut în barcă! Ridică mâna și, după o pauză, glasui molcom: mie nu mi s-a întâmplat decât o singură aventură ieșită din comun. Eram la Neamț, și un băietan îmi aduse un pui de iepure. L-am crescut pe lângă casă. Devenise un iepure domestic. Dar a venit toamna, eu m-am urcat în mașină să merg la București și pe urecheat l-am lăsat slobod să zburde în largul lui. Mergeam ce mergeam și, cred că eram aproape de Bacău, când întorc capul ce vad? Iepurele alerga după mașina noastră cu viteza unui atlet ajuns la locul de sosire. Oprim mașina, iepurele vine lângă noi, îi dăm să mănânce…

— Nemaipomenit, se miră vânătorul, gata să nareze și el o întâmplare și mai ciudată !

— Stai că n-am terminat, domnule Vasilescu, căci așa se numea vânătorul cu fantezia luxuriantă.

Am legat iepurele de un pom și am rugat pe cineva să-l dezlege după o oră și mai bine! Zis și făcut. Ne-am urcat în mașină și de-am continuat drumul spre București. Dar când am ajuns la bariera Capitalei, iepurele alerga după noi. Ce să-i mai fac acum, când tot am ajuns la București…

Intram pe șoseaua ce duce spre centru, când iepurele s-a oprit la stop!

— Ei, asta-i culmea! se miră Vasilescu Cunosc una și mai deosebită! Dar tăcu, observând că își continuă povestirea.

— Cobor din mașină și mă duc la iepure. „De ce nu vrei să mergi mai departe?” „Nu fac niciun pas mai mult, îmi răspunse cuprins de spaimă.

În București locuiește un vânător, Vasilescu, căruia nu i-a scăpat niciun vânat în ultimii anii Am auzit noi de el”.

…După care, Vasilescu ne-a anunțat că șezătoarea literară începe imediat, sfârșindu-și astfel cariera vânătorească.

Strada Florilor, 23

Îl am martor pe prietenul meu, Nicuță Tănase, că această întâmplare este adevărată.

Era prin anul 1949, iar eroul nostru este un actor sezonier, Dionisie Vlad, care se angaja pentru turnee prin provincie. Acest actor nu depunea pe scenă niciun sfert din efortul pe care i-l cerea golirea numeroaselor pahare de după spectacol. Din turneu în turneu, din pahar în pahar, a ajuns și la Cluj. Jucând numai la matineu, chiar de după-amiază se instala la o masă la Someșul. Acolo l-am întâlnit pe la orele 13. Era revoltat împotriva iaurtului: „Îți imaginezi, beau toată noaptea, și dimineața mănânc un iaurt! Ei, iaurtul acesta afurisit mă ucide toată ziua! M-am hotărât, mă las pentru totdeauna de iaurt! Nu-mi prieste la stomac!” Eu am plecat, el a rămas mai departe cu un prieten. Către orele patru dimineața a reușit să scape

și prietenul Dionisie mai bău un rom, să se dreagă, un rom cu „trotil”, cum îi plăcea să-l numească, și apoi, clătinitor, apelă la primul taximetru:

— Strada Florilor, 23!

După zece minute, șoferul îi spuse, binevoitor și politicos:

— Am ajuns pe Florilor, 23!

Dionisie privi îndelung casa și atestă:

— Greșit. Nu locuiesc aici!

Șoferul se scuza în mod reverențios:

— Mai este o stradă, tot Florilor, pe lângă gară!

Mașina se îndreptă cu maximum de viteză.

— Gata! Florilor. 23!

Actorul coborî, dar reintră în mașină. Strigă răstit:

— Nici asta nu-i! Nu te pricepi să conduci mașina!

Șoferul conchise luminat:

— E clar. Mai este o Florilor lângă Feleac! Aia-i!

Actorul ațipise, când fu trezit de șofer cu insistență:

— Poftiți! Am ajuns!

Dionisie se frecă la ochi, cercetă casa și din nou replică iritat:

— Nici asta nu-i!

— Păi, altă stradă Florilor nu mai avem.

— Ba este. Aia pe care locuiesc eu!

Se supără șoferul, până atunci atât de amabil și politicos:

— Îmi plătiți cursa și căutați unde vreți o altă stradă cu un asemenea nume.

— Nu-ți plătesc cursa, până nu mă vei lăsa la poarta casei mele. E clar? Dă-i bătaie, bătrâne marinar!

Neînțelegerea a făcut să se apeleze la arbitajul miliției. Primul reclamă șoferul:

— L-am dus pe toate străzile Florilor…

Actorul protestă:

— Numai pe a mea nu m-a dus!

Milițianul interveni autoritar:

— Poate nu stați pe Florilor.

De data aceasta se revoltă Dionisie:

— Citiți în buletin. Scrie sau nu Florilor, 23?

Milițianul cerceta buletinul și constată cu surprindere:

— Păi e trecut strada Florilor, 23, dar în București.

— Și aici unde suntem, bre?

— În Cluj.

— Iaurtul… Am jurat să mă las de iaurt!

Cum a crescut un regizor

Regizorul despre care vă povestesc este foarte talentat și-mi este foarte drag, de aceea numele o să-l trecem sub tăcere. Are foarte numeroase piese regizate,

dar are înălțimea de numai un metru și 49 centimetri. Și un regret: „Dacă aș fi avut cu zece centimetri mai mult, aș fi fost un actor reușit". Chiar în noaptea aceea, la Pelișor, am hotărât să-l creștem și, după îndelungi dezbateri.

I-am acordat opt centimetri în plus… A doua zi, cu toții îl sfătuiam pe diferite tonuri și maniere:

— De ce nu-l încercați pe mascurul Matache din Sinaia? A dat rezultate excelente. Un critic literar a crescut enorm în ochii cititorilor…

După câteva zile, uluit de știrile senzaționale aflate despre Matache, cedă. Trebuie să vi-l descriu pe Matache: avea 1,99 înălțime. 132 de kilograme înainte de masă, era hingher în timpul liber, o făcea din pasiune, și reușea să golească un kilogram de țuică fără să clipească din ochi. Cu greu și cu cincizeci de lei ședința, l-am convins să se transforme în maseur, adăugând o clauză aparte contractului nostru destul de original:

— Dar să am în apropiere o sticlă de tescovină!

— Două. Numai să-l masezi să crească cu opt centimetri!

— Pe oră?

— Nu, în câteva zile. Îți stabilim noi norma.

Și prima ședință a avut loc. Regizorul, numai în slip, era întins pe masă, gemând din când în când, în timp ce Matache, antrenat de tescovină, lucra cu deplină conștiinciozitate și entuziasm. Ce-i drept, noi îl încurajam, îl dădăceam cu sfaturi riguroase:

— Mai tare! Piciorul drept! Și mâna stângă!

Fiecare efort era marcat printr-un oftat vrednic de milă. În sfârșit, Matache, asudat leoarcă și golind șipul, isprăvi prima ședință. Regizorul cobori în etape de pe masa de tortură, în timp ce noi izbucnirăm fascinați și uluiți:

— A crescut cu un centimetru!

— Cu doil

La a doua ședință, în camera vecină a participat și un croitor. În timp ce Matache trudea cu stăruință, și regizorul gemea ca din gură de șarpe, croitorul îi scurta pantalonii și mânecile hamei cu trei centimetri. De data aceasta, după ce se îmbrăcă, regizorul izbucni:

— Ura! Fraților, am crescut cu șase-șapte centimetri! Pantalonii mi-au rămas scurți! Și haina! Și haina!

Îi mai dădu douăzeci de lei în plus lui Matache.

Cu toții, îl flatam la fiecare pas, stăpânindu-ne râsul:

— Domnule, ai crescut enorm! Cu zece centimetrii

Seara, după indicația lui Matache, înainte de masă luă o doză enormă de drojdie de bere, adusă special de la Azuga. După două ședințe, îi scurtarăm din nou hainele și exclamarăm: „A crescut cu treisprezece centimetri!" În haine arăta acum ca un pui de bogdaproste, dar era radios și fericit:

— Domnilor, sper că într-o lună am să apar pe scenă mai înalt decât Geo Barton sau Septimiu Sever! În sfârșit, vom avea și un „Hamlet" în repertoriul bucureștean… E pasiunea mea!

Dar cum hainele după șase ședințe îi ajunseseră de neîmbrăcat, fără să ne consulte a plecat în Capitală. „Matache să se pregătească, în câteva zile am să mă întorc cu haine mult mai mari. Vreau să cresc cu 15 cm! Asta în primul an". Așa ne anunță în scrisoare. Dar nu s-a mai întors. După câteva zile, un coleg i-a ridicat bagajele rămase la Sinaia. De la el am aflat și deznodământul fatal și ireversibil:

— Când a îmbrăcat un alt rând de haine acasă, a remarcat că nu crescuse nici măcar cu un milimetru. Nu s-a supărat. A înțeles gluma, dar a murmurat trist: „Nici nu știți ce Hamlet a pierdut scena noastră!"

Samson și Dalila

Profesorul meu de limba latină, conform unei tradiții a dascălilor de literatură clasică sau modernă, era și poet, sau mai bine zis poet dramaturg. La fiecare trei luni, cu precizia găinilor ouătoare, depunea câte o dramă mitologică în versuri. Câteva erau scrise în metru antic. N-ar fi indispus pe nimeni, dacă le-ar fi ținut în sertar.

Dar avea inumana ambiția să-i le citim noi, oropsiții săi discipoli. Atunci intra radios în clasă și nu ne încondeia cu note, spre teroarea tuturor elevilor din cursul superior. Așa a fost anunțată și tragedia sa în cinci acte, „Samson și Dalila", prima care urma să fie jucată de un ansamblu artistic al corpului didactic chiar pe scena teatrului din localitate, împrumutată pentru cinei spectacole.

Samson a fost ales în persoana profesorului de educație fizică, iar Dalila repartizată tinerei profesoare de lucru manual. Profesorul de geografie era Zeus, cel de muzică Eros, cel de igienă Marte, cel de astronomie Cronos. Nouă, elevilor, revenindu-ne sacra misiune de a vinde biletele și a împărți invitațiile la oficialitățile orășelului de pe malul Dunării. Eu, personal, am fost onorat cu atribuțiunea de supremă încredere să trag cortina, să aduc apă la repetiție și să am grijă de foarfecele cu care Dalila tăia, în actul cinci, părul redutabilului Samson.

Era o scenă de vădit efect. Dalila (deși cam peltică) recita onorabil următoarele versuri pline de crudă filosofie:

„Voi care n-aveți fir de păr
Aflați amarul adevăr
Căci nici putere n-ați avea
Oricât ați vrea!"

A venit și ajunul premierei. Noi. Elevii, aveam ocazia unică să ne răzbunăm. Cum? Foarte simplu.

Invitațiile erau doar în mâinile noastre. Am adresat invitații la toți oamenii influenți și cu chelie din mica urbe. Locurile le-am repartizat în felul următor: cei cu chelie completă în primele rânduri, cei cu chelie trei sferturi la stal, cei cu semichelie la stal II și așa mai departe. O excepție am făcut numai cu prefectul, care avea chelie de 60 la sută și i-am dat locul întâi. Și cum e ușor de imaginat, niciun invitat,

măgulit de atenție, nu a lipsit de la spectacol.

Spectacolul mergea ca o căruță pe drum desfundat de țară, se poticnea la fiecare replică, mai ales că uitucul de profesor de astronomie care, lipindu-și la repezeală în loc de o barbă blondă, una neagră, oferea imaginea unui Cronos extrem de original și fantezist: avea părul blond ca Siegfried și barba neagră ca Othollo. În sfârșit, sosi și scena fatală din actul al V-lea. Dalila, mai peltică decât oricând, după ce reuși cu foarfecele improvizat să taie părul lui Samson, cu peruca biruinței în mână, recită în fața scenei:

„Voi care n-aveți fir de păr
Aflați amarul adevăr
Căci nici putere n-ați avea
Oricât ați vrea!”

Un curent electriza întreaga sală. Fiecare și-a dus mâna la cap. Apoi și-a privit vecinul. Comandantul pompierilor a fost primul care s-a ridicat de pe scaun și, cu indignare, s-a îndreptat spre ieșire. Acesta a fost semnalul. Demonstrativ, sala a fost părăsită, ca la un adevărat incendiu. Primarul, lipsit de orice brumă de spirit, i se adresă revoltat autorului chiar a doua zi:

— O să-ți dovedesc, domnule profesor. Că deși n-am păr totuși putere am!

Și a avut. Nefericitul autor a fost mutat, într-o săptămână, într-un târgușor îndepărtat, înțelegând pe pielea proprie că arta impune sacrificii…

Un argument

Ciubotărașu are un prieten, actor talentat, care la rândul său are o soție tot talentată, dar intransigentă:

— I-ar ai întârziat?

— Am stat la un pahar de vorbă la Lido (sau la Ambasador).

— Tu te distrezi și eu mă chinuiesc acasă!

După sfatul lui Ciubotărașu, prietenul a hotărât să se răzbune. Îi comunică bine dispus consorții sale:

— Draga mea. Diseară mergem să cinăm în oraș.

Zis și făcut. Am ocupat o masă chiar lângă orchestră și după cum bine știți și dumneavoastră toate orchestrele din restaurantele bucureștene au o convingere originală: cu cât se manifestă mai strident, mai zgomotos, cu atât sunt mai apreciate.

O dată, un șef de orchestră mi-a dat o explicație plauzibilă: „Dacă reușim să cântăm zgomotos, se consumă mai mult vin, căci interzicem astfel orice posibilitate de a se întreține o conversație! „ În seara povestirii noastre, muzica se dezlănțuise cu un entuziasm demn de zece fanfare reunite. Actorul comandă cina și o baterie. După o jumătate de oră, soția întrebă:

— Mai stăm?

— Ei, asta-i acum! Abia încep să mă distrez!

Orchestrei i s-a mai adăugat un tenor voluminos, care ținea cu tot dinadinsul să concureze toate sirenele locomotivelor din lume. După două minute ar fi votat cu convingere: „Claxonatul permis în oraș, dar tenorii interziși.” Soția dădea semne vizibile de nervozitate.

— Să plecăm. Te rog!

— Și eu te rog să mai stăm!

În locul tenorului, a venit o cântăreață platinată, care exaspera cu strigăte primitive, ascuțite, ce pătrundeau dureros în timpane. Profitând de o scurtă pauză, soția propuse îmbufnată:

— Te implor, să mergem!

În loc de răspuns, soțul mai comandă o baterie.

A început și dansul. Din barul de jos, din restaurant, spre ringul minuscul s-au îndreptat fluvii de dansatori. Pe ring se ducea o adevărată luptă pentru „spațiul

vital”. Acționau umeri, coate, piepturi.

mâini. Perechile congestionate, transpirate, se loveau, se amestecau, strigau disperate, sudoarea scurgea fardurile de pe obraji în valuri multicolore.

— Dacă nu plecăm, înnebunesc! îl amenință soția, țipând să poată fi auzită.

— Ce-ai spus?

Răgușită, repetă cuvintele la urechea actorului.

— Mai stăm! hotărî implacabil șeful familiei.

și iar au venit cântăreții. De data aceasta cântau împreună. Actorul își bea liniștit paharul. Era aproape de miezul nopții. Soția, palidă de suferință și neastâmpăr, se mută iritată pe un alt scaun. Abia se mai zăreau prin stratul gros de fum de țigară. Mult după miezul nopții, îndrăzni să se adreseze soțului:

— De ce mă chinuiești? Hai să plecăm!

— Mai stăm!

— De ce?

— Simplu. Să vezi cum mă „distrez” eu. Să nu te mai aud: „Tu te distrezi și eu mă chinuiesc acasă”. Ospătar, mai adă o baterie.

Invitația

Maestru! Sandu Brudeanu (să-l numim așa, cu îmi iubesc prietenii) ne mărturisea în pauza unei adunări scriitoricești:

— Soția și-a făcut o rochie deosebită pentru recepția de duminică seara. O mătase neagră, cu un luciu modern. Nu mai discut de linia modernă… Simbolistă, ca și în poezia mea.

Nu știu cum, dar există un mijloc de comunicație al femeilor, nedetectat încă de știință, căci abia ajuns acasă, atât eu, cât și alți prieteni, am fost întâmpinați chiar din prag.

— Soția lui Brudeanu a putut să-și facă o rochie pentru recepție, și eu? Merg cu aceeași cu care am mers și data trecută. Cu guler din 1944. Model din 1916. Linia din 1877.

Dar cineva caritabil, îndurându-se de suferințele noastre, a hotărât ca recepția să aibă loc fără soții. Însă nici pe cel care ne pricinuise homericele dispute familiale nu l-am iertat. Aflând vestea cea mare, am alergat la telefon și, cum deduceți, am format numărul maestrului.

— Casa maestrului Brudeanu?

— Da. Cine e acolo?

— Am dori să vorbim cu maestrul, dar personal.

— Dar cu soția nu doriți să vorbiți?

— Nu. Cu soția nici într-un caz. Cine-i acolo?

Știam prea bine că vorbesc cu soția și de altfel am bănuit și răspunsul.

— Fata din casă. Puteți să-mi comunicați mie…

— Dar să nu afle soția. Promiți?

— Promit. Nu voi comunica decât maestrului.

— Anunță-l dumneata că dorința i-a fost respectată.
— Care dorință?
— Să primească invitație pentru o singură persoană.
— Deci fără soție?
— Întocmai așa cum a dorit. Dar te rog să nu uiți!
— Nu. Fiți sigur că nu voi uita, nici eu și nici… maestrul…
Telefonul s-a închis cu brutalitate.

Senin, fără să bănuiască ceva, Brudeanu s-a îndreptat spre telefon, fiind chemat de acasă. Nu auzeam ce vorbea, dar îi observam fața, cum străbătea prin toate culorile curcubeului, stabilindu-se la un negru macabru, ca doliul de la Belu în zilele înnourate.

— Știți, a fost o neînțelegere… Abia am împăcat-o pe Mirela. Nu voia să creadă că invitațiile sunt de o singură persoană. Noroc că s-a mai liniștit…

Dar maestrul se înșelase. Peste un sfert de oră, am alergat la telefon.

— Alo, casa maestrului Brudeanu? Tot fata din casă?

Vocea soției era și mai aspră, și mai tăioasă:

— Da, fata din casă.

— Ce-mi făcuși, fato? De ce te-ai apucat să-i spui soției maestrului ce ți-am comunicat eu? Frumos îți șade. Acum maestrul aleargă să convingă pe organizatori să trimită tuturor scriitorilor invitație doar de o singură persoană…

Intervenția

Actorul Constantin Ramadan a fost trezit de un telefon aproape de miezul nopții. Recunoscu glasul unui prieten din tinerețea îndepărtată.

— Costică, iartă-mă că te deranjez cu o rugăminte. Frate Costică, ești în comisia de primire a candidaților la Institutul de Artă Dramatică?

— Nu știu, bădie. Nu s-a hotărât încă…

— Eu știu: ești numit în comisie. Și cine crezi că se prezintă la examen? Petrișor al meu. A reușit, în sfârșit, să termine liceul și vine să înceapă ucenicia într-o carieră strălucită, aidoma lui Nottara. Îți amintești ce talent are?

După o matură chibzuință, răspunse în doi peri:

— Păi, eu nu l-am mai văzut de când era în fașă. Avea cinci sau șase luni.

— Așa! Așa! Imaginează-ți cât a progresat în douăzeci și trei de ani! Dar știi, frate Costică, așa ca la viile din Huși, cât e de nobilă vița și tot îi mai trebuie și araci să o susțină. Este? Și gardul are nevoie de stâlpi de protecție. Este? Și dacă va reuși la examen, te invit la cules la mine. Avem un rod anul acesta…

— Dacă are aptitudini, va reuși.

— De aptitudini să nu mai vorbim. Vără-miu a spus că Petrișor are o voce… Și e frumos!… Voinic ca un munte. Și are și personalitate. Nu avem actor ca el!

A doua zi, Ramadan mai primi un telefon, iar în ajunul examenului, altul. Când a fost anunțat Petrișor Penaru, Ramadan înlemni, cerând cu privirea scuze colegilor din juriu. Dar trupul pipernicit al candidatului era depășit de vocea sa

ascuțită, ca un lătrat sau ca un magnetofon dereglat:

— Bu… bu… bună zi… zi… ziua!

Pe deasupra mai era și bâlbâit, încât maestrul se abținu cu greu să nu-i spună din prima clipă „La re… re… re… revedere!

— Se apropie cu blândețe de junele nefericit inspirat în alegerea scenei:

— Mata, drăguță, ai un defect de dicție…

— Mă bâl… bâl… bâlbâi nu… numai când sunt e… e… e… emoți… emoționat…

Ramadan încercă să-l liniștească și să-l îndemne să renunțe la o meserie spre care nu avea predilecție.

— Actorul e tot timpul emoționat. La fiecare spectacol, dragul meu.

— Eu am un si… stem… Da… dacă țin un crei… crei… creion în gură nu… nu… mă bâl… bâl… bâl…

— Bine dragul meu, dar pe scenă, nu vei putea apărea cu un creion în gură. Cum va putea Romeo să-i facă declarație iubitei sale cu un creion în gură? Sau Cezar apărând în fața Cleopatrei cu un stilou între dinți… Fie chiar cu pastă.

— Me… medicul a spus că în ze… zece ani mă vi… vi… vindec!

Maestrul exasperase. Colegii din juriul de examinar abia își stăpâneau râsul.

— Cam multișor, iubitule. Crezi că scena poate aștepta atâția ani? Și încă ceva… Ai pe față și pe frunte o cicatrice…

Tânărul preciză impertinent, lipsit de orice modestie și obiectivitate:

— E din co… co… copilă… copilăriee… Am că… căzut din pe… prun!

— Bine, pricep. Dar trebuie să înțelegi și tu că nu vei putea apărea pe scenă cu o asemenea urmă.

— Dar eu voi ju… ju… juca fă… fără să se… vadă din sa… sală… voi ju… juca din pro… pro… profil!

Peste câteva zile, maestrul Ramadan primi și ultimul telefon de la Huși:

— Îți mulțumesc, frate Costică. Știu că te-ai zbătut să reușească. Dar, probabil că a fost o lucrătură. Îți dai seama că de pierdut nu va avea decât teatrul. Nu-i nimic! N-am pierdut speranța, la anul vom încerca din nou, că până la urmă talentul adevărat triumfă. Câte n-ai tras și tu până să ajungi actor mare?! Scara gloriei e anevoioasă!

Urmă o pauză lungă la telefon. Ramadan înțelese ce se întâmplă la celălalt capăt al firului:

— Hai, vorbește mai repede, dragă Petrișor. Că mâine dimineață am matineu, bre băiete!

O cămilă la loterie

Cu doi dansatori din Asia am vizionat în timpul Festivalului un spectacol, în care juca și regretatul actor Ion Radu. În pauză și după spectacol.: l-am vizitat pe actor. Acesta a doua zi mă chestionă:

— Le-a plăcut?

— Fii fericit! Ți-au promis un cadou!

Și Ion Radu, frământat de nerăbdare și curiozitate, aștepta, aștepta. Iată că într-o bună zi sosi o scrisoare. Actorul află că „surpriza” i-a fost expediată de două zile. Și când se afla la o repetiție. A fost chemat la telefon.

— Cine e, mă rog?

— Aici vama poștei. Ați primit un cadou.

Ion Radu îmi luă vorba.

— Când pot să-l ridic?

— Chiar și astăzi. Imediat.

— Ce sunt: fructe, bibelouri de fildeș? Statuete?

— Nu, o cămilă!

— O. ce?

— O cămilă, tovarășe.

— Cum o cămilă? De porțelan? De bronz?

— Nu. O cămilă în came și oase. Și vă avertizăm că trebuie să plătiți transportul: 1943 de lei.

Ridicați-o imediat. Întreținerea vă costă 298 de lei pe zi.

Scăpă receptorul din mână. Alergă la mine. Mi se destăinui cu vocea tremurândă:

— M-am ars! Știi ce mi-au trimis?! Vezi că nu ghicești? O cămilă! O cămilă vie, care consumă 298 de lei pe zi, cât primește Val pe un spectacol la Municipal. Și ce însemnă Val, pe lângă o cămilă…

Mă prefăcui liniștit și de loc surprins.

— Bravo! A dat norocul peste tine!

— Noroc? Vecinii nu-mi dau voie să țin o pisică, un câine, un porumbel dormite o cămilă…

— Ai scăpat bine.

— Cum bine? Glumești?

— De loc. Puteau să-ți trimită un tigru de Bengal. Un leu, sau o girafă. Gândește-te. Trebuia să ocupi trei etaje să-ncapă girafa… O hrăneai cu ajutorul liftului, la etajul trei…

— Și ce să fac cu cămila?

— Te plângeai de tramvai. Călătorești cu ea. Poate este cu două cocoașe, și deci de mai multe locuri.

De nu-ți place, o tragi la loterie. Sau o schimbi pe un aragaz cu două ochiuri, dacă are o cocoașă, și cu patru ochiuri dacă are două cocoașe! Cred că au fost atenți și ți-au trimis una cu două cocoașe.

Ton Radu mă imploră:

— Salvează-mă! Fă cu ea ce vrei! Și să nu spui la nimeni!

— M-am dus la Vama Poștei (nici azi nu știu unde e această instituție…) și am venit cu o soluție.

— Poți să o depui la Consignația. Sau să faci o declarație prin care o donezi Circului de Stat.

În zece minute, declarația a fost scrisă (o am și astăzi la muzeul meu de farse). Renunța la cămilă, cu condiția ca Circul să-i plătească transportul și întreținerea.

Au trecut câteva săptămâni și, pe când eram în fața teatrului cu Ion Radu, fericit că a scăpat, în sfârșit, de cămilă, m-am întâlnit „din întâmplare" cu un prieten care „venea" din Banat. Prietenul îmi spuse printre altele:

— Am venit din nou la București să cumpăr pentru orezăria noastră o altă cămilă. Ne trebuie musai la orezărie. Are spor la lucru. Nu mai ai o cămila de vânzare?

Ion Radu sări ca ars de pe banca de alături:

— O cămilă? Și cât costă o cămilă? Cât plătești pe ea?

Prietenul, după sfatul meu, îl lămuri:

— Cu o cocoașă 25 — 30.000, cu două cocoașe, de la 50.000 în sus.

Actorul mă întrebă halucinat:

— Câte cocoașe avea cămila noastră?

— Două, nu ți-am spus? Două cocoașe!

Timp de trei zile n-a mai scos o vorbă, de supărare. În schimb, socotea atent câți bani ar fi câștigat în zece ani, dacă în fiecare lună ar fi primit în dar o cămilă cu două cocoașe…

Un accident neînregistrat

Eram la prima mea piesă, „Se risipește ceața", prin anul 1951. Aveam de înfruntat argumentele unui întreg consiliu artistic. La discuție participau maeștri ai scenei și actori ca: Maximilian, Vraca, Șahighian, Ramadan, Ronea, Sergiu Dumitrescu.

Discuția era extrem de animată și contradictorie, mai ales cu privire la destinul unui personaj, un șofer.

În dulcele grai moldav, Ramadan mă sfătui cu multă generozitate:

— Nu-l omorî, bre. Vai de tinerețile sale. E păcat!

Maximilian trecu cu totul de partea bădiei Costică. Pe o poziție intransigentă se situau Vraca și Șahighian.

— Trebuie… Cere acțiunea piesei.

Uluirea mea a crescut datorită părerii de.com promis a lui Sergiu Dumitrescu.

— Ascultă-mă pe mine, procedează așa și vei obține surpriza dramatică, și spectatorul nu va pleca de la teatru cu amărăciunea unui deces pe scenă. Dar nu trebuie să scape nici teafăr șoferul vinovat. Pricepi?

— Nu! mărturisii cu sinceritate.

— Rănește-l! Asta-i soluția.

Dar se opuse Geo Maican:

— Nu-i recomandabil. Personalul va rămine suspendat. Nu trebuie să-i dăm spectatorului rezolvarea tuturor soluțiilor…

Discuția a continuat până târziu, alături de teatru cu Rogalski, Geo Maican și Ronea. Ba, au intervenit ceva mai târziu și Bălțățeanu, Ghiță Câmpeanu, Napoleon

Crețu și Sandu Sticlaru.

Ghiță limpeanu, cel care urma să joace rolul șoferului, avea argumentul hotărâtor și definitiv:

— Fă ce vrei cu el, te rog eu. Dacă nu, pierd tramvaiul. Fă ceva în actul întâi, fiindcă vreau să fiu liber după actul al doilea.

Iată ce m-a îndemnat să-l sacrific pe șofer în actul al doilea. Am băut un păhărel pentru dispariția lui prematură și către miezul nopții l-am condus pe Bălțățeanu acasă. Pe scară, l-a întâlnit pe bădia Ramadan, căruia interpretul magistral al lui Hagi Tudose i-a șoptit:

— Să știi că Tăutu l-a ucis pe șofer!

— Rău, bre omule, era atât de tânăr…

Aceste cuvinte au fost auzite de câțiva figuranți și actori mai tineri care ieșeau de la spectacol.

Iar eu, chiar în aceeași noapte, am primit un telefon de la Ramadan:

— Mi-a spus Bălțățeanu… Nu-l omorî… E păcat, crede-mă pe mine…

A doua zi, la o ședătoare literară. Susținută de actori și poeți, am întâlnit pe multregretatul Mihai Popescu, trecut și el în camera de ceață de alături, pe George Buznea, și alții care ni-au cercetat îndelung și m-au dojenit prietenește:

— Bine c-ai scăpat teafăr!

— ?!

— Dar el cum e?

— Care el?

— Șoferul. El ți-a dat volanul, și tu ai condus mașina fără să te pricepi. Și copiii lui au murit în mașină.

— Nu înțeleg nimic!

— De ce te prefaci? Tot orașul vorbește. Nu trebuia să iei volanul în mână, mai ales că și Ramadan te-a prevenit.

M-am răzbunat: chiar a doua zi l-am scos pe șofer din piesă. Dar nimeni nu a aflat că piesa nu s-a jucat până astăzi. În schimb, unii mi se adresează la fel de curioși:

— Cum a fost cu accidentul de mașină, când l-ai supărat pe Ramadan și-ai ucis un șofer cu întreaga sa familie?

Mai tare ca Josefini

Însoțeam piesa „Ecaterina Teodoroiu", cu un teatru din provincie, în turneu prin țară. Punctul nostru de atracție era nenea Pârvu, suflerul, cu venerație deosebită numai pentru numerele de iluzionism. Spunea admirativ: „Da, asta-i artă!" De aceea, hotărârăm cu actorii să-i prezentăm un număr specia! pregătit. Mai întâi, cineva i-a sustras din sacoșă trei ouă. Căci avea meteahna pe unde treceam să-și procure ouă proaspete, „pentru voce".

Am făcut pe fiecare cu câte un X cu creionul și apoi. E-am ascuns: unul în buzunarul unui palton, altui într-o pălărie, și pe al treilea într-un pantof.

Actorii l-au montat, și după un sfert de oră nenea Pârvu veni plin de entuziasm în compartimentul nostru. Mi se adresă cu emoție vădită și respectuoasă în glas:

— Vă pricepeți la iluzionism?

— Puțin, răspunsei cu o modestie vizibil pre făcută.

— Faceți-ne și nouă ceva!

Mă lăsai greu convins, dar la urmă cedai:

— Aveți niște ouă?

Cineva propuse:

— Are nenea Pârvu! Are pentru voce…

— Adu-ne trei ouă…

Ezită:

— Dar fără ouă nu se poate?

— Nu! Peste două minute le capeți înapoi.

După ce aduse ouăle, îl rugai să facă un X cu creionul pe fiecare ou. Apoi deschisei fereastra, recomandându-i:

— Aruncă-le, câte unul, afară!

— Nu se sparg?

— Puțin… N-ai spus că te pricepi la iluzionism?

După ce aruncă primul ou, îmi spuse cu spaimă în glas:

— S-a spart. Pe cuvânt că s-a spart!

— Bravo! Ai perspicacitate lăudabilă. Aruncă și restul!

— Toate s-au spart!

— Ți se pare, nene Pârvu! Dă mâna încoace. Așa, acum condu-mă la ele. Dar gândește-te atent la locul unde s-au spart!

Ducându-mi mâna la frunte, căzui destul de reușit într-un fel de transă și de fapt eu îl conduceam pe nenea Pârvu, care cu lacrimi de emoție scotea pe rând ouăle: din palton, din pălărie și din pantof.

Obosii, întrebai:

— Au semnul pe ele?

— Au, pe cuvântul meu că au! Tii, ești mai tare ca Iosefini!

Mă îmbrățișă, mă adulă, mă chestionă cu interes.

— Eu aș putea oare să fac?

— Încearcă!

Și nenea Pârvu, acum inițiat, arunca ouăle pe fereastră, spre disperarea controlorului, care încerca să-l oprească. Nenea Pârvu, superior, îi râse în nas:

— Priviți-l! își închipuie că ouăle s-au spart! Dă mina încoace! Așa, acum condu-mă la ele. Dar gândește-te atent la locul unde au căzut…

Și nenea Pârvu, cu controlorul de mână, inspectă disperat întregul compartiment. Dar nici urmă de ouă. Acum râdea controlorul și ne întrebă în șoaptă:

— Totdeauna aruncă ouă pe fereastră?

— Nu. Doar vinerea între 2 — 4, după-amiază!

Exasperat, nenea Pârvu apelă la ajutorul meu:

— Ce să fac? Nu pot să le găsesc!

Abia stăpânindu-mi râsul, i-am răspuns supărat:

— N-a reușit din cauza dumitale!

— De ce, mă rog?

— Ai aruncat ouăle în contra vântului. Pricepi? Eu ți-am spus să le azvârli în direcția vântului. Vrei să mai repetăm o dată? Mai adu trei ouă.

Dar nenea Pârvu m-a refuzat categoric și definitiv.

Mai avea o mare nedumerire, pe care o acordă efectului meu de iluzionist:

— E strașnic totuși. Din sacoșă am scos trei ouă, și acum la numărătoare îmi lipsesc șase. Nu m-aș mira acasă să găsesc patru ouă în plus…

Dar vă asigur, nu a găsit niciun ou în plus, pe cuvântul meu.

Darul de neuitat

Cu bădia Camilar și cu alți scriitori, după o ședătoare literară într-un orășel din nordul țării, vizitarăm un muzeu proaspăt inaugurat. Bădia se entuziasmează în fața mai multor piese, dar mai ales întârzie cu admirație în fața unei pietre de măcinat, a unei râșnițe primitive:

— Câtă măreție! Ce mâini de aur au făurit-o! O întreagă istorie geme în ea…

M-am adresat directorului muzeului:

— Mai aveți asemenea pietre?

— Încă trei!

— Faceți-i una cadou maestrului Camilar.

— Cu plăcere. Dar piatra cântărește vreo cincizeci de kilograme.

— Face! Îl vom ajuta și noi!

Și când — bădia Camilar se aștepta mai puțin, directorul declară cu emoție și solemnitate:

— Maestre Camilar, observând cu bucurie cât de mult ați admirat această piatră, vă rugăm să o primiți, ca o mică atenție din partea muzeului nostru.

Bădia, luat pe nepregătite, abia răspunse, cu emoție, dar cu vădită îngrijorare medită cum va transporta „mica” atenție. Îmi șopti:

— N-ar fi bine să le spun că voi trimite pe altcineva să o ridice?

— Nu se poate. Ar afecta pe donatorii atât de generoși.

— Dar are patruzeci de kilogramel

— Nu. Cincizeci de kilograme în cap!

La ieșirea din muzeu, bădia căra piatra enormă. Îl ajutam și noi, mai mult încurajându-l cu sfaturi prietenoase și extrem de utile:

— Luați-o mai de sus!

— Mai bine de jos!

— Mai bine în spate! Voinicește!

Bădia gemea mai greu ca istoria, dar cu chiu cu vai o aduseserăm la hotel. O urcarăm la etajul doi.

Înainte de cină trecui cu un prieten, profesor de istorie, să-l luăm pe bădia Sebiu

la restaurant. Profesorul, montat de mine, se opri în fața pietrei:

— De ce ați luat-o?

Bădia răspunse autoritar și competent:

— Are câteva sute de ani!

— Aș! Nici treizeci de ani. Și măcar nu-i veri stabilă. Pe toate străzile găsiți așa ceva.

Romancierul se înfurie de-a binelea.

— Așa! Voi lăsa-o aici, la hotel! O voi ascunde sub pat la plecare.

Și s-a ținut de cuvânt. Eram gata să ne urcăm în avion, când cineva de la aeroport se îndreptă respectuos spre grup.

— Maestrul Camilar? Aveți de achitat această notă pentru bagaj. Poftiți!

Bădia încremeni, dar se ivi și directorul muzeului

— Maestre dragă, ați uitai piatra la hotel ! Noroc că am trecut să vă mai aducem una și am găsit-o și pe cea veche! Le-am și urcat în avion pe amândouă! La un loc au nouăzeci și opt de kilograme. Dacă veniți pe aici, v-am mai pregătit o surpriză. O piatră de moară veritabilă. Peste două sute de kilograme!

După cum vă imaginați, bădia nu a mai trecut niciodată prin orășelul din nordul țării, de teama surprizelor ! Dar a primit piatra prin poștă... Și încă un amănunt. Bădia Sebiu a lăsat pietrele la aeroportul Băneasa, dorind să le părăsească pentru totdeauna. Dar n-a fost așa. Din două în două zile, cele unul din grupa noastră îți schimba vocea la telefon:

— Aici aeroportul Băneasa. Vă rugăm să vă ridicați coletele, altfel…

La mare

Actorul atât de simpatic Emil Y., cu corpul său atletic, cucerise întreaga plajă de sex opus. Totuși mi se destăinui cu tristețe:

— N-am și eu norocul altor actori să se îndrăgostească și o actriță străină de mine!

Sui spulberăm decepția, am transformat ad-hoc pe un prieten cu soția în turiști cehoslovaci și încă actori din Praga. Acest eveniment s-a petrecut pe plajă în fața a sute de „spectatori" aflați în apropiere. Bineînțeles, în timp ce Emil Y. Încerca să discute cu cei doi cehi, publicul din jur râdea la scenă deschisă. Actorul nostru se simți obligat să intervină:

— Hai, plecați odată și nu vă mai îmbulziți, n-ați mai văzut străini?

Emil era de-a dreptul copleșit cât de cunoscută îi era creația și la Praga. Hotărî să-i viziteze acasă.

Se făcură fotografii, și seara le-a oferit o masă prietenească la Cazinou. Întreaga după-amiază și-a pregătit discursul în limba franceză, iar seara, îmbrăcat în negru, aranja masa pavoazată cu steguleț române și cehoslovace.

Emil toastă plin de o covârșitoare emoție, dar cu multă prestanță, pentru prietenia dintre actorii țărilor vecine, iar amicul meu răspunse într-o cehă improvizată și extrem de pitorească. Cineva traducea, în timp ce Emil ascultă

sârguincios cum îi era prezentată adevărata sa personalitate artistică.

Ba, constată plin de înaltă filosofie:

— Extrem de bine vorbește. Și acum observ că ceha are unele cuvinte care seamănă cu ale noastre!

Apoi îl mustră pe un regizor din apropiere, care venise, din fantezie, îmbrăcat în șort la banchet:

— Ce faci, domnule? Ne-ai compromis teatrul pentru o mie și unul de ani. Ține cel puțin picioarele sub masă, să nu te vadă cehii…

Atmosfera se încălzi, devenind chiar cordială. Emil. Dintr-un exces de galanterie, oferi actriței o salbă de stoici în valoare de peste cinci lei și jumătate.

Totul mergea strună. Dar prietenul care juca rolul actorului ceh se cam întrecu în păhărele, băute și cam în grabă, deoarece noaptea avea tren care să-l ducă la București, și deodată, agasat că nu vine ospătarul, îl apostrofă cu vehemența în cea mai neaoșă limbă românească:

— Hai, bătrâne, adu mai repede bateria, că ne uscam aici! Dar cu gheață…

Emil înmărmuri. În zadar încercai să repar situația:

— Ce te miri ușa?

— Păi… vorbește românește… N-ai auzit?

— Ei, vorbește… A învățat și el puțin românește de când așteaptă să vină bateria. Are memorie. Și apoi a venit de trei zile în România…

Dar nu s-a prins. Alb ca varul, Emil plecă de la masă. Abia peste o lună vorbi cu noi. Primise o scrisoare de la Praga (tot de noi ticluită și expediată), în care actorii îi reproșau faptul că a plecat de la masă fără să-și ia rămas bun…

— Voi mi-ați făcut-o! De ce nu mi-ți spus că actorul o rupea atât de bine pe românește? Cum să o repar acum?

— Scuză-te printr-o scrisoare.

A expediat cea de a paisprezecea scrisoare pe adresa fictivă, dar încă nu a primit niciun răspuns.

El continuă să scrie și azi, iar fotografia cu actorii cehi mai stă în avizierul teatrului.

Mănușile

Am un prieten, foarte bun și ca om, și ca proza tor. Un singur lucru mă supără la el: umblă veșnic cu mănuși. Dacă s-ar declara un incendiu sau un naufragiu, el nu s-ar salva fără mănuși.

Pe când ne aflam în redacție, am dat un telefon la el acasă.

— Nu vă supărați, casa scriitorului Traian Burlacu?

— Da. La telefon e soția.

— Comunicați maestrului să treacă pe la Fondul Literar; a uitat să semneze statul când a încasat ieri banii.

Soția, ca toate soțiile, a sărit ca arsă:

— Câți bani a încasat?

— Să mă uit în bonier… Da, 5432 de lei!

După câteva clipe, prietenul meu Burlacu a fost chemat grabnic acasă; locuia la o sută de metri de redacție. A revenit însă abia peste o oră. Era vânăt de mânie. Ne spuse în explozii:

— Au greșit cei de la Fond și au anunțat familia că am ridicat niște bani. Să-mi ia casa foc nu alta.

Abia am reușit să-mi conving soția că a fost o eroare. Și acum îmi vâjâie capul.

L-am lăsat să se aștearnă pe lucru. Dar condeiul se împotmoli pe hârtie. Și după preț de două ore, am dat iarăși un telefon acasă:

— Nu vă supărați, casa scriitorului Traian Burlacu?

— Da, răspunse soția încă supărată. Cine e?

— Aici Fondul Literar. Soțul dumneavoastră a fost acum o oră la noi…

— Pentru ce?

— A uitat ieri să semneze un ștat de plată…

— Cât a încasat? întrebă vocea aprinsă de mânie.

— Să mă uit în bonier… Da, 5432 de lei…

— Și?

— A venit acum o oră și a semnat ștatul de plată, dar, probabil din grabă, a uitat mănușile la noi.

— Da, da, o să vină să le ia!

În câteva secunde, am ascuns mănușile prietenului Burlacu, chiar în clipa când era chemat la telefon.

Vorbea enervat:

— Unde am fost? În redacție. Cum? N-am plecat nicăieri. Să vin acasă? Bine, vin.

Își căută din priviri mănușile. Nu le zări.

— Numai puțin să-mi caut mănușile! Cum știi tu unde sunt? Perfect. Voi fi acasă în câteva clipe.

Ne spuse din prag:

— Mă cheamă acasă că mi-am uitat mănușile. S-a obișnuit și ea cu meteahna mea. Mă întorc într-un sfert de oră!

Dar nu s-a întors nici într-o oră, nici în două, nici în trei, ci abia peste două zile. De atunci nu mai umblă cu mănuși, ci cu un plasture pe față.

Dar nu pentru veșnicie.

Cuvântul dulce

Eram cu actorul P.S. de la Teatrul Armatei de pe vremuri, când se prezentă un tânăr cu o imensă coafură, specifică anului 1958, și se adresă tragedianului cu o politețe perfectă:

— Maestre, aș dori să vă cer un sfat.

La cuvântul „maestre", prietenul meu mai în etate se îmbujoră de neascunsă plăcere. Îmi strecură:

„Iată un tânăr bine educat. Ce frumos spune «maestre». Merită să-l ajuți Un tânăr cu cuvântul dulce!”

— Te rog, sunt gata să-ți sar în ajutor!

— Vreau să vă consult dacă am talent să mă prezint la Institut. Vă recit o poeziei

Ne-am retras toți trei la sala de repetiție. Tânărul recită ca o morișcă. Al cărui dispozitiv de oprire era defect.

— Cum a fost, maestre?

Prietenul meu, măgulit la mod plăcut ia auzul aceluiași cuvânt, se porni să-l ajute, îi recită poezia de patru ori, dar candidatul nu prindea nimic. Puțin iritat și ca să curme penibila situație, tragedianul îl invită la o bere la restaurantul din apropiere. Ne-am așezat la masă.

— Maestre dragă, puteți să-mi mai explicați o dată?

După ce îmi șopti în surdină: „E ca o cizmă de talentat, dar nu vreau să-l descurajez. E atât de manierat! porni o lecție de recitare.

— Dragul meu. Ești dotat! Trebuie să ții însă seama la punctuație… Să-ți dozezi respirația. Să fii natural.

Băurăm halba de bere și mai comandai și eu un rând.

— Ascultă cum o recit eu. Fii atent cum intonez.

Cum îmi schimb glasul cu fiecare personaj…

Începusem să învăț și eu poezia pe de rost, ba chiar și ospătarul, dar candidatul, cum deschidea gura, turuia monoton și agasant.

— A fost mai bine, maestre?

Oftând, amicul meu, asudat și plictisit, se stăpânea cu o voință de fier, străduindu-se să surâdă bonom și binevoitor:

— Da, dragul meu. Dar trebuie să mai repetăm până la perfecțiune. Fii atent cum o recit eu!

Deodată, tânărul explodă:

— Maestre! Maestre !

Prietenul i se adresă îngăduitor și atent:

— Da, dragul meu, ce vrei să-mi spui?

Tânărul se scuză:

— Nu. Nu pe dumneavoastră v-am strigat, ci pe ospătar. Așa am eu o vorbă, maestre. Alo, maestre cu țigările!

Prietenul plăti și plecă grăbit. Îmi șopti printre dinți:

— După ce n-are talent, mai e și obraznic! Îl ucid pe cine îmi mai spune maestre.

— Am înțeles, maestre.

— Ei, când spui tu e altceva!

Poșta redacției

Prin 1940, la o revistă literară din Dorohoi, poșta redacției era iscălită de un pseudocritic, un individ insensibil, acru, agramat și de o incultură dezarmantă. Ne-am hotărât să-i trimitem una din cele mai cunoscute poezii ale marelui poet

italian Giuseppe Ungaretti. Intitulată „Luna. Semnând-o doar cu inițialele G.U. Peste două săptămâni, am citit răspunsul la Poșta redacției.

„G.U.: Recunoaștem în dumneata un tânăr și grăbit debutant care bâjbâie încă pe drumul spinos al liricii. Poezia *Luna* însă nu e reușită. Ce înseamnă „Fulg de cer luna-n asfințit?" Eu până în prezent nu am văzut în noi în Dorohoi ca vreodată cerul să aibă fulgi sau pene, poate o fi în orașul dumitale… Reproduc strofa a doua (noroc că e și ultima) spre a dovedi o mostră de felul cum nu se scrie o poezie:

Și palidei ce-i vor spune oare
lilieci de pe ruinele teatrului.
În vis acele capre,
și printre frunze arse ca în fum nemișcat
cu neîntreruptu-i cântec de cristal
o privighetoare?

Nici la Pomârla liliecii și caprele nu vorbesc cu luna. Mai reușită e comparația cu privighetoarea, dar unde ai văzut cântec de cristal? Nu te descuraja, mai încearcă. Dacă ai timp, treci pe la redacție să vorbim mai pe îndelete. Dacă n-ai timp, scrie-mi cine ești și adresa, să-ți trimit sfaturi prin corespondență".

Și i-am răspuns în scris, dar nu personal, ci într-o revistă a vremii, printr-o scrisoare deschisă. Iată și conținutul:

„Dragă maestre, eu sunt un poet italian și mă numesc Giuseppe Ungaretti, născut în anul 1888. Ultimul volum *Il sentimento del Tempo* l-am publicat la Firenza în 1934, în care se află și poezia „Luna (tradusă de Alexandru Marcu) având astfel satisfacția să poată fi citită și de dumneavoastră. Regret că prețioasele sfaturi nu le mai pot folosi, deoarece voi fi propus pentru premiul Nobel. Cred că după succinta, dar prețioasa dumneavoastră critică, prestigiul meu va fi iremediabil zdruncinat și va influența în mod nefavorabil comisia de premiere. Sper însă că judecata de valoare nu este definitivă și mai pot nădăjdui o reabilitare, solicitându-vă pe această cale să interveniți pe lângă liliecii și caprele din Pomârla măcar pentru examenul decisiv al premiului, să certifice la notariat că au avut o conversație, chiar fugară, cu luna în prezența dumneavoastră. Vă mulțumesc că ați găsit și ceva bun: privighetoarea, rămânându-mi să mai reflectez asupra cristalului, de aceea vă rog să-mi comunicați cum cântă privighetoarea la Dorohoi, spre a nu risca un rezultat negativ la marele premiu. Vă promit în continuare că nu mă voi descuraja și voi mai încerca să public versuri, sperând ca în curând unele să aibă nesperata fericire de a lua drumul tiparului cu distinsa dumneavoastră aprobare și apreciere. De aceea, ca pământul uscat de seceta, aștept ploaia binefăcătoare a sfaturilor dumneavoastră competente…!"

Istoria literari n-a consemnat până astăzi dacă eruditul critic a legalizat la notariat convorbirea liliecilor și caprelor din Pomârla cu palida lună…

Sugestia

M-am întâlnit pe Magheru cu un foarte bun prieten și unul dintre cei mai talentați poeți ai generației.

— Bem o cafea?

— Bem!

Și am intrat la un restaurant central. Bineînțeles că din discuție în discuție, cafeaua a continuat cu o friptură, și friptura cu o baterie la gheață. Către miezul nopții, prietenul meu tresări:

— Nae, cum să-ți spun, nu am un leu la mine…Ba. Să nu mint, cinci lei, minus banii pentru țigări!

Mă prefăcui stupefiat:

— Auzi, coincidența, nici eu n-am o lețcaie…Ba, să nu mint, un leu de tramvai…

— Ce ne facem?

— Am o soluție. Dă nu telefon la acest număr. Dar sună cât mai mult, verișorul meu doarme în altă cameră. Îi spui situația și vine să ne salveze!

Prietenul strângea fisa în mână ca pe ultimul colac de salvare. Verișorul meu era plecat la mare, știam că nu va răspunde nimeni, dar obținui suficient timp să discut cu ospătarul:

— Fă-mi nota!

— 168 de lei și 30 de bani.

— Poftim, ai două sute. Când vine prietenul meu, îți voi da două hârtii goale. Pricepi? îmi vei da restul, și eu am să ți-l donez. E clar? Și acum semnează nota! Am mai pățit-o cu un ospătar, care într-o situație similară a plecat și a lăsat pe altul să mă încaseze din nou…

— Mă cunoașteți?

— Tocmai de aceea! Semnează nota. E în regulă.

Prietenul meu s-a întors negru la față. Abia vorbea:

— Am sunat o jumătate de oră. Și nimic.

Mă prefăcui și eu amărât, în panică.

— Auzi, dragul meu. Am găsit salvarea. Am făcut și hipnotism. Îl voi sugestiona pe ospătar. Ai două hârtii goale? Bine. Rupe-le din carnet. Suntem salvați. Scrie pe ele o sută de lei…

Prudent, prietenul se eschivă:

— Nu. Scrie tu. Tu te pricepi la hipnotism.

— Scriu. Dar te rog să te gândești și tu că sunt o sută de lei. Și ca să treacă fluidul prin mine, apasă-mă cu genunchii pe sub masă și strânge-mă de mână. Să facem repetiției E perfect.

Chemai ospătarul și îi cerui nota. Și, culmea, pentru prima oară sumele erau aceleași: 168 lei și 30 de bani. Scosei din portofel cele două hârtii și i le întinsei calm. În acest timp, genunchii prietenului meu mă apăsau ca la naufragiu. Mă strângea de mână, ca un disperat. Fața i se congestionase și gândea, gândea cu ochii închiși. Răsuflă doar când auzi vocea ospătarului.

— Aveți rest 31 de lei și 70 de bani…

Cu un semn de eleganță îi oferii restul.

— Vă mulțumesc!

Prietenul mă privea uluit.

— Dar ce o să facă mâine când va preda banii și va observa că sunt două hârtii goale? Zic să trecem dis-de-dimineață să-i aducem banii… E drept?

— Dragul meu, cred că sugestia va continua și la responsabil. Șocul imprimat de noi a fost extrem de puternic.

Bunătatea prietenului nu cedă.

— Mâine îi vom aduce banii. Și acum, fiindcă am trecut prin mari emoții, hai la Parc să ne revenim, să mai bem un șpriț. Privește: mai am foi în carnet. Zic să-l invităm și pe Nasta.

Dar după cum vă imaginați, eram mult prea obosit pentru a mai putea repeta experiența.

Între poezie și O.R.L.

Prietenul meu, poetul Bibi Tudor (numele adevărat nu-l destăinuiesc din cauza cititoarelor), are o convingere fermă: „femeia de pe timpul când purta frunză de viță și până la fâș-fâșul modern a fost, este și va fi cucerită de poezie.” În virtutea acestui considerent personal este veșnic îndrăgostit. Bine înțeles, dragostea sa nu lasă urme, la fel ca și pojarul… Ne aflam în săptămâna poeziei, într-un orășel din apropierea Capitalei, în mare concurență de public cu echipa de fotbal Progresul.

După șezătoare, o masă tovărășească, la care poetul meu se îndrăgosti profund și definitiv pentru a șasea oară în acea zi… îmi destăinui cu lirism în glas:

— Cu fata cu ochii negri aș vrea să dansez!

— S-a făcut! Am s-o conving să danseze.

Fata cu ochii negri era o adeptă a poeziei și primi. O sfătuii cu multă precauție:

— Vă rog însă să vorbiți cât mai tare?…

— Din care cauză?

— Poetul Bibi nu prea aude!

— Atât de tânăr?

— Aș. Are peste patruzeci și opt (nu avea atunci decât treizeci și șapte de ani.) Dar mai poate dansa…

— Cum ține tactul?

— După mâna tobosarului! De aceea să-l lăsați cu ochii numai la muzică…

Peste câteva clipe, aterizai la poetul tulburat, care pătimea în cel de al optsprezecelea minut ai neîndurătorului său sentiment. I-am strecurat:

— Dansează! Dar te-a rugat să privești numai tu orchestra. Logodnicul ei este la tobă!

Când începură dansul, din cauza tobei, prietenul meu nu auzi numele fetei.

— N-am auzit bine!

— A, da…

Și fata vorbea, de se auzea în toată sala. Ba, îi făcu și un compliment de-a dreptul răsunător:

— Dansați bine. Nici nu se cunoaște că aveți 48 de ani.

În pauză, asudat leoarcă. Bibi mi se destăinui:

— Drăguță, drăguță, dar din care cauză vorbește atât de tare?

— Nu știi sau te prefaci? Numai surzii vorbesc tare.

— E surdă! Sărmana! Oare nu se supără tobosarul dacă o mai dansez?

— Tine-o cu spatele la orchestră!

Urmă o scenă care ar fi egalat o întâlnire între Romeo și Julieta la O.R.L. Strigau amândoi, de se auzea până la raion.

— Vă place să dansați spre orchestră?

— Pentru dumneavoastră. Și pentru tobosar! insinuă eu puțină gelozie în glas, de se auzea până la regiune. În sfârșit, idila a fost completamente compromisă. Fata mărturisi. După plecarea scriitorilor, unui grup de prietene:

— Sărmanul! Scrie frumos, dansează bine, dar păcat că e surd și, pe deasupra, își mai fură și din etate. Spunea că are 37 de ani; probabil 37 de ani de când scrie poezii…

Iar Bibi ne declară în mașină:

— Surdă, dar are gust: i-au plăcut poeziile mele.

Și știți câți ani mi-a dat? 26 de ani! Aș mai fi dansat, dar prea se uita tobosarul la mine. Ce să fac? De la frunza de viță și până la fâș-fâș, femeile, chiar și surde, adoră poezia. Dar cum naiba mi-o fi auzit versurile când le-am citit?

Puterea voinței

Criticul și traducătorul A.B. se destăinuia în holul Pelișorului lui Tudor Vianu:

— Maestre dragă, eram în anul patru la medicină, când am prezentat la Viena o comunicare deosebită. Vindecarea unor defecte de ordin senzorial prin autosugestie și voință. Am încercat cu un surd. Dar cu o condiție: surzenia și nu fie congenitali…

Simpaticul traducător, care spunea despre sine că l-a tradus pe Verlalne atât de magistral în românește, încât Academia Franceza e dispusă să-i traducă lucrarea în limba lui Voltaire… ne-a căzut în plasa unei farse celebre. Chiar a doua zi am convins pe un pictor din Timișoara, sosit cu soția la Pelișor, să se declare surd, dar nu din naștere… întâlnirea a avut loc la dejun. Iar criticul A.B. îi propuse cu fermitate:

— Daci ai voință, te fac să auzi! Totu-i să-mi urmezi sfaturile disciplinat. Mâine dimineață va avea loc prima ședință, în camera dumitale.

Criticul și pictorul, presupus surd, începură cu entuziasm tratamentul. În timp ce noi ascultam înghesuiți alături, în bibliotecă. Metoda era simplă și peripatetică. Ei se plimbau în jurul mesei. Criticul striga din toată forța plămânilor: „Aud bine”, „Aud

și mai bine". „Aud foarte bine", iar pictorul repeta cu glasul scăzut și disciplinat. După trei ședințe, criticul răgușise, dar ne mărturisi:

— Merge strună! Aude mai bine cu 14%!

După șase ședințe, criticul extaziat ne informă:

— Nesperat de bine! Aude cu 20% mai clar!

Noi, abia stăpânindu-ne hohotele de râs, ne prefăceam uimiți.

— Da. Mă las de critică. Și de traduceri. Reiau medicina. Metoda mea oferă rezultate uluitoare, spectaculoase.

Și într-adevăr, pictorul auzea din ce în ce mai bine. După aproximativ douăzeci de ședințe, slăbit și răgușit în proporție de mie la sută, criticul, mai mult prin semne, ne explică:

— Gata! Minunea s-a împlinit! Aude sută la sută.

Vă rog să-mi fiți martori. Voi pregăti acest caz pentru Academie. Va fi prima mea comunicare!

Timp de patru zile își pregăti minuțios studiul pentru a cărui susținere semnarăm cu toții. Înaripat de fericire, cu trenul de noapte plecă la București, renunțând la luna pe care o mai avea de stat la Pelișor în interesul major al științei!

L-am întâlnil, abătut, peste vreo două luni pe calea Victoriei.

— Ei, cum e cu comunicarea științifică?

Îmi răspunse mâhnit:

— M-au lucrat. Auzi, cică s-au interesat la Timișoara și au aflat că pacientul meu a auzit întotdeauna. Înțelegi manopera! Și știi cât de surd era!

— Nemaipomenit!

— Ba. Mai mult. Mi-au dat un alt surd, din sanatoriu. Lucrez de câteva săptămâni cu el. Niciun rezultat. Știi din care cauză? Eu cred că surzenia e congenitală, și din acest motiv metoda mea e lipsită de orice eficiență. Dar nu mă las! Voi continua experiența, chiar de-mi voi pierde glasul, adevărul va triumfa.

Și noi așteptăm…

Delirul nepericulos

Chiar în preajma plecării în Italia, subtilul poet ermetic E.U. a fost prăbușit pe masa de operație de-o apendicită acută. Poetul de substanță criptică, subțire intelectual și permanent dispus să fie cucerit de o muză, imitându-l pe Baudelaire, decreta sentențios: „Dacă ar fi lipsit femeia din această lume, ar fi lipsit ceva din inteligența omenească".

Și chiar în sala de operație, „inteligența" sa era prezentă în ființa unei asistente cu părul castaniu și ochii migdalați, care răspundea la numele mirific de Florența, predestinat poeziei cu cheie. Poetul acceptă anestezia locală în locul anesteziei generale. Mimai cu condiția să-l străjuia. Că Florența, cu ochii ei migdalați ca… (aici urmează comparații și metafore din regnul vegetal, animal, geologic, astral, biologic etc.).

În cameră a fost transportat tot în prezența îngerului său în alb și albastru,

uniforma strictă a spitalului. Ba chiar strângându-i mâna, adormi ostenit de grelele încercări telurice și cerești. Nu știu cât doarme un poet adept al versului liber și alb după o operație de apendicită, dar afirm cu certitudine că atunci când s-a trezit și și-a simțit mâna mângâiată, extaziat, poetul a murmurat:

— Florența, soarele meu hexagonal, pentru tine aș mai suporta o operație de apendicită. Regret că omul nu are decât un singur apendic, dacă mi s-ar fi rupt o coastă ar fi fost eu totul altceva… În fiecare săptămână, o operație… Dar o vertebră?…Florența… Florența!… Pentru tine mi-aș fi scos toate coastele și toate vertebrele… Mă înțelegi, Florența?

Dar poetul tresări auzind glasul de alături:

— Care Florența?

Înțelese că lângă pat se afla nu asistenta cu ochii migdalați și calzi, ci, culmea coincidenței nelirice, chiar soția sa. Nu-și pierdu cumpătul. Strigă și mai febril:

— Florența!… Roma!… Veneția!… Palermo!…

Soția ieși disperată pe sală:

— Doctore. Salvează-l! Aiurează!

— Ce are?

— Strigă Florența… Roma…

Doctorul, prieten al poetului și deducând situația lirico-febrilă. O liniști pe soția implementată:

— Fiți fără nicio grijă! Către orele două o să-și revină. E o criză postoperatorie, dar trece, trece…

Și doctorul a avut perfectă dreptate. La orele două, asistenta Florența a ieșit din serviciu, iar soția își mângâia soțul revenit în fire:

— Nu-i nimic! Te fac bine și vom merge la Roma, la Palermo și la Florența, dacă vrei… Dar știi că Florența nu era trecută în itinerar…

— Va fi. Ce valoare are Italia fără Florența?

La un muzeu

Prin 1946, la un muzeu se afla în postul de director un vechi cunoscut, mult mai în etate și poet resemnat, pe numele Măleanu. La o cafea, poetul mi se lamenta plin de plictis și blazare:

— M-am ratat la muzeu! Numai arme și panoplii. Cum să mai scriu o poezie… Pricepi?

Dorind să-l calmez, i-am propus o soluție salvatoare și ingenioasă:

— Imprimă-ți personalitatea de poet…

— Cum?

— Simplu. Compune inscripțiile în versuri. Astfel îți vei păstra integritatea lirică. Va fi un muzeu original, atractiv.

Uitasem de întâlnire și de sfatul dat mai mult în glumă, până în ziua când am fost chemat de șeful meu, în același timp și superiorul direct al nefastului poet Măleanu. Mi se adresă, supărat:

— Ce-ai făcut din muzeu?

— Eu? Nimic.

— Cum nimic? S-au cheltuit șase mii de lei pe niște rame stupide și pentru niște versuri și mai stupide. Îți vom opri suma din leafa, îi până la ora prânzului să dispară orice inscripție din muzeu.

Cu mașina șefului mâniat am ajuns ia muzeu. Măleanu surâdea extaziat:

— A fost șeful pe aici! I-am luat piuitul când a văzut inscripțiile. N-am fost invidios, i-am mărturisit că tu m-ai inspirat și te-am ascultat.

Îmi venea să sparg vitrinele sub care, prinse în rame, atârnau versuri neroade — „Tunul ăsta ce-l privești / Este de la Mărășești"; sau „Pionieri, elevi, oșteni / O sabie din Călugăreai"; sau „Iată sus și un pumnal / De la dârzul Decebal"; „Doar atât, un iatagan / Ne-a rămas de la Osman"…

În timp ce le blestemam, îmi ticluii planul de atac.

— Acum înțeleg de ce m-a trimis șeful aici…

— Nu i-au plăcut?

— Din contra. I-au plăcut foarte mult A judecat însă logic: „Te duci la muzeu și-l convingi pe Măleanu să dea versurile jos. Imediat. Frumusețea versurilor umbrește importanța exponatelor. Oamenii, furați de măiestria versurilor…

Poetul deduse scăpărător și mă întrerupse îmbujorat:

Se poate să aibă dreptate. Versurile sunt reușite, ce-i drept. Dar nu mă rabdă inima să le dau jos!

— Ce să fac?! Asta-i, versurile sunt prea copleșitoare…

Măleanu trecu printr-o scurtă criză de deprimare.

— Nu mai înțeleg nimic. Asta-i soarta mea. Revistele literare mi le resping. Iar la muzeu sunt prea bune. Oh! Invidia omenească…

Spre surprinderea mea, a doua zi am fost trezit din somn de omul de serviciu al muzeului. Îmi aduse un pachet imens. Desfăcui ambalajul și înăuntru găsii inscripțiile în versuri. Mi le trimitea cu dedicație poetul Măleanu. În loc de bună dimineața, mă întâmpină un catren-dedicație:

Fiindcă singur ești în lume
Care mult m-ai apreciat.
Stihurile și al meu nume
Cu drag ți le-am închinat.

Pe un volum din prima ediție ai lui Verlaine am plătit 450 lei. Versurile lui Măleanu m-au costat 6.000 de lei cu rame cu tot. Când mă aflu în vreun impas, mă resemnez citind cu nesaț: „Tunul ăsta ce-l privești / Este de la Mărășești"; sau: „Chiar în era quaternară / Șlefuiam o piatră rară…"

Lovitura dublă

Andre Maurois spunea despre Iacob I, regele Angliei: „Era un intelectual: nu era un inteligent".

Parafrazându-l, actorul C. spunea despre sine: „Nu sunt un intelectual, dar sunt un inteligent care știe să se descurce”. Și se descurca destul de binișor. De exemplu, jucând în rolul maiorului de Rocco, nu și-a învățat textul. Îl avea scris în raportul purtat în manșeta tunicii. Când venea replica sa, scotea hârtia din manșetă și citea nestingherit. Prietenii îl avertizară: „Învață rolul că ai să pățești ca nenea Max!” Răspundea invariabil: „Fiți fără teamă! Știu să mă descurc!”

Și lovitura a venit pe neașteptate. Maiorul De Rocco raporta generalului în scena primă din al doilea act:

„Domnule general, planul acțiunii mareșalului e următorul…”

Trase hârtia din manșeta tunicii și spre disperarea sa, citi pe hârtia goală: „De ce nu-ți înveți rolul! Ți-am promis o pedeapsă. Dar actorul nu-și pierdu cumpătul, zâmbi triumfător către prietenii ce râdeau în culise, parcă spunându-le cu superioritate: „Cu mine nu vă merge, sunt mai inteligent. Știu să mă descurc.” Introduse calm o replică de la el:

„Acesta e ordinul către colonelul de Ruddy…Planul acțiunii mareșalului e aici. În buzunarul tunicii… „

Zâmbind spre culise, tot cu superioritate, duse cu siguranță mâna spre buzunarul interior al vestonului, unde avea copia fideli a manuscrisului ce-l purta obișnuit în manșetă. Scoase triumfător hârtia și repetă replica:

„Cum v-am spus, acesta e planul acțiunii mareșalului…”

Deschise calm hârtia, dar… ochii i se împăienjeniră. Manuscrisul tremura în mână ca o gelatină, se deschise la gulerul vestonului. Hârtia era goală, doar într-un colț colegii scriseseră: „Acum ce te faci? Cum te mai descurci? Nu ține figura!”

Actorul care interpreta rolul generalului îți pierdu firea. Se auzi rumoare în sală. Generalul strigă exasperat:

„Hai, citește o dată ordinul mareșalului!”

Bâlbâindu-se penibil, asudat leoarcă, mai încercă o evadare:

„Domnule general, lovitura, a fost dublă. Rezerva spulberată. Ne poate salva doar un armistițiu pe loc…

Și salvarea a venit. Ca un armistițiu, a căzut cortina.

Inspirația supremă

Norocul mi-a hărăzit să călătoresc la Craiova cu baritonul cel mai profund dintr-un ansamblu provincial. La hotelul. Minerva, găsirăm o singură cameră cu două paturi. Am acceptat-o. Fiind unica și salvatoarea soluție. Baritonul, urcând scările, răsufla anevoie și cum ajunse în cameră, mi se adresă prevenitor și cu un gest de intimitate care mă onoră:

— Dumneata sforăi?

— Numai în zilele fără soț… am glumit în timp ce spaima mă copleși. „Abia l-am suportat la concert, darmite acum la sforăit! Câte octave o fi coborând?” Și parcă să-mi spulbere orice iluzie, baritonul continuă candid și degajat:

— Eu cam sforăi… De aceea te voi lăsa să adormi mai întâi dumneata. Să nu te superi, la început fluier în somn, apoi scrâșnesc din dinți și la urmă abia sforăi.

— Maestre, sunteți un adevărat complex de surprize.

În timp ce își îmbrăca tacticos cămașa de noapte cu râuri, îmi făceam în gând tot felul de planuri: să merg la gară, la un restaurant, la vreun prieten, dar era târziu. Deodată, am avut o inspirație supremă, care i-ar fi surprins pe toți criticii literari neobișnuiți cu asemenea manifestări în scrisul meu.

Mă repezii și închisei fereastra cu prudență.

— Ce faci? Ne sufocăm de căldură!

— Trebuie să o închid.

— De ce „trebuie”?

— De lună.

— Cum de lună?

I-am răspuns cu vocea scăzută, înfrântă, rușinată:

— Eu nu suport luna… Pricepeți?

— Nu, mărturisi cu întreaga-i naivitate disponibilă.

— Luna îmi provoacă crize… Sar pe fereastră…Merg pe acoperișuri… Tocmai vream să vă rog dacă sunt pe turn să nu mă strigați. Pot cădea…Nici să mă rețineți. A mai încercat unul…

— Și? se interesă maestrul cu o curiozitate ușor de bănuit.

— Nu mai e în viață… Și era de două ori cât dumneavoastră. Am o putere, în criză, de-aș sugruma și un tigru, ca pe o țigară cu filtru, între degete.

Maestrul să foi neliniștit în pat. Abia îl auzeam:

— Ești, cum s-ar spune, lunatec… Somnambul…Și ai crize întotdeauna?

— Cam din trei în trei nopți. Acum n-am avut de patru nopți, de aceea e mai bine să rămână fereastra închisă. E mai recomandabil pentru amândoi. Iertați-mă, e din copilărie. Am fost și arestat pentru un alt omor. Dar m-au achitat. De șase ori am fost achitat. Ba, de șapte…

Când m-am trezit dimineața, maestrul, cu ochii roșii de nesomn, se mai foia în pat. Îmi spuse mulțumit:

— Ei, dragul meu, să știi că ai dormit foarte liniștit. N-ai avut nicio criză.

— Și nici dumneavoastră, maestre iubit, n-ați sforăit, n-ați șuierat, n-ați măcinat din dinți…

Dacă nu-mi trecea prin cap scornirea cu luna, zău, n-aș fi închis ochii toată noaptea… Și era păcat, a doua zi aveam de lucru.

Ghinionistul

Aproape de Cluj, ne-am trezit. În două cușete eram patru poeți, și toți patru ne căutam cu asiduitate pantoful din piciorul stâng. Eram aproape de disperare, când prietenul nostru. Fănică, apare surâzător în ușă:

— Să mai spuneți că sunt ghinionist! Iată, v-am făcut prima farsă… dormeați tun când v-am adunat pantofii…

În timp ce, în gând, adresam elogiile cuvenite farsei stupide, el continua în hohote nereținute și enervante:

— Și farsa încă nu s-a isprăvit. V-am ascuns pantofii în rucsacul vărului meu. Mircea. E în primul compartiment, la clasa întâi. Vi-l arăt, și voi să-i cereți pantofii, căci și el dormea bușteан când i-am introdus în rucsacul său…

În papuci, ne-am adresat lui Mircea, care se lăsă greu desprins din somnul adânc de dimineață:

— Dați-ne pantofii, solicitarăm lipsiți de entuziasm.

Buimac, ne privi cu ochii încă bine cârpiți de somn:

— Și pentru ce să vă dau pantofii?

— Să-i împăiem! Dați-ne pantofii noștri, pe care i-ați strâns în rucsac!

În timpul acestui dialog matinal și absurd, Fănică, ascuns pe culoar, nu se domolea din râs.

Mircea cedă rugăminții necunoscuților și, arătându-ne sacul său de călătorie, ne spuse agasat de insistențe:

— Luați-i de unde i-ați pus! Eu nu i-am văzut!

Ne-am repezit la sac, dar nici urmă de pantofi.

Intrigat de starea noastră, își făcu apariția radios, triumfător, și Fănică.

— Eu i-am ascuns! Dar nu în acest rucsac, ci în cel care era deasupra ta, dragă Mircea. Aici se afla…

De data aceasta, râdea numai Mircea:

— Te-ai orientat greșit. Bagajul și locul meu erau vizavi. Aici se afla o excursionistă, care nu putea călători decât cu fața în direcția mersului trenului. Pricepi? Am schimbat locurile, dar nu și rucsacurile. E clar?

Palid, Fănică abia articula:

— Și unde e excursionista?

— Asta nu mai știu. A coborât când dormeam, de altfel nici n-o cunoșteam. Pare-mi-se la Beiuș, sau la Blaj mergea…

În gara Cluj, am așteptat în vagonul de dormit până ce Fănică s-a întors cu patru perechi de pantofi. De data aceasta, nu a mai avut ghinion.

Pantofii ni se potriveau de minune. Și pe când ne îndreptam spre oraș, Fănică, revenit la o mină mai senină, explodă spiritual:

— Am cheltuit peste o mie de lei cu pantofii voștri, dar zău că face… Gândiți-vă ce mutră va arbora excursionista când va da în rucsac de patru pantofi. Mai ales soțul ei…

Ghinionist, ghinionist, dar Fănică are totuși un umor al său, scump, dar merită respectat.

Păunii

…și bucurau peisajul Mogoșoaici păunii cu cozile lor înflorate, iar pe balcon, în fața ferestrei mele, se auzeau necurmate suspine de admirație: lirice, dramatice și critice. Aflând într-o zi că păunii, indispuși, vor fi ținuți în carantină de tovarășul

Vieru preț de trei zile, am trecut în cartea cu lista pentru masa de a doua zi următoarele feluri de mâncare: Ciorbă de potroace de păun, păuni cu măsline. Tocăniță de măruntaie de păun. Piept de păun pană. Păun la tavă. Ciulama de păun. Ostropel de păun, iar ca desert: Păuna R.

Am așteptat să văd reacția celor care în fiecare după-amiază își exprimau ore în șir admirația în fața păsărilor tehnicolore. Sub această listă am adăugat: „Cei care doresc pene de păun pentru pălării, poșete, panoplii, poeme, tablouri, se vor adresa direcțiunii. Plata prin virament de către Fondul Literar, Fondul Plastic și Fondul Muzical".

Și după obiceiul pământului și al Mogoșoaiei, creatorii treceau către orele 18 să se înscrie pentru meniul de a doua zi. Prima sosi prozatoarea S.

Citi lista de câteva ori. Mi se adresă plină de sinceră revoltă:

— Domnule Tăutu, e o neomenie! Să taie un monument al naturii! Să intervenim să oprim acest sacrilegiu!

Doamna R. se opuse cu înverșunare:

— Eu sunt vegetariană! Doar un ceai! Ne-au ucis priveliștea!

Pictorul Lucian Grigorescu:

— E o crimă a culorilor. Mă înscriu totuși la pene! Îmi place movul!

Compozitorul Aurel State se informă serios:

— Păunii sau păunițele?

După câteva clipe, s-a auzit din camera sa motivul unui nou șlagăr, devenind admirabil osmoza documentării cu a creației:

„Ochii tăi sunt ca păuna
Și mă ard întotdeauna
Da. Da, da, da!"

Romancierul Ben. Corlaciu citi cu gravitate, și cu perspicacitatea de viitor director al Casei Scriitorilor, declară:

— Da. Meniul dovedește fantezie. E liric. Dar eu am ulcer!

Un critic literar al cărui nume îmi scapă:

— Iată un veritabil triumf al modernului, al spiritului inovator, vă recomand să încercați. Păcat, eu mâine am o ședință la București.

Toți, adunați în jurul caietului enorm, ezitau să se înscrie, mai ales că Traian Coșovei hotărâse cu încrâncenare: „Să refuzăm!" L-am văzut de departe venind pe dramaturgul Tudor S. Cunoșteam că scriitorul își avea călcâiul lui Achile în amintirile pariziene. A stat peste două zile la Paris și povestește de peste treizeci de ani. Dacă, bunăoară, l-ai fi întrebat: „E-adevărat că la Paris conservele de morun se mănâncă împreună cu compotul de stridii? îți răspundea: „A, Parisul… Eu am mâncat doar o dată… la Moulin Rouge… Ce blondă era!…"

Așa că acum l-am întâmpinat, eu pe o salvare:

— Maestre dragă, am auzit că la Paris se mănâncă la restaurantele de lux carne de păun. Așa-i?

— Da, dragul meu. A fost mâncarea mea favorită! Era o pensiune lângă poșta… O doamnă brunetă, spaniolă…

În timp ce povestea, am ajuns în sufragerie, loc în care toți creatorii își manifestau protestul, așa că dramaturgul S. citi descumpănit lista. Eu i-o luai înainte, să nu capituleze în fața evidenței:

— Maestrul S. povestește că la Paris carnea de păun e căutată. E punctul forte de la Moulin Rouge…

Atât a trebuit. Dramaturgul trecu la ofensivă.

— A. Parisul! Carnea de păun trebuie bine fezandată. La friptură se pune un strop de vin italian. Se servește cu lămâie…

După un sfert de oră. Creatorii cedară. Prima se hotărî prozatoarea S.

— Eu am să gust doar puțină ciulama. Și ostropel!

Nimeni nu mai deplângea moartea păunilor gastrici și plastici. Criticul și-a adus aminte că nu mai are ședință la București și se înscrise cu două feluri. Se interesă însă: „Dar ce înseamnă la desert: Păuna R”. L-am explicat că de fapt e o greșeală: Păunele sunt un fel de corăbioare, o prăjitură ardelenească. Compozitorul State se înscrise la piept de păun cu sos de vin, în sfârșit lista era completată, și fiecare aștepta cu emoție ziua următoare. În acest timp, am convins-o pe ospătăriță să-mi relateze, după sfaturile mele, cum s-a întâmplat cu tragedia păunilor. Toți ascultam cum se servesc la Paris chifteluțele din piept de păun, când intră ospătărița. O întrebai de la ușă:

— Ați fezandat păunii?

— Cât s-a putut, îmi răspunse fata.

— Dar de ce ne-ați gătit numai păuni?

— Păi, au pierit toți, a dat boala găinilor în ei!

— Cum, nu i-ați tăiat?

— Nu. i-am găsit pieriți azi-dimineață. Unul mai mișca, dar l-au tăiat la timp.

A urmat o adevărată explozie lirică, plastică, muzicală. Toți s-au repezit la lista din caiet, și cineva a scris cu vervă în numele tuturor: „Să ia cunoștință direcțiunea că nu mâncăm păuni morți!” A semnat toată lumea. Așa ne-a găsit un scump maestru în trecere de câteva ore pe în Mugoșoaia. Atunci a fost întrebat de pictorul Grigorescu:

— Când v-ați întors din India?

— De două zile!

— Și cum arată țara lui Tagore?

— De nerecunoscut…

— Mă iertați, dar păuni ați mâncat acolo?

— Așa și așa… Erau niște orătănii care semănau cu păunii… Numai că erau cântătoare, ca la noi în Moldova…

Peste două zile, când au apărut păunii în ogradă, compozitorul State mi-a strecurat discret:

— Să știi că au vândut carnea în oraș! Doar un singur lucru mă uimește, cum de seamănă atât de bine cu cei care au pierit de molimă?

P.S. Cuvintele șlagărului s-au modificat esențial:

„Ochii tăi sunt ca aluna
Și ard când răsare luna!
Da, da. Da. Da!”

Fluxul și refluxul

Ne aflam la Botoșani, cinci scriitori cu talent și fără bani. Printre ei și eu, fără talent, dar, întâmplător, cu bani, așa că i-am invitat într-un restaurant (era ger) până la ora plecării trenului ce avea să ne ducă la Suceava. În acele vremuri, prietenul meu, Tudor Zancu, nu fuma (nici astăzi nu fumează), nu bea (ei, în privința asta s-a mai îndreptat nițeluș) și conducea. Grupul nostru, de aceea ne spuse prevăzător la plecare:

— Dragii mei, lipsesc două ore! Nu cumva să dispăreți din local! Diseară avem ședătoare la Suceava, să nu pierdem trenul!

Tulburelul ce ni s-a servit avea gust de leșie sau de terpentină, așa că ne-am mulțumit cu apă minerală, cafea și cu organizarea următoarei farse.

Am adunat în jurul mesei noastre sticle goale de vin, țuică, tescovină, secărică, coniac, rom, spumă. Apoi a început o prodigioasă regie: am răsturnat sticlele pe masă, am vărsat cestile de cafea în scrumieră, scrumiera în baterie, bateria în farfurii, am adus un platou cu gogoșari stropiți cu muștar și frișcă și, în sfârșit, am reușit să realizăm imaginea unei adevărate orgii. Ospătarii au concurat și ei, în calitate de consilieri. Au mai participat și câțiva consumatori de profesie, care ne-au făcut sugestii remarcabile de decor, de prestanță scenică. La apariția lui Tudor, ne-am răvășit ținuta, părul. Câțiva dintre noi adormiseră brusc. Descoperind acest tablou apocaliptic, Tudor Zancu a rămas câteva clipe descumpănit, lângă ușă. Își reveni însă imediat. „Vor să-mi facă o glumă”. Se îndreptă zâmbitor spre Tomozei. Acesta, deschizându-și cu greu ochii de cadână părăsită, i se adresă cu interes:

— Tudore, al venit cu fratele tău? Luați loc amândoi! O sticlă de Porto, ospătar!

Un figurant din local se apropie de Zancu și îi șopti:

— Nu-i mai lăsa să bea!

Interveni Dragoș Vicol, cu binecunoscuta bonomie septentrională:

— Nu te băga, domle! Tudore, când plecăm la Botoșani? Zău, mi-i tare dor de Moldova! Cât mai zăcem aici, în Gara de Nord?

Stoian interveni și el, cu accentul dobrogean al lui Corneliu Leu:

— Tudole! Suc de loșii! Și ciolbă de bultă! Ula!

Balș. Trezit brusc din somn, privi cu duioșie atavică spre ospătăriță.

— Priviți-o! Are ceva din Gioconda! Dacă scrie poezii, vinul e reabilitat!

Zancu, în panică, mi se adresă, sperând în luciditatea mea:

— Ce facem, Nae?

— Scoate-mă la aer!

Murmură înspăimântat:

— Gata! Și tu…

Mă luă de braț să mă scoată la aer. Lângă ușă se afla o oglindă imensă. Dădui să intru în ea.

— Ce faci, Nae. Vezi că treci prin oglindă…

— Păi e mai scurt drumul prin ea și ce, are stop?

Mă pironii în fața oglinzii.

— Ce aștepți, Nae?

— Refluxul ! Tu crezi că e o oglindă? Nu e. E O mare! Un ocean!

— Bine, hai să-l așteptăm la masă, nu aici!

— Eu zic să ne îmbrăcăm în costume de scafandri, Tudore, și să intrăm în apele adânci! Haidem!

Când ajunserăm la masă, Tudor gâfâia ostenit și disperat.

— Ți-i sete? Ospătar, tovarășe responsabil cu fericirea, două pahare cu votcă!

Trebuie să deschid o paranteză și să explic.

Mă înțelesesem din semne cu ospătarul: mie îmi aduse apă, iar lui Zancu votcă.

— E prea mare paharul meu! se sperie el.

— Bea! Așa ți se pare la început. Să vezi că după al cincilea pahar ai să spui că e prea mic! Bea, până la fund! Bravo! Ospătar, tovarășe responsabil cu permanențele, era vorba de două pahare de votcă. Unde-s?

Tudor refuză timorat. Îl amenințai:

— Bine! Nu vrei să bei! Bineee, o să vezi cum marea va suferi un reflux de votcă. Ce zici, dacă dau cu paharul în mare se sparge?

Tudor se dădu bătut. Bău și al doilea pahar.

La al treilea, noi ne aranjam ținuta, părul, iar Zancu se apucă să cerceteze cu o ultimă scânteie de luciditate nota de plată pe care erau înscrise doar trei pahare de votcă în loc de șase, cum socotea. Protestă cu vehemență și entuziasmul specific caloriilor provocate de votcă:

— Domnilor, dar s-au băut șase!

Cineva îi șopti:

— Taci! Ai început să vezi dublu!

Când ajunserăm în fața oglinzii, Tudor încremeni admirativ. Hipnotizat parcă de apele oglinzii, mă strângea de braț, șoptindu-mi cu lirism, cu un patetism nebănuit:

— Nae, unde plecăm? Mai bine hai să așteptăm refluxul! Privește! Vezi, marea se clatină, se umflă, crește… Dar ne iubește… Să nu ne despărțim până la flux!

— Lasă, Tudore, o luăm cu noi-la Suceava!

Și până la Suceava a căutat în fiecare compartiment marea. Nu-mi amintesc dacă a găsit-o!

La un cenaclu

Se putea asculta în egală măsura poezie onirică, dadaistă, letristă, pășunistă, realistă, simbolistă… În acea după-amiază, am fost delectat cu un ciclu de poezii

naturaliste și o proză de subtilă analiză, exprimată într-o formă atât de originală, încât nici autorul-lector nu a putut ajunge până la sfârșit. Am fost salvați de cel împuternicit să conducă ședința:

— Cred că ar fi nimerit să continuăm lectura poeziei data viitoare!

A fost singurul moment de sincer și de mărturisit entuziasm. Dar surpriza am realizat-o abia la plecare. După o poezie mediocră și o proză detestabilă, un fâș, într-adevăr reușit, a dispărut cu desăvârșire. Probabil, un Villon modern își continua peste veacuri, „jocul secund" al îndeletnicirilor sale extrapoetice.

În a doua ședință a cenaclului, de această dată mai agitată, se lectura literatură, de experiment, cu trecut de două decenii în unele țări. Au urmat aplauze, mai ales din partea celor ce n-au înțeles absolut nimic. Am aplaudat și eu furtunos în rândul ascultătorilor și mărturisesc că descifrasem unele simboluri. Și a venit sfârșitul, de data aceasta previzibil: a dispărut un pardesiu. Revolta zeilor a fost peste măsură. Ba au venit și propuneri concrete pentru autoapărare. S-a apelat la un scriitor de literatură polițistă, care lucrase câțiva ani în mod activ împotriva răufăcătorilor. Toți am fost de acord și am păstrat cel mai desăvârșit secret. Scriitorul criminalist a fost de acord:

— Am să fac o demonstrație de ce înseamnă fler polițist.

Iată, într-adevăr, o ședință de cenaclu, pasionantă.

Urmașul lui Holmes a sosit punctual, cu privirea pătrunzătoare, ascunsă de o pereche de ochelari fumurii, de mărime regulamentară, din filmele cu polițiști, bineînțeles, cu o inevitabilă manta de piele maron, extrem de elegantă, cu pantofi ușori de piele de căprioară, să nu facă zgomot, și o pipă scurtă, tradiționalistă a genului. Deși scund de statură ne trezise o profundă admirație.

Nu-i, doar, ușor pentru un scriitor să fie eroul propriilor sale romane! Doamne, și ne furnica pe șira spinării când întârzia cu privirea sa polițistă pe noi. Părerile erau împărțite; unii susțineau că are în ochi ceva hipnotic, alții susțineau că are un magnet, iar cei mai mul ți un început greu sesizabil de conjunctivită.

Nu mai urmăream, spre liniștea mea, ce se citește, în schimb îi admiram fiecare gest, nepăsarea sa bine prefăcută, felul flegmatic cum își scutura pipa. Descoperii și un aspect al ingeniozității sale proverbiale: ne studia în acest mod discret pe toți, privindu-ne printr-o oglinda laterală.

Strașnic procedeu. Nu i-am dat mâna la plecare să nu-mi ia amprenta, căci la terminarea ședinței a fost primul la ușă. Îi controla de la distanță cu privirea sa necruțătoare pe toți pretendenții la nemurire. Și, triumfător, ne-a spus radios:

— Ei, ați văzut că n-a mai dispărut niciun pardesiu. Niciun fâș?

L-am felicitat cu nemărginit respect. Ne-a acordat un gest sublim de intimitate și ne-a povestit metoda sa infailibilă:

— I-am ținut pe toți sub observație. E natural ca în asemenea adunări deschise să poată pătrunde și oameni certați cu morala și chiar în dezacord total cu codul penal. Îi depistezi prin cercetare atentă. Le amputezi orice tentativă. Pricepeți?

Ne-am îndreptat cu toții spre cuier. Deodată, s-a auzit un strigăt asemănător ca cel al pieilor roșii, când zăresc tribul dușman. Apoi am auzit vocea tulburată a

discipolului lui Maigret:

— Domnilor, tovarăși! Mi s-a furat haina de piele! Superba mea haină de piele! Și era împrumutată!

Cactaceele

Câteva zile am așteptat în biroul secretarei unui director din Ministerul Culturii. M-am înscris pe liste, am dat telefoane, am trimis telegrame. Și m-am împrietenit cu secretara, cu portarul, cu fata de la bufet. Acolo îmi beam cafeaua zilnică, îmi luam gustarea de la ora 11, devenisem un fel de om al casei. Mi se povesteau și povesteam anecdote, schimbam păreri competente despre starea vremii, un singur fapt nu realizam: să fiu primit de director. Observasem totuși că aproape zilnic un individ între două vârste avea intrarea liberă…E omul meu!" mi-am zis. Și m-am luat după el.

Din una în alta, ne-am împrietenit și am intrat împreună la o bere. Mai o bere, mai o țuică, și limba i s-a dezlegat binișor.

— Dar ce tot cauți zilnic la director?

Râse cu oarecare superioritate.

— Îl informez despre cactacee…

— Despre ce? mă repezii eu cu mari speranțe.

Prietenul proaspăt își etală erudiția:

— Cactaceele sunt o familie de angiosperme dicotiledonate exotice, cu o organizare particulară.

— Mulțumesc, totuși nu mă satisface acest răspuns.

După ce sorbi din bere, mă informă:

— Sunt plante extrem de rezistente. Prevăzute cu smocuri de spini consistente. Familia are 1.500 de specii. Aproape toate originare din regiunile calde ale Americii.

— Foarte interesant. Și ce legătură au aceste 1.500 de specii cu directorul nostru?

— Păi el este unul din marii colecționari de cactus din țară. Unii adună timbre, Ilustrate, ceramică; el adună cactuși. Timpul său liber este înghițit de cactacee.

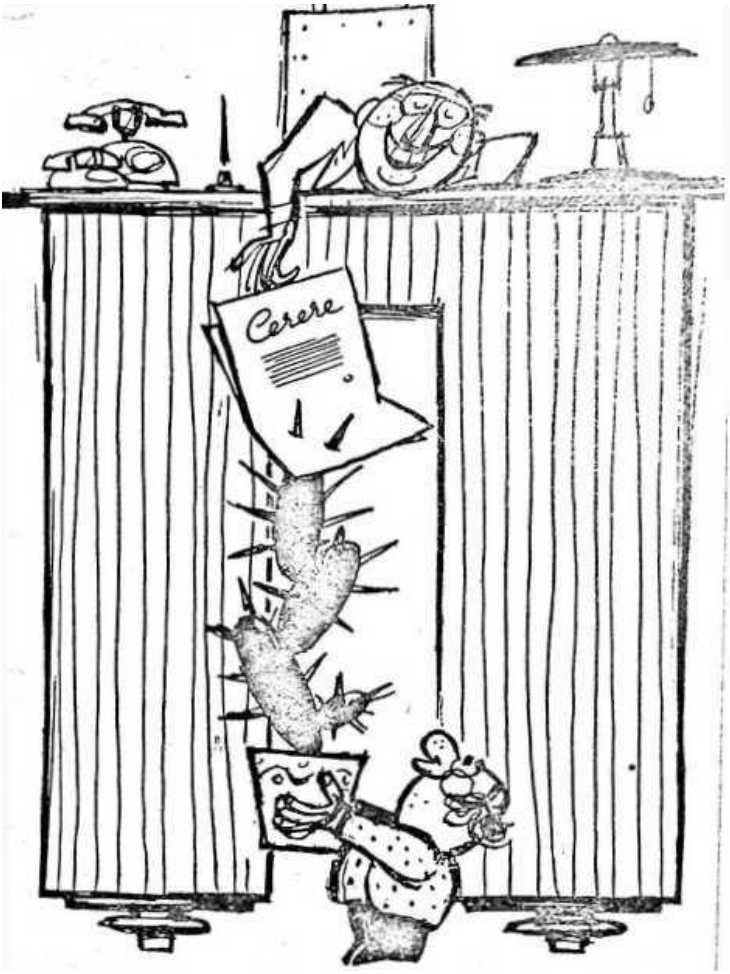

Toată noaptea nu am visat decât cactuși. Și mă trezeam din oră în oră. Mă obseda o întrebare: „De unde să-mi procur cactuși?" În sfârșit, a doua zi dimineață am împrumutat de la un vecin doi cactuși care mi se păreau dumnezeești. Și am dat un anunț strălucit în România liberă. Se putea citi cu litere groase. În chenar dublu, următoarele: „Vând urgent cactuși de toate speciile din America Latină, deoarece în două zile mă mut din Capitală. Telefonați: 13.63.21".

Și m-am așezat lângă telefon. A început să plouă cu telefoane, nu mi-aș fi închipuit că în București există un număr atât de important de filocactușiști.

Abia pe la orele unsprezece, am auzit vocea peltică a secretarei:

— Dumneavoastră vindeți cactuși?

— Eu, mă rog. Dar numai astăzi, mâine plec.
— Vorbiți cu tovarășul director.
Eram fericit, planul meu dăduse roade.
— Alo. Ce fel de cactuși aveți?
— Din Mexic, din Argentina, din Florida…
Directorul avea o voce dulce, catifelată.
— Dar japonezi aveți? Cu țepi moi…
— Puțini… Se vând pe capete…
— Reține-i, te rog, la orele 13 sunt la dumneata.
— Nu știu dacă o să-i pot ascunde…
— Voi fi punctual, te rog.
— Bine. Vă aștept.

Eram în al șaptelea cer: venea muntele la Mahomed. Sărutai cei doi cactuși limfatici. Îi stropii cu Tabac, colonia mea preferată, le-am pus și funde roz. Răspundeam sec la orice alt telefon: „Iertați-ne, dar s-au vândut toate exemplarele. Acum suntem în inventar."

Se face ora 13, dar directorul meu nu-mi sună la ușă. Puțin iritat, dau un telefon secretarei. Mi se răspunde că a plecat la o ședință la Teatrul Național. Sunt fericit. Înseamnă că limuzina sa se îndreaptă în plină viteză spre mine. Și, într-adevăr, am auzit soneria. Directorul intră grăbit:

— Să-i vedem pe japonezi…

Se oprește în fața celor două exemplare prăpădite. Mi se adresă răstit:

— Sunt cactuși autohtoni… Ha-ha-ha…
— De unde știți?
Vorbea revoltat:
— Asta-i Phyllocactus ackermanni. Ăsta e un biet Epiphylum truncatum.
— Ia uite! mă alăturai și eu revoltei sale.
Directorul însă insistă zorit:
— Arată-mi japonezii, cei cu spinii moi și aproape catifelați la mângâiere. Să știi de la mine că sunt cei mai rezistenți la uscăciune. Florile lor au diferite culori, mai ales movul japonez…

Când vorbea despre cactuși se umaniza, ochii îi deveneau blânzi, prietenoși, așa cum nu s-a zărit niciodată vreun solicitant care a reușit să treacă prin linia de baricade de la ușa sa. „Acum e momentul", mi-am spus. L-am atacat complet nepregătit:

— Uite ce, tovarășe director, eu nu sunt decât un biet Epiphyllum truncatum și n-am avut niciodată specii japoneze cu fructe și flori mov. De nu știu câte zile bat la ușa dumitale și n-am reușit să obțin un minut. Atunci m-am prefăcut într-un cactus, să-mi acordați importanță și mie. Aceasta-i cererea mea…

Prins într-un moment de umanitate și luat prin totală surprindere, directorul cedă aproape fără să-mi citească petițiunea. După ce își depuse semnătura, îmi strecură cu un regret imuabil:

— Păcat că n-ai cactuși japonezi… Dar dacă afli pe undeva, anunță-mă!

Cum m-am lăsat de farse

Prietenul meu Tică e mare amator de farse, având totuși o înclinație vădită spre umorul negru, umorul macabru. Nu ani putut rezista ispitei sale expuse cu toată insistența:

— Dragă Nae, hai să le faci o farsă în noaptea de revelion prietenilor noștri. Ce contează la sutele tale de farse una mai mult? Am sau nu am dreptate?

— Și ce farsă s-ar cădea în această noapte de veselie?

— Una tare! Să le dăm emoții de gradul nouă.

Să vezi după asemenea încercări ce bine vom petrece. E o lege a psihologiei. Să analizăm…

— Lasă asta, m-am opus eu. Concret! Fapte!

Prietenul meu se entuziasmă. Îl chemă și pe Florin, să discutăm în amănunt desfășurarea farsei.

— Tu, dragă Nae, pe la orele unsprezece și jumătate simulezi un atac de cord, ceva grav. Te prăbușești, toți vor intra în panică, întrezărind și perspectiva unui revelion îndoliat. Și când toți se precipită, tu sari în sus și golești primul pahar în sănătatea noului an. Îți garantez că va prinde extraordinar, doar toți știu că stai cu inima în pioneze și niciun transplant nu-ți mai ajută, căci la scriitori cel mai dificil de găsit este o inimi în funcționare normală. Și cu o altă inimă, nu mai poți fi creator în domeniul hârtiei…

Am încercat să mă opun, dar Țică și Florin risipiră o adevărată ploaie de argumente, așa ci până la urmă am fost obligat să accept contractul amical. A urmat o explozie sinceri de nestăvilită bucurie. Și sfaturile esențiale:

— Cu cât tensiunea va fi mai puternică, Petrecerea ce va urma va fi mai mare!

— Și te faci palid!

— Să transpiri!

— Să tremuri!

— Să-ți dai ochii spectaculos peste cap!

— Asta va fi piatra ta de încercare la farse: ești sau nu ești artist în acest domeniu extrem de pretențios? Se va dovedi.

Gazdele ne-au primit cu multă efuziune și ne-au poftit în birou să mai așteptăm clipa magică și decisivă de a ne așeza în jurul mesei supraîncărcate din sufragerie. Între timp, discuții banale despre vreme, fotbal, ciorapi de mătase, colțunași și muzica ușoară.

Orologiul de nuc arăta ora unsprezece și zece minute, când am simțit o gheață în dreptul inimii.

Mina stângă mă furnica, îmi înțepenise. Simțeam o apăsare gigantică în piept, ce-mi îngreuna respirația. Aveam senzația oribilă că mă înec.

Florin, sesizând schimbarea mea bruscă, mă sfătui cu un glas poruncitor:

— E prea devreme!

Îmi rețin iritarea. Mă privesc în oglindă. Tresar. Am o paloare cadaverică. Nu pot face un singur gest, nu pot rosti o singură șoaptă și mă prăbușesc moale pe primul

fotoliu, care mi se pare adânc, fără fund.

Florin se apropie din nou și îmi spune nervos:

— La loc comanda, înțelege o dată că-i prea devreme și că mai avem un sfert de oră…

Dar Tică îmi luă apărarea și mă aprobă:

— Nu-i devreme! E mai bine acum… Să avem timp mai mult la dispoziție! apoi mi se adresă plin de o profundă admirație: Tii, ești extraordinar, parol! Ce bine te prefaci!

Eu simțeam sudori când reci, când fierbinți, în spate, pe tâmple. Picioarele îmi tremurau, ca o gelatină la expoziție.

Tică mă cercetă îndelung și constată uluit:

— Ești cel mai formidabil actor! Uită-te la el cum asudă. Pot jura că ești în comă.

Auzind aceste neavenite constatări, mă simțeam iremediabil pierdut, căci aveau darul să mă răpună mai întâi moral, psihic. Gazda voia să mă stropească repede cu apă rece (ah, ce bine mi-ar fi făcut…), dar Florin, grijuliu, făcându-mi strengărește cu ochiul, îmi surâse complice și o opri:

— Apa rece nu-i recomandabilă. Ar fi o diferență prea mare de temperatură. Priviți-l cum arată, întocmai ca un muribund!

Un musafir exclamă cu o sinceritate ucigătoare:

— Aidoma ca și frate-miu arată! Așa a murit și el, la masă, la cafea. Tot așa s-a albit și transpira până când, poc, și a căzut cumințe! cu capul pe piept.

Cineva mă consolă generos:

— A, e o moarte ușoară, de invidiat. Mici n-o să simtă!

Gazda, speriată, se repezi la telefon:

— Domnilor, să chemăm Salvarea!

Dar Florin neștiind cât de utilă ar fi fost Salvarea pentru mine, îi tăie cu energie drumul, oprind-o:

— Nu, își revine el! A mai avut două crize până acum.

Gazda filosofă plină de înțelepciune și de precauție:

— Da, dar ulciorul nu merge de multe ori la apă. Și, știți, n-aș vrea să se întâmple fatalul deznodământ în casa mea. Mai ales în camera în care a murit și mama…

Interveni și Tică:

— Nu vă impacientați, doamnă. E încă rezistent.

Se aplecă și-mi șopti la ureche: Ești dumnezeiesc, Nae. M-ai convins și pe mine. Pot chiar jura că dintr-o clipă în alta dai ortul popii. Ce-o să mai râdem îndată. Cum dracu' te prefaci atât de magistral și poți să-ți ții râsul…

O bătrânică uscată și cârnă ceru gazdei, ton imperios:,.

— Adu și o lumânare! Dar mai repede! Și aprinde-i candela. Să-i fie… ușoară, știi tu ce…

Își imagina că eu nu pricep. Simțeam că nu mai pot respira. În fața ochilor se învârteau milioane și milioane de cerculețe galbene, roșii, verzi, albastre. Abia murmurai, cu buzele arse:

— Un me-medic!

Dar Tică mă sărută pe frunte și-l reținu pe binevoitorul pornit după doctor. Mă gândeam că o injecție m-ar fi putut remonta, m-ar fi putut salva. Tică îmi strecură în șoaptă:

— Mai freacă-i un sfert de oră! Ești teribil, piramidal, când îți dai ochii peste cap. Jur că și eu sunt gata să-ți aprind luminarea! Te rog eu, dacă mă iubești, mai arde-i pe jăratic. Ai o sticlă de șampanie de la mine.

Se asocie și Florin:

— Cum dracu' ți-ai compus figura asta ca de ceară? Te-ai speria și tu dacă te-ai vedea în oglindă. Ai și de la mine o sticlă de șampanie, dacă îi mai joci, să le iasă fulgii. Să învețe și ei ce înseamnă o farsă ca lumea! Dă-i înainte, că ești pe drumul cel bun!

Doamne, cum le-aș mai fi sucit capul, să execut un transplant de creier, dar nu mai puteam deschide nici gura. Asistam resemnat la aprinsul candelei. Mi se puse lumânarea fumegândă lângă nas (nu aș dori nici măcar unui critic literar să i se întâmple un asemenea bilanț literar…) și fumul mă provoca la strănut, iar strănutul ar fi însemnat pentru mine un ferpar scris de prietenul meu Mișa Gavril…

Dar iată că printre musafirii întârziați sosește și un medic. Gazda strigă mulțumită, revenită:

— În sfârșit, a venit și medicul nostru !

Bătrânica ascuțită și cârnă cobi:

— Dar un popă n-ai ca invitat? Ar fi mai util!

Medicul mă deschise la haină, la cămașă, mă ascultă și constată alarmat:

— Un preinfarct cardiac!

În acea clipă, prietenii mei explodară gălăgioși, săreau în sus de fericire, strigând în hohote necontrolate de râs:

— Formidabil, Nae! Ești de-a dreptul genial!

Priviți, dragi oaspeți, l-a dus și pe medic! Amice, să mai dai din nou examenul de doctorat! Ura, să curgă șampania, a fost cea mai epocală farsă a anului ce pleacă și a anului ce vine!

Doctorul, gazda, toți oaspeții îi priveau uluiți, cuprinși de o adevărată panică. Departe de a intui adevărul tragic, prietenii mei continuau să strige:

— Nae, ridică paharul să cadă toți în locul tău! Hei, dar scoală-te o dată, gluma s-a terminat, farsa primit nota zece și cincizeci de puncte! Se apropie ora 24, lasă gluma!

Au început și ei să mă stropească grăbiți cu apă, m-au ajutat când am intrat în mașina Salvării și în noul an, dar nu m-au crezut nici în clipa când ambulanța a pornit în plină viteză. Abia peste șase zile, când m-au vizitat la spital, la A.S. C.A.R., și eram în afară de orice pericol mi-au reproșat cu o dungă de tristețe în priviri:

— Ne-ai făcut-o!

— Eu?

— Da. Nu te mai preface, că nu te credem! Am observat, n-ai și tu o limită la farse. Nu știi când să pui punct! Și pe deasupra, ne-ai stricat și revelionul! S-a plâns

după plecarea ta, ca la înmormântare. Chiar și Crohmălniceanu ți-a lăudat poezia. Ei, abia atunci ne-am dat seama că ești pe ducă!

Cuprins

Umorul lui Nicolae Tăutu…2
Un revelion la Pelișor …3
Întoarcerea argonauților…7
Măria-sa Domnul Pădurii… 56
Un duel nesângeros 57
Cu piesa „Fiul meu" 59
O șezătoare originală 60
O piesă cu treizeci și două de tablouri 62
Nenea Max… 63
Răzbunarea unui poet 64
Al. Cazaban la Tulcea 87
Costache Ramadan și George Calboreanu 89
O sută de lei 91
Un discurs neobișnuit 92
Uniformele scriitorilor 93
Un autor amabil 95
Contrafarsă 98
Popularitate… 103
Un poet ghinionist… 106
Un film nefinisat… 108
Douăsprezece rezultate exacte …109
Un revelion de pomina …111
Macrocefalee …113
Întâmplarea de la Suceava…114
Credeți în cafea? …116
Premieră de Anul, nou …117
O primă excepțională…118
Un figurant cu relații…119
Cuceritorul…120
Răzbunarea… 122
M-au salvat actorii…123
Spectacol de revelion…124
Vânătorească…125
Strada Florilor, 23 …126
Cum a crescut un regizor… 127
Samson și Dalila…129
Un argument …131
Invitația …132
Intervenția …133
O cămilă la loterie …134
Un accident neînregistrat …136

Mai tare ca Josefini …137
Darul de neuitat …139
La mare …140
Mănușile …141
Cuvântul dulce…142
Poșta redacției…143
Sugestia…145
Între poezie și O.R.L…146
Puterea voinței…147
Delirul nepericulos…148
La un muzeu…149
Lovitură dublă…150
Inspirația suprema…151
Ghinionistul…152
Păunii…153
Fluxul și refluxul…156
La un cenaclu….157
Cactaceele…158
Cum m-am lăsat de farse…162